

การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน
สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

นางสาวดวงพร หัวเมืองแก้ว

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0803-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF THE ENVIRONMENTAL ARRANGEMENT IN THE PRIVATE CHILD CARE CENTERS
UNDER THE PUBLIC WELFARE DEPARTMENT, BANGKOK METROPOLIS

Miss Duangporn Hoamuangkaew

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Early Childhood Education

Department of Elementary Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-17-0803-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน
	สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร
โดย	นางสาวดวงพร หัวเมืองแก้ว
สาขาวิชา	การศึกษาปฐมวัย
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จีระพันธุ์ พูลพัฒน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อรชา ตูลานันท์)

สภามหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดวงพร หัวเมืองแก้ว : การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนสังกัดกรม
 ประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร (A STUDY OF THE ENVIRONMENTAL
 ARRANGEMENT IN THE PRIVATE CHILD CARE CENTERS UNDER THE PUBLIC
 WELFARE DEPARTMENT, BANGKOK METROPOLIS) อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์
 ดร.อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร, 244 หน้า. ISBN 974-17-0803-3

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมและการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม
 ด้าน กายภาพและด้านสังคม สำหรับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชา
 สงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 247 คน ประกอบด้วย ผู้ประกอบการสถานรับ
 เลี้ยงเด็กเอกชน จำนวน 115 คน และ พี่เลี้ยงเด็ก จำนวน 132 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม
 แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบสังเกต

ผลการวิจัยพบว่า ด้านการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ 1)มีการวางนโยบายการ
 จัดสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพ และด้านสังคม ปรับอัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็กให้เหมาะสม กำหนดให้พี่
 เลี้ยงเด็กมีหน้าที่หลักคือการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม และสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง 2)มีการส่งเสริม
 บุคลากร โดยการส่งพี่เลี้ยงเด็กเข้ารับ การอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ สร้างขวัญและกำลังใจโดยการยก
 ย่องชมเชยผลงานที่ทำ 3)การจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ ใช้หลักในการเลือกให้เหมาะสมกับความสนใจ และวุฒิ
 ภาวะของเด็ก โดยมีการส่งพี่เลี้ยงเด็กเข้ารับการอบรม สัมมนาในการใช้สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ 4)มีการติดตามผลการ
 จัดสภาพแวดล้อมโดยการเข้าเยี่ยมชมและซักถามปัญหา พร้อมให้ข้อเสนอแนะ โดยไม่มีการกำหนดเวลาที่แน่นอน
 5)การสนับสนุนจากภายนอกคือมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้ ส่วนในด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม
 พี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่เห็นว่าสถานรับเลี้ยงเด็กของตนมี 1)การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพดังนี้คือ มี
 บริเวณรับประทานอาหารที่สะอาดถูกสุขลักษณะ ภายในอาคารมีระบบถ่ายเทอากาศได้ดี มีของเล่น สื่อพัฒนาเด็กที่
 เพียงพอ และมีความปลอดภัย 2)การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม โดยจัดให้เหมาะสมกับพัฒนาการด้าน
 ร่างกาย สังคมและอารมณ์ สติปัญญาและภาษา ของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี คือ มีการดูแลสุขภาพ ความปลอดภัย
 และความสะอาดของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้กับเด็ก มีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับเด็ก และเล่นกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ ส่วนใน
 เด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี คือจัดให้เด็กได้เล่นของเล่นที่หลากหลาย ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรัก ไม่ลงโทษเด็กด้วยความ
 รุนแรง ร้องเพลง ท่องบทกลอนให้เด็กฟัง และเล่นเกมต่างๆ กับเด็ก โดยมีอัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็ก คือ มี
 พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี ไม่เกิน 5 คน และพี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ดูแลเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี ไม่
 เกิน 10 คน พี่เลี้ยงเด็กมีหน้าที่หลักคือการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม และมีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง
 โดยการพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ ทำการปรึกษา และแก้ไขปัญหาร่วมกัน

ปัญหาที่พบ คือ สถานรับเลี้ยงเด็กขาดงบประมาณในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม และพี่เลี้ยงเด็กยัง
 ขาดความรู้ความชำนาญในการจัดสภาพที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก

ภาควิชา	ประถมศึกษา	ลายมือชื่อนิสิต
สาขาวิชา	การศึกษาปฐมวัย	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ปีการศึกษา	2544	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4183690927 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEY WORD : ENVIRONMENTAL / INFANT / TODDLER / CHILD CARE CENTERS

DUANGPORN HOAMUANGKAEW : A STUDY OF THE ENVIRONMENTAL ARRANGEMENT
IN THE PRIVATE CHILD CARE CENTERS UNDER THE PUBLIC WELFARE DEPARTMENT,
BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. UDOMLUCK KULAPICHITR,
Ed.D. 244 pp. ISBN 974-17-0803-3.

The objective of this research was to study state and problems of the extension and operation of physical and social environmental management for infants up to 3 years old in private child care centers under the Public Welfare Department, Bangkok Metropolis. The samples were 247 persons which comprised of 115 private child care owners and 132 caregivers. Questionnaire, interview, survey and observation forms were the research tools.

The results on the environmental extension and arrangement indicated that most owners had: 1) Policy on arrangement of physical and social environments, an adjustment on the appropriate caregiver and child ratio, an indication of caregivers' tasks on providing developmentally appropriate practices and developing relationship between caregivers and parents; 2) Personal development by assigning the caregivers to attend appropriate training, seminars, workshops, and encouraging and motivating through the praise of caregivers' tasks; 3) An arrangement of materials and equipments according to the child's interest and developmentally appropriateness by assigning the caregivers to attend training courses and seminars on media application; 4) Monitoring of the results of environmental arrangement by random visits, and questions on problems as well as providing recommendations; 5) External support on knowledge of environmental arrangement by related agencies. On the operation of the environmental arrangement, most caregivers' comments on their child care centers were as follows: 1) Area of physical environmental arrangement: eating area was clean, containing good air circulation indoor, having the provision of toy arrangement with sufficient and safe child development materials; 2) Area of social environmental arrangement: having the provision of developmentally appropriate physical, social/emotional, and cognitive/language development for infants up to 1 ½ years old on the supervisions of health care, safe and cleanliness of materials and equipments used for infants, having appropriate interactions, and regularly play with the children. For the children ages 1 ½ to 3 years, the centers arranged diverse toys for children to play with, provided loving care for children, avoided violent punishment, used singing and reciting poetry, and played games with children. The provision on caregiver and child's ratio for infants up to 1 ½ years should not exceed 1: 5 , and for toddlers from 1 ½ to 3 years should not exceed 1:10. The principles of child care practices for caregivers were to provide developmentally appropriate practices, and to create relationship with parents by using regular communications, and cooperative consultation and problem solving.

The problems found were a shortage on child care budget for supporting the environmental arrangement, and the caregivers' lacks of knowledge and skills on developmentally appropriate arrangements for young children.

Department	Elementary Education	Student's signature.....
Field of study	Early Childhood Education	Advisor's signature
Academic year	2001	Co – Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความเมตตาของ รองศาสตราจารย์ ดร. อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ให้กำลังใจ และให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความซาบซึ้งใจและตระหนักในพระคุณยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.อรชชา ตูลานันท์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ดำเนินการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งกรุณาชี้แนะแนวทางในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณในความกรุณาของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ คุณ เบญจา จรัสฤทธิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี เล่ห์มงคล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วัฒนา ปุญญฤทธิ์ ที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งผู้ประกอบการและพี่เลี้ยงเด็กทุกท่านของสถานรับเลี้ยงเด็ก เอกชนที่ให้ข้อมูลในการวิจัย และอนุญาตให้ผู้วิจัยได้ทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากบัณฑิตวิทยาลัยจำนวน 3,950 บาท ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา น้องสาว และญาติทุกคนที่ได้ส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้วิจัยด้วยความห่วงใยตลอดมา ขอระลึกถึงคุณของครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ และน้องๆ ภาควิชาประถมศึกษา และทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนในการทำวิจัย และให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดมา

ดวงพร หัวเมืองแก้ว

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ

บทที่

1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
วิธีดำเนินการวิจัย.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	12
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
การจัดสถานรับเลี้ยงเด็กในประเทศไทย.....	14
การจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก.....	20
พัฒนาการของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี.....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	77
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	85
ประชากรและตัวอย่างประชากร.....	85
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	87
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	90
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	98
การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล.....	99
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	100

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอ.....	154
สรุปผลการวิจัย.....	155
การอภิปรายผลการวิจัย.....	163
ข้อเสนอแนะ.....	167
รายการอ้างอิง.....	169
ภาคผนวก.....	175
ภาคผนวก ก.....	176
ภาคผนวก ข.....	177
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	244

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1. สรุปจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบสังเกต.....	86
2. กรอบความคิดในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	89
3. ประเด็นคำถามในแบบสอบถามผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็กเรื่องสภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร.....	91
4. ประเด็นคำถามในแบบสอบถามที่เลี้ยงเด็กเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร.....	91
5. ประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก เรื่องสภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร.....	93
6. ประเด็นในการสัมภาษณ์ที่เลี้ยงเด็ก เรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร.....	94
7. ประเด็นในการสำรวจการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ.....	95
8. แนวในการสังเกตการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม.....	97
9. จำนวนและค่าร้อยละของแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง.....	98
10. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ และสังเกต.....	99
11. จำนวนและค่าร้อยละของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็กจำแนกตามสถานภาพ.....	101
12. จำนวนและค่าร้อยละของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามนโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ.....	103
13. จำนวนและค่าร้อยละของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามนโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม.....	106
14. จำนวนและค่าร้อยละของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามการส่งเสริมบุคลากร.....	113
15. จำนวนและค่าร้อยละของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามการจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์.....	114

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
16. จำนวนและค่าร้อยละของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามการติดตามผลของการจัดสภาพแวดล้อม.....	116
17. จำนวนและค่าร้อยละของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามการสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก.....	117
18. จำนวนและค่าร้อยละของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามปัญหาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม.....	118
19. จำนวนและค่าร้อยละของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆในการจัดสภาพแวดล้อม.....	121
20. จำนวนและค่าร้อยละของพี่เลี้ยงเด็กจำแนกตามสถานภาพ	122
21. จำนวนและค่าร้อยละของพี่เลี้ยงเด็ก จำแนกตามการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ.....	123
22. จำนวนและค่าร้อยละของพี่เลี้ยงเด็ก จำแนกตามการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม.....	126
23. จำนวนและค่าร้อยละของพี่เลี้ยงเด็ก จำแนกตามปัญหาในการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม.....	132
24. จำนวนและค่าร้อยละของพี่เลี้ยงเด็ก จำแนกตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆในการจัดสภาพแวดล้อม.....	138

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กเป็นทรัพยากรที่มีค่าอย่างมหาศาลของมนุษยชาติ ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่เด็กเนื่องในปีเด็กสากล พุทธศักราช 2532 ความตอนหนึ่งว่า “เด็กเป็นผู้ที่ได้รับช่วงทุกสิ่งทุกอย่างต่อจากผู้ใหญ่ รวมทั้งภาระความรับผิดชอบในการดำรงรักษาความสุขสงบของประชากรในโลก” ดังนั้นการพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพจึงเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่ง โดยเฉพาะในช่วงแรกของชีวิตมนุษย์ ดังพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษาความตอนหนึ่งว่า “การให้การศึกษาแก่เด็กต้องเริ่มตั้งแต่เกิด ขึ้นต้นก็ต้องสอนให้รู้จักใช้อวัยวะและประสาทส่วนต่างๆ ต้องคอยควบคุมฝึกหัดจนสามารถใช้อวัยวะและประสาทส่วนนั้นๆ ทำกิจวัตรทั้งปวงของตนเองได้ เมื่อสามารถทำกิจวัตรของตัวเองได้แล้ว ถัดมาก็ต้องสอนให้รู้จักทำการต่างๆ ให้รู้จักแสวงหาสิ่งต่างๆ ตามที่ต้องการให้ได้มากขึ้น เพื่อให้ชีวิตมีความสุข มีความสบาย การให้การศึกษาขั้นนี้ ได้แก่ การฝึกกายให้มีความคล่องแคล่วชำนาญ และสามารถในการปฏิบัติประกอบกับการสอนวิชาความรู้ต่างๆ อันเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพเลี้ยงตัว” (กรมวิชาการ, 2540)

การที่จะพัฒนาเด็กไทยให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของสังคมนั้น จำเป็นต้องเริ่มกันตั้งแต่วัยต้นของชีวิต วิทยาการสมัยใหม่รวมทั้งการศึกษาค้นคว้า และวิจัยจำนวนมากได้ให้ผลยืนยันตรงกันว่าช่วงอายุ 0-6 ปี เป็นช่วงวิกฤตของชีวิตมนุษย์ ผลของการเลี้ยงดูและประสบการณ์ต่างๆ ที่บุคคลได้รับในระยะต้นของชีวิตมีอิทธิพลอย่างมากต่อการวางรากฐานชีวิตในวัยต่อมา (ทีศนา แคมมณี และคณะ, 2536) ซึ่งสอดคล้องกับ White (1975) ที่กล่าวว่า เด็กในช่วงอายุ 8 เดือนถึง 3 ขวบ เป็นวัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนามนุษย์ เด็กในวัยแรกเกิดถึง 3 ปี นั้น เป็นวัยที่สมองมีการเจริญเติบโตมากที่สุดกล่าวคือ เซลล์สมองของมนุษย์ แบ่งตัวมากในช่วง 8 สัปดาห์หลังปฏิสนธิถึง 6 สัปดาห์หลังเกิด ระหว่างนั้นเซลล์ประสาทในสมองจะเปลี่ยนรูปร่างและเคลื่อนที่ไปยังตำแหน่งที่เฉพาะเพื่อทำหน้าที่ต่างกัน และจะมีการสร้างกิ่งก้านสาขามาเชื่อมโยงกันเป็นสายใยประสาทเพื่อส่งต่อสัญญาณประสาทผ่านจุดเชื่อมระหว่างเซลล์ประสาท ส่วนเยื่อหุ้มใยประสาทจะค่อยๆ เกิดขึ้นมารอบสายใยประสาทเพื่อทำให้การส่งต่อสัญญาณประสาทมีประสิทธิภาพมากขึ้น กระบวนการ

การนี้ส่งผลให้ขนาดของสมองมนุษย์ร้อยละ 75 เติบโตใน 2 ปีแรกของชีวิต (คันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2542)

ภาครัฐบาลเองก็ได้เล็งเห็นความสำคัญของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี โดยจัดให้ในหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดถึงปรัชญาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูเด็กบนพื้นฐานที่สนองความต้องการของเด็กตั้งแต่แรกเกิด จนถึงอายุ 6 ปี (กรมวิชาการ, 2540) ซึ่งจากแนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาฉบับก่อนหน้านี้ไม่ได้ระบุถึงการจัดการศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี มาก่อน

ในปัจจุบันได้มีการวิจัยทางด้าน Neuroscience ที่ช่วยทำให้เห็นถึงความสำคัญของวัยวิกฤต (วัยแรกเกิด ถึง 3 ปี) มากยิ่งขึ้น โดยพบว่าความสามารถทางการเรียนรู้ของเด็กจะพัฒนาในช่วงแรกของชีวิต การได้ปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในช่วงวัยวิกฤตนี้ จะเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็ก ซึ่งการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่พร้อม (enriched environment) ให้กับเด็กในช่วงแรกของชีวิตนี้จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเรียนรู้และการแสดงออกทางพฤติกรรมของเด็ก และเป็นการเตรียมเด็กให้สามารถเผชิญกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ต่อไป (Morrison, 1999) จากการประชุม ณ White House ประเทศสหรัฐอเมริกา ในเรื่องพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กก็ได้ให้ความสำคัญกับการวิจัยด้าน Neuroscience ซึ่งพบว่าช่วงแรกของชีวิตเด็กเป็นช่วงวิกฤตในการพัฒนาโครงสร้างของสมองที่ใช้ในการจัดการกับข้อมูล การแสดงอารมณ์ และพัฒนาทางด้านภาษา สมองจะมีการเชื่อมต่อใยประสาท ซึ่งพัฒนาการด้านสมองของมนุษย์นี้จะขึ้นอยู่กับพันธุกรรม และการกระตุ้นจากสภาพแวดล้อมภายนอก (Barnet and Barnet, 1997) ถือว่าสมองเป็นอวัยวะที่มีความสำคัญมากที่สุด สมองจะทำหน้าที่ในการควบคุมกลไกการทำงานของร่างกาย และจิตใจทั้งหมดของมนุษย์ ควบคุมการดำเนินชีวิตระหว่างมนุษย์ สังคม และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลก สมองมีความสำคัญอย่างมากต่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆ เพื่อก้าวไปสู่พัฒนาการในทุกด้านของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดลักษณะ บุคลิกภาพ สติปัญญา ความนึกคิด การจดจำ และพฤติกรรมที่ซับซ้อนต่างๆของมนุษย์ พัฒนาการของสมองถือว่าเป็นรากฐานเบื้องต้นที่จะส่งผลต่อพัฒนาการด้านอื่นๆและการเรียนรู้ของมนุษย์ (กาญจนา เอกะวิภาต และคณะ, 2542)

พัฒนาการด้านสมองมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาการด้านต่างๆของเด็ก สภาพแวดล้อมที่พร้อมก็จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้สมองของเด็กพัฒนาได้อย่างเต็มที่ ซึ่ง Castro (1998) ได้ทำการพัฒนาโปรแกรมที่ชื่อว่า Success for Life โดยเชื่อว่าการ

ที่จัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่พร้อมให้กับเด็กตั้งแต่ช่วงแรกของชีวิตจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการแสดงออกทางพฤติกรรมของเด็กในวัยต่อมา โปรแกรมนี้จะอบรมให้ความรู้แก่ครูที่สอนเด็กวัยแรกเกิด ถึง 6 ปี. ในเรื่องพัฒนาการทางสมอง งานวิจัยทางด้านสมอง และวิธีการเชื่อมโยงโปรแกรม Success for Life กับศาสตร์อื่นๆ โดยโปรแกรมนี้จะมีการเก็บข้อมูลจากครูโดยใช้แบบสอบถาม จากการประเมินการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน การประเมินผลพัฒนาการเด็ก และจากบันทึกประจำวันของครู ทั้งก่อนและหลังจากสิ้นสุดโปรแกรม ซึ่งพบว่าหลังจากที่เข้ารับการอบรมครูมีความรู้ในเรื่องงานวิจัยทางด้านสมอง การเจริญเติบโตและการเรียนรู้ของเด็กเพิ่มขึ้น ครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่พร้อมและเหมาะสมสำหรับเด็ก ครูสามารถที่จะเชื่อมโยงระหว่างงานวิจัยทางด้านสมอง และสามารถประยุกต์ให้เข้ากับโปรแกรมและกิจกรรมประจำวันได้เป็นอย่างดี เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย สังคม ภาษา และการสื่อสารดีขึ้น รวมถึงการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะก็พัฒนาขึ้นด้วยเช่นกัน นอกจากนี้โปรแกรม Success for Life ยังช่วยลดช่องว่างระหว่างทฤษฎีและการนำไปใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับเด็กและครูมากขึ้น จะเห็นได้ว่าความรู้ทางด้านสมองมีส่วนสำคัญต่อการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดสภาพแวดล้อมที่พร้อมสำหรับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ซึ่งสภาพแวดล้อมที่พร้อมนี้เองที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ และช่วยส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการในด้านต่างๆ ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมที่พร้อม เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสมองของเด็กในวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี และจากพัฒนาการทางด้านสมองที่สมบูรณ์ ก็จะมีผลถึงพัฒนาการในด้านอื่นๆ ของเด็กที่สมบูรณ์ขึ้นด้วยเช่นกัน ซึ่งคุณลักษณะกุลพิจิตร (2542) ได้จัดประเภทของสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ (วัยแรกเกิด ถึง 3 ปี) ไว้ 2 ประเภท คือ สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางสังคม จากบุคคลรอบตัวเด็ก ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

สภาพแวดล้อมด้านกายภาพทั้งภายในและภายนอกอาคารมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก การวางแผนการจัดพื้นที่ในอาคารต้องคำนึงถึงความหนาแน่น การจัดพื้นที่ห้อง การจัดฝ้าผนัง พื้นที่เหมาะสมสำหรับการแสดงผลงานเด็กและข้อมูล การสื่อสาร การระบายอากาศ ประตู การใช้แสง สี การเก็บเสียง และพื้นที่สำหรับการจัดศูนย์การเรียนรู้ การคัดเลือกเฟอร์นิเจอร์และครุภัณฑ์ต่างๆ ควรเน้นมิติที่ให้ความรู้สึกอบอุ่น นุ่มนวล และอ่อนหวาน การจัดพื้นที่ภายนอกอาคารควรคำนึงถึงเครื่องเล่นต่างๆ ที่จะส่งเสริมประสบการณ์การ

เรียนรู้ผ่านการใช้ประสาทสัมผัสให้มากที่สุด สนามเด็กเล่นคือที่ที่เด็กจะได้วิ่ง กระโดดโลดเต้น และปีนป่าย การวางแผนจัดพื้นที่นอกรอาคารควรคำนึงถึงการมีพื้นที่ที่เพียงพอกับจำนวนเด็ก

2. สภาพแวดล้อมทางสังคมจากบุคคลรอบตัวเด็ก

สภาพแวดล้อมทางสังคมจากบุคคลรอบตัวเด็ก หมายถึงรวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ และผู้ใหญ่กับผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากในโปรแกรมสำหรับเด็กเล็ก คุณภาพของสภาพแวดล้อมดังกล่าวขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญ 3 อย่าง คือ การฝึกอบรมบุคลากร คุณสมบัติของบุคลากร และการบริหารบุคลากร หลักสำคัญของสภาพแวดล้อมทางสังคมจากบุคคลรอบตัวเด็กคือ การอบรมเลี้ยงดูเด็กและส่งเสริมพัฒนาการด้วยกิจกรรมและการปฏิบัติของผู้ใหญ่ผ่านการปฏิสัมพันธ์กับเด็ก โดยผู้ใหญ่สามารถให้การตอบสนองต่อความต้องการของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะด้วยวิธีการและเวลาที่เหมาะสม นอกจากนี้การสร้างความรู้สึกที่อบอุ่นให้กับเด็ก โดยการสัมผัสตัวเด็กอย่างใกล้ชิด การจ้องมอง และพูดคุยกับเด็ก รวมทั้งการรู้จักเลือกเวลาที่เหมาะสมเพื่อชักชวนเด็กให้เล่น ก็มีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างมาก

Weiser (1982) ได้จัดประเภทของสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะไว้ 2 ประเภท ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ มีองค์ประกอบดังนี้คือ อุณหภูมิ แสงสว่าง และการระบายอากาศ ซึ่งภายในอาคารจะต้องมีอุณหภูมิที่พอเหมาะ มีแสงสว่างส่องเข้ามาอย่างทั่วถึง มีการระบายอากาศโดยใช้กระแสลมจากภายนอกหรืออาจใช้เครื่องปรับอากาศ ภายในอาคารไม่ควรมีเสียงรบกวน ขนาดของห้องต้องกว้างเพียงพอกับจำนวนเด็ก พื้นห้องควรปูด้วยวัสดุที่ไม่เป็นอันตรายกับเด็ก ผนังห้องอาจใช้เป็นที่แสดงผลงานของเด็ก มีเฟอร์นิเจอร์ เครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ ที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก มีความหลากหลาย มีความปลอดภัย อยู่ในสภาพดี และมีจำนวนที่เพียงพอกับเด็ก ห้องนอนจะต้องมีการทำความสะอาดอยู่เสมอ มีการจัดเตรียมเครื่องนอนสำหรับเด็กแต่ละคน สำหรับเด็กวัยทารกจะต้องมีเตียงนอนที่มีขอบกั้น จัดให้มีห้องน้ำและห้องส้วมที่สะอาด มีเครื่องสุขภัณฑ์ที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก และมีจำนวนที่เพียงพอ การจัดอาหารให้กับเด็กควรมีการวางแผนล่วงหน้า มีความหลากหลาย ถูกหลักทางโภชนาการ และเหมาะสมกับวัยของเด็ก ภายในอาคารควรคำนึงถึงความปลอดภัย เช่น มีวัสดุปิดปลั๊กไฟ ติดตั้งเครื่องดับเพลิง จัดให้มีสถานที่ที่ปลอดภัยในการเก็บยา สารพิษ ไม้ขีดไฟ ของมีคม และสิ่งต่างๆที่อาจเกิดอันตรายกับเด็ก มีห้องพักสำหรับเด็กที่ป่วยหรือได้รับบาดเจ็บ ฯลฯ พื้นที่นอกรอาคารควรมีรั้วกั้น ไม่มีสิ่งของวางเกะกะ มีเครื่องเล่นชนิดต่างๆ ที่ปลอดภัย การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพควรคำนึงถึงมิติต่างๆดังนี้ คือ ความแข็ง/ความนุ่มนวลหมายถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่ให้ความรู้สึกสบายและให้

ความรู้สึกที่ดีแก่เด็ก โดยมีความนุ่มนวลในแง่ของอารมณ์ การเปิด/การปิด หมายถึงการจัด
 อุปกรณ์ให้กับเด็กและพฤติกรรมต่างๆ ของครูที่จะมีผลต่อเด็ก โดยพิจารณาในแง่ของความท้าทาย
 หรือการเปิดโอกาสให้เด็กประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงไร วัสดุอุปกรณ์ที่เปิดได้แก่ วัสดุ
 อุปกรณ์ที่มีการเล่นเพียงวิธีการเดียว ส่วนวัสดุอุปกรณ์ที่เปิดกว้างได้แก่วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ได้หลาย
 จุดประสงค์ ความง่าย/ความยากหมายถึงอุปกรณ์ที่จัดไว้ควรเป็นอุปกรณ์ที่เร้าความสามารถของ
 เด็ก ซึ่งควรจัดไว้เป็นชุดๆที่มีความยากง่ายเพิ่มขึ้นตามลำดับ การรวม/การแยก การรวมหมายถึง
 การคำนึงถึงว่าใครและอะไรจะเข้ามามีบทบาทต่อการวางขอบข่ายในการจัดการเรียนการสอน
 โดยคำนึงถึงการนำสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้ของเด็ก การแยก
 หมายถึงการให้โอกาสเด็กได้ทำงานอย่างอิสระและอย่างมีสมาธิ เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและอยู่
 ตามลำพัง การเคลื่อนไหวน้อย/เคลื่อนไหวมากหมายถึงระดับของการมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย
 และการเคลื่อนไหว กิจกรรมที่เคลื่อนไหวมากได้แก่กิจกรรมที่ต้องใช้กล้ามเนื้อใหญ่ ส่วนกิจกรรมที่
 เคลื่อนไหวน้อยได้แก่กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อเล็กควรเปิดโอกาสให้เด็กได้มีความสมดุลในการทำ
 กิจกรรมทั้งสองอย่างนี้ตลอดวัน

2. สภาพแวดล้อมด้านสังคม

สภาพแวดล้อมด้านสังคมมีความสำคัญเช่นเดียวกับสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ
 บุคคลที่เด็กคุ้นเคยจะนำมาซึ่งสภาพแวดล้อมด้านกายภาพที่มีชีวิตชีวา ซึ่งสภาพแวดล้อมด้าน
 สังคมมีองค์ประกอบดังนี้คือ คุณสมบัติของพี่เลี้ยงเด็กซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในด้านพัฒนาการ
 เด็ก การส่งเสริมพัฒนาการและทักษะของเด็กในทุกๆด้าน เป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่น อบอุ่น และมี
 จินตนาการ อัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็กจะต้องมีความเหมาะสมซึ่งแตกต่างกันไปตามอายุ
 ของเด็ก และมีผลต่อคุณภาพในการดูแลเด็กอีกด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและสถานรับ
 เลี้ยงเด็กเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับสถานรับเลี้ยงเด็กทุกแห่ง ความร่วมมือกันช่วยให้เกิด
 ความมั่นใจได้ว่าจะเกิดประโยชน์กับเด็กมากที่สุด ความสัมพันธ์นี้สามารถเกิดขึ้นได้เมื่อผู้ปกครอง
 มารับ-ส่งเด็ก จากการจัดประชุมผู้ปกครอง และเมื่อพบปะกับผู้ปกครองในโอกาสต่างๆ

นอกจากนี้ New (1995) ได้จัดประเภทของสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัยออกเป็น
 3 ประเภท ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพโดยทั่วไปต้องคำนึงถึงการจัดพื้นที่ห้องที่มี
 พื้นผิวที่แตกต่างกันซึ่งจะช่วยให้เด็กมั่นใจว่าบริเวณนั้นพวกเขาสามารถที่จะเข้าไปได้หรือไม่
 การออกแบบเพดาน กำแพง และพรม ที่ช่วยลดเสียงสะท้อนภายในห้อง นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึง

ห้องน้ำซึ่งควรที่จะอยู่ใกล้กับบริเวณที่เด็กเล่น พักผ่อน หรือรับประทานอาหาร ทั้งภายในและนอกอาคาร ประตูห้องน้ำควรเปิดออกง่าย และง่ายต่อการมองตรวจตราของผู้ใหญ่ ห้องนอนควรมีการแยกที่นอนสำหรับเด็กแต่ละคน พื้นที่ภายนอกห้องเรียนควรมีการกั้นขอบเขตที่ช่วยกำหนดบริเวณของเด็กเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดหลงทางไปที่อื่น ควรมีบริเวณที่มากพอ และง่ายสำหรับเด็กได้วิ่งเล่นและปั่นปาย ควรมีการเตรียมพื้นผิวลักษณะแตกต่างกันตามจุดต่างๆ ของบริเวณสนาม จัดให้มีเครื่องเล่นที่แข็งแรงทนทาน ปลอดภัย และมีเครื่องเล่นที่หลากหลาย การบริการด้านอาหารควรมีการจัดอาหารที่สะอาด มีประโยชน์ เหมาะสมกับเด็กในแต่ละวัย และควรจัดอาหารให้กับเด็กตามเวลา วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ควรจัดให้พอเพียงกับจำนวนเด็ก มีความหลากหลายเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก และปลอดภัย เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ระบบของการใช้พื้นที่ทั้งภายในและภายนอกอาคาร ควรคำนึงถึงการจัดพื้นที่สำหรับเด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ตามความสนใจ โดยจัดให้มีบริเวณของศูนย์การเรียนรู้ และบริเวณสำหรับทำกิจกรรม

2. สภาพแวดล้อมด้านเวลา

ควรมีการกำหนดโครงสร้างของตารางเวลา และระยะเวลาสำหรับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กในแต่ละวัน ตารางเวลาที่มีความสำคัญคือ ทำให้ทุกคนรู้ลำดับขั้นของการทำงาน การเรียนรู้ และการทำกิจกรรม ตารางเวลาจะทำให้เด็กรู้สึกมั่นคงปลอดภัย และเด็กสามารถรู้ได้ว่าควรจะทำอะไรต่อไป

3. สภาพแวดล้อมด้านบุคคล

สภาพแวดล้อมด้านบุคคล หมายความว่า การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมหนึ่งที่มีความสำคัญมาก เด็กจะรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย และกล้าที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างเต็มที่ เมื่อสภาพแวดล้อมด้านบุคคลเชื้อเชิญให้เด็กเข้าไปมีส่วนร่วม

ข้อมูลจากที่ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะมาข้างต้น สามารถจัดประเภทของสภาพแวดล้อมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้ดังนี้คือ 1) สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ 2) สภาพแวดล้อมด้านสังคม ซึ่งสภาพแวดล้อมทั้ง 2 ประเภทนี้ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ จะต้องมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันและเป็นสภาพแวดล้อมที่พร้อมเพื่อช่วยในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในด้านต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ในสังคมปัจจุบันสตรีที่มีบุตรวัยต่ำกว่า 3 ปี ต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพิ่มมากขึ้น ทำให้ต้องมอบภาระในการเลี้ยงดูบุตรให้กับผู้อื่น เช่น ญาติผู้ใหญ่ในบ้านซึ่งนับวันจะเหลือน้อยลง

เพราะครอบครัวปัจจุบันเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น สถาบันที่ครอบครัวให้ความไว้วางใจในการเลี้ยงดูเด็กทดแทนที่ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น คือสถานรับเลี้ยงเด็ก (เกษลดา มานะจตุติ, 2536) สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนจึงมีเพิ่มมากขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อลดภาระการเลี้ยงดูของบิดามารดาที่ต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน และมีจุดมุ่งหมายสำคัญในการให้บริการเลี้ยงดูเด็ก เพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนทุกแห่งจะอยู่ภายใต้การควบคุมแนะนำและส่งเสริมของงานส่งเสริมและคุ้มครองสถานสงเคราะห์และสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์ ในปัจจุบันสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน ที่อยู่ในการควบคุมของกรมประชาสงเคราะห์ทั้งในกรุงเทพมหานคร และส่วนภูมิภาค มีจำนวน 961 แห่ง โดยอยู่ในกรุงเทพมหานคร เป็นจำนวนถึง 460 แห่ง (สถิติกรมประชาสงเคราะห์, 2543) ซึ่งมีจำนวนมากกว่าในจังหวัดอื่นๆ และนับวันสถานรับเลี้ยงเด็กก็ยิ่งทวีความสำคัญในการช่วยลดภาระการเลี้ยงดูของบิดามารดา ที่ต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านมากยิ่งขึ้น

ความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่พร้อมทั้งด้านกายภาพและด้านสังคมในการมีส่วนช่วยในการพัฒนาสมองของเด็ก โดยเฉพาะในเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ที่สมองมีการพัฒนากว่า 75 % และพัฒนาการทางด้านสมองนี้เองที่จะส่งผลต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ ของเด็กด้วย ในขณะที่ปัจจุบันเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปีเป็นจำนวนมากต้องใช้ชีวิตอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กตลอดทั้งวัน เนื่องจากบิดามารดาต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านมากขึ้น โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร เพราะฉะนั้นสภาพแวดล้อมภายในสถานรับเลี้ยงเด็กย่อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กเป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพความเป็นจริงของการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และด้านสังคมของสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีจำนวนสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน ที่ได้รับการอนุมัติจากกรมประชาสงเคราะห์มากที่สุด โดยผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำไปเป็นแนวทางในการควบคุม ดูแล และพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในสถานรับเลี้ยงเด็กให้มีความพร้อมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมและการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และด้านสังคม สำหรับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมและการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และด้านสังคม สำหรับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน กรุงเทพมหานคร สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ โดยมีขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก และพี่เลี้ยงเด็กที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน กรุงเทพมหานคร สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ จำนวนทั้งหมด 460 แห่ง
2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมุ่งที่จะศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการส่งเสริมและการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และด้านสังคม สำหรับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน กรุงเทพมหานคร สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งได้มาจากการตอบแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบสังเกต

ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษานี้มุ่งศึกษาครอบคลุมเฉพาะสภาพและปัญหาการส่งเสริมและการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และด้านสังคม สำหรับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน กรุงเทพมหานคร สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ โดยไม่คำนึงถึงขนาด และจำนวนเด็กวัยแรกเกิดถึง 3 ปี ของสถานรับเลี้ยงเด็กแต่ละแห่ง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง สภาพจริงของการส่งเสริมและการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และสภาพแวดล้อมด้านสังคม ที่ปรากฏในสถานรับเลี้ยงเด็ก

สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ หมายถึง ลักษณะของการจัดอาคารสถานที่ การดูแลอนามัยสิ่งแวดล้อม วัสดุอุปกรณ์ และมาตรการป้องกันความปลอดภัย

สภาพแวดล้อมด้านสังคม หมายถึง ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพี่เลี้ยงเด็ก อัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็ก หน้าที่และความรับผิดชอบของพี่เลี้ยงเด็ก และความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง การปฏิบัติที่เป็นจริงในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก 5 ด้าน ได้แก่ นโยบายการจัดสภาพแวดล้อม การส่งเสริมบุคลากร การจัดบริการสื่อวัสดุและอุปกรณ์ การติดตามผลของการจัดสภาพแวดล้อม และการสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก

นโยบายการจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง หลักและวิธีปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพและด้านสังคม

การส่งเสริมบุคลากร หมายถึง การดำเนินการเพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อม และการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับพี่เลี้ยงเด็ก

การจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ หมายถึง หลักและวิธีการเลือกสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ที่จัดเตรียมให้มีในสถานรับเลี้ยงเด็ก และการช่วยเหลือสนับสนุนให้พี่เลี้ยงเด็กรู้วิธีการใช้ให้มีประสิทธิภาพ

การติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง วิธีการชี้แนวทางให้พี่เลี้ยงเด็กปรับปรุงหรือพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพและด้านสังคมให้มีความเหมาะสมกับเด็กมากยิ่งขึ้น

การสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก หมายถึง การได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงาน องค์กร ผู้ปกครอง หรือชุมชน ในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และด้านสังคม

การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง การปฏิบัติตามที่เกิดขึ้นจริงของสถานรับเลี้ยงเด็ก ในด้านการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และด้านสังคม

ปัญหาการจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องที่ทำให้การส่งเสริมและการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพและด้านสังคม ในสถานรับเลี้ยงเด็กไม่เป็นไปตามความมุ่งหมาย

ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก หมายถึง เจ้าของกิจการที่ทำหน้าที่บริหารงาน และจัดการสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือผู้ดูแลแทนเจ้าของกิจการ

พี่เลี้ยงเด็ก หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิดถึง 3 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน

เด็ก หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิด ถึง 3ปี เข้ารับบริการให้การเลี้ยงดูในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร

เด็กวัยทารก หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิด ถึง 1½ ปี เข้ารับบริการให้การเลี้ยงดูในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน กรุงเทพมหานคร

เด็กวัยเตาะแตะ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 1½ ถึง 3 ปี เข้ารับบริการให้การเลี้ยงดูในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน กรุงเทพมหานคร

สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน หมายถึง สถานที่ที่เปิดบริการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ในกรุงเทพมหานคร ดำเนินการโดยบุคลากรที่ไม่ได้มาจากหน่วยงานของรัฐบาล และได้รับการอนุมัติจากกรมประชาสงเคราะห์ให้เปิดบริการเลี้ยงดูเด็กได้

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน
ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีพื้นฐานจากตำราวิชาการ เอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก ตลอดจนเข้าไปสังเกตและมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบสังเกต

2. ประชากรและตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก และพี่เลี้ยงเด็กที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 460 แห่ง

2.2 ตัวอย่างประชากร ได้แก่ ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำนวน 115 คน พี่เลี้ยงเด็กที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1½ ปี จำนวน 17 คน และพี่เลี้ยงเด็กที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กอายุ 1½ ปี ถึง 3 ปี จำนวน 115 คน ที่ปฏิบัติงานในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2543 โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบสอบถามผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก เรื่องสภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

ชุดที่ 2 แบบสอบถามพี่เลี้ยงเด็ก เรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก เรื่องสภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

ชุดที่ 4 แบบสัมภาษณ์พี่เลี้ยงเด็ก เรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

ชุดที่ 5 แบบสำรวจการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

ชุดที่ 6 แบบสังเกตการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้ตัวอย่างประชากรและรับแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ การสำรวจ และการสังเกต ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละเป็นรายข้อแล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

5.2 ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบสังเกต ผู้วิจัยสรุปรวบรวมเรียบเรียง แยกคำตอบต่างๆ เป็นหมวดหมู่ และนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นความเรียงตามตัวแปรที่ศึกษา

6. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานตามสภาพจริงของการส่งเสริมและการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และด้านสังคม ของสถานรับเลี้ยงเด็ก เพื่อใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานรับเลี้ยงเด็กให้มีความพร้อม และเหมาะสมสำหรับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี มากยิ่งขึ้น
2. เป็นข้อมูลพื้นฐานที่ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพของพี่เลี้ยงเด็กในการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี
3. ได้ทราบถึงปัญหาด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นภายในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็นหัวข้อดังนี้

1. การจัดสถานรับเลี้ยงเด็กในประเทศไทย
 - 1.1 ความหมายของสถานรับเลี้ยงเด็ก
 - 1.2 ความจำเป็นในการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็ก
 - 1.3 รูปแบบการจัดสถานรับเลี้ยงเด็กในประเทศไทย
 - 1.4 หน่วยงานที่จัดบริการสำหรับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี
 - 1.5 การจัดสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร
2. การจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก
 - 2.1 ความหมายของสภาพแวดล้อม
 - 2.2 ความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก
 - 2.3 ประเภทของสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก
3. พัฒนาการของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี
 - 3.1 ความสำคัญของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี
 - 3.2 ความหมายของพัฒนาการ
 - 3.3 พัฒนาการด้านร่างกาย
 - 3.4 พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม
 - 3.5 พัฒนาการด้านสติปัญญา
 - 3.6 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดสถานรับเลี้ยงเด็กในประเทศไทย

1.1 ความหมายของสถานรับเลี้ยงเด็ก

นักวิชาการและส่วนราชการได้ให้ความหมายของสถานรับเลี้ยงเด็กไว้ดังนี้

Alfred Kaduskin (อ้างถึงใน สุनीย์ อเนกพิพัฒน์, 2526) ได้ให้ความหมายของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันว่า หมายถึง บริการเลี้ยงดูเด็กวัยทารก เด็กวัยก่อนเข้าเรียนและเด็กวัยเรียนในช่วงเวลากลางวัน ขณะที่บิดามารดาเด็กไม่สามารถอยู่ดูแลให้ความเอาใจใส่แก่เด็กได้ เพื่อให้เด็กมีโอกาสได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเต็มที่

สุनीย์ อเนกพิพัฒน์ (2526) ได้ให้ความหมายของบริการรับเลี้ยงเด็กกลางวันว่าเป็นบริการเพื่อสวัสดิภาพเด็ก ที่มีจุดมุ่งหมายที่จะแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง เป็นการบริการทดแทนโดยการให้การดูแลเอาใจใส่เด็กในช่วงที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองไม่สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้ ขณะเดียวกันบริการรับเลี้ยงเด็กกลางวันยังเป็นบริการที่มุ่งให้พัฒนาการแก่เด็ก ด้วยการให้มีโอกาสได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ได้ให้ความหมายของ สถานรับเลี้ยงเด็กว่า หมายถึง สถานที่รับเลี้ยงเด็กซึ่งมีอายุไม่เกินเจ็ดปีบริบูรณ์และมีจำนวนเกินห้าคน ซึ่งไม่เกี่ยวข้องเป็นญาติกับผู้เลี้ยง แต่ไม่รวมถึงสถานพยาบาลหรือโรงเรียนอนุบาล (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533)

ความหมายของสถานรับเลี้ยงเด็กข้างต้น สรุปได้ว่าสถานรับเลี้ยงเด็กหมายถึงสถานที่รับเลี้ยงเด็กที่ให้บริการดูแลเด็กเอาใจใส่เด็ก จำนวนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปที่มีอายุไม่เกินเจ็ดปี ให้มีโอกาสได้รับการพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคมในช่วงที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้

1.2 ความจำเป็นในการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็ก

เด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี เป็นวัยที่ควรได้รับการเลี้ยงดู อบรมกล่อมเกลามาจากครอบครัวอย่างใกล้ชิด เพราะเป็นช่วงที่เด็กมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทุกด้าน ซึ่งเป็นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับพัฒนาการในช่วงวัยต่อไป และในสภาพสังคมปัจจุบันพบว่ามียุติกาเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี เข้าสู่สถาน

รับเลี้ยงเด็กในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งนี้ด้วยเหตุผลต่าง ๆ กันของผู้ปกครอง

อภรณ์ เลิศสุโภชนวิชัย (2542) ได้สรุปความจำเป็นในการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กไว้ดังนี้

1. การขาดคนเลี้ยงดูเด็ก สภาพสังคมปัจจุบันทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะโครงสร้างครอบครัวของคนไทย จากลักษณะของครอบครัวแบบขยายที่มีคนหลายรุ่นอาศัยอยู่ด้วยกัน มีญาติพี่น้องอยู่ใกล้เคียงกัน ในแต่ละบ้านมีญาติผู้ใหญ่ทำหน้าที่ดูแลเด็กๆ แทนพ่อแม่ของเด็กที่ออกไปทำงานนอกบ้าน โดยเฉพาะครอบครัวในเมืองได้เปลี่ยนไปเป็นลักษณะครอบครัวแบบเดี่ยว ที่ในครอบครัวมีเพียงพ่อแม่ลูก ไม่มีญาติผู้ใหญ่ หรือพี่น้องที่อยู่กับบ้านช่วยดูแลเด็กเล็กเช่นแต่ก่อน เมื่อมีความจำเป็นทางเศรษฐกิจมารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อช่วยหารายได้เพิ่มแก่ครอบครัว บทบาทของภรรยาในการดูแลเด็กเล็กจึงลดลง เด็กขาดคนดูแล มารดาจำต้องพาเด็กไปฝากยังสถานรับเลี้ยงเด็ก ซึ่งเป็นเหตุให้เด็กเข้าสู่สถานรับเลี้ยงเด็กเร็วขึ้นกว่าในอดีต

2. สืบเนื่องจากเหตุในข้อแรก เมื่อมารดาออกไปทำงานนอกบ้าน อาจจะต้องหาคนมาดูแลเด็กที่บ้าน แต่พี่เลี้ยงเด็กเหล่านี้มักขาดความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงดูเด็กทำให้เด็กขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างเหมาะสม หรือบางครั้งพบว่าผู้เลี้ยงดูเด็กที่ขาดความระมัดระวังหลังเปลอทำให้เด็กเกิดอันตราย ทำให้พ่อแม่คิดว่าการนำเด็กไปยังสถานรับเลี้ยงเด็กจะได้รับความปลอดภัยมากกว่า และหวังว่าในขณะที่เดียวกันที่สถานรับเลี้ยงเด็ก เด็กยังได้รับการกระตุ้นพัฒนาการด้านต่างๆ เพิ่มเติมอีกด้วย

3. ด้วยความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้แก่เด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ที่ขยายวงกว้างออกไปทำให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับนี้ จึงนำเด็กไปเข้ารับการกระตุ้นพัฒนาการจากสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีคุณภาพ เพื่อต้องการให้เด็กได้รับการกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการต่างๆ อย่างเหมาะสมก่อนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียนที่แท้จริง

4. รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาให้แก่เด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี เพิ่มขึ้น โดยสนับสนุนให้หน่วยงานและองค์กรต่างๆ จัดสถานรับเลี้ยงเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ขึ้น เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัว ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้สถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้จัดอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งการให้ความรู้ในเรื่องการอบรมดูแลเด็กที่สอดคล้องตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการและหลักจิตวิทยาการเรียนรู้แก่ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก การสนับสนุนดังกล่าวทำให้มีสถานรับเลี้ยงเด็กเกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ และกระจายอยู่ทั่วไป ทำให้ครอบครัวมีโอกาสในการพิจารณานำบุตรหลานไปรับการพัฒนาในสถานรับเลี้ยงเด็ก แทนการอบรมเลี้ยงดูอยู่ที่บ้าน

ความจำเป็นในการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กคือ พ่อ แม่ และผู้ปกครองมีความจำเป็นในการออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้ขาดคนดูแลเด็กที่มีความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่าง

เหมาะสม และในปัจจุบันพ่อ แม่ และผู้ปกครองมีความเข้าใจในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี มากขึ้น พร้อมทั้งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้เพิ่มขึ้น พ่อ แม่ และผู้ปกครองจึงนำเด็กมาฝากไว้กับสถานรับเลี้ยงเด็กเพื่อหวังให้เด็กได้รับการกระตุ้นพัฒนาในทุกๆ ด้าน

1.3 รูปแบบของสถานรับเลี้ยงเด็ก

สถานรับเลี้ยงเด็กที่มีอยู่ในปัจจุบันมีรูปแบบการจัดที่แตกต่างกันออกไปซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. บริการเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัว ซึ่งอาจมีการบริการเลี้ยงเด็กที่บ้าน และบริการเลี้ยงเด็กกลางวันเป็นกลุ่ม โดยที่การดำเนินการไม่ค่อยเป็นทางการ ทั้งในด้านบุคลากร และสถานที่ที่อายุของเด็กที่มารับบริการไม่แน่นอน อาจมีอายุตั้งแต่ 0-6 ปี ยกเว้นบริการในลักษณะที่เป็นเนอสเซอรี่ ซึ่งต้องมีการขออนุญาตจัดตั้งให้ถูกต้อง ผู้รับเลี้ยงเด็กมักจะเป็นแม่บ้านที่มีเวลาว่างในช่วงกลางวัน จัดบริการเลี้ยงเด็กขึ้นในบ้านของตน

2. ศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน เป็นศูนย์ก่อนวัยเรียนที่มีเด็กมาอยู่รวมกันตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป โดยกำหนดเกณฑ์อายุเด็กที่เข้ารับบริการตั้งแต่วัยทารกจนถึงวัยเรียน บริการนี้มักจัดบริการรับเลี้ยงเด็กสำหรับมารดาที่ออกไปทำงานนอกบ้าน การจัดบริการเน้นการพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตทั้งทางร่างกาย และจิตใจ ขณะเดียวกันก็เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อ แม่ด้วย การดำเนินงานของศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน ส่วนใหญ่ดำเนินงานโดยหน่วยงานของภาครัฐ สำหรับศูนย์รับเลี้ยงเด็กที่ดำเนินงานโดยเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรการกุศล และชุมชนต้องอยู่ภายใต้การควบคุม และส่งเสริมของกรมประชาสงเคราะห์

3. การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นบริการในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาความพร้อมของเด็กทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม จริยธรรม สติปัญญา และบุคลิกภาพ รูปแบบการจัดการศึกษาในระดับนี้มี 3 รูปแบบ คือ ชั้นอนุบาลใช้เวลาเรียน 2-3 ปี ชั้นเด็กเล็ก หรือเตรียมประถมศึกษาใช้เวลาเรียน 1 ปี และจัดในลักษณะที่ไม่เป็นระบบโรงเรียนคือจัดในลักษณะศูนย์พัฒนาเด็ก ในปัจจุบันเด็กประมาณร้อยละ 80 ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเข้าเรียน ในระดับประถมศึกษา รัฐบาลได้มีนโยบายที่จะให้เด็กได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปีก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ภายในปี พ.ศ.2544 และมีแนวทางการจัดโดยให้โรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงทั้งของรัฐ เอกชน และชุมชน ร่วมกันจัดโดยให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น (กุศล สุนทรธาดา และคณะ, 2540)

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2541) ได้กล่าวถึงการจัดการบริการแก่เด็กก่อนวัยเรียน 3 รูปแบบ คือ

1. ศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน มีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยส่งเสริมในเรื่องการเลี้ยงดูและคุ้มครองเด็กในเวลากลางวัน ขณะที่พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน และไม่มีใครอยู่ดูแลเด็ก จึงนำเด็กมาฝากไว้ที่ศูนย์ และการจัดบริการของศูนย์ก็พยายามจัดให้ได้ใกล้เคียงกับการเลี้ยงดูที่เด็กเคยได้รับจากพ่อแม่ที่อยู่บ้าน ถ้าหากพิจารณากันให้กว้างขวางและวัตถุประสงค์ของศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวันจะอยู่ในขอบข่าย 3 ประการ ได้แก่ การให้บริการด้านการพัฒนา การป้องกัน และการแก้ไข

2. บริการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน หรือการอนุบาลศึกษา รัฐบาลได้จัดให้มีโรงเรียนอนุบาลขึ้นบ้างในบางแห่ง แต่ส่วนใหญ่โรงเรียนระดับนี้จะเป็นของเอกชนมากกว่า โรงเรียนดังกล่าวจะให้การดูแลเด็กอายุ 3 ถึง 6 ปี และบางแห่งจะรับเด็กเล็กกว่านั้น เข้าชั้นเด็กเล็กตั้งแต่อายุ 2 ปี

3. บริการรับเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัว มีอยู่ทั่วไปในชุมชนแต่ระดับของการบริการในรูปแบบนี้จะมีความแตกต่างกันในด้านคุณภาพและอัตราค่าบริการ สำหรับเด็กที่รับบริการจะมีตั้งแต่เด็กก่อนจนถึงเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งบริการรับเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัวนี้ แยกออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

3.1 การรับเลี้ยงเด็กกลางวันแบบอยู่ภายในครอบครัว เป็นการรับเลี้ยงเด็กของแม่บ้านที่มีเวลาว่างตอนกลางวัน เพื่อหารายได้เสริมให้ครอบครัว โดยใช้บ้านของตนเองเป็นสถานที่ให้การดูแลเด็กแทนบิดามารดาของเด็กที่ออกไปทำงานประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่จะรับดูแลเด็กจำนวนน้อย อาจรับเลี้ยงเด็กเพียงคนเดียว หรืออย่างมากไม่เกิน 5 คน โดยเด็กที่นำมาฝากเลี้ยงจะมีอายุตั้งแต่ 2-3 เดือน ถึง 3 ปี สำหรับค่าบริการหรือค่าจ้างก็จะอยู่ในความตกลงกันของทั้งสองฝ่าย การจัดบริการลักษณะนี้มักไม่ได้ขออนุญาตจัดตั้งอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้เพราะมิได้จัดบริการอย่างถาวร

3.2 การรับเลี้ยงเด็กกลางวันแบบเป็นกลุ่ม บริการลักษณะนี้เป็นการจัดโดยเอกชน มีลักษณะคล้ายกับการรับเลี้ยงกลางวันแบบอยู่ในครอบครัว แต่ความแตกต่างอยู่ที่จำนวนเด็กที่มาใช้บริการ ซึ่งมีจำนวนมากกว่า 5 คน และอายุของเด็กส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไป ดังนั้นผู้จัดบริการจะต้องขออนุญาตทำการจัดตั้งอย่างถูกต้องจากกรมประชาสงเคราะห์จะใช้บ้านหรือบริเวณบางส่วนที่สามารถดำเนินการได้

รูปแบบการจัดสถานรับเลี้ยงเด็กสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือบริการเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัว ศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน และการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีวัตถุประสงค์ และลักษณะการจัดที่แตกต่างกันออกไป

1.4 หน่วยงานที่จัดบริการสำหรับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี

หน่วยงานที่ให้บริการสำหรับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ส่วนใหญ่เป็นการจัดบริการเน้นการเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการเด็กอยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2534) ดังนี้

1. กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ทำหน้าที่ดูแลและให้คำปรึกษาแก่เอกชนในการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็ก ควบคุมคุณภาพการจัดบริการ รวมทั้งจัดฝึกอบรมบุคลากรประจำการให้กับหน่วยงานเอกชน

2. สถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ ให้การอบรมแก่บิดามารดาในชุมชนเกษตรกรรมชนบทและชุมชนแออัดในเมือง ในด้านความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน การรักษาสุขภาพอนามัย การพัฒนาและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งมีโครงการศูนย์สวัสดิการเด็กเล็กก่อนวัยเรียน เพื่อแบ่งเบาภาระของข้าราชการในการเลี้ยงดูบุตรอายุ 1-3 ปี

3. ศูนย์สุขวิทยาจิต กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ให้การดูแลส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพจิตและเพื่อการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก

นอกจากนี้ยังมีโรงพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชนที่จัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กหรือหน่วยฝากเลี้ยงขึ้นภายในโรงพยาบาล เช่น โรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียน สถาบันเด็กแห่งชาติมหาราชินี เป็นต้น

หน่วยงานที่จัดบริการสำหรับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ได้แก่ กรมประชาสงเคราะห์ สถาบันราชภัฏ ศูนย์สุขวิทยาจิต และโรงพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชน ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นการเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเป็นสำคัญ

1.5 การจัดสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

ในสังคมปัจจุบันสตรีที่มีบุตรวัยต่ำกว่า 3 ปี ต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพิ่มมากขึ้น ทำให้ต้องมอบภาระในการเลี้ยงดูบุตรให้กับผู้อื่นเช่น ญาติผู้ใหญ่ในบ้านซึ่งนับวันจะเหลือน้อยลง เพราะครอบครัวปัจจุบันเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น จากการศึกษาของเกื้อ วงศ์บุญสิน (2534) ถึงการทำงานของสตรีกับความต้องการพี่เลี้ยงเด็กก่อนเข้าโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากการสัมภาษณ์สตรีที่เป็นตัวอย่าง 1.154 ราย พบว่า แนวโน้มของการเป็นครอบครัวเดี่ยวในกรุงเทพมหานครมีมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ครอบครัวต้องการสถานรับเลี้ยงเด็กในช่วงเวลาที่ทั้งบิดาและมารดาไปทำงานเพิ่มมากขึ้น จะเห็นได้ว่าสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นสถาบันหนึ่งที่ครอบครัวให้

ความไว้วางใจในการเลี้ยงดูเด็กทดแทน ซึ่งในปัจจุบันสถานรับเลี้ยงเด็กมีมากขึ้นโดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนถึง 460 แห่ง (สถิติกรมประชาสงเคราะห์, 2543) มีวัตถุประสงค์เพื่อลดภาระการเลี้ยงดูของบิดามารดาที่ต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน และมีจุดมุ่งหมายสำคัญในการให้บริการเลี้ยงดูเด็ก เพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนทุกแห่งจะอยู่ภายใต้การควบคุมแนะนำและส่งเสริมของงานส่งเสริมและคุ้มครองสถานสงเคราะห์และสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน ที่อยู่ในการควบคุมของกรมประชาสงเคราะห์ (กรมประชาสงเคราะห์, 2541)

การดำเนินงานของกรมประชาสงเคราะห์จะถือปฏิบัติตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2515) ออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ในส่วนของบริการ (อ้างถึงใน อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร, 2541) กำหนดบริการที่สถานรับเลี้ยงเด็กจะต้องจัดให้มีไว้ดังนี้

ข้อ 6 ในการดำเนินกิจการสถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เด็ก ผู้ทำการจะต้องรับผิดชอบจัดให้มีบริการและดูแลความเหมาะสมต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) จัดให้มีผู้เลี้ยงดูเด็กในจำนวนที่สามารถเชื่อได้ว่าเด็กจะได้รับความคุ้มครองป้องกันจากอุบัติเหตุหรืออันตรายอื่นใดอันเป็นการทำลายสุขภาพของเด็กอย่างร้ายแรง หรือเป็นภัยต่อชีวิตของเด็ก

(2) ผู้เลี้ยงดูเด็กจะต้องมีสุขภาพดี ไม่เป็นโรคติดต่อใดๆ ซึ่งอาจจะติดต่อเด็กได้

(3) จัดให้เด็กได้รับบริการพยาบาลหรือบริการแพทย์ เมื่อเด็กมีอาการเจ็บป่วยหรือมีอาการอื่นใดที่สื่อให้เห็นว่าสมควรได้รับการรักษาพยาบาล

(4) จัดให้เด็กได้รับประทานอาหารซึ่งมีคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสมแก่วัยของเด็ก

(5) ดูแลให้ภาชนะเครื่องใช้ในการรับประทานอาหารและประกอบอาหารอยู่ในสภาพที่สะอาดอยู่เสมอ

(6) ดูแลให้อาหารที่เด็กรับประทานมีลักษณะสะอาดปราศจากเชื้อโรค

(7) ดูแลให้เครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ในการหลับนอนของเด็กอยู่ในสภาพเรียบร้อยตามสมควร

(8) ดูแลให้มีการเก็บและกำจัดสิ่งปฏิกูลโดยเหมาะสม ไม่ปล่อยให้เป็นแหล่งเพาะหรือแพร่เชื้อโรค

ข้อ 8 สถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เด็ก จะต้องมีทะเบียนชื่อเด็ก ทะเบียนรับและจำหน่ายเด็ก สมุดแสดงรายการและเวลาอาหารประจำวันของเด็ก สมุดแสดงน้ำหนัก ความสูง การเจ็บป่วย การปลูกฝีฉีดยา และการบริการพยาบาลหรือแพทย์ที่จัดให้แก่เด็ก

ข้อ 9 สถานรับเลี้ยงเด็กจะต้องชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงของเด็กแล้วบันทึกไว้ในสมุดตามข้อ 8 เมื่อเด็กเริ่มเข้ารับบริการในสถานรับเลี้ยงเด็ก และทุกๆหนึ่งเดือนระหว่างที่เด็กได้รับการบริการจากสถานรับเลี้ยงเด็ก

ข้อ 10 สถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์ จะต้องจัดให้เด็กได้รับการปลูกฝีฉีดยาเพื่อป้องกันโรคเกี่ยวกับเด็กให้ครบถ้วน หรือโรคติดต่อเมื่อมีความจำเป็น

ข้อ 11 ในกรณีที่เด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก และสถานสงเคราะห์เด็กเป็นโรคติดต่อหรือมีการระบาดของโรคติดต่อในชุมชน หรือจังหวัดที่สถานเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เด็กตั้งอยู่ สถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เด็กจะต้องจัดให้เด็กในอุปการะได้รับการปลูกฝีฉีดยา เพื่อป้องกันโรคนั้นๆ โดยมีซักช้า

กฎกระทรวงดังกล่าวถือเป็นกฎหมายโดยตรงที่จะบังคับใช้เพื่อการควบคุมการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ และให้เป็นไปในแนวเดียวกัน

2. การจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก

2.1 ความหมายของสภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปีเป็นอย่างมาก สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในด้านการเรียนรู้ของเด็ก ดังนี้

เบญจมา แสงมลิ (2531) ระบุว่า สถานศึกษาเด็กปฐมวัยเป็นสถานที่ที่จัดให้เด็กปฐมวัยอยู่ร่วมกัน และทำกิจกรรมร่วมกันอย่างมีความสุข สะดวก สนุกสบาย และปลอดภัย สภาพแวดล้อมจะมีทั้งสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน และสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน

ประนอม รอดคำดี (2531) ได้สรุปว่า สิ่งแวดล้อมในการพัฒนาเด็กเริ่มตั้งแต่ระยะที่เด็กอยู่ในครรภ์มารดาคือระยะตั้งแต่มารดาเริ่มตั้งครรภ์ จนกระทั่งทารกคลอดออกมา แยกออกเป็น

สิ่งแวดล้อมภายใน ได้แก่ ส่วนประกอบภายในตัวเด็ก เช่น สมดุลย์ของระดับฮอร์โมนภายในร่างกาย ความต้านทานภายในร่างกายหรือกลุ่มเลือดของเด็ก

สิ่งแวดล้อมภายนอก ได้รับอิทธิพลจากองค์ประกอบหลายประการ เช่น อาหารที่ครบถ้วนทุกหมู่ ภูมิอากาศ การออกกำลังกายที่เพียงพอ ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวที่ส่งผลถึงกำลังในการจัดซื้อ จัดหาสิ่งอุปกรณ์และบริการทางสังคมที่มีคุณค่าต่อเด็ก ลำดับที่การเกิดใน

ครอบครัวที่เป็นผลทำให้ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดาต่างกัน ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กของครอบครัว การปฏิบัติตัวของมารดาขณะตั้งครรภ์ อุบัติเหตุที่เกิดกับเด็ก หรือโรคติดต่อบางประการที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของเด็ก

อารมณีสวรรณपाल (2537) ได้สรุปความหมายของการจัดสภาพแวดล้อมว่าหมายถึงการจัดสภาพต่างๆ ในสถานศึกษาปฐมวัยทั้งภายในห้องเรียน และภายนอกห้องเรียน เพื่อช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ได้รับประสบการณ์จากการอยู่ร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน อย่างมีความสุข สนุก สบาย สะดวกปลอดภัย ตลอดจนส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

ความหมายของสภาพแวดล้อมสามารถสรุปได้ดังนี้คือ สภาพต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวเด็ก ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก

2.2 ความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก

เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ด้วยการสำรวจโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญ จากการศึกษาของ Bloom, Hunt และ Fowler พบว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา การคิด การเข้าสังคม ด้านอารมณ์ และด้านร่างกายของเด็กให้สูงขึ้น (cited in Eliason and Jenkins, 1981)

Prescott และคนอื่นๆ (1972 cited in Hendrick, 1990) ได้ทำการวิจัยที่แสดงถึงอิทธิพลของสภาพแวดล้อมต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย การวิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 2, 3 และ 4 ปี จำนวน 39 คน ที่อยู่ใน 3 กลุ่มระดับชั้น ทั้งนี้ได้จัดสภาพแวดล้อมด้านวัสดุอุปกรณ์และความเหมาะสมของพื้นที่ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มอยู่ในห้องเรียนที่มีสภาพแวดล้อมต่ำ ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรม เพื่อหาคะแนนด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก และระหว่างครูกับเด็ก คะแนนด้านความถี่ในการใช้วัสดุอุปกรณ์ และคะแนนการใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างเหมาะสม จากนั้นได้จัดสภาพแวดล้อมห้องเรียนเสียใหม่ โดยให้มีคุณภาพที่เหมาะสม แล้วให้กลุ่มตัวอย่างได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงนี้เป็นเวลา 2 สัปดาห์ และได้สังเกตพฤติกรรมเพื่อหาคะแนนในพฤติกรรมทั้งสามด้าน จากนั้นจึงเปลี่ยนแปลงให้ห้องกลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพต่ำเช่นเดิม และสังเกตพฤติกรรมเด็ก เก็บคะแนนพฤติกรรมทั้งสามด้านอีกครั้ง ผลการวิจัยพบว่าในสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพ เด็กมีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้นทำกิจกรรมมากขึ้น มีการเล่นกับของเล่นสร้างสรรค์สูงขึ้น มีการทดลองและค้นคว้าตรวจสอบเพิ่มขึ้น และเมื่อจัดห้องให้กลับไปอยู่สภาพเดิม พฤติกรรมที่กระตือรือร้นดังกล่าวก็ลดลงไปด้วย

นภเนตร ธรรมบวร (2544) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมและการเลี้ยงดูที่เหมาะสม เช่น การพูดคุย การสัมผัส โภชนาการที่ดี ตลอดจนการให้ความรัก ความอบอุ่น และการให้โอกาสในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาสติปัญญา และความคิดของเด็ก

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพราะฉะนั้นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็กในวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ควรให้ความสำคัญต่อการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอย่างเหมาะสม

2.3 ประเภทของสภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และสภาพแวดล้อมด้านสังคม ซึ่งมีผู้ให้รายละเอียดดังนี้

1) สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

การออกแบบสภาพแวดล้อมด้านกายภาพภายในสถานรับเลี้ยงเด็กควรทำด้วยความระมัดระวังเนื่องจากสภาพแวดล้อมสามารถส่งผลกระทบต่อทั้งพี่เลี้ยงเด็กและต่อตัวเด็กเอง

Weiser (1982) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ดังนี้

1. เสียง ระดับเสียงจะมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ระดับเสียงที่น่าพึงพอใจของเด็กและของผู้ใหญ่มีความแตกต่างกัน แต่โดยทั่วไปแล้วควรเป็นเสียงที่เด็กคุ้นเคย และเป็นเสียงที่ไม่รบกวนความสนใจของเด็ก ในทางตรงข้ามการเตรียมสภาพแวดล้อมที่เงียบมากๆ ก็ไม่เหมาะสมกับทุกกิจกรรม สถานรับเลี้ยงเด็กควรมีเสียงรบกวนจากภายนอกต่ำ ซึ่งสามารถลดระดับเสียงได้โดยการบุเพดาน ปูพรม ติดผ้ามา่าน นอกจากนี้โครงสร้างของผนัง บอร์ด และเฟอร์นิเจอร์ก็จะช่วยลดระดับเสียงได้เช่นกัน

2. ความหนาแน่น ควรมีบริเวณ 20-50 ตารางฟุตต่อเด็ก 1 คน สำหรับเด็กวัยทารก และเตาะเตาะควรมีบริเวณประมาณ 35 ตารางฟุตต่อเด็ก 1 คน ห้องควรกว้างพอสำหรับให้เด็กทำกิจกรรม และเล่น สภาพแวดล้อมด้านกายภาพที่เปิดกว้างไม่ได้หมายความว่าต้องมีห้องที่ใหญ่ แต่หมายถึงมีการจัดพื้นที่สำหรับเป็นศูนย์กิจกรรมต่างๆ ส่วนในห้องที่มีความกว้างมากๆ อาจปูพรมหรือปูกระเบื้อง เพื่อให้มีพื้นผิวที่แตกต่างกันไป การจัดให้มีพื้นที่ยกระดับจะช่วยรวมความสนใจ

ของเด็ก ควรมีการจัดบริเวณสำหรับให้เด็กได้แยกตัวออกมาเพื่อให้เด็กได้พักผ่อน โดยจัดให้เป็นบริเวณที่เงียบสงบ อาจจะใช้บัลลังก์ ก่อ่ง ถัง โต๊ะ หรือชั้นวางของกันให้เป็นสัดส่วน

3. การควบคุมอุณหภูมิและแสงสว่าง อุณหภูมิที่เหมาะสมที่สุดในตัวอาคารคือ 68 °-72 °F หน้าต่างสามารถควบคุมแสงโดยใช้มู่ลี่ หรือม่าน หน้าต่างจะช่วยขยายมุมมองของเด็กวัยทารกสามารถพยุงตัวเพื่อมองออกไปข้างนอกได้ โดยที่เลี้ยงเด็กควรพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับสิ่งที่มองเห็น เด็กวัยเตาะแตะจะพึงพอใจกับหน้าต่างที่กว้างๆ เด็กมักจะนั่งใกล้หน้าต่างซึ่งเป็นบริเวณที่เด็กใช้พักผ่อนและมองสิ่งต่างๆ

4. พื้น ถือเป็นบริเวณสำหรับเล่นและการเรียนรู้ของเด็ก การปูพรมจะช่วยให้อุณหภูมิอบอุ่น ช่วยลดเสียงในเวลาที่มีเสียงของตกลงพื้น ในการทำกิจกรรมที่ต้องเลอะเทอะ เช่น กิจกรรมระบายสี หรือรับประทานอาหาร ควรปูผ้าพลาสติกบนพรมเสียก่อน ในบางศูนย์การเรียนรู้ควรเตรียมพรมที่สามารถเคลื่อนย้ายได้เอาไว้ พรมที่ปูไว้จะช่วยให้เด็กรู้เส้นทางการเคลื่อนย้ายไปยังศูนย์การเรียนรู้ และเป็นแผนผังของศูนย์กิจกรรมต่างๆ

5. สี การใช้สีที่เหมาะสมในสถานรับเลี้ยงเด็ก ควรทำคำนึงถึงหลักการทางจิตวิทยา ดังนี้

สีแดง ควรใช้กับเครื่องเล่นนอกอาคาร อุปกรณ์สำหรับพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ และใช้ในกิจกรรมที่ต้องการกระตุ้นพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็ก

สีส้ม แนะนำให้ใช้บริเวณทางเข้าสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือภายในห้องของเล่น หรือใช้กับอุปกรณ์ที่พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่

สีเขียว สีฟ้า หรือสีขาว แนะนำให้ใช้ในมุมการอ่านหรือเล่นนิทาน บริเวณที่ใช้นอนพักผ่อน หรือรับประทานอาหาร และห้องที่ต้องการความเงียบสงบไม่มีเสียงดังรบกวน

สีเหลือง แนะนำให้ใช้กับอุปกรณ์พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ มุมดนตรี หรือมุมศิลปะ

สีดำ และสีเทา อาจใช้กับบางส่วนที่ต้องการเน้น หรือเป็นส่วนประกอบของสีอื่นๆ

6. ผนังห้อง ใช้ในการกำหนดขอบเขตของห้อง ในสถานรับเลี้ยงเด็กอาจใช้ผนังห้องในการแสดงผลงานศิลปะของเด็ก หรือรูปภาพของเด็ก อาจมีการติดตั้งกระจกยาวๆ ไม่สูงจากพื้นมากนักโดยกระจกจะต้องแข็งแรงไม่แตกง่าย ตามผนังอาจมีบอร์ดเพื่อจัดแสดงผลงานของเด็กหรือติดประกาศต่างๆ สีนผนังจะต้องเป็นสีที่สบายตา

7. บริเวณที่นอนพักผ่อน ห้องนอนควรแยกจากห้องที่ใช้สำหรับเล่น จะต้องมีการจัดเตรียมที่นอนสำหรับเด็กแต่ละคน และต้องมีการทำความสะอาดอยู่เสมอ

8. บริเวณภายนอกอาคาร ควรจัดให้มีเครื่องเล่นชนิดต่างๆ และมีความปลอดภัย บริเวณสำหรับเด็กเล็กมากๆ ควรมีสนามหญ้า เด็กวัยเตาะแตะต้องการพื้นที่สำหรับการปั่นจักรยาน 3 ล้อ หรือผลักของเล่นที่มีล้อ ส่วนหนึ่งของสนามจะต้องมีที่ร่ม อาจจะเป็นเงาไม้หรือหลังคา

จัดให้มีกระบะทรายขนาดใหญ่เพียงพอสำหรับเด็กเข้าไปนั่งได้ บางครั้งอาจจัดให้มีบริเวณสำหรับเด็กเล่นน้ำด้วย

9. ของเล่น ของเล่นจะช่วยส่งเสริมการแสดงออก และตอบสนองการแสดงออกของเด็ก ของเล่นที่หลากหลายจะช่วยให้เด็กสามารถเลือกได้ตามความสามารถ ความสนใจและความต้องการของตนเอง ของเล่นจะช่วยให้เด็กได้ใช้ความสามารถ ทักษะ และการปรับรูปแบบวิธีการเล่นด้วยตนเอง

10. มิติของสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

Jones และ Prescott (1978 cited in Weiser, 1982) ได้อธิบายถึงสภาพแวดล้อมในมิติต่างๆ ดังนี้

10.1. ความแข็ง-ความนุ่มนวล การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัยควรให้ความรู้สึกที่สบายและให้ความรู้สึกที่ดีแก่เด็ก โดยสภาพแวดล้อมที่จัดให้เด็กควรมีความนุ่มนวลในแง่ของอารมณ์ โดยห้องเรียนควรมีลักษณะคล้ายบ้าน พี่เลี้ยงเด็กและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ควรมีส่วนทำให้สภาพแวดล้อมมีความนุ่มนวลหรืออบอุ่นได้ เช่น การสัมผัส ได้แก่ การกอด การอุ้มเด็กนั่งตัก การลูบหลังเด็กเมื่อเด็กจะนอน หรือการใช้สายตาในการสื่อความหมายกับเด็กจะเป็นการสัมผัสที่อบอุ่นทางด้านร่างกายและจิตใจ

10.2. การเปิด-การปิด หมายถึงการจัดอุปกรณ์ให้กับเด็ก และพฤติกรรมต่างๆ ของพี่เลี้ยงเด็กที่จะมีผลต่อเด็ก โดยพิจารณาในแง่ของความท้าทาย หรือการเปิดโอกาสให้เด็กได้ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงไร วัสดุอุปกรณ์ที่มีความหมายทางปิด ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ที่มีการเล่นเพียงวิธีการเดียว เช่น ภาพตัดต่อ ส่วนวัสดุอุปกรณ์ที่เปิดกว้าง ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ได้หลายจุดประสงค์ เช่น ทราย และน้ำ เป็นต้น โดยส่วนมากวัสดุอุปกรณ์ที่เปิดกว้างมักจะก่อให้เกิดแนวคิดใหม่และสร้างความสนใจในการทำงานให้แก่เด็กได้ดี แต่ก็ควรคำนึงถึงสิ่งอื่นๆ ประกอบด้วย เช่น เด็กเล็กๆ เหมาะที่จะใช้อุปกรณ์ที่เปิดกว้างมากกว่า เพราะอุปกรณ์ดังกล่าวจะทำทาบความสามารถและช่วยผู้ให้เด็กรู้สึกสนุกสนาน และสนองความต้องการได้มากกว่าอุปกรณ์ที่เล่นได้เฉพาะอย่าง ในการเลือกวัสดุอุปกรณ์ควรคำนึงถึงความสมดุลของความเปิดกว้างและความปิดให้มีสัดส่วนพอๆ กันและให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กด้วย

10.3. ความง่าย-ความยาก หมายความว่าอุปกรณ์ที่จัดไว้ควรเป็นอุปกรณ์ที่เร้าความสามารถของเด็ก ซึ่งควรจัดไว้เป็นชุดๆ ที่มีความยากง่ายเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยควรมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

- อุปกรณ์ควรมีความยากง่ายปนกันทั้งนี้เพื่อให้เด็กมีโอกาสเล่นได้หลายๆ

แบบ

- อุปกรณ์ควรดึงดูดความสนใจของเด็กๆ กล่าวคือควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ อุปกรณ์หลายๆ อย่างด้วยกัน ซึ่งจะเป็นการลดการคาดการณ์หรือการเดาคำตอบ และจะดึงดูด ความสนใจได้ยาวนานกว่า

- ควรใช้อุปกรณ์ชุดพิเศษ ซึ่งเป็นอุปกรณ์ชุดที่มีหลายชนิดอยู่ในชุดเดียวกัน จะ ช่วยให้เด็กเล่นได้มากชนิดและเล่นได้ยาวนานกว่า

- สำหรับเด็กเล็กๆ หรือเด็กที่ขาดความพร้อมควรใช้อุปกรณ์ที่มีความง่ายเพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำงาน และเพิ่มความยากขึ้นตามอายุและประสบการณ์สำหรับเด็ก

10.4. การรวม-การแยก

การรวม หมายถึง การคำนึงว่าใคร และอะไร จะเข้ามามีบทบาทต่อการวาง ขอบข่ายในการจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงการนำสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเข้ามามีบทบาท ในการเรียนรู้ของเด็ก เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก เด็กกับผู้ใหญ่ หรือสภาพแวดล้อมทาง กายภาพต่างๆ ได้แก่ สิ่งที่แลเห็น เสียง เหตุการณ์ต่างๆ หรือสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน รวมทั้ง ประสบการณ์ตรง เช่น การพาเด็กไปทัศนศึกษา เป็นต้น

การแยก หมายถึง การให้โอกาสเด็กได้ทำงานอย่างอิสระและอย่างมีสมาธิ เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและอยู่ตามลำพัง ซึ่งควรจัดหาบริเวณที่เหมาะสมที่เด็กจะทำงานตาม ลำพังหรืองานที่ต้องใช้สมาธิ มิฉะนั้นเด็กอาจจะไปหลบซ่อนตามที่ใดที่หนึ่ง เช่น ใต้โต๊ะ เก้าอี้ ในตู้ หรือในห้องน้ำ หรือเกิดความถดถอยทางอารมณ์และร่างกายได้ การจัดบริเวณที่เหมาะสมที่เด็กจะ ทำงานตามลำพังได้ ควรจัดโต๊ะ เก้าอี้ และกระดานเอาไว้ชิดผนัง เพื่อสร้างความเป็นสัดส่วนในการ ทำงานและช่วยลดสิ่งที่จะมารบกวนทางสายตาด้วย

10.5. เคลื่อนไหวน้อย-เคลื่อนไหวมมาก คือ ระดับของการมีส่วนร่วมทางด้าน ร่างกายและการเคลื่อนไหว กิจกรรมที่เคลื่อนไหวมมากได้แก่กิจกรรมที่ต้องใช้กล้ามเนื้อใหญ่ ส่วน กิจกรรมที่เคลื่อนไหวน้อยได้แก่กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อเล็ก ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้มีความสมดุล ในการทำกิจกรรมทั้งสองอย่างนี้ตลอดวัน โดยควรจัดอุปกรณ์และเครื่องเล่นเอาไว้ทั้งในและนอก ห้องเรียน โดยเป็นอุปกรณ์และเครื่องเล่นที่จะส่งเสริมการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก และกิจกรรมที่เด็กสามารถทำงานเงียบๆ ได้ เช่น อ่านหนังสือ ระบายสี เล่นเกม เป็นต้น

นอกจากนี้ของสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์ (2541) ได้กำหนดมาตรฐานการจัดบริการรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-6ปี) ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพในสถานรับเลี้ยงเด็ก ไว้ดังนี้

1. อาคารสถานที่

1.1 ที่ตั้ง

ต้องไม่อยู่ในบริเวณเสี่ยงอันตราย ได้แก่ บริเวณชนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมี หรือสารพิษ มลภาวะทั้งทางอากาศ แสง และเสียงที่มีมากเกินไป หากจำเป็นที่จะต้องอยู่ใกล้บริเวณโรงงานควรจัดมาตรการป้องกันมลภาวะให้ เช่น ห้องเก็บเสียง ห้องปรับอากาศ เป็นต้น

1.2 จำนวนชั้นของอาคาร

ไม่ควรเกิน 2 ชั้น นับจากพื้น หากมีความจำเป็นต้องสูงเกินกว่า 2 ชั้น ห้ามเกิน 4 ชั้น ต้องมีมาตรการป้องกันอัคคีภัย และปฏิบัติตามประกาศของกรุงเทพมหานครในเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้อง

1.3 ความสูงของห้อง

ความสูงจากพื้นถึงเพดานต้องไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร

1.4 ทางเข้า-ออกและประตูหน้าต่าง

ทางเข้า-ออกอาคาร จะต้องมืทางเข้า-ออกอย่างเหมาะสม สามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากอาคารได้สะดวก หากเกิดอัคคีภัย หรือภัยพิบัติ อย่างน้อยต้องมีทางเข้า-ออกสองทาง แต่ละทางต้องกว้างไม่น้อยกว่า 80 เซนติเมตร หากมีทางเดียวต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.00 เซนติเมตร

1.5 พื้นที่ใช้สอย

จะต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาดและปลอดภัย เหมาะที่จะให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ คือเล่น เรียนรู้ รับประทานอาหาร นอน และทำความสะอาดร่างกาย แยกเป็นสัดส่วนจากห้องประกอบอาหาร ห้องส้วม และที่พักเด็กป่วย โดยเฉลี่ยพื้นที่สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี ต้องไม่น้อยกว่า 1.50 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน และสำหรับเด็กอายุ 2-6 ปี ต้องไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน พื้นที่สำหรับเด็กนอนต้องไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน

พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก อาจจัดแยกเป็นห้องเฉพาะหรือจัดรวมเป็นห้องอเนกประสงค์ที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมหลายๆอย่างก็ได้ โดยใช้พื้นที่เดียวกันแต่ต่างเวลากัน และอาจปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์และย้ายเครื่องเรือน ตามความเหมาะสมและข้อจำกัดของพื้นที่ ดังนี้

1.5.1 บริเวณสำหรับนอน

เด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี จะต้องมีพื้นที่โดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 1.50 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน

เด็กอายุเกินกว่า 2 ปี จะต้องมีพื้นที่โดยเฉลี่ย ไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน

ทั้งนี้ต้องมีมาตรฐานการป้องกันยุงหรือแมลง

1.5.2 บริเวณสำหรับพัฒนาเด็ก

ต้องมีพื้นที่เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน

1.5.3 บริเวณที่รับประทานอาหาร

ต้องคำนึงถึงความสะอาดเป็นหลัก และจัดให้มีการป้องกันแมลง ฝุ่นละอองและให้มีแสงสว่าง อุปกรณ์ เครื่องใช้เพียงพอกับจำนวนเด็ก

1.5.4 บริเวณที่พักเด็กป่วย

ต้องแยกเป็นสัดส่วน โดยมีอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฐมพยาบาล มีตู้ยาสามัญประจำบ้าน เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และเด็กต้องอยู่ในสายตาของผู้ดูแลหรือผู้รับผิดชอบตลอดเวลาที่เด็กเจ็บป่วย

ในกรณีที่ไม่สามารถจัดห้องพักเด็กป่วยโดยเฉพาะได้ จะต้องจัดให้มีที่พักเด็กป่วย แยกเป็นสัดส่วนตามความเหมาะสม

ทั้งนี้ต้องมีมาตรการป้องกันยุงหรือแมลง

1.5.5 บริเวณที่ประกอบอาหาร

ต้องแยกต่างหากจากบริเวณสำหรับพัฒนาเด็กพอสมควร มีเครื่องใช้ที่จำเป็น รวมทั้งที่ล้างและที่เก็บภาชนะและเครื่องใช้ต่างๆ ที่ถูกสุขลักษณะ โดยเน้นในเรื่องความสะอาดและความปลอดภัยเป็นหลัก

1.5.6 บริเวณใช้ทำความสะอาดตัวเด็ก

ต้องจัดให้มีบริเวณสำหรับใช้ทำความสะอาดตัวเด็ก โดยมีอุปกรณ์ที่จำเป็นตามสมควร อย่างน้อยต้องมีที่ล้างมือ

1.5.7 ห้องส้วมสำหรับเด็ก

ต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับเด็ก ซึ่งมีที่ถ่ายอุจจาระโดยเฉลี่ย 1 ที่ ต่อเด็กที่มีอายุ 1 ปีขึ้นไป จำนวน 10-12 คน โดยจะต้องมีฐานส้วมที่เด็กสามารถก้าวขึ้นได้ง่าย หากมีประตูจะต้องไม่ใส่กลอนหรือกุญแจ และมีสวนสูงที่สามารถมองเห็นเด็กได้จากภายนอก และไม่ควรไกลจากห้องพัฒนาเด็ก หากห้องส้วมอยู่ภายนอกอาคารจะต้องไม่ตั้งอยู่ในที่ลับตาคน

ในกรณีที่ไม่สามารถจัดทำห้องส้วมสำหรับเด็กเป็นการเฉพาะได้ อาจใช้ห้องส้วมที่มีอยู่แล้วก็ได้ แต่ต้องปรับให้เหมาะสมตามวัยของเด็ก โดยจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพิ่มเติม เพื่อให้เด็กสามารถใช้ได้อย่างปลอดภัย

1.5.8 ห้องอเนกประสงค์

ในกรณีที่ใช้พื้นที่สำหรับนอน พัฒนาเด็กหรือรับประทานอาหารร่วมกันในลักษณะอเนกประสงค์ หากเป็นอาคารชั้นเดียวต้องมีฝ้าใต้หลังคา แต่หากเป็นอาคารที่มีมากกว่าหนึ่งชั้นขึ้นไป ควรจัดให้ชั้นบนสุดมีฝ้าใต้หลังคา โดยมีความสูงจากพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร แต่ในกรณีที่มีความสูงเกินกว่า 2.40 เมตร อาจไม่มีฝ้าเพดานก็ได้ และจะต้องมีพื้นที่โดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตรต่อเด็ก 1 คน

2. อนามัยสิ่งแวดล้อม

2.1 ภายในอาคาร

2.2.1 แสงสว่าง

ต้องมีแสงสว่างเพียงพอโดยสม่ำเสมอทั่วทั้งห้อง (มีความเข้มของแสงไม่น้อยกว่า 200 ลักส์)

2.2.2 การถ่ายเทอากาศ

ต้องมีอากาศถ่ายเทได้สะดวกโดยพื้นที่ของหน้าต่าง ประตู และช่องลมรวมกันแล้วต้องไม่น้อยกว่า 20% ของพื้นที่ห้อง

ในกรณีที่เป็นห้องกระจกหรืออยู่ในบริเวณโรงงานที่มีมลพิษ ต้องติดตั้งเครื่องปรับอากาศ และมีเครื่องฟอกอากาศอย่างเหมาะสม ในบริเวณที่มีเด็กอยู่ต้องไม่มีควันบุหรี่

2.2.3 สภาพพื้นภายในอาคาร

ต้องไม่ลื่นและไม่ชื้น ควรเป็นพื้นไม้หรือปูด้วยวัสดุที่มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ

2.2.4 บันได

ต้องมีความกว้างของบันไดแต่ละช่วงไม่น้อยกว่า 1 เมตร ขานพักของบันไดต้องไม่น้อยกว่าความกว้างของบันได ลูกตั้งของบันไดต้องไม่สูงกว่า 17.50 เซนติเมตร ลูกนอนต้องกว้างไม่น้อยกว่า 20 เซนติเมตร บันไดทุกชั้นต้องมีราวและลูกกรงสูงไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร มีราวเดี่ยวเหมาะกับเด็กเกาะขึ้นบันได และระยะห่างของลูกกรงต้องไม่เกิน 15 เซนติเมตร ทั้งนี้โดยต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กในกรณีที่มีบันไดอยู่เดิมแล้ว ถ้าสามารถปรับได้ก็ควรดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

2.2 ภายนอกอาคาร

2.2.1 รั้ว

ควรมีรั้วกั้นบริเวณให้เป็นสัดส่วน เพื่อความปลอดภัยของเด็ก และควรมีทางเข้า-ออกไม่น้อยกว่าสองทาง ถ้ามีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2 เมตร

2.2.2 มลภาวะ

1) ต้องดูแลและกำจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยให้เปื้อนแหล่งเพาะหรือแพร่เชื้อโรค

2) ต้องมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ และควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงรบกวนเกินควร

2.2.3 ที่เล่นกลางแจ้ง

ต้องมีพื้นที่เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตรต่อเด็ก 1 คน ขณะที่เล่น โดยจัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัยและมีจำนวนพอสมควรกับจำนวนเด็ก

ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้มีที่เล่นกลางแจ้งเป็นการเฉพาะได้ อาจปรับใช้ที่ในร่มแทนก็ได้ โดยมีพื้นที่ตามกำหนดหรืออาจจัดกิจกรรมกลางแจ้งในสถานที่อื่นที่เหมาะสม เช่น บริเวณวัด หรือสวนสาธารณะ เป็นต้น

2.2.4 ระเบียบ

หากมีระเบียบ ควรมีความกว้างไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร และหากมีม้านั่งด้วย ระเบียบต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร ขอบระเบียบต้องสูงจากม้านั่งไม่น้อยกว่า 70 เซนติเมตร

3. วัสดุอุปกรณ์

3.1 ตู้หรือชั้นวางสิ่งของ

ต้องมีเพียงพอและอยู่ในสภาพใช้งานได้ เคลื่อนย้ายสะดวก อาจดัดแปลงจากที่มีอยู่แล้วใช้ได้ แต่ต้องมีความสูงที่พอเหมาะสำหรับเด็ก

3.2 เครื่องใช้ในการนอน

ต้องมีเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ สะอาด และไม่ใช้ด้วยกัน เช่น เครื่องปูนอน และหมอน เป็นต้น

3.3 ภาชนะสำหรับเด็กใช้ในการบริโภค

ต้องมีเพียงพอสำหรับเด็กแต่ละคน และทำจากวัสดุที่ถูกสุขลักษณะไม่เป็นพิษ ทนทาน ไม่แตกหักง่าย และทำความสะอาดได้ง่าย

3.4 ที่ดื่ม

ต้องจัดให้มีภาชนะใส่น้ำที่สะอาด มีฝาปิด และน้ำดื่มที่สะอาดถูกสุขลักษณะ

3.5 เครื่องใช้ในการทำความสะอาด

ต้องจัดให้มีแรงสีฟันและผ้าเช็ดตัว (เฉพาะเด็กแต่ละคน) ยาสีฟัน ผ้าเช็ดมือสำหรับเด็ก เพื่อฝึกสุขนิสัยในการรักษาสุขภาพฟันและร่างกาย

3.6 โต๊ะและเก้าอี้

ควรมีขนาดหลากหลายเหมาะสมกับวัยของเด็กและมีความปลอดภัย กรณีของเด็กอายุ 3 ปีขึ้นไป โต๊ะควรมีความสูงจากพื้นประมาณ 45-50 เซนติเมตร เก้าอี้หรือม้านั่งควรมีความสูงประมาณ 25-30 เซนติเมตร

3.7 ของเล่นและสื่อพัฒนาเด็ก

ต้องจัดให้มีจำนวนเพียงพอทั้งในร่มและกลางแจ้ง ซึ่งอาจจะดัดแปลงประดิษฐ์ขึ้นจากวัสดุพื้นบ้าน วัสดุธรรมชาติ เศษวัสดุหรือสิ่งของเหลือใช้ที่มีความปลอดภัย มีความหลากหลายและเหมาะสมกับวัยของเด็ก

3.8 เครื่องชั่งน้ำหนัก-วัดส่วนสูง

ควรจัดให้มีเครื่องชั่งน้ำหนัก-วัดส่วนสูงได้อย่างน้อย 1 ชุด เพื่อความสะดวกแต่ในกรณีที่ไม่มี ต้องจัดให้เด็กได้รับการชั่งน้ำหนัก-วัดส่วนสูง เพื่อวัดความเจริญเติบโตของเด็ก อย่างน้อย 3 เดือนต่อครั้ง

4. ที่เก็บสิ่งปฏิกูล

ต้องมีที่เก็บสิ่งปฏิกูล ทั้งภายในและภายนอกอาคารมีจำนวนเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ และมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

5. มาตรการป้องกันความปลอดภัย

5.1 ต้องติดตั้งเครื่องตัดไฟหรือเครื่องดับเพลิงแบบมือถือ อย่างน้อย 1 เครื่องในแต่ละชั้นของอาคาร

5.2 มีการฝึกซ้อม การป้องกัน และแก้ไขภัยพิบัติให้แก่เด็กและบุคลากร ไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง

5.3 ควรหลีกเลี่ยงเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่างๆ ที่เป็นของแตกง่าย แหวมคม หรือหากเป็นไม้ต้องไม่มีเสี้ยน อันอาจจะก่อให้เกิดอันตรายแก่เด็กได้

5.4 ต้องติดตั้งปลั๊กไฟให้สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ถ้าติดตั้งต่ำกว่าที่กำหนด จะต้องมียูนิทที่ปลอดภัย เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเล่นได้ และควรหลีกเลี่ยงการใช้สายไฟต่อพ่วง

สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ นอกเหนือจากการจัดสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ บริเวณ ห้องเรียน และวัสดุอุปกรณ์ตลอดจนเครื่องใช้เครื่องเล่นต่างๆ เป็นการวัดที่คำนึงถึงความเหมาะสม ให้ความสะดวก และการตอบสนองความต้องการพื้นฐาน และความสนใจตามธรรมชาติของเด็ก การจัดสภาพแวดล้อมดังกล่าวจะก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดี ดังนี้คือ

1. สะดวก ถ้าหากมีการจัดสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปให้สะดวกในการทำกิจกรรมต่างๆ เด็กจะสนใจที่จะทำกิจกรรมเหล่านั้นด้วยตัวเอง เช่น การจัดครุภัณฑ์ประเภทโต๊ะ เก้าอี้ ตู้เก็บของ ให้สะดวกในการใช้ เด็กๆ สามารถยกเก้าอี้ได้เอง แขนงเลื่อนที่ตู้เก็บของได้เอง เมื่อเด็กทำสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเองจะรู้สึกสบายใจ และอยากช่วยเหลือตนเองในการทำสิ่งต่างๆ เพราะสิ่งที่เขาจะทำนั้นไม่ยุ่งยากเกินไปกว่าความสามารถที่เขาจะทำ และเมื่อลงมือทำแล้วสามารถทำได้อย่างสะดวก ง่ายดาย ราบรื่น สิ่งนี้จึงเป็นเสมือนแรงจูงใจให้เด็กอยากทำสิ่งต่างๆ

2. มีความสุข เมื่อเด็กทำสิ่งต่างๆ โดยมีเครื่องอำนวยความสะดวก หรือมีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ที่เหมาะสมเพียงพอ ใช้งานไม่ยุ่งยาก เด็กจะทำกิจกรรมด้วยความสุขใจ ความราบรื่นจะก่อให้เกิดความรู้สึกอยากทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จ และเมื่องานนั้นสำเร็จจะเกิดความพึงพอใจและพัฒนาสู่ความรู้สึกที่พอใจต่อตนเองและสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปจะทำให้เด็กรู้สึกที่ดีต่อโลกรอบตัว

3. ความพอใจ โดยปกติเด็กจะมีความต้องการพื้นฐานทางกาย เมื่อเด็กได้รับการตอบสนองที่ดีจากสภาพแวดล้อม เช่น มีที่เล่น มีที่กิน ที่นอน ที่สะดวกและตอบสนองความต้องการ เด็กจะมีความพึงพอใจ และรู้สึกสบายใจที่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับความต้องการ ทำให้เด็กรักที่จะทำกิจกรรมต่างๆ ในสถานรับเลี้ยงเด็ก

4. ความอบอุ่นใจและความรู้สึกปลอดภัย ถ้าสถานรับเลี้ยงเด็กจัดสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปให้ปลอดภัยแข็งแรง และมีบรรยากาศที่อบอุ่น วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ สะดวกในการใช้ เด็กจะรู้สึกมั่นใจว่าตนทำสิ่งต่างๆ ได้สะดวก และปลอดภัย เด็กจะรู้สึกอบอุ่นใจ ไว้วางใจต่อสถานศึกษา เด็กๆ จึงอยู่ในสถานศึกษาด้วยความรู้สึกสบายใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2526)

สภาพแวดล้อมด้านกายภาพมีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ อาคารสถานที่ อนามัยสิ่งแวดล้อม วัสดุอุปกรณ์ และมาตรการป้องกันความปลอดภัย เป็นต้น นอกจากนี้สภาพ

แวดล้อมจะต้องทำให้เด็กเกิดความรู้สึกสะดวก มีความสุข มีความพอใจ ความอบอุ่นใจและความรู้สึกปลอดภัย

2) สภาพแวดล้อมด้านสังคม

สภาพแวดล้อมด้านสังคมมีความสำคัญเช่นเดียวกับสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ บุคคลที่เด็กคุ้นเคยจะนำมาซึ่งสภาพแวดล้อมด้านกายภาพที่มีชีวิตชีวา

Weiser (1982) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ดังนี้

2.1 อัตราส่วนระหว่างเด็กกับพี่เลี้ยงเด็ก

อายุของเด็ก	อัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็ก
2 อาทิตย์-2ปี	1/4
2 ปี	1/6
3 ปี	1/8
4 ปี	1/12

อัตราส่วนของเด็กต่อพี่เลี้ยงเด็กมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กและพฤติกรรมของผู้ใหญ่ และอัตราค่าเลี้ยงดูที่เหมาะสม สำหรับเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะหากอัตราส่วนน้อยเด็กก็จะมีสุขมากขึ้น มีการเฉยเมยไม่สนใจเด็กน้อย ขนาดของกลุ่มและอัตราส่วนของเด็กกับพี่เลี้ยงเด็กจะมีผลต่อพฤติกรรมที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กอีกด้วย

2.2 หน้าที่ความรับผิดชอบของพี่เลี้ยงเด็กมีดังนี้

- ทำหน้าที่ตรวจสอบตารางกิจวัตรประจำวันของเด็กแต่ละคน เพื่อใช้ในการให้ข้อมูลกับผู้ปกครอง และพี่เลี้ยงเด็กคนอื่นๆ เกี่ยวกับการรับประทานอาหาร การนอน การขับถ่าย และกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละวัน
- ทำการสื่อสารกับผู้ปกครองของเด็กในแต่ละวัน ซึ่งอาจจะเป็นการสนทนาหรือเป็นจดหมาย
- ทำการเปลี่ยนผ้าอ้อมและเตรียมการล้างหน้าเพื่อสนองตอบความต้องการของเด็ก เช่น เตรียมขวดนม อาหารเด็ก และอาหารพิเศษอื่นๆ
- พาเด็กเข้านอน
- ทำการวางแผนกิจกรรมสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล และกิจกรรมกลุ่ม
- ทำการประเมินพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วง
- ทำการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม

2.3 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและสถานรับเลี้ยงเด็ก

2.3.1 บทบาทของพี่เลี้ยงเด็ก

-เป็นบุคคลที่สามารถทำให้ผู้ปกครองรู้สึกผ่อนคลาย และสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน

- เป็นบุคคลที่มีทัศนคติและวิธีการดูแลเด็กที่คล้ายคลึงกับผู้ปกครอง

- เป็นบุคคลที่ช่วยเหลือเด็กให้เป็นอิสระด้วยวิธีการที่ผู้ปกครองพึงพอใจ

-เป็นบุคคลที่ยอมรับและเคารพในคุณค่าของวัฒนธรรมของครอบครัวเด็ก

-เป็นบุคคลที่สามารถร่วมมือกับผู้ปกครองในการฝึกการขับถ่ายให้กับเด็ก

2.3.2 การสื่อสารระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับผู้ปกครองในช่วงเวลารับ-ส่งเด็ก

ช่วงเวลารับ-ส่งเด็ก ควรเป็นเวลาที่มีการสื่อสารกันระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับผู้ปกครองมากที่สุด การสื่อสารไม่ควรมีการวางแผนอย่างเป็นทางการ ควรเป็นการสนทนาอย่างง่ายๆ เป็นกันเอง บางครั้งการสื่อสารกับผู้ปกครองอาจใช้เป็นการเขียนประกาศ เช่น ตารางเวลา การรับประทานอาหารเช้า การนอน และการขับถ่ายของเด็กแต่ละคน เพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองทราบและสามารถสรุปได้อย่างรวดเร็ว การใช้สมุดบันทึกก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่พี่เลี้ยงเด็กกับผู้ปกครองสามารถเขียนข้อความที่ต้องการสื่อสารระหว่างกัน เช่น พัฒนาการของเด็ก หรือเหตุการณ์พิเศษต่างๆที่เกิดขึ้นกับเด็ก แต่ถ้าเป็นเรื่องที่ต้องการแจ้งให้ผู้ปกครองทุกคนทราบควรพิมพ์เป็นสำเนาแจก

2.3.3 การประชุมผู้ปกครอง

การประชุมผู้ปกครองควรมีอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง หรืออาจจะมีบ่อยครั้ง เพราะเด็กวัยทารกและเด็กวัยเตาะแตะจะมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว การประชุมผู้ปกครองจะต้องส่งเสริมให้ผู้ปกครองมองเด็กในด้านดี ความสัมพันธ์ระหว่างสถานรับเลี้ยงเด็กต้องอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจและความเคารพซึ่งกันและกัน การสื่อสารกันระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับผู้ปกครองและการประชุมผู้ปกครองจะเป็นการส่งเสริมให้มีการพึ่งพาอาศัยกัน โดยทางสถานรับเลี้ยงเด็กจะต้องรับฟังและให้ความสนใจกับคำแนะนำของผู้ปกครอง ในการพบปะกันอาจจะมีสไลด์เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กทำ ให้โอกาสผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่คาดหวังจากสถานรับเลี้ยงเด็ก และให้ผู้ปกครองแต่ละคนได้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างกันด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526) ได้กล่าวถึง สภาพแวดล้อมทางบุคคล ดังนี้คือ เด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี เป็นวัยที่ยังต้องพึ่งพาผู้ใหญ่อีกมากในการทำสิ่งต่างๆ ดังนั้นหากเด็กรู้สึกว่าถูกแวดล้อมด้วยผู้ใหญ่ที่มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ จะทำให้เด็กสบาย

ใจ ไม่กังวลใจมากเกินไป แม้ว่าจะต้องมาอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปจากที่บ้าน ดังนั้นเด็กจะรักและชอบมาสถานรับเลี้ยงเด็กหรือไม่ส่วนหนึ่งเกิดจากความรู้สึกสบายใจที่ได้อยู่กับพี่เลี้ยงเด็กที่รัก เอื้ออาทรต่อเด็ก ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกดังนี้

1. ความรู้สึกปลอดภัย เด็กทุกคนต้องการความปลอดภัยทั้งทางร่างกาย และทางจิตใจ แม้จะอยู่ในสภาพแวดล้อมทางกายที่ปลอดภัยแล้ว เด็กยังต้องการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีบรรยากาศปลอดภัย คือมีผู้ใหญ่คอยดูแลและแสดงความรักใคร่เด็ก แสดงให้เห็นว่าเด็กมีคุณค่าจะทำให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย เมื่อเด็กมีความรู้สึกปลอดภัยในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้คนรอบข้างเด็กจะพัฒนาความสามารถนี้ต่อไป อันมีผลให้มีทักษะการเข้าสังคมและการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งเป็นบุคลิกภาพที่พึงประสงค์

2. เด็กต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่ม การจัดบรรยากาศที่ต้อนรับและจัดกิจกรรมที่让孩子ได้สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทำให้เด็กได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม การอยู่ร่วมกับผู้มีเพื่อนที่ทำสิ่งต่างๆด้วย เด็กจะพึงพอใจและพัฒนาตนเองไปสู่การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น จึงมีผลต่อการดำเนินชีวิตต่อไปของเด็ก

3. ความรู้สึกประสบความสำเร็จ ถ้าการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สะอาดและครบครัน ครูจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับระดับความสามารถของเด็ก เด็กก็จะทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความสนุกสนานและพึงพอใจ และเมื่อทำเสร็จเด็กจะรู้สึกประสบความสำเร็จจากผลงานที่ตนทำ และจากการยอมรับยกย่องจากครูทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง ภาคภูมิใจและต้องการทำกิจกรรมที่ซับซ้อนหรือยากขึ้นกว่าเดิม สิ่งนี้จะพัฒนาไปสู่ความสำเร็จ ความมานะในการเรียนในระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้นไป

4. ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง บรรยากาศที่อบอุ่น การดูแลเด็กด้วยความรักให้ความเมตตาช่วยเหลือเด็กและให้อภัยเมื่อเด็กทำบางสิ่งบางอย่างผิดพลาด การให้ความชื่นชม เมื่อเด็กทำกิจกรรมแล้วเสร็จ ยอมรับความสามารถของเด็ก ให้เด็กได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เหล่านี้จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เมื่อเด็กได้รับการพัฒนาให้รู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ จะรักตนเองและพัฒนาไปสู่การเห็นความสำคัญของผู้อื่นและชื่นชมต่อความสามารถของผู้อื่นด้วย

สภาพแวดล้อมด้านสังคมมีองค์ประกอบใหญ่ๆ ดังนี้ คือ อัตราส่วนระหว่างเด็กกับพี่เลี้ยงเด็ก หน้าที่ความรับผิดชอบของพี่เลี้ยงเด็ก การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและสถานรับเลี้ยงเด็ก ซึ่งสภาพแวดล้อมด้านสังคมจะส่งผลให้เด็กเกิดความรู้สึกปลอดภัย มีความรู้สึกว่าเป็นสมาชิกของกลุ่ม ความรู้สึกประสบความสำเร็จ และเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง

3. พัฒนาการของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี

3.1 ความสำคัญของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี

เด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี นั้น เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมากมาย และมี พัฒนาการด้านต่างๆ ในขั้นพื้นฐาน ซึ่งจำเป็นสำหรับพัฒนาการในช่วงวัยต่อไป นอกจากนี้เด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ยังมีความสำคัญด้วยเหตุผลหลายประการดังนี้ คือ

1. ความสำคัญตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ ซึ่งเชื่อว่าประสบการณ์ในวัยเด็กจะมี ผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพเมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ ช่วงอายุที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ อย่างยิ่งคือ ช่วงอายุในวัยเด็กเล็ก ซึ่งหากเด็กไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอในขั้นใดจะเกิด การชะงัก และมีผลทำให้เกิดพฤติกรรมถดถอย เกิดความคับข้องใจ ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการของเด็ก

2. ความสำคัญตามทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริคสัน ได้อธิบายว่าเด็กเมื่อค่อยๆ เติบโตขึ้น จะมีความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ในสังคมเพิ่มมากขึ้นด้วย เด็กจะพบปัญหาด้านการ ปรับตัว หากประสบความสำเร็จในการปรับตัวแต่ละขั้นของพัฒนาการจะช่วยให้เด็กได้สร้างบุคลิก ภาพและความสามารถในการแก้ไขปัญหาในระยะต่อไป โดยเฉพาะในวัยแรกเกิด ถึง 5 ปี เป็น ระยะเวลาที่เด็กจะเรียนรู้จากประสบการณ์ในสภาพแวดล้อม ถ้าหากเด็กได้รับการตอบสนองจากสภาพ แวดล้อมที่ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดี เด็กจะมีความเชื่อมั่นในตนเองมีความคิดริเริ่ม มองโลกในแง่ ดี ถ้าสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม เด็กจะเกิดความคับข้องใจ มองโลกในแง่ร้ายและขาดความเชื่อ มั่นในตนเอง

3. ระยะเวลาปฐมวัยเป็นวัยที่มีการพัฒนาของระบบสมองสูงกว่าวัยอื่นๆ ซึ่งหมายความว่าใน ระยะนี้สามารถกระตุ้นส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กได้สูงกว่าวัยอื่นๆ เพราะวัยนี้ เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ทั้งขบวนการเจริญเติบโตทางร่างกาย การเรียนรู้และการ รับรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536)

วัยแรกเกิด ถึง 3 ปี มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นวัยแห่งการวางรากฐานของ พัฒนาการด้านต่างๆ การที่เด็กได้รับการเลี้ยงดูและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ก็ทำให้เด็กมีพื้นฐานที่ ดีเพียงพอที่จะพัฒนาอย่างเหมาะสมในวัยต่อไป

3.2 ความหมายของพัฒนาการ

พัฒนาการของเด็กมีเป็นระยะและเป็นขั้นตอน ซึ่งมีผู้ที่ให้ความหมายของพัฒนาการดังนี้
 สุชา จันทรโสม (2536) กล่าวว่า พัฒนาการ หมายถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านโครงสร้าง
 และแบบแผนอินทรีย์ทุกส่วน การเปลี่ยนแปลงนี้จะก้าวหน้าไปเรื่อยๆ เป็นขั้นๆ จากระยะหนึ่งไปอีก
 ระยะหนึ่ง ทำให้เด็กมีลักษณะและความสามารถใหม่ๆ เกิดขึ้น ซึ่งมีผลทำให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น
 ตามลำดับทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

มอสโซเกลีย (Massoglia, 1977 อ้างถึงใน เยาวพา เดชะคุปต์, 2542) กล่าวว่า พัฒนาการ
 หมายถึง กระบวนการหรือลำดับขั้นตอนที่เกิดขึ้นในตัวเด็ก ตลอดระยะเวลาที่เด็กมีการเปลี่ยน
 แปลงจากเด็กวัยทารกที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้เป็นบุคคลที่ช่วยเหลือตัวเองได้

สรุปได้ว่าพัฒนาการหมายถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นขั้นตอน จากระยะหนึ่งไปอีกระยะ
 หนึ่ง ซึ่งมีผลทำให้ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ของมนุษย์เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นตาม
 ลำดับ

3.3 พัฒนาการด้านร่างกาย

เด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี จะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายที่ชัดเจนมาก ลักษณะของ
 พัฒนาการจะเป็นไปตามแบบแผน คือ จากส่วนศีรษะสู่เท้า และจากแกนกลางลำตัวสู่มือและเท้า
 ซึ่งเด็กจะมีลำดับขั้นของพัฒนาการด้านร่างกายตามระดับอายุ (กรมวิชาการ, 2540) ดังนี้

เดือนแรกของชีวิต

- เมื่อนอนคว่ำจะหันหน้าไปข้างๆ ได้
- ยกศีรษะได้เล็กน้อย จะทำได้เพียงครู่เดียว
- เมื่อนอนหงาย พลิกตัวตะแคงข้างได้
- ดึงให้ลูกนั่ง จะยกศีรษะให้ตั้งตรงกับแนวสันหลังได้
- ชอบเอากำปั้นเข้าปาก
- จ้องมองได้ มองเห็นในระยะห่าง 8-12 นิ้ว

เดือนที่ 2

- ชันคอได้ 45 องศา
- จับนั่งจะตั้งศีรษะตรงได้บ้างแต่ยังโงกเงกอยู่
- เริ่มคว้าของ
- จับถือของได้นาน 2-3 นาที
- มองตามสิ่งของที่เคลื่อนที่จากซ้ายไปขวา หรือขวาไปซ้ายผ่านกึ่งกลาง

เดือนที่ 3

- นอนคว่ำ จะชันคอได้
- จับยื่นเหยียดขายันพื้นได้
- ยกแขนขาได้บ้าง
- พยายามเอื้อมมือหยิบของ ตีของ คว้าของ ด้วยมือทั้งสองแล้วดึง
- ดูนิ้วหรือดูคนมในขณะที่ตามองอย่างอื่นได้
- มองและหันหน้าตามของที่เคลื่อนไหว

เดือนที่ 4

- ยกศีรษะตั้งตรง ชันคอได้ 90 องศา
- หมุนคอไปยังทิศต่างๆได้
- เริ่มหัดพลิกตัว
- นั่งฟังได้ชั่วคราว ชอบให้จับนั่ง
- ชอบยกขาตีบ
- จับยื่นใช้เท้ายันพื้นได้
- มองเห็นได้ไกลมากขึ้น
- มองซ้าย ขวา บน ล่าง มองตามวัตถุที่เคลื่อนไหว
- ชอบเล่นมือใช้มือได้มากขึ้น
- อาจจับของด้วยนิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือ

เดือนที่ 5

- นั่งได้แต่ต้องพิง นานขึ้น มั่นคงขึ้น ศีรษะตั้งตรงได้
- นอนคว่ำ ยกศีรษะ ยันหน้าอกได้สูง
- ทำท่าคืบ

- ดึงขึ้นขึ้นง่าย
- หยิบของด้วยนิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้
- ย้ายของจากมือหนึ่งไปอีกมือหนึ่ง
- เขย่าของได้
- มองตามสิ่งที่ผ่านไปเร็วๆ ได้
- สายตาประสานกับมือได้ดีขึ้น

เดือนที่ 6

- คว่ำและหงายเองได้
- ใช้แขนยกตัวพ้นพื้น พยุงศีรษะให้ตั้งตรงได้
- หันหน้าเอี้ยวตัวไปมาได้ดี
- คืบไปข้างหน้าและข้างหลังได้
- นั่งได้เองชั่วคราว
- จับยื่นทิ้งน้ำหนักตัวลงที่เท้าได้
- มือถือของได้
- ยักย้ายของจากมือหนึ่งไปยังอีกมือหนึ่งได้
- มือคว่ำหยิบของได้ทันที

เดือนที่ 7

- ประคองศีรษะได้ดี
- เวลาดึงขึ้นจะถูกขึ้นขึ้นได้
- เกาะดึงตัวเองขึ้นได้
- ยกตัวในท่าคลาน
- นั่งได้นานขึ้น
- นั่งเล่นของเล่นเองได้
- จับของมากระทบกันด้วยมือทั้งสอง
- ใช้นิ้วหัวแม่มือ และนิ้วอื่นหยิบของได้

เดือนที่ 8

- คลานได้
- อาจะคลานได้โดยมือหนึ่งถือของอยู่

- ยืนโดยใช้หลังพิงไว้ได้ชั่วคราว
- จับเครื่องเรือนเพื่อดึงตัวลุกขึ้นยืน
- ลุกขึ้นนั่งเองจากท่าคลานได้
- ใช้นิ้วหัวแม่มือ นิ้วชี้ นิ้วกลาง หยิบของได้
- ถือของเล่นเขย่าได้ชั่วคราว

เดือนที่ 9

- คลานได้คล่อง คลานขึ้นบันไดได้
- นั่งตัวตรงได้
- ยืนช่วงสั้นๆ โดยใช้มือเกาะยึด
- อาจยืนคนเดียวช่วงสั้นๆ ได้
- อาจจะลุกขึ้นยืนเอง โดยไม่ต้องจับยึดเครื่องเรือน
- นั่งลงจากทำยืนได้
- เกาะเดินได้บ้าง
- หยิบของชิ้นเล็กๆ ด้วยนิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้
- ตบมือ
- ใช้นิ้วแคะ แหย่รู
- มองตามของที่ตกจากมือ
- โบกมือได้ ตบมือได้
- ต่อบล็อกได้ 2 ชิ้น

เดือนที่ 10

- ยืนโดยมีอะไรพยุงไว้เล็กน้อย
- อาจจะลุกขึ้นยืนเองโดยเหยียดขาขึ้น และเอามือยันพื้นขึ้นมา
- ก้าวเดินได้แต่ต้องช่วยจับมือทั้งสองไว้
- ปีนขึ้นลงเก้าอี้
- ถือของเล็กๆ ไว้ในมือเดียวได้
- ทิ้งของจากมือ
- เลือกรับของเล่นได้
- เริ่มชอบใช้มือข้างใดข้างหนึ่งที่สะดวกจะทำได้
- ถือถ้วยนมดื่มเอง หยิบทานเองได้

เดือนที่ 11

- ยืนได้เองโดยลำพัง
- ลูกยืนโดยเหยียดขาขึ้น ใช้มือยันและยกลำตัวขึ้นมา
- อาจจะยืนโดยท่างอเข่า จากท่านั่งขัดสมาธิ
- อาจจะยืนคนเดียวและโบกมือ
- อาจจะยืนพิงและก้มตัวลงมาได้
- เวลายืน อาจจะยืนได้ตรง 90 องศา
- จับดินสอขีดๆ เขียนๆ ได้
- เอาช้อนเข้าปากได้
- ดึงถุงเท้าออกได้
- เปิดฝาหีบได้
- เอาของใส่ถ้วยและหยิบออกได้

อายุ 1-2 ปี

- เริ่มพัฒนาทางการเคลื่อนไหว
- เริ่มคลานและเดินด้วยตนเองเมื่ออายุประมาณ 15 เดือน แต่การทรงตัวไม่ค่อยดี
- เริ่มคลานถอยหลังลงบันได
- เริ่มใช้มือข้างที่ชำนาญ
- ชอบเปิดดูรูปภาพในหนังสือ
- โยนลูกบอลได้

อายุ 2-3 ปี

- เดินขึ้นลงบันไดได้เอง แต่ต้องวางขาทั้ง 2 ข้าง บนขั้นบันไดเดียวกันก่อน
- วิ่งได้แต่ไม่สามารถหยุดได้ทันที
- หยิบของชิ้นเล็กๆ ได้ แต่หลุดมือง่าย
- หมุนลูกบิดเปิดประตูได้

เด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี มีพัฒนาการด้านร่างกายที่พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว ความสามารถในการใช้อวัยวะส่วนต่างๆ จะพัฒนาตามระดับอายุ และจะสามารถใช้อย่างคล่องแคล่วและมีความซับซ้อนยิ่งขึ้นในช่วงวัยต่อไป

3.4 พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม

เด็กจะเริ่มแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางสังคม เมื่อเริ่มเข้าใจความแตกต่างระหว่างตนเองกับผู้อื่น แสดงปฏิกิริยาต่อเสียงที่คุ้นเคย ต่อมาจะมีการตอบสนองต่อท่าทีของผู้อื่น ส่วนพัฒนาการด้านอารมณ์นั้นเด็กแรกเกิดจะมีอารมณ์ 2 อย่างคือ พอใจและไม่พอใจ การแสดงอารมณ์จะปรากฏเป็นพฤติกรรม เช่น ยิ้ม หัวเราะ เมื่อพอใจ ถ้าไม่พอใจจะแสดงออกโดยการร้องไห้ เมื่อเติบโตขึ้นเด็กก็จะสามารถแสดงให้เห็นถึงอารมณ์ที่หลากหลายยิ่งขึ้น เช่น โกรธ กลัว เกลียด เสียใจ ดีใจ ซึ่งอารมณ์ของเด็กเกิดจากการได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าต่างๆ ในสภาพแวดล้อม ซึ่งเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี จะมีลำดับขั้นของพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม ตามระดับอายุ (กรมวิชาการ, 2540) ดังนี้

เดือนแรกของชีวิต

- เงียบเสียงหรือยิ้มเมื่อเห็นหน้าคน หรือเมื่อใครมาอุ้ม
- จำเสียงแม่ได้ ยิ้ม สบตาได้
- ร้องไห้เมื่อต้องการความช่วยเหลือ
- มีปฏิกิริยาท่าทางพอใจเมื่อรู้สึกสบาย

เดือนที่ 2

- ชอบมองหน้าคนมากกว่าสิ่งของ
- มีปฏิกิริยาโต้ตอบด้วยการเคลื่อนไหวร่างกาย
- คุดนิ้วเพื่อความสบายใจ
- ยิ้มให้คน
- ชอบให้มีใครเล่นด้วย

เดือนที่ 3

- รู้จักรอคอยมีอนม
- จำหน้าคนในครอบครัวได้
- เงียบเสียงเมื่อเห็นหน้าคน
- ยิ้มเก่ง
- ร้องไห้เพื่อบอกความต้องการ
- แสดงอารมณ์ความต้องการทางสีหน้า ไม่พอใจร้องไห้ถ้าถูกปล่อยให้อยู่คนเดียว

เดือนที่ 4

- หัวเราะเสียงดัง
- หยุดฟังเวลาคนพูดด้วย
- ยิ้มหรือดีใจ เมื่อมีใครเล่นด้วย
- ส่งเสียงแสดงอารมณ์ต่างๆ
- สนใจมองและยิ้มให้ตัวเองในกระจก
- สนใจของเล่น ชอบเล่น
- จำหน้าแม่และคนคุ้นเคยได้ เริ่มกลัวคนแปลกหน้า

เดือนที่ 5

- แยกหน้าพ่อแม่จากคนแปลกหน้าได้
- แสดงความโกรธ กลัว
- ยิ้มให้คนอื่น
- รู้จักแสดงปฏิกิริยาต่อต้าน
- ส่งเสียงเรียกร้องความสนใจ

เดือนที่ 6

- หันหน้ามาหาเมื่อได้ยินเสียงเรียกชื่อตน
- ชอบเล่นกับคน
- ร้องเรียกพ่อแม่เมื่อต้องการความช่วยเหลือ
- ชอบมองสำรวจสิ่งของ
- หยุดร้องไห้เมื่อได้ยินเสียงเพลง

เดือนที่ 7

- ชอบสำรวจโดยการเอาของเข้าปาก
- เริ่มเลียนแบบท่าทาง
- ชอบเล่นกระจก
- กลัวคนแปลกหน้า
- ชัดขึ้นเมื่อถูกบังคับในสิ่งที่ไม่อยากทำ

เดือนที่ 8

- ค้นหาของที่ซ่อนไว้โดยให้เห็นก่อนว่าเอาไปไว้ตรงนั้นได้
- จำเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านมาได้
- ถือ สัมผัส และสำรวจสิ่งของที่ถืออยู่
- รู้จักแยกแยะความแตกต่าง
- เลียนกิริยาท่าทางของคน
- ติดแม่
- กลัวคนแปลกหน้า
- ตะโกนเรียกร้องความสนใจ
- ผลัก ปิด สิ่งที่ไม่ต้องการ
- สนใจการเล่นของเด็กอื่น

เดือนที่ 9

- เข้าใจท่าทางและสีหน้าคน
- เห็นคนอื่นเป็นคนแปลกหน้า
- กลัวความสูง
- รู้จักเปื้อนการกระตุ้นซ้ำๆ
- จำเกมที่เคยเล่นได้
- เรียกร้องความสนใจ
- เริ่มดีด
- แสดงความเป็นเจ้าของ
- ชอบให้คนตบมือ ชมเชย จะทำซ้ำถ้ารู้ว่ามีคนชอบ

เดือนที่ 10

- เลียนแบบ สีหน้า ท่าทาง เสียง การแสดงออก
- แสดงความกลัว
- ชอบของเล่นชิ้นหนึ่งชิ้นใดเป็นพิเศษ
- เริ่มแสดงถึงความเป็นเพศหญิง เพศชาย

เดือนที่ 11

- มองรูปภาพอย่างสนใจ
- เลียนแบบมากขึ้น
- รู้ว่าเมื่อทำอะไรลงไป อะไรจะตามมา
- ชอบสำรวจโดยใช้นิ้ว
- ติดแม่มาก
- เชื้อฟังคำสั่ง
- รู้สึกผิด ถ้าทำผิด

อายุ 1-2 ปี

- เริ่มต่อต้านการเปลี่ยนแปลง
- เริ่มหัวเราะและกระโดดอย่างร่าเริง
- ส่งกระจกและยอมรับหน้าตาที่มองเห็น
- เริ่มมีพฤติกรรมการเล่นแบบ
- เริ่มเล่นกับคนอื่น แต่ต่างคนต่างเล่น

อายุ 2-3 ปี

- กลัวตามสิ่งใหญ่กลัว
- มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ถ้ามีคนแสดงการยอมรับหรือชมเชย
- ฝึกการเข้าห้องน้ำได้
- พยายามช่วยเหลือตนเองในการแต่งตัว
- มีความเป็นตัวของตัวเอง
- ชอบจ้องสำรวจคนอื่น

พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม ของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ผู้เลี้ยงดูเด็กควรเข้าใจถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่จะมีผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กในช่วงวัยต่างๆ ถ้าหากเข้าใจใส่ดูแลเด็กอย่างดีสม่ำเสมอ มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นสุข เด็กก็จะมีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ สังคมที่ดี

3.5 พัฒนาการด้านสติปัญญา

เด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี จะใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการเรียนรู้สิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัว ส่งผลให้พัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งเด็กจะมีลำดับขั้นของพัฒนาการด้านสติปัญญาตามระดับอายุ (กรมวิชาการ, 2540) ดังนี้

เดือนแรกของชีวิต

- ทำเสียงในคอ
- ส่งเสียงโต้ตอบเมื่อได้ยินเสียงคน

เดือนที่ 2

- หันหาเสียง
- ทำเสียงในคอมากขึ้น
- เมื่อหิวหรือเจ็บใช้เสียงร้องที่ต่างกัน

เดือนที่ 3

- ส่งเสียงอ้ออา ตอบรับเสียงที่ได้ยิน
- ส่งเสียง เออๆ อ่าๆ คู่กับคนรอบข้างนานถึง 20 นาที

เดือนที่ 4

- ส่งเสียงอ้อแอ้โต้ตอบ สูงๆ ต่ำๆ
- หยุดฟังเสียงดนตรี
- เล่นน้ำลาย ส่งเสียงคล้ายเสียงพูด

เดือนที่ 5

- ชอบจ้องมองปากคน ส่งเสียงตามเมื่อได้ยินเสียงพูด
- เข้าใจชื่อคน สิ่งของ

เดือนที่ 6

- ทำเสียงได้หลายเสียง
- ส่งเสียงบอกอารมณ์

- คุยมากขึ้นเมื่อมีใครมาพูดโต้ตอบด้วย

เดือนที่ 7

- พยายามเลียนแบบเสียงต่างๆ
- ตั้งใจฟังเสียงตัวเองและเสียงคนอื่น
- เริ่มพูดคำที่มีความหมายใกล้ตัว เช่น ปา แม่ะ ฯลฯ

เดือนที่ 8

- เลียนเสียงต่างๆ คุยคนเดียว
- เริ่มจิบปากจิบคอ
- ทำเสียงซ้ำๆ เช่น มา หม่าหม่า ฯลฯ

เดือนที่ 9

- เข้าใจภาษามากขึ้น
- ทำตามคำสั่งง่ายๆ ได้
- แสดงอารมณ์ ความต้องการโดยใช้เสียง
- เปล่งเสียงเลียนคำพูด เช่น หม่า จ่าจ๊ะ ฯลฯ

เดือนที่ 10

- รู้จักเชื่อมโยงคำพูดกับการกระทำ เช่น “ไม” จะสั้นหัว “ป๊าย บาย” จะโบกมือ ฯลฯ
- ชอบฟังคำซ้ำ

เดือนที่ 11

- เริ่มจับได้ว่าคำแต่ละคำมีความหมายต่างกัน
- รู้ว่าคำต่างๆ เป็นสัญลักษณ์ของวัตถุนั้น เช่น ถ้าพูดว่า นก จะชี้ไปที่ท้องฟ้า
- เริ่มพูดเป็นคำๆ ได้บ้าง

อายุ 1-2 ปี

- แสดงความคิดและจินตนาการ
- เริ่มเปล่งเสียงหรือกล่าวคำพูดเกี่ยวกับการกระทำที่ทำอยู่

- เริ่มพูด 1 2 3 แต่ไม่ใช่เพื่อการนับ
- เริ่มแยกสิ่งของออกจากกันและนำมารวมกันอีกที
- เริ่มจำชื่อวัตถุสิ่งของ
- ขีดเขียนเส้นบนกระดาษหรือพื้นทรายได้

อายุ 2-3 ปี

- มีช่วงความสนใจนานกับของบางอย่าง
- เรียนรู้สิ่งต่างๆ โดยการเลียนแบบผู้ใกล้ชิดหรือเด็กอื่น
- ชอบดูหนังสือภาพ ชอบฟังบทกลอน นิทาน
- สนใจค้นคว้าสำรวจสิ่งต่างๆ
- เริ่มประโยคคำถาม “อะไร”
- ขีดเขียนเส้นต่างๆ แต่ไม่ชัดเจน

พัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กจะพัฒนาได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับพันธุกรรมและสภาพแวดล้อม ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กควรมีความเข้าใจในลำดับขั้นของพัฒนาการเพื่อที่จะสามารถตอบสนองของความต้องการและสามารถจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กในแต่ละช่วงวัยได้อย่างเหมาะสม

3.6 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี

การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับเด็กในช่วงวัยต่างๆ จะส่งผลต่อพัฒนาการและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเด็ก ซึ่งจะเป็นพื้นฐานชีวิตที่ดีให้แก่เด็กในวัยต่อไป Gestwicki (1999) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกาย สังคมและอารมณ์ สติปัญญาและภาษา ของเด็กวัยทารก และเด็กวัยเตาะแตะ ดังนี้

3.6.1 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกาย

3.6.1.1 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กวัยทารก มีรายละเอียดดังนี้

1) สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความไว้วางใจ

สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความไว้วางใจของเด็กวัยทารกนั้นเกี่ยวข้องถึงการตอบสนองความต้องการของเด็กอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการจัดตารางเวลาอาหาร การนอน และ

การเล่น ที่แตกต่างกันไปสำหรับเด็กแต่ละคน การจัดตารางประจำวันควรมีลักษณะเฉพาะสำหรับความต้องการ พื้นฐานทางอารมณ์ และธรรมชาติของเด็กแต่ละคน ในห้องที่ดูแลเด็กวัยทารกควรแยกเตียงนอนของเด็กออกจากบริเวณที่จัดให้เด็กเล่น เตียงของเด็กควรตั้งอยู่ในตำแหน่งที่พี่เลี้ยงเด็กสามารถสังเกตเห็นได้ในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่น ๆ

สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความไว้วางใจจะเกี่ยวข้องถึงการตอบสนองที่สม่ำเสมอจากผู้ใหญ่ที่เด็กคุ้นเคย ซึ่งจะมีความสำคัญต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ในช่วงปีแรกของเด็ก สถานรับเลี้ยงควรจัดให้พี่เลี้ยงเด็กรับผิดชอบดูแลเด็กเป็นกลุ่มเล็กๆ ซึ่งพี่เลี้ยงเด็กจะทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูและติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองของเด็กในความรับผิดชอบของตน การที่เด็กได้อยู่ใกล้ชิดกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะจะเป็นประโยชน์กับเด็กมาก

อัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็กควรจะเป็นกลุ่มเล็กๆ จะช่วยให้พี่เลี้ยงเด็กสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กได้อย่างเหมาะสม ซึ่งควรมีพี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็ก 3 คน

การตอบสนองเด็กอย่างสม่ำเสมอและการดูแลเด็กเป็นรายบุคคลจะช่วยให้พี่เลี้ยงเด็กสามารถสื่อสารกับผู้ปกครองได้สะดวกยิ่งขึ้น

สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความไว้วางใจจะต้องคำนึงถึงความสะอาดสบาย ความปลอดภัย การจัดกลุ่มเด็กให้มีขนาดเล็ก และการจัดพื้นที่สำหรับเด็ก โดยเด็กแรกเกิดจะมีความต้องการพื้นที่แคบๆ ส่วนเด็กวัยทารกที่โตขึ้นจะมีความต้องการบริเวณที่สามารถเคลื่อนที่ได้ อย่างสะดวก การจัดเฟอร์นิเจอร์และการออกแบบจะต้องให้ความรู้สึกเหมือนมีชอกเล็กๆ หรือมีรั้วล้อมรอบ พี่เลี้ยงเด็กจะต้องจัดบริเวณสำหรับการทำกิจกรรมต่างๆ ของเด็ก การจัดวางถังขยะ ตะกร้า และกล่องต่างๆ จะต้องวางไว้ในตำแหน่งเดิม เพื่อให้เด็กจำได้และสามารถหาสิ่งของเหล่านั้นได้เอง

การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความไว้วางใจให้กับเด็กวัยทารก ต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้เสมอ

- มีการแยกบริเวณสำหรับให้เด็กนอน บริเวณให้การเลี้ยงดู และบริเวณทำกิจกรรมออกจากกัน

- มีการอบรมพี่เลี้ยงเด็กที่มีหน้าที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยทารกเป็นอย่างดี

- มีพี่เลี้ยงเด็กที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กเป็นรายบุคคล
- อัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็กควรเป็นกลุ่มเล็กๆ
- มีระบบการสื่อสารกับผู้ปกครองทั้งการสนทนาและเป็นรายลักษณะอักษร
- จัดสถานที่ให้สามารถมองเห็นเด็กได้อย่างทั่วถึง

- จัดสถานที่ให้เด็กมีความรู้สึกคุ้นเคย ตลอดจนเป็นสถานที่ที่สามารถปรับปรุง ซ่อมแซมได้ง่าย

2) สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความผูกพัน

ในขณะที่ผู้ใหญ่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยทารก ใบหน้าและคำพูดเป็นสิ่งกระตุ้นที่จำเป็น การสบสายตา และการให้กำลังใจกับเด็ก เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างความผูกพันให้เกิดขึ้น ซึ่งสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความผูกพันประกอบไปด้วย

- มีเก้าอี้และบริเวณสำหรับให้ผู้ใหญ่รู้สึกผ่อนคลายและมีความสุขกับการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยทารกเป็นรายบุคคล

- มีการจัดบริเวณให้ผู้ปกครองได้มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กเป็นส่วนตัว

- มีบริเวณที่พี่เลี้ยงเด็กสามารถดูแลเด็กเป็นรายบุคคล และสามารถใช้อุปกรณ์ต่างๆ ได้สะดวก

- ไม่มีของเล่นและสิ่งกระตุ้นในบริเวณที่ดูแลเด็ก เช่น บริเวณให้อาหาร และเปลี่ยนผ้าอ้อม ซึ่งจะช่วยให้เด็กสนใจอยู่ที่พี่เลี้ยงเด็กเท่านั้น

3) สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเคลื่อนไหว

เด็กวัยทารกมีความต้องการพื้นที่ว่างและโอกาสในการใช้ร่างกายของตนเอง ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับการเคลื่อนไหวควรคำนึงถึง

- การอนุญาตให้เด็กวัยทารกได้เล่นอย่างอิสระบนพื้นในขณะที่เด็กตื่น และมีการป้องกันอันตรายโดยการมีรั้วหรือขอบกั้นบริเวณที่เด็กเล่น

- มีการเคลื่อนย้ายสิ่งกีดขวางต่างๆ ที่เป็นการจำกัดการเคลื่อนไหวอย่างอิสระของเด็ก

- มีการตรวจสอบความปลอดภัยของสภาพแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ

4) สภาพแวดล้อมที่พัฒนาประสาทสัมผัส

เด็กวัยทารกที่อยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กมีความต้องการสภาพแวดล้อมที่มีการกระตุ้นประสาทสัมผัส การวางแผนการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับเด็กวัยทารกสิ่งต่างๆ จะต้องมีความสูงไม่เกิน 24 นิ้ว หรือมีความสูงเหมาะสมกับเด็ก ซึ่งเด็กวัยทารกจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการค้นหาและสำรวจสิ่งต่างๆ อย่างอิสระโดยไม่ต้องมีผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือ จึงควรมีการจัดอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสและเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เช่น มีกระจกติดผนังเป็นแนว

ยาว มีรูปภาพติดบนพื้น ปูพรม มีปรีชี่มหรือโอบายแขวนที่หน้าต่าง มีประตูและหน้าต่างที่เตี้ยๆ เพื่อให้เด็กสามารถมองเห็นภายนอกได้

สิ่งที่จัดให้เด็กได้สัมผัสควรมีผิวสัมผัสที่แตกต่างกัน เช่น พรมที่ปูพื้น และเฟอร์นิเจอร์ควรมีผิวสัมผัสที่หลากหลาย หรือบางบริเวณอาจจะปูเสื่อ ลูกบอลที่ทำจากเศษผ้า และกำมะหยี่ หรือมีโอบายติดเพดานเพื่อให้เด็กเอื้อมจับ

การกระตุ้นประสาทสัมผัสการดมกลิ่น ให้พี่เลี้ยงเด็กเปิดหน้าต่างหรือประตู เมื่อมีการเตรียมอาหาร แต่อย่างไรก็ตามก็ควรใส่ใจกับเด็กที่เป็นโรคมุมิแพ้ ควรมีการเตรียมอาหารว่างให้กับเด็กภายในห้องจะทำให้เด็กได้กลิ่นของอาหารที่กระจายอยู่ในอากาศ

การกระตุ้นประสาทสัมผัสการได้ยิน พี่เลี้ยงเด็กควรที่จะส่งเสริมให้เด็กสนใจในเสียงที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมรอบตัว เช่น เสียงพูดคุยหรือเสียงหัวเราะของพี่เลี้ยงเด็กในขณะที่สนทนากับเด็ก เสียงเครื่องบิน เป็นต้น โดยการส่งเสริมการฟังของเด็กวัยทารกควรมีความหลากหลาย เช่น จัดให้มีเครื่องเคาะจังหวะ หรือระฆังไว้บนชั้น เป็นต้น

การกระตุ้นประสาทสัมผัสการรับรสสามารถทำได้โดยการเตรียมอาหารชนิดใหม่ๆ ให้กับเด็ก

ของเล่นต่างๆที่ใช้กระตุ้นประสาทสัมผัสของเด็กไม่จำเป็นต้องมีราคาแพง อาจจะเป็นของเล่นที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง เด็กวัยทารกมักจะนำสิ่งต่างๆเข้าปากอยู่เสมอ ไม่ควรที่จะห้ามเด็กในกรณีที่มั่นใจว่าสิ่งนั้นปลอดภัย มีขนาดใหญ่พอที่เด็กไม่สามารถกลืนลงไปได้ และไม่มีสารที่เป็นอันตรายต่อเด็ก

การวางแผนการจัดสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นประสาทสัมผัสของเด็กวัยทารก ไม่จำเป็นต้องจัดให้มีสิ่งของอยู่มากเกินไป เพราะจะทำให้เด็กสับสนและเป็นการกระตุ้นเด็กมากเกินไป

การเตรียมสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นประสาทสัมผัสของเด็กวัยทารกมีดังนี้

- จัดให้มีเฟอร์นิเจอร์ที่สูงจากพื้นไม่เกิน 24 นิ้ว สำหรับวางอุปกรณ์เพื่อให้เด็กวัยทารกสามารถสำรวจสิ่งต่างๆ ได้อย่างอิสระ

- พิจารณาถึงองค์ประกอบทั้งหมดของการใช้ประสาทสัมผัสในการเตรียมสภาพแวดล้อม

- จัดเตรียมของเล่นที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง เท่าๆกับของเล่นที่จัดซื้อ และมีการตรวจสอบความปลอดภัยของของเล่นอย่างสม่ำเสมอ

- หลีกเลี่ยงการกระตุ้นประสาทสัมผัสของเด็กที่มากเกินไป

- เคลื่อนย้ายอุปกรณ์ที่กระตุ้นประสาทสัมผัสออกจากเตียงของเด็กวัยทารก

5) สภาพแวดล้อมด้านภาษา

การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็กวัยทารก สามารถทำได้โดยจัดให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับพี่เลี้ยงเด็กเป็นรายบุคคล จัดให้มีช่วงเวลาในการเล่น และภายในห้องต้องไม่เสียงดัง ควรจัดให้มีสิ่งต่างๆที่น่าสนใจ มีความหลากหลาย มีรูปภาพที่ส่งเสริมการพูดให้กับเด็ก พี่เลี้ยงเด็กควรที่จะร้องเพลง เคาะจังหวะ และเล่นเกมง่ายๆกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ ภายในห้องควรจัดให้มีหนังสือที่เหมาะสมกับเด็กวัยทารก หรืออาจจะเป็นหนังสือภาพที่ทำขึ้นเองก็ได้

6). บริเวณนอกรอาคารสำหรับเด็กวัยทารก

เด็กวัยทารกมีความต้องการที่จะได้ออกมานอกรอาคารอย่างสม่ำเสมอ โดยพี่เลี้ยงเด็กจะต้องคอยสังเกตและระวังไม่ให้เกิดอันตรายต่างๆที่อยู่บนพื้นเข้าปาก เช่น หินก้อนเล็กๆ หรือลูกไม้ที่หล่นอยู่บนพื้น เป็นต้น ถ้าเป็นไปได้ควรที่จะแยกบริเวณสำหรับเด็กวัยทารกและเด็กวัยเตาะแตะ เวลาส่วนใหญ่ของการทำกิจกรรมนอกรอาคารคือการให้เด็กได้เล่นโดยใช้กล้ามเนื้อใหญ่ในการเคลื่อนไหว เช่น คืบ คลาน และปีน บริเวณที่เด็กเล่นควรมีรั้วล้อมรอบ การจัดให้มีทางลาดและบันไดเตี้ยๆจะช่วยให้มีความหลากหลายมากขึ้น ควรจัดให้มีร่มเงาจากต้นไม้ หรือหลังคา

7). การดูแลสุขภาพและความปลอดภัย

เด็กวัยทารกยังต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ในการดูแลสุขภาพความปลอดภัยให้กับเขาตลอดเวลา อันตรายอาจเกิดจากการสำรวจสิ่งต่างๆ การนำสิ่งของชิ้นเล็กๆหรือสิ่งที่มีสารพิษเข้าปาก การตกจากเฟอร์นิเจอร์หรือบันได อันตรายจากของมีคมบาด ประตุน้ำแข็ง และการโดนของร้อนลวก สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับเด็กวัยทารกจะต้องประกอบไปด้วย

-มีการตรวจสอบกระจกที่แตกร้าวและมีการป้องกันหน้าต่างที่สามารถแตกได้

- มีวัสดุปิดปลั๊กไฟ และไม่มีไฟรั่วจนเกิดอันตรายกับเด็กได้

-มีการป้องกันอันตรายที่เกิดจากเครื่องนำความร้อน เช่น กาน้ำร้อน กระเปาะไฟฟ้า เป็นต้น

- ไม่มีต้นไม้ที่มีพิษ

- เก็บยา ถูเงิน วัสดุทำความสะอาด และสารพิษไว้ในที่มิดชิด

-ไม่มีของเล่นที่เสียหาย หรือสามารถถอดเป็นชิ้นเล็กๆได้ และของเล่นที่มีส่วนประกอบของสีและวัสดุที่เป็นพิษต่อเด็ก

- จัดให้มีเฟอร์นิเจอร์ที่มั่นคง ไม่สามารถดึง หรือหล่นทับเด็กได้ เตี้ยงเด็ก และเฟอร์นิเจอร์อื่นๆ อยู่ในสภาพที่ดี

- เฟอร์นิเจอร์ หรือวัสดุที่มีขอบแหลมคมควรมีวัสดุหุ้มขอบเอาไว้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายขึ้นกับเด็ก เมื่อเด็กล้มทับหรือชน

- พี่เลี้ยงเด็กจะต้องทราบการปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน เช่น การปฐมพยาบาลเมื่อเกิดอันตรายกับเด็ก การช่วยชีวิต(CPR) ทราบที่เก็บอุปกรณ์ต่างๆที่จำเป็น และทราบหมายเลขโทรศัพท์ที่จะใช้ติดต่อเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินขึ้น

- พี่เลี้ยงเด็กจะต้องไม่ปล่อยให้เด็กวัยทารกอยู่คนเดียวในขณะที่เด็กนั่งบนเก้าอี้สูง ขณะที่เด็กนั่งอยู่บนรถเข็น หรืออยู่บนโต๊ะเปลี่ยนเสื้อผ้า

- พี่เลี้ยงเด็กจะต้องไม่ปล่อยให้เด็กวัยทารกดูนมอยู่เพียงลำพัง อาหารที่เตรียมให้กับเด็กวัยทารกจะต้องเหมาะสมกับเด็ก

- พี่เลี้ยงเด็กไม่ควรที่จะดูแลปกป้องเด็กมากเกินไป ควรที่จะหาวิธีให้เด็กได้ใช้ทักษะต่างๆ อย่างปลอดภัย เช่น วางหมอนให้เป็นชั้นบันไดเพื่อให้เด็กได้ปีนเล่นและได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างต่อเนื่อง

สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของเด็กวัยทารกมีดังนี้

- พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กวัยทารกจะต้องล้างมือทุกครั้งหลังจากที่ไอ จาม เช็ดจมูก เปลี่ยนผ้าอ้อม และก่อนที่จะเตรียมอาหารหรือขนมให้กับเด็ก

- บริเวณที่เปลี่ยนผ้าอ้อม เปลี่ยนเสื้อผ้าจะต้องสะอาด และถังขยะสำหรับทิ้งผ้าอ้อมที่ใส่แล้วจะต้องมีฝาปิดมิดชิด

- มีตู้เย็นสำหรับเก็บอาหารและนมจนกว่าจะถึงเวลาที่จะใช้

- พี่เลี้ยงเด็กจะต้องล้างมือให้เด็กวัยทารกเป็นประจำ และต้องเช็ดมือด้วยผ้าเช็ดมือของเด็กแต่ละคน โดยไม่ใช้ร่วมกัน

- พี่เลี้ยงเด็กจะต้องทำความสะอาดของเล่นและพื้นทุกวัน โดยเฉพาะของเล่นที่เด็กต้องใช้ด้วยกัน และของเล่นที่เด็กสามารถนำเข้าปากได้

- พี่เลี้ยงเด็ก และผู้ปกครองจะต้องเปลี่ยนรองเท้าทุกครั้ง เมื่ออยู่ในบริเวณที่เด็กนอนอยู่

- ทำความสะอาดเตียงนอนของเด็กอยู่เสมอ

- ทำบันทึกการให้ภูมิคุ้มกันแก่เด็กให้ทันสมัยอยู่เสมอ

- แยกเด็กวัยทารกที่ป่วยจากเด็กคนอื่นๆ

- การจัดหาให้กับเด็กวัยทารกจะจัดเมื่อมีใบสั่งจากแพทย์ หรือมีคำสั่งจากผู้ปกครอง

ผู้ปกครอง

8). วัสดุอุปกรณ์สำหรับในห้องเด็กวัยทารก

ในห้องเด็กวัยทารกควรที่จะมีอุปกรณ์เหล่านี้อยู่เสมอ

- เสื่อหรือพรมสำหรับใช้ในเวลาเด็กเล่น

- เตียงนอนของเด็กวัยทารก

- เก้าอี้สำหรับใช้ป้อนอาหารเด็กวัยทารกที่ยังไม่สามารถนั่งเองได้ หรือเตรียมไว้สำหรับเปลี่ยนอริยาบทของเด็ก

- เก้าอี้สูง หรือมีเก้าอี้และโต๊ะเล็กๆสำหรับเด็กวัยทารกนั่ง

- ของเล่นที่ให้เด็กกำ เช่น ลูกบอลนิ่มๆ ตุ๊กตาสัตว์ และบล็อก

- ของเล่นพัฒนาทักษะ เช่น กล้องที่บรรจุของไวข้างในให้เด็กได้เทออกและหยิบใส่เข้าไปใหม่ วัสดุชนิดต่างๆ ที่แตกต่างกัน กล้องที่ทำซ้อนกันหลายๆขนาด

- หนังสือผ้า และหนังสือที่เหมาะสมกับเด็กวัยทารก

- กระดาษที่แข็งแรงไม่แตก

- โมบาย

- ของเล่นไขว่คว่ำ

- ตุ๊กตาต่างๆ

- ลูกบอลชนิดต่างๆ

- ของเล่นสำหรับเด็กวัยทารกผลัด

- มีวัสดุชนิดต่างๆ ที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2-5 นิ้ว สำหรับให้เด็กได้

ถือ และสำรวจ

9). ตารางเวลา

ตารางเวลาในห้องเด็กวัยทารกจะต้องไม่ตายตัว เนื่องจากเด็กวัยทารกแต่ละคนมีความต้องการการตอบสนอง มีรูปแบบในการพักผ่อน การรับประทานอาหาร การเปลี่ยนผ้าอ้อม และช่วงเวลาในการเล่นที่แตกต่างกันไป

พี่เลี้ยงเด็กไม่สามารถที่จะจัดตารางเวลาล่วงหน้าให้กับเด็กแต่ละคนได้ พี่เลี้ยงเด็กควรที่จะพูดคุยกับผู้ปกครองเพื่อเรียนรู้ถึงความต้องการของเด็กแต่ละคน และต้องคอยสังเกตปฏิกิริยาตอบสนองของเด็กเพื่อตัดสินใจได้ว่าเด็กต้องการอะไร ซึ่งจะช่วยให้พี่เลี้ยงเด็กสามารถตอบสนองเด็กได้อย่างเหมาะสม การจัดตารางเวลาสำหรับเด็กวัยทารกเป็นการจัดตารางเวลาตามความต้องการของเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมพัฒนาด้านสุขภาพ ด้านอารมณ์และสังคมของเด็ก

3.6.1.2 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กวัยเตาะแตะ

1) สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความเป็นตัวของตัวเอง

การส่งเสริมความเป็นตัวของตัวเองสามารถทำได้โดยให้เด็กวัยเตาะแตะได้ทำสิ่งต่างๆด้วยตนเองอย่างอิสระจนบรรลุผล เฟอร์นิเจอร์ต่างๆควรมีขนาดที่เหมาะสมกับเด็กเก้าอี้ที่สะดวกสบายสำหรับเด็กวัยเตาะแต่นั้นเมื่อนั่งเก้าอี้ของเด็กจะต้องแตะพื้น อ่างล้างมือและห้องน้ำจะต้องมีขนาดเหมาะสมที่เด็กสามารถเข้าไปใช้ได้เองโดยไม่ต้องช่วยเหลือ ตะขอสำหรับแขวนเสื้อผ้าและตู้เก็บของจะต้องออกแบบให้เด็กสามารถหยิบถึง การติดตั้งกระจกจะต้องอยู่ในระดับที่เด็กสามารถส่องเห็นหน้าตนเองได้

ชั้นวางของเล่นจะต้องมีลักษณะเปิดและเด็กสามารถเข้าไปหยิบของเล่นได้ สะดวก ของเล่นและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆจะต้องเก็บไว้ที่เดิมเสมอ เพื่อที่เด็กสามารถค้นหาของเล่นที่ตนเองต้องการได้ ก่อ่งที่เก็บของเล่นแต่ละชนิดจะต้องมีรูปหรือสัญลักษณ์ติดไว้ให้เด็กทราบเสมอ ควรฝึกให้เด็กรับผิดชอบเก็บของเล่นเข้าที่เมื่อเล่นเสร็จ พี่เลี้ยงเด็กอาจจะให้เด็กใช้ฟองน้ำเช็ดบริเวณที่เด็กทำน้ำหกเลอะเทอะ

ของเล่นที่ออกแบบให้เด็กวัยเตาะแตะสามารถเล่นได้โดยไม่ต้องมีผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือ จะทำให้เด็กรู้สึกมีความสุขกับการบรรลุผลด้วยตนเอง ของเล่นที่สามารถเล่นได้หลายอย่างไม่ตายตัวจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง

เด็กวัยเตาะแตะชอบที่จะหลบตัวอยู่ตามมุมต่างๆ พี่เลี้ยงเด็กอาจจัดเตรียมบริเวณให้เด็กได้อยู่ตามลำพัง เช่น มีกล่องขนาดใหญ่เตรียมไว้ เปิดตู้เก็บของทิ้งไว้ ปล่อยให้เขาผ่าคลุมโต๊ะไว้ เป็นต้น ความเข้าใจในความต้องการของเด็กวัยเตาะแตะที่ต้องการเวลาที่จะอยู่ตามลำพังเป็นสิ่งสำคัญมาก

การให้เด็กได้เลือกสิ่งต่างๆด้วยตนเองเองก็เป็นการสนับสนุนความเป็นตัวของตัวเอง การจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมที่หลากหลายจะช่วยให้เด็กได้เลือกสิ่งต่างๆตามความสนใจ และความต้องการของตนอย่างอิสระ

สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยมีความสำคัญมากต่อการสำรวจและการเคลื่อนไหวอย่างอิสระของเด็กวัยเตาะแตะ ดังนั้นสถานรับเลี้ยงเด็กควรมีการดูแลความปลอดภัยดังนี้

- ดูแลปลั๊กไฟให้ปลอดภัย และควรมีวัสดุปิดครอบเอาไว้
- เก็บสารพิษ สบู่ ฟีซ และยา ในตู้เก็บที่มิดชิด
- ปิดลิ้นชักและตู้ที่ใช้เก็บเครื่องใช้ในครัวที่มีความแหลมคม
- ไม่มีของเล่นและสิ่งของต่างๆที่มีขนาดเล็กที่เด็กวัยเตาะแตะสามารถกลืนเข้าไปหรือทำให้เด็กสำลักได้

- ไม่ควรมีเฟอร์นิเจอร์ที่ไม่มั่นคงแข็งแรง
- มีประตูกันบริเวณที่เป็นบันได และบริเวณอื่นๆ ที่เป็นอันตราย เช่น ห้องน้ำและบริเวณประกอบอาหาร
- เด็กวัยเตาะแตะจะต้องไม่คลาดจากสายตาของพี่เลี้ยงเด็กไม่ว่าจะอยู่ภายในหรือภายนอกอาคาร และไม่ว่าจะช่วงเวลาใด

สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความเป็นตัวของตัวเองจะต้องประกอบไปด้วย

- เฟอร์นิเจอร์ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กวัยเตาะแตะ และมีบริเวณที่จัดเพื่อสนับสนุนทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็ก

- มีการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้เด็กสามารถหยิบใช้ได้สะดวก
- ให้เด็กวัยเตาะแตะได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆ เช่น ช่วยเก็บของเล่น

- ให้โอกาสเด็กได้เลือกสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง
- มีการจัดเตรียมสถานที่ที่เป็นส่วนตัวให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กได้เล่นตามลำพัง

- จัดสภาพแวดล้อมเพื่อให้เด็กได้พิสูจน์ และสำรวจสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง โดยไม่มีข้อจำกัด

2) การจัดสรรสภาพแวดล้อม

การดูแลเด็กวัยเตาะแต่นั้นมีสิ่งหนึ่งที่ทำหายก็คือการสนับสนุนให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง เข้าใจตนเอง โดยการส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความสามารถของตนเองออกมา เมื่อเด็กวัยเตาะแตะมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง เขาก็พร้อมที่จะเรียนรู้วิธีการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนคนอื่น ๆ และเมื่อเด็กเรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นเจ้าของเด็กก็จะเกิดความคิดรวบยอดในการแบ่งปัน ในขณะที่เด็กวัยเตาะแตะเรียนรู้ธรรมชาติของตนเอง ผู้ใหญ่ที่ดูแลเด็กจะต้องคอยสนับสนุนเด็กโดยการจัดกิจกรรมออกเป็นประเภทต่างๆ

สภาพแวดล้อมที่มีการจัดสรรอย่างเหมาะสมจะทำให้เด็กวัยเตาะแตะมีทางเลือกที่หลากหลาย เด็กสามารถเลือกทำกิจกรรมได้ตามอารมณ์ความรู้สึก และระดับความสามารถของเขา เด็กวัยเตาะแตะไม่ได้คาดหวังที่จะทำกิจกรรมเหมือนกันในเวลาเดียวกัน ในห้องของเด็กวัยเตาะแตะจะต้องมีการจัดแบ่งเป็นบริเวณสำหรับให้เด็กได้สำรวจเป็นรายบุคคลและบริเวณสำหรับทำกิจกรรมเป็นกลุ่มเล็กๆ เฟอร์นิเจอร์ที่ใช้ก็ควรมีขนาดเล็กเหมาะสมและเพียงพอ กับเด็ก สามารถเคลื่อนย้ายได้ง่าย การจัดแบ่งพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรมเป็นรายบุคคลสามารถ

ทำได้โดยการปูพรมบนพื้นเพื่อให้เด็กทราบว่าบริเวณนั้นจัดไว้เพื่อทำกิจกรรมใด สำหรับการจัดพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมเป็นกลุ่มเล็กอาจจะใช้ผ้าพลาสติกปู พูพรม พูก เบาะ หรืออาจจะทำเป็นเวทีเตี้ยๆ การจัดสรรพื้นที่จะช่วยให้เด็กวัยเตาะแตะทราบว่าบริเวณใดที่เป็นของเขา และบริเวณใดที่เป็นของคนอื่น

พี่เลี้ยงเด็กสามารถใช้พื้นที่ทุกๆส่วนมาสร้างความสนใจและจัดกิจกรรมในห้องได้ ไม่ว่าจะเป็นขอบหน้าต่าง พื้นที่ใต้โต๊ะ มุมต่างๆในห้อง ภายในตู้ เฟอร์นิเจอร์ต่างๆในห้องก็สามารถนำมาใช้แบ่งพื้นที่การทำกิจกรรมได้ พี่เลี้ยงเด็กจะต้องวางแผนเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมต่างๆ ของเด็กให้เพียงพอ

ในห้องของเด็กวัยเตาะแตะพี่เลี้ยงเด็กอาจจะติดรูปครอบครัวของเด็กและภาพอื่นๆ ที่เกี่ยวกับบ้านเพื่อให้เด็กเกิดความอบอุ่นใจ หรือจะติดภาพของเด็กจะช่วยให้เด็กพัฒนาการรับรู้ตนเอง สำหรับรูปที่ติดในช่องเก็บของของเด็กทำให้เด็กทราบว่าบริเวณใดเป็นของตน

การจัดสรรสภาพแวดล้อมมีองค์ประกอบที่ควรคำนึงดังนี้

- การจัดพื้นที่สำหรับเด็กเป็นรายบุคคล โดยอาจจัดเป็นศูนย์ประสบการณ์
- การจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย
- ช่วงเวลาในการทำกิจกรรมกลุ่มควรเป็นช่วงสั้นๆ เช่น กิจกรรมดนตรี เล่น

เล่นนิทาน หรือรับประทานอาหาร

- มีรูปภาพของครอบครัว บ้าน และรูปของเด็กแต่ละคน ซึ่งจะช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่นใจในการแยกจากผู้ปกครอง และเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง

3) สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเคลื่อนไหว

เด็กวัยเตาะแตะเป็นวัยที่มักจะไม่หยุดนิ่ง เด็กชอบที่จะเดินไปมาทั่วห้อง สิ่งที่เด็กสนใจเท่านั้นถึงจะสามารถหยุดเขาได้ เด็กให้ความสนใจกับสิ่งต่างๆ ในระยะเวลาสั้นๆ พี่เลี้ยงเด็กควรเคลื่อนไหวย้ายเก้าอี้ โต๊ะ กล้อง หรือตะกร้าของเล่น เพื่อให้เด็กเดินได้สะดวกและป้องกันไม่ให้เด็กชนกัน

การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่เป็นหลักสำคัญในหลักสูตรสำหรับเด็กวัยเตาะแตะ เด็กชอบที่จะปีนป่าย ดังนั้นพี่เลี้ยงเด็กควรที่จะจัดบริเวณและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้เด็กอย่างเหมาะสมและมีความปลอดภัย ควรจัดให้มีเครื่องเล่นปีนป่าย บันได ทางลาดเอียง ม้าโยก เครื่องเล่นสำหรับผลักและดึง อุโมงค์ และกระดานทรงตัว

ในขณะที่เด็กเล่นภายนอกอาคารพี่เลี้ยงเด็กจะต้องคอยดูแลเด็กอยู่ตลอดเวลา และควรจัดให้มีอุปกรณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก เช่น ทางลาดเอียง บันไดที่มีราวจับ

อุปกรณ์สำหรับปีน ไม้สั้น ชิงช้า ของเล่นสำหรับเด็กลากจูง ของเล่นที่เด็กสามารถขี่ไปมาได้ และมีบริเวณสำหรับเด็กได้วิ่งเล่น เล่นลูกบอล ควรมีการจัดเตรียมสถานที่สำหรับเล่นน้ำ และเล่นทรายด้วย

การพัฒนาการเคลื่อนไหวของเด็กวัยเตาะแตะส่วนสำคัญส่วนหนึ่งก็คือการดูแลความปลอดภัยของผู้ใหญ่ แต่ก็ไม่ควรที่จะปกป้องเด็กมากเกินไปควรให้มีความสมดุลระหว่างความปลอดภัยกับความท้าทาย

สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเคลื่อนไหวควรมีลักษณะดังนี้

- มีการปรับปรุงเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ และมีการจัดเส้นทางในการเคลื่อนที่สำหรับเด็ก

- มีการจัดเตรียมพื้นที่ว่าง และอุปกรณ์สำหรับการฝึกกล้ามเนื้อใหญ่ไว้ในห้อง

- มีการจัดมุมสงบไว้ในห้องเพื่อใช้ในช่วงเวลาที่ต้องการความเงียบ

- มีการออกแบบพื้นที่นอกรอาคารที่เหมาะสมกับทักษะของเด็กวัยเตาะแตะ

- ควรหลีกเลี่ยงการปกป้อง ช่วยเหลือเด็กมากเกินไป เพื่อให้เด็กรู้จัก

การจัดการตนเอง

4) สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมทักษะการช่วยเหลือตนเอง

วิธีการหนึ่งในการส่งเสริมให้เด็กวัยเตาะแตะมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองคือการสนับสนุนให้เด็กพร้อมที่จะตั้งใจทำอะไรต่างๆ ด้วยตนเอง โดยพี่เลี้ยงเด็กต้องคอยสังเกตว่ามีสิ่งใดที่เด็กต้องการความช่วยเหลือบ้าง ในหลักสูตรสำหรับเด็กวัยเตาะแตะได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เด็กสามารถดูแลตนเองได้ ซึ่งสภาพแวดล้อมที่จัดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนความสามารถนี้

การรับประทานอาหารเองเป็นสิ่งที่เด็กวัยเตาะแตะต้องสามารถทำได้ พี่เลี้ยงเด็กต้องเตรียมภาชนะ และอุปกรณ์ในการรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับเด็ก ด้ามจับของช้อนและส้อมต้องสั้นเพื่อป้องกันการหกเลอะเทอะ จาน ชาม และถ้วยจะต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับเด็ก ควรอนุญาตให้เด็กได้รับประทานอาหารเองโดยไม่ต้องมีผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือ บริเวณที่เด็กรับประทานอาหารจะต้องสามารถทำความสะอาดได้ หรืออาจปูผ้าพลาสติกป้องกันไว้ และต้องมีบริเวณกว้างเพียงพอที่เด็กจะสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระ เก้าอี้จะต้องมีความสูงพอเหมาะกับเด็กโดยเมื่อเด็กนั่งเก้าอี้ของเด็กสามารถสัมผัสพื้นได้ พี่เลี้ยงเด็กควรปล่อยให้เด็กได้มีความสุขกับการรับประทานอาหารเอง โดยพี่เลี้ยงเด็กสามารถเก็บทำความสะอาดหลังจากที่เด็กรับประทานอาหารเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ในช่วงเวลาที่แต่งตัวให้เด็ก พี่เลี้ยงเด็กควรให้โอกาสและเวลาเด็กได้ฝึกหัดการใส่เสื้อผ้า ล้างหน้า สระผม และแปรงฟันเอง เด็ก 2 ขวบสามารถที่จะเรียนรู้การใส่เสื้อเองได้ สิ่งที่สำคัญในการส่งเสริมให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง รู้จักทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง คือการให้เด็กได้มีส่วนร่วม

การฝึกให้เด็กวัยเตาะแตะเรียนรู้การใช้ห้องน้ำเป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งจะเกี่ยวข้องถึงการถอดเสื้อผ้า และการทำความสะอาด ดังนั้นเสื้อผ้าของเด็กวัยเตาะแตะจะต้องสวมใส่ได้ง่าย เช่น เอวทำจาก elastic โถส้วมควรมีขนาดเหมาะสมกับเด็ก เมื่อเด็กนั่งเท้าของเด็กสามารถสัมผัสพื้นได้ โดยควรเป็นพื้นที่แข็ง การฝึกให้เด็กใช้ห้องน้ำจะทำต่อเมื่อเด็กต้องการและมีความมั่นใจ ห้องน้ำสำหรับเด็กไม่ควรมีประตูเพื่อให้เด็กสามารถเข้าออกได้สะดวก ผู้ใหญ่สามารถมองเห็นได้ และสามารถให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ

สิ่งสำคัญอีกสิ่งหนึ่งของสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการช่วยเหลือตนเองของเด็กวัยเตาะแตะก็คือท่าทีของผู้ใหญ่ การให้เวลาเด็กได้ฝึกฝนพัฒนาความสามารถด้านต่างๆ และการจัดตารางเวลาให้เหมาะสมกับเด็ก

สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กช่วยเหลือตนเองสามารถทำได้โดย

- จัดให้มีภาชนะ และอุปกรณ์ในการรับประทานอาหาร เช่น ช้อน ส้อมให้มีขนาดเหมาะสมกับเด็ก มีความมั่นคงแข็งแรง และบริเวณรับประทานอาหารของเด็กควรเป็นบริเวณที่สามารถทำความสะอาดได้ง่าย

- จัดให้มีตั้งสำหรับให้เด็กยืนเมื่อใช้อ่างล้างมือ และส่องกระจก

- ควรจัดเวลาให้เด็กสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่เท่าที่เขาต้องการหรือสามารถทำได้

- ผู้ใหญ่ควรให้การสนับสนุนเด็กในทางบวก

5) สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการสำรวจโดยใช้ประสาทสัมผัส

เด็กวัยเตาะแตะส่วนใหญ่จะเรียนรู้โดยใช้กล้ามเนื้อใหญ่ และการสำรวจเด็กในวัยนี้จะมีรูปแบบในการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสัมผัสเป็นประสบการณ์ เด็กจะพยายามทดสอบคุณสมบัติของสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีที่หลากหลาย เช่น ขว้าง ปา หรือทุบสิ่งของเหล่านั้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กรู้ว่าสิ่งของนั้นมีพื้นผิวที่แตกต่างกัน หรือเด็กอาจจะจับสิ่งนั้นตั้งขึ้นต่อจากนั้นก็ผลักให้ล้มลง เเท่สิ่งของนั้นออกจากที่เก็บแล้วนำสิ่งนั้นเก็บเข้าที่เดิม ลากสิ่งของนั้นไปรอบๆ ห้อง ม้วนสิ่งของเหล่านั้น มองสิ่งของนั้นในทุกๆ ด้าน พี่เลี้ยงเด็กควรสังเกตเพื่อที่จะทราบว่าควรเพิ่มเติมสิ่งใดเข้าไปเพื่อให้เด็กได้สำรวจ

บางครั้งเด็กวัยเตาะแตะจะรู้สึกเบื่อในสิ่งที่ไม่แปลกใหม่ การออกแบบสภาพแวดล้อมให้เด็กได้เผชิญและสำรวจจึงไม่มีวันสิ้นสุด ของเล่นที่ส่งเสริมการสำรวจให้กับเด็ก เช่น ลูกบอลหลายๆ ขนาด ลูกบิด กลอน กระดุม รถบรรทุกของคันเล็กๆ บล็อกขนาดใหญ่ที่เด็กสามารถลาก และป็นขึ้นไปได้ วัสดุอุปกรณ์บางอย่างส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ความคิด และสามารถทำสิ่งนั้นซ้ำแล้วซ้ำอีกได้ เช่น pegboardsขนาดใหญ่ กล่องสำหรับจำแนกรูปาร่างลักษณะสิ่งของ ภาพตัดต่อง่ายๆ เลโก้ หรือบล็อกขนาดใหญ่ ซึ่งวัสดุอุปกรณ์เหล่านี้จะต้องมีลักษณะปลายเปิดและเหมาะสมกับระดับความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ของเด็กวัยเตาะแตะ

บางครั้งสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ก็สามารถนำมาให้เด็กเล่นได้ เช่น กล่องกระดาษ ขวดพลาสติกขนาดต่างๆ กรวย หลอด ฟองน้ำ เครื่องกรองน้ำสำหรับเล่นน้ำและเล่นทราย กุญแจ ไซ้ กระซอน ผ้าพันแผล และสิ่งอื่นๆ ที่สามารถจัดหาได้ ผู้ใหญ่จะต้องคอยตรวจสอบว่าสิ่งของเหล่านี้ปลอดภัย และช่วยให้เด็กสามารถสำรวจอย่างสร้างสรรค์ได้หรือไม่

สิ่งต่างๆ ที่อยู่ตามธรรมชาติก็สามารถนำมาใช้ได้ เช่น ก้อนหิน ลูกสน เปลือกหอย บางครั้งการเตรียมชิ้น พลาสติกๆ น้ำ ทราย เมล็ดข้าว กรวด เมล็ดถั่ว เกร็ดน้ำแข็ง ไข่ ให้เด็ก ก็จะช่วยให้เด็กสามารถสำรวจค้นคว้าด้วยวิธีการต่างๆ ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

เด็กวัยเตาะแตะสนใจที่จะเฝ้ามองสิ่งต่างๆ รอบตัวของเขา เด็กจะเลียนแบบบุคคล และการแสดงออกของบุคคลเหล่านั้น ซึ่งจะเป็นการเริ่มต้นการเล่นบทบาทสมมุติ ผู้ใหญ่ควรจัดเตรียมให้มีเฟอร์นิเจอร์ ชั้นบันได ตุ๊กตา เสื้อผ้าที่สวมใส่ง่าย ผ้าพันคอ เน็กไทน์ หมวก กระเป๋าเงิน รองเท้า หม้อ จาน หรือภาชนะใส่อาหารอื่นๆ รถคันเล็กๆ และของเล่นที่มีลักษณะคล้ายของจริงแต่มีขนาดเล็กจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เด็กอยากที่จะเล่นบทบาทสมมุติ

ในห้องของเด็กวัยเตาะแตะจำเป็นต้องแบ่งออกเป็นบริเวณต่างๆ เพื่อให้เด็กทราบว่ากิจกรรมแต่ละอย่างอยู่ตรงบริเวณใดของห้อง ภายในห้องอาจจะแบ่งออกเป็นศูนย์ศิลปะ ศูนย์บล็อก บริเวณสำหรับเล่นบทบาทสมมุติ บริเวณสำหรับปีนป่าย บริเวณพักผ่อน และบริเวณอ่านหนังสือ เป็นต้น

เด็กวัยเตาะแตะจะเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวของเขา ไม่ใช่แค่เพียงของเล่น และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เท่านั้น เด็กจะเรียนรู้โดยการสังเกตการปฏิบัติของบุคคลต่างๆ ดังนั้นสถานรับเลี้ยงเด็กจำเป็นต้องมีประตูและหน้าต่างที่เด็กสามารถมองออกไปภายนอกได้ หรือให้โอกาสเด็กได้ออกไปภายนอกอาคารบ้างเพื่อให้เด็กได้ยินเสียงของเครื่องดนตรี หรือมองการเคลื่อนไหวที่ของรถยนต์ เป็นต้น

การวางแผนการเตรียมสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ของเด็กวัยเตาะแตะ ควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ เหล่านี้

- ควรจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นปลายเปิดสำหรับเด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสในการสำรวจ

- การจัดเตรียมของเล่นจำลองสำหรับเด็กเล่นบทบาทสมมุติ
- เตรียมพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม
- จัดให้เด็กมีประสบการณ์ในการสังเกตชีวิตจริงของบุคคลต่างๆ

6) การจัดตารางเวลาและการเปลี่ยนกิจกรรม

ตารางเวลาสำหรับเด็กวัยเตาะแตะควรจัดให้กับเด็กเป็นรายบุคคล แต่จะต้องสามารถคาดการณ์ลำดับขั้นของกิจกรรมหลักๆ ในแต่ละวันได้ เช่น เวลาเล่น เวลาอาหารว่าง เวลาเล่นนอกอาคาร ช่วงเวลาทำความสะอาด และกิจกรรมสงบก่อนที่จะรับประทานอาหารกลางวัน เป็นต้น พี่เลี้ยงเด็กต้องรู้ว่าจะทำอะไรในช่วงโมงต่อไป

เด็กวัยเตาะแตะจะเคลื่อนไหวตลอดเวลา การจัดให้มีกิจกรรมสงบ และกิจกรรมที่ไม่ต้องเคลื่อนไหวมากลงในตารางประจำวันจึงเป็นสิ่งจำเป็น การใช้สัญญาณให้เด็กรู้ว่าต้องทำอะไรต่อไปจะช่วยให้เด็กสามารถควบคุมตนเองได้ เช่น ร้องเพลงทำความสะอาด เพื่อให้เด็กรู้ว่าถึงเวลาที่จะต้องทำความสะอาดร่างกายแล้ว เป็นต้น การเปลี่ยนกิจกรรมควรเป็นไปอย่างนุ่มนวลโดยการเตือนให้เด็กรู้ว่าใกล้จะถึงเวลาเปลี่ยนกิจกรรมแล้ว แต่ต้องไม่เป็นการรบกวนเด็ก

ในช่วงเวลาที่เด็กรับประทานอาหาร แต่งตัว และเข้าห้องน้ำ ควรมีการพูดคุยกับเด็ก และให้เด็กได้มีส่วนร่วมเท่าที่เขาจะทำได้ ตารางเวลาควรจัดให้มีเวลามากพอที่เด็กวัยเตาะแตะจะสามารถทำกิจกรรมได้อย่างสมบูรณ์

ข้อควรพิจารณาในการจัดตารางประจำวันให้กับเด็กวัยเตาะแตะ

- คำนึงถึงความต้องการของเด็กในการคาดการณ์ลำดับขั้นของกิจกรรมในแต่ละวัน รวมไปถึงความยืดหยุ่นในการทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการของเด็กแต่ละคน
- มีการจัดเวลาสำหรับกิจกรรมสงบ
- มีสัญญาณช่วยให้เด็กรู้ลำดับขั้นในการเปลี่ยนกิจกรรม
- ให้เวลาเด็กได้มีส่วนร่วมในการทำกิจวัตรประจำวันและการเคลื่อนย้ายกิจกรรมอย่างเพียงพอ
- ในช่วงเวลาเปลี่ยนกิจกรรมไม่ควรให้เด็กรอคอยนานๆ

3.6.2 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์

3.6.2.1 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ของเด็กวัยทารกมีรายละเอียดดังนี้

1) การเคารพนับถือในตัวเด็ก เป็นสิ่งที่สำคัญ พี่เลี้ยงเด็กจะต้องพยายามทำความเข้าใจในสิ่งที่เด็กวัยทารกถ่ายทอดออกมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กไม่ได้เป็นผู้รับทุกสิ่งตามที่ผู้ใหญ่ตัดสินใจ แต่เด็กสามารถมีส่วนร่วมกับการตัดสินใจนั้นด้วย ดังนั้นพี่เลี้ยงเด็กควรปฏิบัติต่อเด็กดังนี้

1.1) การดูแลเด็กควรเป็นไปตามความต้องการของเด็กแต่ละคนไม่ว่าจะเป็นการให้อาหาร การนอน หรือการเล่น

1.2) เมื่อเด็กร้องไห้ควรมีการตอบสนองต่อเด็กอย่างทันท่วงที เช่น อุ้มเด็กขึ้น พูดยกกับเด็ก สบสายตากับเด็ก การตอบสนองต่อเด็กจะช่วยให้เด็กเรียนรู้วิธีการสื่อสารมากขึ้น

1.3) ให้โอกาสเด็กได้ใช้ความพยายามในการสื่อสาร โดยพี่เลี้ยงเด็กต้องยอมรับว่าเด็กมีภาษาท่าทางเป็นของตนเอง

1.4) พี่เลี้ยงเด็กต้องคอยเฝ้าดูการแก้ไขปัญหาของเด็ก หรือให้เด็กได้ค้นหาสิ่งที่เขาสนใจด้วยตนเองก่อนที่พี่เลี้ยงเด็กจะเข้าไปช่วยเหลือ

1.5) มีการเตรียมให้เด็กทราบลำดับของกิจกรรม และให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจวัตรประจำวันของตนเองตามความสามารถ

1.6) พี่เลี้ยงเด็กต้องมีความเข้าใจว่าเด็กมีความพึงพอใจที่จะอยู่กับบุคคลที่ตนเองคุ้นเคย และเมื่อเด็กต้องอยู่กับบุคคลอื่นที่แปลกหน้าเด็กจะเกิดความกังวล ดังนั้นพี่เลี้ยงเด็กจะต้องช่วยแยกเด็กออกมา และต้องส่งเสริมให้เด็กสามารถเผชิญหน้ากับสถานการณ์ใหม่ และทำความคุ้นเคยกับบุคคลและสถานที่ใหม่ๆ ได้

1.7) พี่เลี้ยงเด็กต้องช่วยให้เด็กรู้จักการแสดงออกทางอารมณ์และรับรู้อารมณ์ต่างๆ

1.8) พี่เลี้ยงเด็กต้องเคารพในวัฒนธรรมการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองแต่ละคน โดยพี่เลี้ยงเด็กและผู้ปกครองควรมีการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก

พี่เลี้ยงเด็กไม่ควรปฏิบัติดังนี้

- พี่เลี้ยงเด็กละเลยต่อการแสดงออกของเด็ก
- พี่เลี้ยงเด็กเข้าไปรบกวนการเล่นของเด็กเมื่อถึงเวลาที่จะต้องทำกิจวัตร

ประจำวัน โดยไม่บอกหรือคุยให้เด็กรู้ก่อน

- พี่เลี้ยงเด็กให้เด็กอยู่กับบุคคลที่ไม่คุ้นเคยโดยที่เด็กไม่เต็มใจ
- พี่เลี้ยงเด็กไม่รับรู้อารมณ์ของเด็ก รบกวนอารมณ์ของเด็ก และเพิกเฉย

ต่อความรู้สึกของเด็ก

- พี่เลี้ยงเด็กเพิกเฉยต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมในการเลี้ยงดูเด็ก

ของผู้ปกครองแต่ละคน

- การปฏิบัติต่อเด็กเหมือนเป็นสิ่งของที่น่ารักเท่านั้น

2) การตอบสนองของความต้องการของเด็ก เด็กวัยทารกจะมีพื้นอารมณ์ที่แตกต่างกัน พี่เลี้ยงเด็กต้องทำความเข้าใจกับอาการที่เด็กแสดงออกมา เพื่อสามารถตอบสนองของความต้องการของเด็กได้อย่างถูกต้อง โดยพี่เลี้ยงควรปฏิบัติดังนี้

2.1) พี่เลี้ยงเด็กต้องคอยสังเกตและปรับวิธีการดูแลเด็กให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน ต้องมีความอดทนต่อเสียงรบกวน การเปลี่ยนแปลง และกิจกรรมของเด็ก โดยไม่ตอบสนองเด็กเพียงคาดหวังว่าเด็กอาจจะชอบ

2.2) พี่เลี้ยงเด็กต้องเรียนรู้รูปแบบและประสบการณ์ในชีวิตของเด็ก โดยมีการสื่อสารระหว่างพี่เลี้ยงเด็กและผู้ปกครอง

2.3) การตอบสนองจะแสดงถึงการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน พี่เลี้ยงเด็กต้องจัดเวลาสำหรับการดูแลเด็กเป็นรายบุคคล ซึ่งบางครั้งอาจจะอนุญาตให้เด็กได้มีส่วนร่วมซึ่งต้องพิจารณาจากการแสดงออกและความสามารถของเด็ก

พี่เลี้ยงเด็กไม่ควรปฏิบัติดังนี้

- กำหนดการเล่นและการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กตามความคิดของผู้ใหญ่
- มีการตอบสนองต่อเด็กด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสม
- ไม่ให้โอกาสเด็กได้มีการโต้ตอบ
- ละเลยการแลกเปลี่ยนข้อมูล และการสนับสนุนจากผู้ปกครอง

3) การสัมผัสทางร่างกาย การกอดสัมผัสเด็กเป็นสิ่งที่จำเป็น พี่เลี้ยงเด็ก ควรดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดโดยปฏิบัติดังนี้

3.1) พี่เลี้ยงเด็กดูแลเด็กเป็นรายบุคคล

3.2) จัดให้มีเวลา สถานที่ และโอกาสสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก อย่างผ่อนคลายเป็น

3.3) พี่เลี้ยงเด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางร่างกายกับเด็กอย่างอบอุ่นในทุกๆ สถานการณ์ เด็กวัยทารกต้องการการสัมผัสที่ใกล้ชิดในขณะที่รับประทานอาหารเช้า และการสัมผัสร่างกายของเด็กอย่างนุ่มนวลในเวลาอาบน้ำหรือเปลี่ยนเสื้อผ้า เป็นต้น

พี่เลี้ยงเด็กไม่ควรปฏิบัติดังนี้

- การปล่อยให้เด็กอยู่ตามลำพังเป็นเวลานานโดยไม่มีผู้ใหญ่คอยดูแล
- การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันให้เด็กอย่างเร่งรีบ โดยไม่มีการปฏิสัมพันธ์ หรือเอาใจใส่เด็ก
- การปฏิบัติต่อเด็กแต่ละคนอย่างไม่แตกต่างกัน และปฏิบัติต่อเด็กอย่างไม่นุ่มนวล

4) การปฏิบัติต่อเด็กซ้ำๆ และคงที่ ควรปฏิบัติดังนี้

4.1) พี่เลี้ยงเด็กมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลเด็กระหว่างกัน เพื่อให้การดูแลเด็กเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4.2) มีการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและพี่เลี้ยงเด็กเกี่ยวกับพัฒนาการ ความต้องการ และความสำคัญของการปฏิบัติต่อเด็กวัยทารก

4.3) มีอัตราส่วนของพี่เลี้ยงเด็กต่อเด็กจำนวนน้อย

4.4) ให้อุณหภูมิในครอบครัวของเด็กได้มีส่วนร่วมช่วยดูแลเด็ก

พี่เลี้ยงเด็กไม่ควรปฏิบัติดังนี้

- การละเลยต่อสิ่งที่เด็กสื่อสารออกมา พยายามให้เด็กวัยทารกปฏิบัติ หรือมีการจัดตารางเวลาของเด็กตามความต้องการของผู้ใหญ่
- การตอบสนองโดยไม่คำนึงถึงความต้องการของเด็ก
- มองว่าการดูแลเด็กวัยทารกเป็นงานเล็กๆ และธรรมดา

5) การคำนึงถึงข้อจำกัดของเด็กวัยทารก สามารถปฏิบัติได้ดังนี้

5.1) การยอมรับว่าเด็กไม่ได้ตั้งใจที่จะทำให้เด็กคนอื่นได้รับความเจ็บปวด และเด็กไม่รู้ถึงสิทธิของตนเอง พี่เลี้ยงเด็กต้องช่วยให้เด็กเรียนรู้วิธีการสัมผัสเด็กคนอื่นอย่างสุภาพ และต้องจัดเตรียมสถานที่และของเล่นสำหรับเด็กให้เพียงพอ พี่เลี้ยงเด็กต้องระลึกเสมอว่าการป้องกัน การเกิดปัญหาเป็นสิ่งที่จำเป็น

5.2) พี่เลี้ยงเด็กต้องยอมรับว่าเด็กวัยทารกไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้

5.3) การวางแผนตารางเวลาควรให้มีช่วงเวลานั้นๆ และมีความแตกต่างในแต่ละวัน เพราะเด็กวัยทารกไม่สามารถควบคุมตนเองให้รอคอยได้ และไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้

5.4) การสอนในเรื่องความต้องการและสิทธิของผู้อื่นจะต้องสอนตั้งแต่วัยทารก ด้วยการปฏิบัติต่อเด็กอย่างสุภาพ และให้ความเคารพนับถือในตัวเด็ก

พี่เลี้ยงเด็กไม่ควรปฏิบัติดังนี้

- การคาดหวังมากเกินไปว่าเด็กวัยทารกจะสามารถควบคุมพฤติกรรมทางสังคม และควบคุมอารมณ์ของตนเองได้

- การทำโทษหรือตำหนิเด็ก โดยแยกให้เด็กอยู่คนเดียวบนนอนหรือ playpen ตามลำพัง

3.6.2.1 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ของเด็กวัยเตาะแตะมีรายละเอียดดังนี้

1) การส่งเสริมความเป็นตัวของตัวเอง พี่เลี้ยงเด็กควรปฏิบัติดังนี้

- จัดเตรียมกิจกรรมที่เด็กสามารถทำได้สำเร็จด้วยตนเอง อนุญาตให้เด็กทำทุกอย่างตามความสามารถของเขา โดยให้เวลาอย่างเพียงพอ และช่วยเหลือให้เด็กมีความสามารถเพิ่มขึ้น

- ให้ความชื่นชมเมื่อเด็กประสบความสำเร็จ

- พี่เลี้ยงเด็กควรให้เด็กได้ตัดสินใจเลือกในสิ่งที่เด็กอยากทำ

- ส่งเสริมให้เด็กได้เล่น สำรวจ และเรียนรู้สิ่งต่างๆ อย่างอิสระจะช่วยให้เด็กรู้ว่าเขาสามารถทำสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ความเป็นตัวของตัวเองก็จะพัฒนาขึ้น

- ช่วยให้ได้กวัยเตาะแตะได้พัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองโดยการเรียกชื่อของเด็กอย่างสม่ำเสมอ พี่เลี้ยงเด็กควรเล่นเกมเรียกชื่อส่วนต่างๆ ของร่างกายเด็ก เช่น คอของหนูอยู่ไหน ช่วยโซวีหัวเข้าของหนูหน่อย เป็นต้น ใช้กระจก รูปภาพ และเพลงที่จะช่วยให้เด็กพัฒนาความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

- จัดเตรียมสิ่งต่างๆ ให้ปลอดภัยสำหรับเด็ก พี่เลี้ยงเด็กไม่ควรให้การปกป้องเด็กมากเกินไป แต่ต้องคอยเฝ้าดูและอนุญาตให้เด็กได้แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

- จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ที่เด็กวัยเตาะแตะสามารถใช้ได้เอง

- คอยสังเกตว่าเด็กพร้อมที่จะเรียนรู้การใช้ห้องน้ำหรือยัง และไม่สอนเด็กด้วยความกดดัน ควรสอนอย่างเป็นกระบวนการและมีการเสริมแรงให้เด็กเกิดความพยายาม

- เด็กวัยเตาะแตะไม่ต้องการให้ผู้ใหญ่คอยตอบสนองความต้องการของเขาตลอดเวลา แต่ต้องการให้ผู้ใหญ่คอยช่วยสนับสนุนเขาในกิจกรรมใหม่ๆ ที่ท้าทาย ดังนั้นพี่เลี้ยงเด็กควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กในวัยนี้

พี่เลี้ยงเด็กไม่ควรปฏิบัติดังนี้

- การปกป้องเด็กมากเกินไป ซึ่งจะเป็นการขัดขวางความรู้สึกของเด็ก

- การคาดหวังว่าเด็กจะสามารถทำตามความต้องการของผู้ใหญ่ได้ทุกอย่าง โดยไม่มีทางเลือกให้กับเด็ก

- มีความคาดหวังในตัวเด็กมากหรือน้อยเกินไป

- การทำทุกสิ่งทุกอย่างให้กับเด็กโดยสิ่งเหล่านั้นเด็กสามารถทำได้เอง

- การกำหนดให้เด็กเรียนรู้การใช้ห้องน้ำไม่ว่าเด็กจะพร้อมแล้วหรือไม่ และมีการลงโทษหรือทำให้เด็กอายเมื่อเด็กเกิดอุบัติเหตุจากการขับถ่าย

- การไม่อดทนต่อความซุกซน รูปแบบการเรียนรู้ และข้อจำกัดของเด็ก

2) การตอบสนองต่อการต่อต้านและการปฏิเสธของเด็ก

- พี่เลี้ยงเด็กควรเข้าใจว่าเด็กมีความต้องการควบคุมตนเอง และตัดสินใจในบางเรื่อง พี่เลี้ยงเด็กจึงควรดูแลในเรื่องสวัสดิภาพและความปลอดภัยของเด็ก

- พี่เลี้ยงเด็กควรเข้าใจว่าเด็กวัยเตาะแตะมีความอยากรู้อยากเห็น โดยการทดสอบด้วยวิธีการต่างๆ พี่เลี้ยงเด็กต้องยอมรับการปฏิเสธของเด็ก โดยไม่ไปขัดขวางการควบคุมตนเองของเขา

- หลีกเลี่ยงการแข่งขันที่จะทำให้เด็กเป็นผู้แพ้หรือผู้ชนะ ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อสภาพอารมณ์ของเด็ก เด็กมีวิธีการในการปฏิบัติของเขาเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจว่าเราสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ความเป็นตัวของตัวเองก็จะพัฒนาขึ้น

- ให้ออกาสเด็กได้เลือกสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงการต่อต้านจากเด็ก

- เมื่อถึงเวลาเปลี่ยนกิจกรรมควรบอกให้เด็กปฏิบัติมากกว่าการใช้คำถามที่จะเปิดโอกาสให้เด็กปฏิเสธได้

- อนุญาตให้เด็กทำทุกอย่างตามความสามารถของเขา

- ปฏิบัติตามรูปแบบของตารางเวลา และมีกรให้สัญญาณแก่เด็กเมื่อถึงเวลาเปลี่ยนกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถคาดเดากิจกรรมต่อไปได้ และช่วยให้เด็กรู้สึกมั่นคง

- ควรปฏิบัติต่อเด็กอย่างสม่ำเสมอ

- อนุญาตให้เด็กวัยเตาะแตะได้ทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองตามความสามารถ และไม่ควรลดกิจกรรมเหล่านั้นลง ถึงแม้ว่าเด็กจะมีประสบการณ์นั้นแล้ว

- ถ้าผู้ใหญ่สร้างแรงกดดันให้กับเด็กเขาอาจจะต่อต้านได้ ดังนั้นควรอนุญาตให้เด็กได้รับประทานอาหารในปริมาณที่เขาต้องการ สอนการใช้ห้องน้ำเมื่อเด็กพร้อม

- ถ้ามั่นใจว่าสถานที่ที่เด็กวัยเตาะแตะอยู่มีความปลอดภัยเพียงพอ พี่เลี้ยงเด็กควรหลีกเลี่ยงการใช้คำว่า “ไม่” เนื่องจากเด็กวัยเตาะแตะจะเลียนแบบการปฏิเสธจากผู้ใหญ่ ดังนั้นควรที่จะใช้คำขอร้องที่เป็นด้านบวกกับเด็กแทนเมื่อไม่ต้องการให้เด็กทำสิ่งนั้น

- เบี่ยงเบนความสนใจของเด็กเมื่อเขาแสดงการต่อต้าน ด้วยสิ่งที่เขาสนใจ

พี่เลี้ยงเด็กไม่ควรปฏิบัติดังนี้

- การไม่ยอมรับการแสดงออกของเด็ก และตอบสนองเด็กด้วยความโกรธหรือแสดงอาการเย้ยหยันเด็ก

- ลงโทษเมื่อเด็กแสดงอาการต่อต้าน หรือออกคำสั่งห้ามเด็กตลอดเวลา

- การกำหนดทางเลือกให้กับเด็กทุกอย่าง

- การไม่อดทนต่อความต้องการของเด็กที่ต้องการทำอะไรซ้ำๆ

- การสร้างแรงกดดันและข้อขัดแย้งในช่วงเวลารับประทานอาหารและเข้าห้องน้ำ โดยพี่เลี้ยงเด็กเป็นผู้ตัดสินใจว่าเด็กควรรับประทานอาหารเช้าหรือกำหนดเวลาในการเข้าห้องน้ำของเด็ก

3). การช่วยเหลือเด็กเมื่อต้องแยกกับผู้ปกครอง สามารถปฏิบัติได้ดังนี้

- พี่เลี้ยงเด็กควรรีด้วยความสนใจต่อสิ่งที่ทำให้เด็กกลัว เศร้า หรือโกรธ ซึ่งเด็กอาจจะแสดงออกมาเมื่อเด็กต้องแยกจากผู้ปกครอง
- ควรให้เด็กได้เตรียมตัวกับสถานการณ์ใหม่โดยการอธิบายอย่างง่าย ๆ ให้เด็กเข้าใจ การให้เด็กได้มาเยี่ยมชมและรู้จักกับพี่เลี้ยงเด็กก่อนที่ผู้ปกครองจะแยกออกไป
- พี่เลี้ยงเด็กควรระลึกเสมอว่าเด็กจะรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ใกล้กับผู้ปกครอง ดังนั้นพี่เลี้ยงเด็กควรให้ผู้ปกครองอยู่กับเด็กก่อนในขณะที่เด็กกำลังสำรวจผู้คนและสภาพแวดล้อมใหม่ๆ
- สถานรับเลี้ยงเด็กควรมีการกำหนดนโยบายในการช่วยให้เด็กสามารถทำความเข้าใจกับสถานการณ์ใหม่ได้อย่างสะดวกสบาย ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวกับการต้องแยกจากผู้ปกครองได้ในระยะเวลาอันสั้น
- พี่เลี้ยงเด็กควรช่วยให้ผู้ปกครองและเด็กได้กล่าวคำอำลากัน เมื่อเด็กร้องไห้ควรชี้ให้เด็กดูผู้ปกครองขณะที่เดินออกไป ความมั่นใจจะเกิดขึ้นเมื่อเด็กมีประสบการณ์ทั้งช่วงเวลาที่ต้องแยกจากผู้ปกครองและเมื่อผู้ปกครองมารับเด็กกลับ
- พี่เลี้ยงเด็กควรกล่าวคำทักทายผู้ปกครองและเด็กอย่างอบอุ่น เพื่อเป็นการเริ่มต้นวันใหม่ที่ดีสำหรับเด็ก
- พี่เลี้ยงเด็กควรอยู่ใกล้ชิดกับเด็ก เพื่อที่เขาจะได้กอดหรือสัมผัสเมื่อเขาต้องการ เมื่อพูดกับเด็กจะต้องพูดเบาๆ โดยใช้โทนเสียงและคำที่ไม่กระทบต่อความรู้สึกของเด็ก
- ควรระลึกเสมอว่าช่วงเวลารับประทานอาหารและเวลานอนพักผ่อนเป็นเรื่องที่ยากลำบากสำหรับเด็กที่เพิ่งแยกจากผู้ปกครอง ดังนั้นพี่เลี้ยงเด็กจะต้องให้ความสนใจเด็กเหล่านี้เป็นพิเศษ
- ควรเพิกเฉยต่อพฤติกรรมของเด็กที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น เด็กอาจจะเกาะแขน ก้าวร้าว หรือมีพฤติกรรมย้อนกลับ พี่เลี้ยงเด็กควรเข้าใจว่าในไม่ช้าเด็กก็จะสามารถสร้างความมั่นใจกับสภาพแวดล้อมใหม่ได้
- พี่เลี้ยงเด็กสนับสนุนให้เด็กนำของเล่นที่เด็กชอบ ผ้าห่ม หรือสิ่งของที่ทำให้เด็กรู้สึกปลอดภัย หรือสิ่งของที่เป็นของผู้ปกครองมาที่สถานรับเลี้ยงเด็กได้
- จัดให้มีรูปและเทพเสียงของผู้ปกครองอยู่รอบห้อง
- ส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้วางแผนและคิดหาวิธีที่จะแยกจากเด็ก
- ควรเข้าใจว่าเด็กวัยเตาะแตะแต่ละคนจะมีระยะเวลาในการพัฒนาความไว้วางใจและยอมรับการแยกจากผู้ปกครองที่แตกต่างกัน

พี่เลี้ยงเด็กไม่ควรปฏิบัติดังนี้

- การแสดงความไม่อดทนในการช่วยเหลือเด็กในช่วงเวลาที่ต้องแยกจากผู้ปกครอง

- พี่เลี้ยงเด็กละเลยต่อความรู้สึกและไม่เห็นความสำคัญในการช่วยเหลือเด็กเมื่อต้องแยกจากผู้ปกครอง

- การทำให้เด็กหยุดร้องไห้ด้วยคำพูดที่ทำให้เด็กอับอาย หรือแสดงอาการโกรธเด็ก

- ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความเย็นชา

4) การทำงานร่วมกับเพื่อน พี่เลี้ยงเด็กสามารถส่งเสริมเด็กดังนี้

- พี่เลี้ยงเด็กควรระลึกเสมอว่าเด็กวัยเตาะแตะจะเริ่มจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางก่อนที่จะเรียนรู้กฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และควรระลึกเสมอว่าเด็กวัยเตาะแตะจะมีขีดจำกัดในการควบคุมตนเอง

- ควรป้องกันการมีปฏิสัมพันธ์ที่ก้าวร้าวระหว่างเด็ก โดยการเตรียมสภาพแวดล้อมที่มีบริเวณให้เด็กสามารถเล่นคนเดียวได้ มีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอ เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กแย่งกัน

- จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่เด็กสามารถแบ่งปันกันได้ง่าย คือเป็นวัสดุที่ใหญ่ มั่นคง โดยที่เด็กสามารถเล่นร่วมกันได้

- ควรมีการวางแผนให้เด็กได้มีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมร่วมกัน

- ช่วยส่งเสริมให้เด็กเห็นคุณค่าของเพื่อน

- พี่เลี้ยงเด็กควรเล่นร่วมกับเด็ก เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้รูปแบบพฤติกรรม

ทางสังคมในการทำกิจกรรมร่วมกัน

- ให้คำชมเชยเมื่อเด็กมีความก้าวหน้าในการแสดงพฤติกรรมทางสังคม

- เมื่อพบว่าเด็กประสบอุปสรรคต่างๆ ควรให้คำแนะนำเด็กก่อนที่จะแสดงความก้าวร้าวออกมา

- ควรรับมือเหตุการณ์เผชิญหน้ากันระหว่างเด็กวัยเตาะแตะ

- ควรป้องกันการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็ก โดยการโอบกอดเด็กก่อนที่เด็กจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวออกมา และพูดให้เด็กหยุดพฤติกรรมนั้นด้วยข้อความที่ชัดเจน

- พี่เลี้ยงเด็กไม่ควรแสดงออกอย่างรุนแรงและควบคุมอารมณ์ของตนเอง

ให้ได้ เมื่อเกิดเหตุการณ์เด็กทำร้ายกัน

- พี่เลี้ยงเด็กจะสอนเรื่องสิทธิของแต่ละบุคคลเมื่อเด็กมีความพร้อม

5) การส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์คือการช่วยให้เด็กวัยเตาะแตะเรียนรู้อารมณ์ของตนเอง และวิธีการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม พี่เลี้ยงเด็กควรปฏิบัติดังนี้

- รับรู้อารมณ์ของเด็ก และสร้างความสัมพันธ์กับเด็กด้วยความอบอุ่น
- เป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงออกทางอารมณ์ให้กับเด็ก
- ยอมรับอารมณ์ของเด็กทั้งอารมณ์แจ่มใสและอารมณ์ไม่ดี
- ระวังเสมอว่าเด็กยังมีข้อจำกัดในการแสดงออกทางอารมณ์

6) การบรรเทาอารมณ์โกรธ

ผู้ใหญ่สามารถช่วยให้เด็กสามารถแสดงออกอย่างเหมาะสมดังนี้

- ป้องกันไม่ให้เกิดอารมณ์โกรธโดยการจัดตารางเวลาให้มีช่วงเวลาพักและเวลารับประทานอาหารที่เพียงพอ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความอดทนมากขึ้น

- ไม่ควรให้เด็กวัยเตาะแตะต้องรออะไรนานๆ
- บรรเทาอารมณ์โกรธของเด็กด้วยความใจเย็นสงบ
- เมื่อเด็กมีอารมณ์โกรธควรแยกเด็กออกจากสถานการณ์นั้น
- ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและปลอบโยนหลังจากที่อารมณ์โกรธของ

เด็กลดลง และเบนความสนใจของเด็กไปในเรื่องอื่น

พี่เลี้ยงเด็กไม่ควรปฏิบัติดังนี้

- ลงโทษเด็กอย่างรุนแรง เมื่อเด็กแสดงอารมณ์โกรธ
- การเพิกเฉยต่อการแสดงอารมณ์ต่างๆ ของเด็ก
- หัวเราะเยาะและเลียนแบบอารมณ์โกรธของเด็ก

7) การให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก พี่เลี้ยงเด็กควรปฏิบัติดังนี้

- พี่เลี้ยงเด็กควรเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมแทนการพยายามที่จะให้เด็กเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น การจัดให้มีของเล่นที่เพียงพอเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดแย่งของเล่นกัน

- เด็กวัยเตาะแตะต้องการให้มีคนช่วยหยุดพฤติกรรม หรือช่วยให้เขาออกจากสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์

- พี่เลี้ยงเด็กควรแนะนำให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์
- การใช้วิธีเปลี่ยนความคิดของเด็กจะมีผลเสียน้อยกว่าการออกคำสั่งห้ามไม่ให้ทำ และคำแนะนำในด้านบวกจะทำให้เด็กรู้สึกที่ไม่ถูกบังคับและได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ในสิ่งที่ควรกระทำและเป็นที่ยอมรับ
- ให้ความสนใจและยอมรับเหตุผลในการกระทำของเด็ก และควรสอนให้เด็กยอมรับในความต้องการของผู้อื่นด้วย
- ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการแก้ปัญหาและเสนอทางเลือกให้แก่เด็ก
- ใช้วิธีที่เหมาะสมในการสอนให้เด็กเรียนรู้ขอบเขตของการกระทำโดยไม่ทำให้เด็กรู้สึกผิด โดยอาจใช้วิธีหาสิ่งอื่นมาทดแทน หรือแนะนำทางเลือกอื่น เป็นต้น
- การแสดงออกอย่างสงบและการใช้วิธีการแบบเด็ดขาดยังเป็นวิธีการที่จำเป็นสำหรับพี่เลี้ยงเด็ก เนื่องจากเด็กวัยเตาะแตะยังไม่สามารถควบคุมตนเองได้

พี่เลี้ยงเด็กไม่ควรปฏิบัติดังนี้

- เข้าว่าเด็กวัยเตาะแตะสามารถเข้าใจและควบคุมตนเองได้ดีเสมอ
- การไม่อดทน โกรธ และลงโทษเด็กเมื่อเขาแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และลง
- แยกเด็กออกไปเมื่อเขาไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง
- การมองข้ามไปว่าเด็กวัยเตาะแตะจะเรียนรู้และเลียนแบบวิธีการแสดงออกจากบุคคลที่อยู่รอบตัว
- การปฏิบัติตนตรงกันข้ามกับที่สอนเด็ก

8) การส่งเสริมความเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก พี่เลี้ยงเด็กสามารถปฏิบัติได้ดังนี้

- ตอบสนองความต้องการของเด็กอย่างทันทีทันใด
- แสดงความคิดเห็นและให้คำแนะนำแก่เด็ก
- เข้าไปใกล้ชิดและเล่นกับเด็กในระยะเวลาสั้นๆ
- ให้เด็กได้มีโอกาสประสบความสำเร็จ
- ให้ความสนใจเด็กอย่างใกล้ชิด และพยายามทำความเข้าใจการสื่อสารของเด็ก

3.6.3 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษา

3.6.3.1 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษาของเด็กวัยทารกมีรายละเอียดดังนี้

1) หลักในการพัฒนาสติปัญญาของเด็กวัยทารก

1.1) การสร้างความสัมพันธ์

สร้างความสัมพันธ์กับเด็กโดยการสัมผัสและทำให้เด็กรู้สึกปลอดภัย

1.2) การมีปฏิสัมพันธ์

- ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ
- ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ โดยการสนทนาหรือเล่นเกมง่ายๆ
- ให้คำแนะนำแนวคิดใหม่ๆ และขยายความเข้าใจภาษาของเด็ก
- ให้เด็กได้แก้ไขปัญหอย่างอิสระ โดยมีผู้ใหญ่คอยดูแลและให้ความช่วยเหลือ
- ให้เด็กได้แก้ไขปัญหาร่วมกับเพื่อน
- ให้เด็กได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

1.3) การเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัส

ให้เด็กได้เล่นและสำรวจสิ่งต่างๆ ผ่านประสาทสัมผัสอย่างอิสระ

1.4) การเรียนรู้ผ่านการเล่น

- ผู้ใหญ่ควรแนะนำให้เด็กวัยทารกเล่นของเล่น และเกมต่างๆ เช่น

Patty-cake peek-a-poo hide-the-doggy ซึ่งเป็นเกมที่เล่นได้ทุกที่และทุกเวลา

- ให้เด็กได้เล่นโดยมีการใช้ภาษา และได้มีส่วนร่วม

1.5) การทำซ้ำ

- ควรส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติและได้แสดงความสามารถซ้ำ
- ให้เวลาและจัดเตรียมสถานที่ให้เด็กได้เคลื่อนไหวและสำรวจซ้ำ

แล้วซ้ำอีก

1.6) การเรียนรู้ตามลำดับความสามารถ

ที่เลี้ยงเด็กควรรู้ลำดับของพัฒนาการของเด็กวัยทารกโดยมีการตอบสนองอย่างสัมพันธ์กัน

สนองอย่างสัมพันธ์กัน

1.7) การเรียนรู้มีลักษณะเฉพาะเป็นรายบุคคล

- พี่เลี้ยงเด็กมีการเรียนรู้ตารางเวลาของพัฒนาการ และรูปแบบการเรียนรู้ของเด็กวัยทารกแต่ละคน ทำให้สามารถจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละคน
- พี่เลี้ยงเด็กจะต้องคอยสังเกตและทราบถึงพื้นอารมณ์ บุคลิกภาพ อัตรากาจรเจริญเติบโต และความสนใจของเด็กแต่ละคน และสามารถทำนายลำดับขั้นพัฒนาการของทารกได้

1.8) การให้ทารกได้เป็นผู้นำ

- พี่เลี้ยงเด็กวางแผนจัดเตรียมกิจกรรมและวัสดุอุปกรณ์ที่ทำท่าย และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทักษะ โดยให้สมดุลระหว่างสิ่งที่สำเร็จแล้วกับสถานการณ์ใหม่
- พี่เลี้ยงเด็กจะต้องจัดเตรียมทางเลือก และโอกาสที่เหมาะสมให้กับเด็ก
- พี่เลี้ยงเด็กไม่ควรก้าวร้าวการสำรวจ และความสนใจในการเล่นของเด็ก

1.9) พี่เลี้ยงเด็กคือผู้ที่จะจัดเตรียมโลกให้กับเด็ก

- พี่เลี้ยงเด็กจะต้องจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย น่าสนใจ น่าสำรวจให้กับเด็ก

1.10) การเรียนรู้เกิดจากการสนทนา

- พี่เลี้ยงเด็กควรรับฟังและตอบสนองต่อการสื่อสารของเด็กวัยทารก เช่น ทารกอาจจะยิ้ม กระโดดด้วยความดีใจ ซ้ำให้ดู อุ้มของเล่น ร้องด้วยความรำคาญใจ พี่เลี้ยงเด็กต้องเป็นเพื่อนระหว่างที่เด็กเล่น โดยพูดคุยกับเด็กในสิ่งที่ทำหรือสิ่งที่ค้นพบ
 - พี่เลี้ยงเด็กควรจัดให้มีป้ายชื่อสิ่งของต่างๆ ภายในห้อง
 - พี่เลี้ยงเด็กควรพูดคุยโต้ตอบกับเด็กเมื่อเด็กสามารถใช้ภาษาพูดได้
- มากขึ้น

2) บทบาทของพี่เลี้ยงเด็กในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาของ

เด็กวัยทารก

- พี่เลี้ยงเด็กจะต้องจัดเตรียมสภาพแวดล้อมด้านกายภาพสำหรับให้เด็กวัยทารกได้สำรวจ โดยเป็นบริเวณที่ปลอดภัย มีขนาดกว้างพอให้เด็กได้เคลื่อนไหว มีวัสดุอุปกรณ์ที่น่าสนใจอย่างเพียงพอ มีบริเวณสำหรับทำกิจกรรมต่างๆ และมีพี่เลี้ยงเด็กคอยดูแล

- พี่เลี้ยงเด็กต้องรู้พัฒนาการด้านร่างกาย และด้านสติปัญญาของเด็กวัยทารก เพื่อจะรู้ว่าเด็กแต่ละคนอยู่ในขั้นใด เพื่อจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ และกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน

- พี่เลี้ยงเด็กควรสังเกตและจดบันทึกการทำกิจกรรมของเด็กแต่ละคน

3) การส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา

3.1) พี่เลี้ยงเด็กควรพูดคุยกับเด็กเป็นรายบุคคล โดยเชื่อว่าเด็กวัยทารกสามารถเข้าใจได้ การพูดกับเด็กควรใช้น้ำเสียงธรรมดา ชัดเจน และสุภาพ

3.2) หลังจากทีพูดกับเด็ก พี่เลี้ยงเด็กต้องหยุดดูการตอบสนองของเด็ก ซึ่งการสื่อสารอาจใช้เป็นภาษาพูดหรือเป็นภาษาท่าทาง โดยขณะที่พูดให้มองตาเด็ก

3.3) ให้การชมเชยเมื่อเด็กเริ่มเปล่งเสียงคุ บางครั้งให้ตอบสนองเมื่อเด็กพูดคำที่มีความหมาย หรือพูดซ้ำคำที่เด็กพูด โดยอาจจะใช้ภาษาท่าทางร่วมในการสนทนาด้วย

3.4) พี่เลี้ยงเด็กควรพูดถึงสิ่งของต่างๆ และการกระทำต่างๆ ให้เด็กทารกฟัง เพื่อให้เด็กเรียนรู้ชื่อของสิ่งเหล่านั้น บางครั้งควรพูดคุยถึงสิ่งที่ทารกกำลังสำรวจหรือกำลังทำ จะช่วยพัฒนาภาษาของเด็ก

3.5) เมื่อเด็กเริ่มพูด พี่เลี้ยงเด็กควรช่วยให้เด็กเข้าใจการพูดอย่างง่ายๆ โดยใช้คำๆ เดียว พูดซ้ำบ่อยๆ แลเชื่อมโยงคำนั้นกับสิ่งที่พูดถึง ควรแยกคำและเน้นคำสำคัญเพื่อให้เด็กเข้าใจได้ง่าย ควรพูดในสิ่งที่เด็กสนใจ พูดซ้ำๆ ด้วยความระมัดระวัง พูดสั้นๆ พูดซ้ำ และขยายในสิ่งที่เด็กพูด

3.6) พี่เลี้ยงเด็กควรร้องเพลงและท่องคำกลอนให้เด็กฟัง เมื่อการกระทำและอากัปกริยาได้เชื่อมโยงกับคำ การเข้าใจของเด็กก็จะเพิ่มขึ้น การที่ทำให้ทารกสนใจภาษา และกิจกรรมทางกายภาพจะช่วยทำให้เด็กวัยทารกฟังความสนใจไปที่ภาษา ผู้ดูแลเด็กสามารถแต่งเพลงโดยใช้ชื่อของเด็กวัยทารกเพื่อให้เด็กวัยทารกสามารถจำชื่อของตนเองได้

3.7) อ่านหนังสือให้เด็กฟัง จะช่วยทำให้เด็กรักการอ่าน หนังสือควรเป็นสิ่งหนึ่งที่อยู่ในสภาพแวดล้อมภายในห้องเด็กทารก ซึ่งควรมีหนังสือที่หลากหลาย เช่น หนังสือกลอน หนังสือเพลงที่มีภาพประกอบ หนังสือที่ใช้คำซ้ำๆ มีหนังสือหลายๆ ขนาด หนังสือผ้า และหนังสือที่ทำจากวัสดุอื่นๆ เป็นต้น ช่วงเวลาอ่านหนังสือของเด็กวัยทารกควรเป็นเวลาสั้นๆ และควรมีลักษณะเป็นรายบุคคลมากกว่าเป็นกลุ่ม

3.8) สำหรับเด็กวัยทารกตอนปลาย พี่เลี้ยงเด็กควรส่งเสริมให้เด็กรู้จักคำ โดยมีป้ายเขียนบอกกิจกรรม และสิ่งของต่างๆ

3.9) พี่เลี้ยงเด็กต้องระลึกถึงเสมอว่าเด็กวัยทารกหลายคนอาจมาจากครอบครัวที่ใช้ภาษาที่แตกต่างจากเด็กคนอื่นๆ พี่เลี้ยงเด็กควรเคารพในการเลือกใช้ภาษาของผู้ปกครองในการสร้างความสัมพันธ์กับลูก และสนับสนุนให้ผู้ปกครองใช้ภาษานั้นอย่างต่อเนื่อง พี่เลี้ยงเด็กควรใช้ภาษาท่าทางประกอบเมื่อใช้ภาษาที่สองกับเด็ก และพัฒนาความสามารถในการใช้สองภาษาให้กับเด็กด้วย

4) สภาพแวดล้อมที่ไม่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษาของเด็กวัยทารก

4.1) การจำกัดการเคลื่อนไหวของเด็กวัยทารก โดยให้เด็กอยู่กับเตียงที่นิ่ง หรือ playpen เป็นเวลานาน ซึ่งเป็นสถานที่ที่เด็กไม่ได้ใช้ความคิดริเริ่มในการสำรวจสิ่งต่างๆ หรือมักจะย้ายเด็กออกจากบริเวณที่เด็กสนใจหรือบริเวณที่เด็กชอบทำกิจกรรม

4.2) การจำกัดการสำรวจของเด็ก ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อพี่เลี้ยงเด็กไม่คำนึงถึงความจำเป็นที่เด็กวัยทารกจะต้องใช้มือและปากในการสำรวจสิ่งต่างๆ เด็กจะพัฒนาสติปัญญาด้วยการใช้ร่างกายส่วนต่างๆ ในการสำรวจ ดังนั้นไม่ควรจัดเตรียมของเล่นและวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก เด็กจะทำการสำรวจน้อยลงเรื่อยๆ เมื่อสิ่งต่างๆ ที่จัดเตรียมไว้ไม่ตรงกับความสามารถและความสนใจของเขา

4.3) โปรแกรมการศึกษาปฐมวัยหลายแห่งที่ให้ความสนใจกับการเร่งรัดเด็กมากเกินไป ซึ่งเป็นกรปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยทารก และยังให้ความสำคัญกับพัฒนาการด้านสติปัญญามากกว่าพัฒนาการด้านอื่นๆ โดยไม่คำนึงว่าพัฒนาการทุกด้านของเด็กมีความสัมพันธ์และมีความสำคัญเท่าเทียมกัน

4.4) การขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กขณะที่เด็กเล่น ทำให้พลาดโอกาสที่จะเสริมแรงและสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก

4.5) ถ้าภายในห้องเด็กวัยทารกมีเสียงรบกวนจะทำให้เด็กไม่สามารถรับฟังในสิ่งที่ควรฟังได้ ซึ่งจะมีผลต่อพัฒนาการด้านภาษาของเด็ก

4.6) สภาพแวดล้อมที่เจียบมากเกินไปก็จะเป็นการขัดขวางพัฒนาการด้านภาษาของเด็กทารก พี่เลี้ยงเด็กควรหมั่นพูดคุยกับเด็กบ่อยๆ โดยพูดให้เด็กสบายใจ รู้สึกอบอุ่น และควรรับฟังการสื่อสารของเด็กด้วย

3.6.3.2 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษาของเด็กวัยเตาะแตะมีรายละเอียดดังนี้

1)หลักในการสอนเด็กเตาะแตะ

1.1)สภาพแวดล้อมมีความสำคัญ ครูจะต้องพิจารณาและมีการจัดวัสดุอุปกรณ์ต่างๆภายในห้อง การจัดการบริเวณสำหรับให้เด็กเล่น ครูควรให้เด็กได้ทำงานด้วยตนเองอย่างอิสระ ควรลดบทบาทในการสอนของพี่เลี้ยงเด็กลง แต่ให้เด็กได้ค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.2)มีการจัดวัสดุอุปกรณ์ที่น่าสนใจ แปลกใหม่ และมีความท้าทาย เพื่อให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสในการสำรวจสิ่งต่างๆ พี่เลี้ยงเด็กมีบทบาทสำคัญในการเลือกสิ่งที่น่าสนใจให้กับเด็กเพื่อไม่ให้เด็กเบื่ออย่างรวดเร็ว และไม่ยากมากเกินไปจนเกินความสามารถของเด็ก ดังนั้นวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่จัดให้กับเด็กควรเป็นวัสดุอุปกรณ์แบบเปิดเพื่อให้เด็กสามารถใช้ได้หลากหลายวิธีโดยขึ้นกับความสามารถและความสนใจของเด็ก

1.3)พี่เลี้ยงเด็กควรทำงานร่วมกับเด็กเมื่อเด็กต้องการ พี่เลี้ยงเด็กควรสังเกตและตอบสนองความต้องการของเด็กอย่างทันทีทันใด เมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือ หรือต้องการความคิดเห็น พี่เลี้ยงเด็กควรเสริมแรงเมื่อเด็กมีความคิดริเริ่มที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ

1.4)เมื่อให้เด็กได้มีโอกาสริเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง พี่เลี้ยงเด็กจึงมีหน้าที่จัดเตรียมสภาพแวดล้อมและดูแลความปลอดภัยให้กับเด็ก พี่เลี้ยงเด็กจะต้องคอยสังเกตระดับความสามารถและความสนใจของเด็ก ก่อนที่จะตัดสินใจจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้กับเด็ก ควรสังเกตว่าเด็กมีวิธีการใช้วัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นอย่างไร และวัสดุอุปกรณ์เหล่านี้ตอบสนองต่อการริเริ่มของเด็กได้ดีเพียงใด ครูใช้ข้อมูลเหล่านี้ในการตัดสินใจคัดเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และควรทำการสังเกตเช่นนี้อย่างต่อเนื่อง

1.5)พี่เลี้ยงเด็กควรให้เด็กได้มีโอกาสแก้ไขปัญหาร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความเข้าใจ พี่เลี้ยงเด็กควรมีปฏิสัมพันธ์อย่างอบอุ่นและตอบสนองความต้องการของเด็ก กิจกรรมที่ให้เด็กทำจะต้องมีความท้าทาย และมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็กตลอดเวลา พี่เลี้ยงเด็กควรอนุญาตให้เด็กได้ทำกิจกรรมตามความสามารถ โดยไม่ต้องคอยควบคุมและช่วยเหลือ

1.6)พี่เลี้ยงเด็กควรมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยเตาะแตะเหมือนเป็นเพื่อน ไม่เป็นผู้นำเด็ก โดยทำหน้าที่สังเกตและขยายความคิดของเด็ก พี่เลี้ยงเด็กจะต้องมองสิ่งต่างๆตาม que เด็กเห็น

2) หลักการสอนภาษาสำหรับเด็กเตาะเตะ

2.1) เด็กวัยเตาะเตะมีพัฒนาการด้านภาษาอย่างต่อเนื่อง เด็กมีความต้องการที่จะเข้าใจว่าสิ่งที่เขาพยายามออกเสียงนั้นมีความสำคัญ ถ้าพี่เลี้ยงเด็กไม่ให้ความสนใจ เด็กจะเข้าใจว่าการเรียนรู้ภาษาไม่มีคุณค่าหรือไม่มีความจำเป็น พี่เลี้ยงเด็กควรพยายามทำความเข้าใจในสิ่งที่เด็กพูดโดยใช้บริบทและภาษาท่าทางที่เด็กสื่อสาร เพื่อสามารถตอบสนองของเด็กได้อย่างเหมาะสม

2.2) เด็กวัยเตาะเตะจะเลียนแบบการพูดจากผู้ใหญ่ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจหลักไวยากรณ์ พี่เลี้ยงเด็กควรพูดคุยกับเด็กบ่อยๆ และออกเสียงให้ชัดเจนกว่าการพูดปกติ เน้นคำสำคัญ และรอการตอบสนองจากเด็กก่อนจะพูดต่อ ในบางครั้งจะต้องพูดซ้ำคำที่เด็กพูดโดยออกเสียงให้ถูกต้อง พี่เลี้ยงเด็กต้องคอยเสริมแรงทางบวกแก่เด็ก

2.3) พี่เลี้ยงเด็กจะต้องใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย โดยให้ความซับซ้อนกว่าระดับความสามารถของเด็กเล็กน้อย ตัวอย่างเช่น เมื่อเด็กพูดประโยคละ 2 คำ ผู้ใหญ่อาจใช้ประโยคที่มี 3-4 คำกับเด็ก ไม่ควรใช้ประโยคที่ยากและมีความซับซ้อนบ่อยนัก แต่ก็ไม่ควรหลีกเลี่ยงไปเสียทั้งหมดเพราะการใช้ประโยคที่ซับซ้อนจะช่วยให้เด็กเรียนรู้โครงสร้างของภาษา

2.4) กลวิธีหนึ่งที่มีผลต่อภาษาของเด็กวัยเตาะเตะคือการขยายความในสิ่งที่เด็กพูด โดยการเพิ่มคำและแนวคิดเข้าไป

2.5) เด็กวัยเตาะเตะจะเรียนรู้คำศัพท์จากบริบท ลักษณะท่าทาง การชี้ และอวัจนภาษาอื่นๆ ที่ช่วยให้เด็กเข้าใจความหมายของคำ พี่เลี้ยงเด็กควรเตรียมสภาพแวดล้อมที่มีสิ่งต่างๆ รูปภาพ และประสบการณ์ไว้อย่างหลากหลาย และน่าสนใจเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการสนทนา

2.6) เด็กวัยเตาะเตะจะซึมซับการใช้หลักไวยากรณ์และคำศัพท์ โดยพี่เลี้ยงเด็กควรแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เด็กพูดด้วยประโยคที่ถูกต้องแทนการชี้ให้เด็กเห็นความผิดพลาดในการใช้ภาษาของเด็ก

2.7) เด็กเตาะเตะมีความสามารถในการเชื่อมโยงเสียงกับคำ ผู้ใหญ่ควรส่งเสริมให้เด็กพูด โดยการตั้งคำถามที่เด็กสามารถตอบได้ด้วยคำเพียงหนึ่งหรือสองคำ หรือจัดให้มีโทรศัพท์ หุ่นมือ และรูปภาพต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้เด็กพูด

2.8) พี่เลี้ยงเด็กควรพูดกับเด็กเป็นรายบุคคล เมื่อเด็กไม่ต้องการที่จะเล่น เขาจะเปลี่ยนมาสนใจการใช้ภาษาและมีความสุขกับการดูหนังสือภาพกับพี่เลี้ยงเด็กในช่วงเวลานี้ จะมีการใช้คำต่างๆ มาก พี่เลี้ยงเด็กควรใช้เวลาสั้นๆ นี้ในการบอกรายบุคคลอย่างใกล้ชิด โดยพี่เลี้ยงเด็กสามารถปรับการใช้ภาษาตามพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

2.9) พี่เลี้ยงเด็กควรใช้เพลง บทกลอน และเกม ในการส่งเสริมประสบการณ์ด้านภาษาให้กับเด็ก การท่องบทกลอนซ้ำๆ และเชื่อมโยงไปสู่การแสดงท่าทางจะช่วย让孩子เรียนรู้และเข้าใจคำศัพท์ได้ดียิ่งขึ้น

2.10) พี่เลี้ยงเด็กสอนให้เด็กอ่านหนังสือ โดยการเชื่อมโยงคำศัพท์กับรูปภาพจะช่วยให้เด็กรู้คำศัพท์เพิ่มขึ้น การเชื่อมโยงหนังสือกับประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจจะเป็นการเสริมแรงให้กับเด็ก ประสบการณ์ด้านภาษาในวัยเตาะแตะนี่จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในวัยต่อไป

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

วัฒนา บุญญฤทธิ์ (2531: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์ และความรู้สึกของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนต่างกัน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการลดลักษณะของการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์ และความรู้สึกของเด็กปฐมวัยในสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนมากกว่าน้อย เพื่อเปรียบเทียบการลดลักษณะการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึกของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดสภาพแวดล้อมต่างกัน ระดับอายุต่างกันและศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของโรงเรียนกับระดับอายุ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยอายุ 3-6 ปี ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้นเตรียมอนุบาลและอนุบาล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เด็กแต่ละคนจะได้รับการทดสอบเป็นรายบุคคลด้วยแบบทดสอบวัดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์ และความรู้สึก Interpersonal Awareness Test ของบอร์ดี หลังจากการทดสอบ กลุ่มตัวอย่างได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนเป็นเวลา 8 สัปดาห์ จึงทดสอบครั้งที่ 2

ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยอายุ 3-6 ปี ทั้งที่อยู่ในสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนมาก และมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนน้อยมีการลดลักษณะการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และรู้สึกลงทั้งสองกลุ่ม เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ให้โอกาสเด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนมากมีการลดลักษณะของการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และรู้สึกลงมากกว่าเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ให้โอกาสเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนน้อย เด็กปฐมวัยอายุ 3-4 ปี 4-5 ปี และ 5-6 ปี มีการลดลงที่ไม่แตกต่างกัน ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของโรงเรียนกับระดับอายุ

พิจิตรา ลาวณิชย์ศิริ (2534: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน กรุงเทพมหานคร การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กอายุแรกเกิด ถึง 3 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่าสถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก เพื่อเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนอนุบาล ลักษณะการจัดกิจกรรมและการเลี้ยงดูเด็กไม่มีหลักเกณฑ์การจัดที่เด่นชัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้และประสบการณ์ของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก ครูหรือพี่เลี้ยงเด็กในแต่ละแห่ง สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีห้องอาหารและห้องนอนแยกออกจากห้องเล่นหรือห้องกิจกรรมเด็ก มีห้องน้ำเด็กโดยเฉพาะ มีห้องแยกสำหรับเด็กป่วย และมีบริเวณเพียงพอให้เด็กได้วิ่งเล่น มีการดูแลความปลอดภัยสำหรับเด็ก การจัดกิจกรรมและการเลี้ยงดูเด็กนั้น เด็กส่วนใหญ่ได้รับการเลี้ยงดูด้วยความเอาใจใส่จากครูหรือพี่เลี้ยงเด็ก เมื่อมีเด็กเจ็บป่วยจะมีการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ หากเจ็บป่วยร้ายแรงหรือเกิดอุบัติเหตุ จะมีการนำส่งโรงพยาบาลหรือคลินิกใกล้สถานรับเลี้ยงเด็กมากที่สุด สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่จะมีการจัดอาหารที่มีคุณค่าแก่เด็กแต่ละวัย และมีการอบรมมารยาทและสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร สำหรับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและสถานรับเลี้ยงเด็กนั้น ส่วนใหญ่จะไม่มีการประชุมผู้ปกครอง แต่จะแจ้งปัญหาของเด็กและข่าวสารจากสถานรับเลี้ยงเด็กให้ผู้ปกครองทราบ เวลาที่ผู้ปกครองมาส่งหรือรับเด็กกลับบ้าน สถานรับเลี้ยงเด็กยังไม่มีบริการดูแลเด็กพิเศษที่มีปัญหาทางด้านารได้ยื่นปัญหาทางสมอง หรือทางร่างกายอื่นๆ

จิราพร วงศ์ใหญ่ (2539: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพ การเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็ก ในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพ การเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ หัวหน้าพี่เลี้ยงเด็กหรือผู้ประกอบการของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 49คน

จากการวิจัยพบว่าสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพ การเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็ก ทั้ง 8 ด้าน แต่ไม่ใช่ทุกรายข้อ และด้านที่ต้องปรับปรุงอย่างมาก คือ ด้านการป้องกันโรคหรือปัญหาสุขภาพ รองลงมาคือ ด้านการให้ความรู้และคำแนะนำแก่บิดามารดาของเด็ก การป้องกันอุบัติเหตุ และด้านการประเมินสุขภาพเด็ก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านส่งเสริมโภชนาการ สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันทุกแห่ง อนุญาตให้ผู้ปกครองนำอาหารของเด็กจากบ้านมารับประทานได้ และมีการจัดเตรียมอาหารกลางวัน อาหารว่างสำหรับเด็ก เด็กอายุ 6 เดือน-1 ปี มีการส่งเสริมโภชนาการตามวัย เด็กอายุ 1-3 ปี ได้รับการฝึกหัดให้รับประทานอาหารด้วยตนเองและหัดรับประทานผัก โดยเกือบทุกแห่งไม่มีนักโภชนาการปรุงอาหาร และมีเพียงร้อยละ 55.1 มีการจัดรายการอาหารครบทั้ง 5 หมู่

2. ด้านการออกกำลังกายหรือการจัดสันทนาการ เด็กอายุ 6 เดือน-1 ปี ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและกล้ามเนื้อมัดใหญ่ตามวัย เด็กอายุ 1-3 ปี มีการออกกำลังกายทั้งในร่มและกลางแจ้ง เป็นรายกลุ่มและรายบุคคล แต่กิจกรรมที่ส่วนใหญ่ไม่ได้จัดคือการให้เด็กลากรถเข็นเดิน ขี่รถจักรยานสามล้อเล็ก และการเล่นดิน ททราย

3. ด้านการส่งเสริมการพักผ่อน นอนหลับ ส่วนใหญ่มีการจัดให้เด็กนอนในตอนกลางวัน ในสถานที่เงียบ มีแสงพอควร อากาศระบายดี แต่พบว่า ร้อยละ 34.7 ไม่มีมุ้งลวดหรือการป้องกันยุง มด แมลง

4. ด้านการป้องกันโรคหรือปัญหาทางสุขภาพ มีเพียงรายชื่อเดียวที่ทุกแห่งทำคือ การอาบน้ำให้เด็กในช่วงบ่ายหรือเมื่อเปียกมาก กิจกรรมที่มีการจัดน้อยกว่าร้อยละ 50 ได้แก่ การมีแพทย์มาตรวจสุขภาพเด็กเป็นประจำทุกเดือน การมีพยาบาลปฏิบัติงานในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน การมีอ่างล้างมือ สบู่และผ้าเช็ดมือสำหรับเด็ก การทำความสะอาดของเล่นภายหลังการเล่น การบันทึกการเจ็บป่วยของเด็ก และการตรวจสุขภาพบุคคลากรที่ดูแลเด็ก ส่วนการทำทำความสะอาดพื้นห้อง ขอบข้างเตียงด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อทุกวัน มีร้อยละ 57.1 การฝึกให้เด็กอาบน้ำ แปรงฟัน ทำความสะอาดร่างกายด้วยตนเองมีร้อยละ 61.2

5. ด้านการป้องกันอุบัติเหตุ ส่วนใหญ่มีกิจกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ กิจกรรมที่มีการจัดน้อยกว่าร้อยละ 70 ได้แก่ การเก็บน้ำยาทำความสะอาดพื้นในตู้เก็บที่มีดขีดและมีกฏูญแจร้อยละ 69.4 การตรวจสอบอุปกรณ์ดับไฟทุก 3 เดือน ร้อยละ 57.1 และการบันทึกเกี่ยวกับอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น ร้อยละ 44.9

6. ด้านการประเมินสุขภาพเด็ก ทุกแห่งมีการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบเมื่อสงสัยว่าเด็กมีปัญหาสุขภาพ การชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงเป็นประจำ มีร้อยละ 85.7 และการบันทึกและรายงานสุขภาพอนามัยของเด็กแก่ผู้ปกครอง มีร้อยละ 71.4 กิจกรรมที่ร้อยละ 93.9 ไม่ได้จัด ได้แก่ มีการตรวจสุขภาพเด็กเมื่อแรกเข้าสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันโดยแพทย์ หรือพยาบาลประจำสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน

7. ด้านการส่งเสริมพัฒนาการ การใช้ภาษา สังคม และการช่วยเหลือตนเอง ส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านการใช้ภาษา สังคม และการช่วยเหลือตนเองตามวัย

สำหรับกิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น เช่น การมองตนเองในกระจก มีเพียงร้อยละ 49

8. ด้านการให้ความรู้และคำแนะนำแก่บิดามารดาเด็กส่วนใหญ่มีบุคลากรที่ให้คำปรึกษาได้ แต่การติดต่อสื่อสารโดยใช้จดหมายแจ้งข่าวต่างๆของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันแก่ผู้ปกครองมีเพียงร้อยละ 32.7 การจัดบอร์ดให้ความรู้ มีร้อยละ 24.5 และการมีแผ่นพับ ร้อยละ 20.4

องค์ประกอบของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ด้านสถานที่ มีการจัดสถานที่สำหรับการเล่นแก่เด็ก แต่บางแห่งไม่มีรั้วกันสนามเด็กเล่น ไม่มีการจัดมุมพยาบาล มุมหนังสือ มุมศิลปะ ห้องกิจกรรมและห้องเด็กป่วย ด้านบริการไม่มีสถานที่เฉพาะสำหรับซักล้างผ้าอ้อม ไม่มีสบู่อ่างล้างมือและผ้าเช็ดมือไว้ที่อ่างล้างมือ ไม่มีอ่างล้างที่ใช้สำหรับล้างเตรียมอาหาร ด้านผู้ดูแล มีการแสดงความรัก ความสนใจเด็ก และจัดกิจกรรมต่างๆให้เด็ก แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ผู้ปกครองบันทึกลายเซ็นเมื่อมารับ-ส่งเด็ก

ศิริมาศ แก้วเจริญวงศ์ (2541: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนภาคเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนภาคเหนือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนภาคเหนือ จำนวน 287 แห่ง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต ผลของการวิจัยมีข้อค้นพบสำคัญดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการทางภาษา

สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนภาคเหนือ มีการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องพัฒนาการ และ/หรือห้องอนุบาลที่เอื้อต่อการพัฒนาการทางภาษา อยู่ในระดับการปฏิบัติปานกลาง

2. การดำเนินการส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา

ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนภาคเหนือ มีการดำเนินการส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา อยู่ในระดับการปฏิบัติปานกลาง

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาสำหรับเด็กวัย 2-3 ปี

พี่เลี้ยงเด็กสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนภาคเหนือ ได้มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาสำหรับเด็กวัย 2-3 ปี ทางด้านการจัดกิจกรรมการฟัง อยู่ในระดับการปฏิบัติมาก กิจกรรมการพูด การอ่าน และการเขียน อยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง

ปัญหาที่พบ คือ

1. พี่เลี้ยงเด็กขาดความรู้ ความเข้าใจในด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ในขณะที่ภาษาที่บ้านและที่ใช้ในชุมชนของเด็กและพี่เลี้ยงเด็กเป็นภาษาถิ่นเหนือ ภาษาที่เป็นทางการในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน คือ ภาษาไทยกลาง จึงพบว่า มีช่องว่างในการสื่อสารระหว่างเด็กที่ยังใช้ภาษาไทยกลางไม่ได้กับพี่เลี้ยงเด็กซึ่งใช้ภาษาไทยกลาง
2. สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนมีงบประมาณไม่เพียงพอในการจัดสภาพแวดล้อม สื่อวัสดุ และอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา

จิรพร ศรีวิฒนานุกุลกิจ (2542: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สถานรับเลี้ยงเด็ก: สภาพปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้บริการ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ การเตรียมความพร้อมให้เด็กได้มีพัฒนาการในด้านต่างๆ แนวโน้มในการใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็ก ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และปัญหาในการเลี้ยงดูบุตรของผู้ใช้บริการ ตลอดจนบทบาทของรัฐบาลในการสนับสนุนและควบคุมการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็ก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็กใน 9 อำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 110 ราย และผู้ให้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กดังกล่าว จำนวน 1,006 ราย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการของสถานรับเลี้ยงเด็ก ได้แก่ ปัญหาความคับแคบของสถานที่ สถานรับเลี้ยงเด็กตั้งอยู่ในบริเวณที่แออัด ความไม่สะดวกในการเข้า-ออก สถานรับเลี้ยงเด็ก ปัญหาเสียงดังรบกวน การไม่มีสถานประกอบการเป็นของตนเอง ปัญหาครู/ผู้ดูแลเด็กมีไม่เพียงพอ ครู/ผู้ดูแลเด็กขาดความรู้และประสบการณ์ในการดูแลเด็ก ตลอดจนการเปลี่ยนงานบ่อย ปัญหาสื่อและวัสดุอุปกรณ์มีราคาแพง ไม่ทน แตกหัก เสียหาย ไม่เพียงพอ บางอย่างใช้แล้วต้องทิ้ง ปัญหาการขาดเงินทุนหมุนเวียน ปัญหาผู้ประกอบการขาดความรู้ด้านการบริหารงาน การขาดบุคลากรด้านการบริหารงาน ปัญหาด้านภาษี ปัญหาค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง ปัญหาการแข่งขัน ปัญหาของจำนวนเด็กที่ลดลง ผู้ใช้บริการไม่จ่ายเงินหรือจ่ายล่าช้า และผู้ให้บริการไม่เข้าใจระบบของสถานรับเลี้ยงเด็ก

2. การเตรียมความพร้อมเพื่อการพัฒนาต่างๆ พบว่ามีการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญา

3. ปัจจัยที่มีผลให้มีการใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็ก ได้แก่ความต้องการเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนที่จะเข้าโรงเรียน การไม่มีผู้ดูแลเด็กที่บ้าน การเกรงว่าเด็กจะถูกตามใจมากเกินไปหากเลี้ยงที่บ้าน สถานรับเลี้ยงเด็กเปิดสอนในชั้นอนุบาลด้วย การใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กเสียค่าใช้จ่ายถูกกว่าจ้างพี่เลี้ยงเด็กมาเลี้ยงเด็กที่บ้าน

4. แนวโน้มการใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กของผู้ใช้บริการนั้น พบว่าอัตราเกิดของทารกในช่วง พ.ศ. 2537-2541 มีแนวโน้มลดลง ในขณะที่การใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กของผู้ใช้บริการสูงขึ้นในช่วงระยะเวลาดังกล่าว แต่ในปี พ.ศ.2542 มีการลดลงของการใช้บริการสูงมาก ซึ่งภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้แนวโน้มการใช้บริการลดลง

5. ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม ของผู้ใช้บริการ พบว่า บิดาของเด็กส่วนใหญ่มีอายุ 26-40 ปี มารดาของเด็กมีอายุ 26-35 ปี ผู้ปกครองมีอายุ 36-40 ปี ทั้งบิดาและมารดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ส่วนผู้ปกครองมีการศึกษาระดับประถมศึกษา เกือบทั้งหมดของบิดา มารดา และผู้ปกครองนับถือศาสนาพุทธ โดยมีโครงสร้างครอบครัวแบบครอบครัวเดี่ยวที่ประกอบด้วย พ่อ-แม่-ลูก ทั้งบิดา มารดา และผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง และมีรายได้รวมของครัวเรือนระหว่าง 10,001-20,000 บาทต่อเดือน

6. ปัญหาในการเลี้ยงดูเด็ก ได้แก่ ปัญหาการขาดความรู้เกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูเด็ก การไม่มีเวลา ไม่มีคนช่วย เหนื่อย ต้องดูแลบุตรหลายคน สภาพแวดล้อมไม่ดี และปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพเด็ก ส่วนปัญหาจากการให้ญาติเป็นผู้เลี้ยงดูเด็ก ได้แก่ ญาติดูแลไม่ไหว เนื่องจากอายุมากแล้ว และเด็กชน สำหรับปัญหาจากการให้พี่เลี้ยงเป็นผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ พี่เลี้ยงไม่มีความรู้ในการดูแลเด็ก พี่เลี้ยงหยาก เสียค่าใช้จ่ายแพง และไม่ไว้ใจพี่เลี้ยง

7. สถานรับเลี้ยงเด็กบางส่วนได้รับการสนับสนุนด้านสื่อพัฒนาการเด็ก นม และขนมจากหน่วยงานของรัฐ ส่วนการสนับสนุนและควบคุมสถานรับเลี้ยงเด็กนั้น ได้มีการออกกฎหมายคือประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ในการกำหนดคุณสมบัติของเจ้าของและผู้ดำเนินสถานรับเลี้ยงเด็ก การป้องกันโรคและการควบคุมโรคติดต่อ การออกใบอนุญาตและการต่อใบอนุญาต รวมทั้งค่าธรรมเนียมเรื่องใบอนุญาต ข้อบังคับในการปฏิบัติต่อเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก ตลอดจนบทบัญญัติกำหนดโทษผู้ที่ฝ่าฝืน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

Wethem (1994: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการติดต่อประสานงานและทัศนคติต่อการติดต่อประสานงานระหว่างผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็ก ตัวอย่างประชากรเป็นผู้ปกครอง 88 คน และพี่เลี้ยงเด็ก 34 คน จากสถานรับเลี้ยงเด็ก 4 แห่ง ในรัฐคอนเนตต์ คันทรี รัฐนิวเจอร์ซีย์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความถี่ และเนื้อหาในการติดต่อสื่อสาร ความพอใจในระดับของการติดต่อสื่อสารและทัศนคติระหว่างผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็ก โดยใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลทางสถิติ และใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้บริหารเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะ การเตรียมบุคลากร และโอกาสของผู้ปกครองในการร่วมวางแผนนโยบาย และตัดสินใจในกิจการสถานรับเลี้ยงเด็ก จากข้อมูลแสดงว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างผู้ปกครองและบุคลากรในหลายด้าน ที่มีผลต่อการติดต่อสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างสถานรับเลี้ยงเด็กและผู้ปกครอง ผลการวิจัยพบว่า ในด้านอุปสรรคที่มีผลต่อการติดต่อสื่อสารถูกระบุว่ายังมีในทั้ง 2 ระบบ โดยเกี่ยวข้องกับนโยบายของสถานรับเลี้ยงเด็ก การวิจัย และการฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยที่ถูกอภิปรายถึง

Hannan (1996: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของพี่เลี้ยงเด็ก ทัศนคติเกี่ยวกับเด็กและการเลี้ยงดูเด็ก และคุณภาพของการดูแลเด็กวัยทารกและเด็กวัยเตาะแตะ ในสถานรับเลี้ยงเด็ก กลุ่มตัวอย่างจำนวน 59 ราย ซึ่งเป็นผู้ดูแลเด็กอายุต่ำกว่า 3 ขวบ อย่างน้อย 1 คน และอาศัยอยู่ใน 5 เขตใน Central Pennsylvania ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของพี่เลี้ยงเด็ก ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก ทัศนคติในการเลี้ยงดูเด็ก และคุณภาพในการเลี้ยงดู ได้จากการสำรวจทางโทรศัพท์ การสำรวจโดยใช้จดหมาย 2 ครั้ง และการสังเกตที่สถานรับเลี้ยงเด็กแห่งละ 2 ชั่วโมง

ผลจากการวิเคราะห์แสดงให้เห็น ดังนี้

1. สังเกตพบว่าการให้ความใกล้ชิดและการให้เด็กเป็นศูนย์กลางอยู่ในระดับต่ำ
2. ทัศนคติเกี่ยวกับเด็กและการเลี้ยงดูเด็กของพี่เลี้ยงเด็กมีความสัมพันธ์กัน
3. ความรู้และทัศนคติของพี่เลี้ยงเด็กมีความสัมพันธ์กับลักษณะหลายประการของพี่เลี้ยงเด็ก ได้แก่ ความชำนาญ ความรู้เกี่ยวกับเด็ก การฝึกอบรม และประสบการณ์
4. อัตราส่วนระหว่างผู้ดูแลเด็กกับเด็กจะแสดงให้เห็นถึงคุณภาพในการให้การเลี้ยงดู

Castro (1998: บทคัดย่อ) ได้ทำการพัฒนาโปรแกรมที่ชื่อว่า Success for Life โดยเชื่อว่าการที่จัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่พร้อมให้กับเด็กตั้งแต่ช่วงแรกของชีวิตจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการแสดงออกทางพฤติกรรมของเด็กในวัยต่อมา โปรแกรมนี้จะอบรมให้ความรู้แก่ครูที่สอนเด็กวัยแรกเกิด ถึง 6 ปี. ในเรื่องพัฒนาการทางสมอง งานวิจัยทางด้านสมอง และวิธีการเชื่อมโยงโปรแกรม Success for Life กับศาสตร์อื่นๆ โดยโปรแกรมนี้จะมีการเก็บข้อมูลจากครูโดยใช้แบบสอบถาม จากการประเมินการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน การประเมินผลพัฒนาการเด็ก และจากบันทึกประจำวันของครู ทั้งก่อนและหลังจากสิ้นสุดโปรแกรม ซึ่งพบว่าหลังจากที่เข้ารับการอบรมครูมีความรู้ในเรื่องงานวิจัยทางด้านสมอง การเจริญเติบโตและการเรียนรู้ของเด็กเพิ่มขึ้น ครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่พร้อมและเหมาะสมสำหรับเด็ก ครูสามารถที่จะเชื่อมโยงระหว่างงานวิจัยทางด้านสมอง และสามารถประยุกต์ให้เข้ากับโปรแกรมและกิจกรรมประจำวันได้เป็นอย่างดี เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย สังคม ภาษา และการสื่อสารดีขึ้น รวมถึงการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะก็พัฒนาขึ้นด้วยเช่นกัน นอกจากนี้โปรแกรม Success for Life ยังช่วยลดช่องว่างระหว่างทฤษฎีและการนำไปใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับเด็กและครูมากขึ้น

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมและการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพและด้านสังคม สำหรับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

การศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน

1. ศึกษา ค้นคว้า ตำราวิชาการ เอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยและการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก
2. เข้าไปสังเกตและมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบสังเกต

ประชากรและตัวอย่างประชากร

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก และพี่เลี้ยงเด็กที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 460 แห่ง

2. ตัวอย่างประชากร คือ ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำนวน 115 คน พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี จำนวน 17 คน และพี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี จำนวน 115 คน ที่ปฏิบัติงานในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ 2543 โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกตัวอย่างประชากร ตามขั้นตอนดังนี้

2.1 คำนวณสัดส่วนในการสุ่มซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างประชากรเป็นร้อยละ 25 ของจำนวนประชากร (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2543) ได้สถานรับเลี้ยงเด็กที่เป็นตัวอย่างประชากรจำนวน 115 แห่ง จาก 460 แห่ง ซึ่งถือว่าเพียงพอที่จะเป็นตัวแทนของประชากรนี้ได้

2.2 นำรายชื่อสถานรับเลี้ยงเด็กทั้งหมดมารวมกันแล้วจับฉลากได้สถานรับเลี้ยงเด็กทั้งหมด 115 แห่ง ในจำนวนสถานรับเลี้ยงเด็กทั้งหมดมีสถานรับเลี้ยงเด็กที่เปิดรับทั้งเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี และเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี จำนวน 17 แห่ง สรุปได้ว่ามีสถานรับเลี้ยงเด็กที่เปิดรับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี จำนวน 17 แห่ง และสถานรับเลี้ยงเด็กที่เปิดรับเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี มีจำนวนทั้งหมด 115 แห่ง

2.3 ตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก แห่งละ 1 คน จำนวน 115 คน พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี แห่งละ 1 คน ซึ่งมีจำนวน 17 แห่ง รวมเป็นจำนวน 17 คน และพี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี แห่งละ 1 คน ซึ่งมีจำนวน 115 แห่ง รวมเป็นจำนวน 115 คน โดยผู้วิจัยได้ให้ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็กแต่ละแห่งเป็นผู้เลือกพี่เลี้ยงเด็กในการตอบแบบสอบถาม

2.4 ตัวอย่างประชากรในการสัมภาษณ์ สํารวจ และสังเกต ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเลือกดังนี้

2.4.1 ผู้วิจัยทำการสุ่มแบบเจาะจง เลือกสถานรับเลี้ยงเด็กที่เปิดรับเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิด ถึง 3 ปี และอนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลได้ ซึ่งมีจำนวน 6 แห่ง

2.4.2 เลือกผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็กทั้ง 6 แห่ง เป็นตัวอย่างประชากรในการตอบแบบสัมภาษณ์ จะได้ผู้ประกอบการจำนวน 6 คน

2.4.3 ผู้วิจัยได้ให้ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็กทั้ง 6 แห่ง เลือกพี่เลี้ยงเด็กที่มีประสบการณ์ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี แห่งละ 1 คน จำนวน 6 คน และพี่เลี้ยงเด็กที่มีประสบการณ์ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี แห่งละ 1 คน จำนวน 6 คน เป็นตัวอย่างประชากรในการสัมภาษณ์ และสังเกต

2.4.4 เลือกสถานรับเลี้ยงเด็กทั้ง 6 แห่ง เป็นตัวอย่างประชากรในการสำรวจ

ตารางที่ 1 สรุปจำนวนตัวอย่างประชากรที่ตอบแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบสังเกต

เครื่องมือ	ผู้ประกอบการ(คน)		พี่เลี้ยงเด็ก (คน)		สถานรับเลี้ยงเด็ก (แห่ง)
	สถานรับเลี้ยงเด็กที่เปิดรับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3ปี	สถานรับเลี้ยงเด็กที่เปิดรับเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี	ทำหน้าที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี	ทำหน้าที่ดูแลเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี	
แบบสอบถาม		115	17	115	
แบบสัมภาษณ์	6		6	6	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เครื่องมือ	ผู้ประกอบการ(คน)		พี่เลี้ยงเด็ก (คน)		สถานรับเลี้ยงเด็ก (แห่ง)
	สถานรับเลี้ยงเด็กที่เปิดรับเด็กวัยแรกเกิดถึง 3 ปี	สถานรับเลี้ยงเด็กที่เปิดรับเด็กอายุ 1½ ปี ถึง 3 ปี	ทำหน้าที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 ½ ปี	ทำหน้าที่ดูแลเด็กอายุ 1 ½ ปี ถึง 3 ปี	
แบบสำรวจ					6
แบบสังเกต			6	6	

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด 6 ชุด เพื่อให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วนตามตัวแปรที่ศึกษา และมีความเหมาะสมกับธรรมชาติของข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก

เรื่องสภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนสังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร มีทั้งหมด 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเลือกตอบและเติมข้อความ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม ซึ่งได้แก่ นโยบายการจัดสภาพแวดล้อม การส่งเสริมบุคลากร การจัดบริการวัสดุและอุปกรณ์ และการสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมข้อความ (จำนวน 22 ข้อ)

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมข้อความ (จำนวน 5 ข้อ)

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เป็นลักษณะปลายเปิด

ชุดที่2 แบบสอบถามพี่เลี้ยงเด็ก

เรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน
สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเลือกตอบ
และเติมข้อความ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่2 สภาพการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และด้านสังคม
ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมข้อความ จำนวน 13 ข้อ

ตอนที่3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม ลักษณะคำถาม
เป็นแบบเลือกตอบและเติมข้อความ จำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เป็นลักษณะปลายเปิด

ชุดที่3 แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก เป็นแบบกึ่งมีโครงสร้างประกอบ
ด้วยแนวการสัมภาษณ์เรื่องสภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยง
เด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

ชุดที่4 แบบสัมภาษณ์พี่เลี้ยงเด็ก เป็นแบบกึ่งมีโครงสร้างประกอบด้วยแนวการสัมภาษณ์
เรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรม
ประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

ชุดที่5 แบบสำรวจการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพในสถานรับเลี้ยงเด็ก
เป็นแบบตรวจสอบรายการ ซึ่งได้แก่ การจัดอาคารสถานที่ อนามัยสิ่งแวดล้อม วัสดุอุปกรณ์ และ
มาตรการป้องกันความปลอดภัย ช่องว่างสำหรับบันทึกรายละเอียดเพิ่มเติม

ชุดที่6 แบบสังเกตการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมในสถานรับเลี้ยงเด็ก เป็น
แบบฉบับที่ก แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่1 การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม สำหรับเด็กวัยแรกเกิด
ถึง 1 1/2 ปี

ตอนที่2 การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม สำหรับเด็กอายุ 1 1/2ปี ถึง
3 ปี

แบบสังเกตประกอบด้วยแนวทางในการสังเกตการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม
และแบบบันทึกการสังเกต

ตารางที่ 2 กรอบความคิดในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตัวแปรที่ศึกษา	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล				แบบสำรวจ	แบบสังเกต
	แบบสอบถาม		แบบสัมภาษณ์			
	ผู้ประกอบการ	พี่เลี้ยงเด็ก	ผู้ประกอบการ	พี่เลี้ยงเด็ก		
1. การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม					การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ	การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม
1.1 นโยบายการจัดสภาพแวดล้อม	/		/			
1.2 การส่งเสริมบุคลากร	/		/			
1.3 การจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์	/		/			
1.4 การติดตามผลของการจัดสภาพแวดล้อม	/		/			
1.5 การสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก	/		/			
2. การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม						
2.1 สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ		/		/	/	/
2.1.1 อาคารสถานที่		/		/	/	/
2.1.2 อนามัยสิ่งแวดล้อม		/		/	/	/
2.1.3 วัสดุอุปกรณ์		/		/	/	/
2.1.4 มาตรการป้องกันความปลอดภัย		/		/	/	/

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล			
	แบบสอบถาม		แบบสัมภาษณ์	
	ผู้ประกอบการ	พี่เลี้ยงเด็ก	ผู้ประกอบการ	พี่เลี้ยงเด็ก
	การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ		การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม	
2.2 สภาพแวดล้อมด้านสังคม				
2.2.1 การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	/	/	/	/
2.2.2 อัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็ก	/	/	/	/
2.2.3 หน้าที่และความรับผิดชอบของพี่เลี้ยงเด็ก	/	/	/	/
2.2.4 ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	/	/	/	/

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยแบ่งเป็น 4 ส่วนตามลักษณะของเครื่องมือ โดยดำเนินการสร้างเครื่องมือแต่ละส่วนดังนี้

ก. การสร้างเครื่องมือชุดแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็กเรื่องสภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร และแบบสอบถามพี่เลี้ยงเด็กเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร โดยดำเนินการตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก และการสร้างแบบสอบถาม
2. กำหนดประเด็นคำถามในแบบสอบถามผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็กและพี่เลี้ยงเด็ก ดังเสนอในตารางที่ 3-4

ตารางที่ 3 ประเด็นคำถามในแบบสอบถามผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็กเรื่องสภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

ตัวแปรที่ศึกษา	ตอนที่/ข้อคำถามที่
1. การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม	
1.1 นโยบายการจัดสภาพแวดล้อม	ตอนที่ 2 ข้อ 1-14
1.2 การส่งเสริมบุคลากร	ตอนที่ 2 ข้อ 15-16
1.3 การจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์	ตอนที่ 2 ข้อ 17-19
1.4 การติดตามผลของการจัดสภาพแวดล้อม	ตอนที่ 2 ข้อ 20-21
1.5 การสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก	ตอนที่ 2 ข้อ 22
2. ปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม	
2.1 ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายการจัดสภาพแวดล้อม	ตอนที่ 3 ข้อ 1
2.2 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมบุคลากร	ตอนที่ 3 ข้อ 2
2.3 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์	ตอนที่ 3 ข้อ 3
2.4 ปัญหาเกี่ยวกับการติดตามผลของการจัดสภาพแวดล้อม	ตอนที่ 3 ข้อ 4
2.5 ปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก	ตอนที่ 3 ข้อ 5

ตารางที่ 4 ประเด็นคำถามในแบบสอบถามพี่เลี้ยงเด็กเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

ตัวแปรที่ศึกษา	ตอนที่/ข้อคำถามที่
1. การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม	
1.1 สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ	
1.1.1 อาคารสถานที่	ตอนที่ 2 ข้อ 1
1.1.2 อนามัยสิ่งแวดล้อม	ตอนที่ 2 ข้อ 2
1.1.3 วัสดุอุปกรณ์	ตอนที่ 2 ข้อ 3
1.1.4 มาตรการป้องกันความปลอดภัย	ตอนที่ 2 ข้อ 4

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	ตอนที่/ข้อคำถามที่
1.2 สภาพแวดล้อมด้านสังคม	
1.2.1 การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	ตอนที่ 2 ข้อ 5-10
1.2.2 อัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็ก	ตอนที่ 2 ข้อ 11
1.2.3 หน้าที่และความรับผิดชอบของพี่เลี้ยงเด็ก	ตอนที่ 2 ข้อ 12
1.2.4 ความสัมพันธ์กับ ผู้ปกครอง	ตอนที่ 2 ข้อ 13
2. ปัญหาในการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม	
2.1 ปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่	ตอนที่ 3 ข้อ 1
2.2 ปัญหาเกี่ยวกับอนามัยสิ่งแวดล้อม	ตอนที่ 3 ข้อ 2
2.3 ปัญหาเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์	ตอนที่ 3 ข้อ 3
2.4 ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการป้องกันความปลอดภัย	ตอนที่ 3 ข้อ 4
2.5 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	ตอนที่ 3 ข้อ 5-10
2.6 ปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบ	ตอนที่ 3 ข้อ 11
2.7 ปัญหาเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	ตอนที่ 3 ข้อ 12

3.ดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยสร้างตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้

4.นำแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่าน ตรวจสอบความตรงและความครอบคลุมตามเนื้อหา และปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

5.นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับผู้ประกอบการและพี่เลี้ยงเด็กของสถานรับเลี้ยงเด็ก ที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร โดยนำไปทดลองใช้ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน จังหวัดนนทบุรี จำนวน 2 แห่ง เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมกับการเก็บข้อมูล

6.ดำเนินการจัดพิมพ์แบบสอบถามแล้วจัดทำเป็นรูปเล่ม โดยใช้ปกสีต่างกันเพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ใช้ปกสีฟ้าสำหรับผู้ประกอบการ และปกสีชมพูสำหรับพี่เลี้ยงเด็ก

ข. การสร้างเครื่องมือชุดแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือชุดแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก เรื่องสภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร และแบบสัมภาษณ์พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กแรกเกิด ถึง 3 ปี เรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร โดยดำเนินงานดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก และการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. กำหนดลักษณะการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีการจัดแนวการสัมภาษณ์ และคำถามไว้เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์ดัดแปลงคำถามได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ และทำให้ได้คำตอบที่หลากหลาย เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์สามารถตอบหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ลักษณะของการสัมภาษณ์จะเป็น การสัมภาษณ์รายบุคคล ซึ่งมีความเหมาะสมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ไม่ต้องการเปิดเผย

3. สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการและพี่เลี้ยงเด็ก ดังในตารางที่ 5-6

ตารางที่ 5 ประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก เรื่องสภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม	1. นโยบายการจัดสภาพแวดล้อม	1.1 นโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ
		1.2 นโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม
		1.3 ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายการจัดสภาพแวดล้อม
	2. การส่งเสริมบุคลากร	2.1 การส่งเสริมความรู้ความสามารถ
		2.2 การสร้างขวัญและกำลังใจ
		2.3 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมบุคลากร
	3 การจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์	3.1 หลักในการใช้สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์
		3.2 การช่วยเหลือและสนับสนุนให้พี่เลี้ยงเด็กรู้วิธีการใช้สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ
		3.3 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริการสื่อ วัสดุ

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
	4. การติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อม	4.1วิธีการติดตามผลการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม 4.2ระยะเวลาในการติดตามผล 4.3ปัญหาเกี่ยวกับการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อม
	5.การสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก	5.1 ผู้ที่ให้การสนับสนุน 5.2ลักษณะการให้การสนับสนุน 5.3ปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก

ตารางที่ 6 ประเด็นในการสัมภาษณ์พี่เลี้ยงเด็ก เรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม	1.การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ	1.1การจัดอาคารสถานที่ 1.2 การดูแลอนามัยสิ่งแวดล้อม 1.3 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ 1.4การดูแลป้องกันความปลอดภัย 1.5ปัญหาในการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ
	2.การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม	2.1การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 2.2อัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กต่อเด็ก 2.3หน้าที่และความรับผิดชอบของพี่เลี้ยงเด็ก 2.4 ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง 2.5ปัญหาในการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

4. ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์โดยสร้างตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้
5. นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 ท่าน พิจารณาความตรงและความครอบคลุมของเนื้อหา
6. นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองสัมภาษณ์ผู้ประกอบการและพี่เลี้ยงเด็กที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร โดยนำไปทดลองใช้ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน จังหวัดนนทบุรี จำนวน 2 แห่ง เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมกับการเก็บข้อมูล
7. จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

ค. การสร้างแบบสำรวจ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสำรวจการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน ตามขั้นตอนต่างๆดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก และการสร้างแบบสำรวจ
2. กำหนดลักษณะของการบันทึกในแบบสำรวจ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับธรรมชาติของข้อมูล คือแบบสำรวจการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพกำหนดให้เป็นแบบตรวจสอบรายการ
3. กำหนดแนวในการสำรวจการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ดังเสนอในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ประเด็นในการสำรวจการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ	1. อาคารสถานที่	1.1 หน้าต่างและประตู
		1.2 พื้นที่ใช้สอย
	2. อนามัยสิ่งแวดล้อม	2.1 ภายในอาคาร
		2.2 ภายนอกอาคาร
	3. วัสดุอุปกรณ์	3.1 ตู้หรือชั้นวางของ
		3.2 ภาชนะสำหรับเด็กใช้ในการบริโภค
		3.3 ที่ดื่ม
		3.4 เครื่องใช้ในการทำความสะอาด

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
		3.5โต๊ะและเก้าอี้
		3.6ของเล่นและสื่อพัฒนาเด็ก
	4.มาตรการป้องกันความปลอดภัย	4.1ระบบป้องกันอัคคีภัย
		4.2เครื่องใช้และอุปกรณ์ต่างๆ
		4.3ระบบไฟฟ้า
		4.4การเก็บสารพิษหรือสิ่งอันตราย
		4.5ของเล่น

4.ดำเนินการสร้างแบบสำรวจตามกรอบแนวคิดที่สร้างไว้

5.นำแบบสำรวจไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 ท่าน พิจารณาความตรงและความครอบคลุมของเนื้อหา

6.นำแบบสำรวจไปทดลองในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร โดยนำไปทดลองใช้ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน จังหวัดนนทบุรี จำนวน 2 แห่ง เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมกับการเก็บข้อมูล

7.จัดทำแบบสำรวจฉบับสมบูรณ์

ง. การสร้างแบบสังเกต

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสังเกตการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน ตามขั้นตอนต่างๆดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก และการสร้างแบบสังเกต

2. กำหนดลักษณะของการบันทึกในแบบสังเกต โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับธรรมชาติของข้อมูล คือแบบสังเกตการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมกำหนดให้เป็นแบบจัดบันทึก

3. กำหนดแนวในการสังเกตการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม ดังเสนอในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แนวในการสังเกตการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
สภาพแวดล้อมด้านสังคม	1. การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก (สำหรับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี และสำหรับเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี)	1.1 การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม กับพัฒนาการด้านร่างกาย 1.2 การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม กับพัฒนาการด้านอารมณ์และ สังคม 1.3 การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม กับพัฒนาการด้านสติปัญญา และภาษา
	2. อัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับ เด็ก	2.1 อัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับ เด็กที่เหมาะสมกับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี 2.2 อัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับ เด็กที่เหมาะสมกับเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี
	3. หน้าที่และความรับผิดชอบ	3.1 หน้าที่หลักในการดูแลเด็ก 3.2 หน้าที่รอง
	4. ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	4.1 วิธีการสื่อสารกับผู้ปกครอง 4.2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

4. ดำเนินการสร้างแบบสังเกตตามกรอบแนวคิดที่สร้างไว้

5. นำแบบสังเกตไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 ท่าน พิจารณาความตรงและความ
ครอบคลุมของเนื้อหา

6. นำแบบสังเกตไปทดลองในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร โดย
นำไปทดลองใช้ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน จังหวัดนนทบุรี จำนวน 2 แห่ง เพื่อปรับปรุงให้เหมาะ
สมกับการเก็บข้อมูล

7. จัดทำแบบสังเกตฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

1.1 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลถึงผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำนวน 115 ฉบับ พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี จำนวน 17 ฉบับ และพี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี จำนวน 115 ฉบับ โดยแนบซองติดแสตมป์ไปด้วยเพื่อการส่งกลับคืนทางไปรษณีย์

1.2 สำหรับสถานรับเลี้ยงเด็กที่ยังไม่ส่งแบบสอบถามกลับคืน ผู้วิจัยจะใช้วิธีการโทรศัพท์สอบถามและขอความร่วมมือในการส่งกลับ พร้อมกับส่งแบบสอบถามไปอีกครั้งเพื่อความสะดวกในการส่งแบบสอบถามกลับหากเกิดการสูญหายในการจัดส่งครั้งแรก จำนวนแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้รับคืนมา ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวนและค่าร้อยละของแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากตัวอย่างประชากร

ผู้ให้ข้อมูล	จำนวนที่ส่ง	จำนวนที่รับคืน	
		จำนวน	ร้อยละ
ผู้ประกอบการ	115	106	92.17
พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี	17	16	94.11
พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี	115	106	92.17

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบสังเกต

2.1 ผู้วิจัยได้ติดต่อกับสถานรับเลี้ยงเด็กทั้ง 6 แห่ง และส่งจดหมายขอความร่วมมือในการวิจัยถึงผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก เพื่อขออนุญาตเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ การสำรวจ และการสังเกต พร้อมกำหนดช่วงเวลาในการเข้าไปเก็บข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กแต่ละแห่ง

2.2 ผู้วิจัยทำการสังเกตสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งละ 4 วัน โดยแบ่งเป็นการสังเกตการปฏิบัติของพี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี เป็นเวลา 2 วัน และการสังเกตการปฏิบัติของพี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี เป็นเวลา 2 วัน โดยทำการสังเกตในช่วงเวลา 8.30-16.00 น.

2.3 ทำการสำรวจการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพตั้งแต่วันที่ 1-4

2.4 ทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็กและพี่เลี้ยงเด็กในเวลาที่เด็กเข้านอน จนถึงช่วงเย็น โดยไม่ได้กำหนดว่าจะต้องเก็บข้อมูลจากใครก่อน เพื่อความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล

2.5 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สํารวจ และสังเกต ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สํารวจ และสังเกต

สถานรับเลี้ยงเด็ก	ระยะเวลา
สถานรับเลี้ยงเด็กแห่งที่1	วันที่ 5-8 พฤศจิกายน พ.ศ.2544
สถานรับเลี้ยงเด็กแห่งที่2	วันที่ 12-15 พฤศจิกายน พ.ศ.2544
สถานรับเลี้ยงเด็กแห่งที่3	วันที่ 19-22 พฤศจิกายน พ.ศ.2544
สถานรับเลี้ยงเด็กแห่งที่4	วันที่ 26-29 พฤศจิกายน พ.ศ.2544
สถานรับเลี้ยงเด็กแห่งที่5	วันที่ 11-14 ธันวาคม พ.ศ.2544
สถานรับเลี้ยงเด็กแห่งที่6	วันที่ 18-21 ธันวาคม พ.ศ.2544

การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละเป็นรายข้อแล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบสังเกต ผู้วิจัยสรุปรวบรวม เรียบเรียงแยกคำตอบต่างๆ เป็นหมวดหมู่ และนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นความเรียงตามตัวแปรที่ศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษากิจการจิตสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบสังเกต โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก และพี่เลี้ยงเด็ก โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

- 1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากสถานภาพของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก (ตารางที่ 11)
- 1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร (ตารางที่ 12-19)
- 1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากสถานภาพของพี่เลี้ยงเด็ก (ตารางที่ 20)
- 1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร (ตารางที่ 21-24)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสำรวจ

- 2.1 สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนแห่งที่ 1
- 2.2 สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนแห่งที่ 2
- 2.3 สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนแห่งที่ 3
- 2.4 สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนแห่งที่ 4
- 2.5 สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนแห่งที่ 5
- 2.6 สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนแห่งที่ 6

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากสถานภาพของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก ดังเสนอในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ประกอบการจำแนกตามสถานภาพ

รายการ	จำนวน N=106	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	8	7.55
หญิง	98	92.45
2. อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	3	2.83
31-40 ปี	27	25.48
41-50 ปี	30	28.30
มากกว่า 50 ปีขึ้นไป	46	43.39
3. วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	59	55.66
ปริญญาโท	8	7.55
ปริญญาเอก	-	-
อื่นๆ	39	36.79
4. ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก		
ต่ำกว่า 1 ปี	-	-
1-5 ปี	29	27.36
6-10	34	32.10
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	43	40.54

ตารางที่ 11 (ต่อ)

รายการ	จำนวน N=106	ร้อยละ
5. ประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี		
ไม่มีประสบการณ์	22	20.75
มีประสบการณ์ในการเข้าอบรม/สัมมนา	84	79.25

จากตารางที่ 11 แสดงว่าผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 92.45 มีอายุมากกว่า 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.39 ส่วนใหญ่จบปริญญาตรีร้อยละ 55.66 โดยมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 40.54 และมีประสบการณ์ในการเข้าอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ร้อยละ 79.25

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก

1.2.1 ข้อมูลด้านนโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ดังเสนอในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามนโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. นโยบายในการจัดอาคารสถานที่ (N=106)		
จัดให้มีหน้าต่างและประตูที่มีขนาดและจำนวนเหมาะสมกับขนาดของห้อง	100	94.34
หน้าต่างมีระดับต่ำพอที่เด็กสามารถมองออกไปข้างนอกได้	45	42.45
ประตูทำจากวัสดุที่เบาพอที่เด็กสามารถเปิดเองได้	43	40.57
ประตูมีขนาดกว้างพอที่จะเคลื่อนย้ายเด็กได้สะดวก	73	68.86
จัดให้มีบริเวณสำหรับนอนที่กว้างพอสำหรับเด็กแยกที่นอนสำหรับเด็กแต่ละคน	95	89.62
จัดให้มีบริเวณรับประทานอาหารที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ	106	100
จัดให้มีอุปกรณ์ เครื่องใช้ในการรับประทานอาหารที่เพียงพอกับจำนวนเด็ก	92	86.79
จัดให้มีที่พักเด็กป่วยโดยแยกเป็นสัดส่วน	36	33.96
จัดให้มีอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฐมพยาบาล มีผู้ยา ยาสามัญประจำบ้าน และเครื่องใช้เวชภัณฑ์ที่จำเป็น	61	57.55
จัดให้มีบริเวณทำความสะอาดตัวเด็กแยกเป็นสัดส่วน	77	72.64
จัดให้มีอุปกรณ์ที่จำเป็นในการทำความสะอาดตัวเด็กตามสมควร เช่น อ่างอาบน้ำ ผ้าเช็ดตัว สบู่ ฟองน้ำ เป็นต้น	90	84.91
จัดให้มีห้องส้วมที่ถูกต้องเหมาะสมและเหมาะสมกับวัยของเด็ก	104	98.11
อื่นๆ ตัวอาคารชั้นเดียว	2	1.88
2. นโยบายในการจัดอนามัยสิ่งแวดล้อม (N=106)		
ภายในอาคารมีแสงสว่างที่เพียงพอ	86	81.13
ภายในอาคารมีการถ่ายเทอากาศได้สะดวก	94	88.68
สภาพพื้นภายในอาคารทำด้วยวัสดุที่ปลอดภัย ไม่ลื่น	77	72.64
ภายในอาคารไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก	90	84.91

ตารางที่ 12 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ผนังห้องทำจากวัสดุที่สามารถทำความสะอาดได้ง่าย	63	59.43
มีที่เก็บสิ่งปฏิกูลทั้งภายในและภายนอกอาคารอย่างเพียงพอ และมีการกำจัดทุกวัน	86	81.11
จัดให้มีรั้วที่ปลอดภัยและมีทางเข้าออกไม่น้อยกว่า 2 ทาง	52	49.05
ภายนอกอาคารมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ไม่ตั้งอยู่ในแหล่งฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงรบกวน	83	78.30
จัดให้มีบริเวณเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย มีร่มเงา เป็นสัดส่วน และมีเครื่องเล่นเพียงพอกับจำนวนเด็ก	74	69.81
อื่นๆ เครื่องเล่นที่จัดไว้จะต้องปลอดภัย และสามารถกระตุ้น พัฒนาการเด็กได้	1	0.94
3. นโยบายในการจัดวัสดุอุปกรณ์ (N=106)		
จัดให้มีตู้หรือชั้นวางของอย่างเพียงพอและอยู่ในสภาพที่ใ้ การใช้	56	52.83
จัดให้มีตู้หรือชั้นวางของที่มีความสูงที่เหมาะสมกับเด็ก	72	67.92
จัดให้มีเครื่องนอนที่อยู่ในสภาพดี ปลอดภัย และเพียงพอ สำหรับเด็กแต่ละคน	81	76.42
จัดให้มีภาชนะสำหรับเด็กใช้บริโภคอย่างเพียงพอ ไม่เป็นพิษ ทนทาน และทำความสะอาดได้ง่าย	85	80.18
จัดให้มีภาชนะใส่น้ำที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ	80	75.47
จัดให้มีเครื่องใช้ในการทำความสะอาดสำหรับเด็กแต่ละคน	62	58.49
จัดให้มีโต๊ะและเก้าอี้ที่มีขนาดหลากหลาย เหมาะสมกับวัยของ เด็ก และปลอดภัย	52	49.05
จัดให้มีของเล่นและสื่อพัฒนาเด็กที่เพียงพอ มีความปลอดภัย มีความหลากหลายและเหมาะสมกับวัยของเด็ก	100	94.34
4. นโยบายในการวางมาตรการป้องกันความปลอดภัย (N=106)		
จัดให้มีการติดตั้งเครื่องตัดไฟหรือเครื่องดับเพลิง	53	50.00
หลีกเลี่ยงเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่างๆที่เป็นของแตกง่าย แหลมคม ไม่มีเสี้ยน	75	70.75
ติดตั้งปลั๊กไฟสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร หรือมีที่ปิด ที่ปลอดภัย	59	55.66

ตารางที่ 12 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
มีสถานที่เก็บยาน้ำยาทำความสะอาด สารพิษ ไม้ขีดไฟ ของมีคม และสิ่งต่างๆที่อาจจะเกิดอันตรายกับเด็กที่มีดขีด ไม่มีของเล่นที่เสียหาย หรือของเล่นที่สามารถถอดเป็นชิ้นเล็กๆ ได้	63	59.43
ของเล่นไม่มีส่วนประกอบของสีและวัสดุที่เป็นพิษต่อเด็ก อื่นๆ เฟอร์นิเจอร์ที่เลือกใช้ต้องไม่มีมุมแหลม	85	80.18
	89	83.96
	1	0.94

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่านโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ในด้านอาคารสถานที่ที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เน้นความสำคัญของการจัดให้มีบริเวณรับประทานอาหารที่สะอาด ถูกสุขลักษณะร้อยละ 100 รองลงมาร้อยละ 98.11 คือจัดให้มีห้องส้วมที่ถูกสุขลักษณะและเหมาะสมกับวัยของเด็ก

ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมผู้ประกอบการส่วนใหญ่เน้นความสำคัญให้ภายในอาคารมีการถ่ายเทอากาศได้สะดวก ร้อยละ 88.68 รองลงมาร้อยละ 84.91 คือภายในอาคารไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก

ด้านวัสดุอุปกรณ์ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เน้นความสำคัญของการจัดให้มีของเล่นและสื่อพัฒนาเด็กที่เพียงพอ มีความปลอดภัย มีความหลากหลาย และเหมาะสมกับวัยของเด็ก ร้อยละ 94.34 รองลงมาคือการจัดให้มีภาชนะสำหรับเด็กใช้บริโภคอย่างเพียงพอ ไม่เป็นพิษ ทนทาน และทำความสะอาดได้ง่าย ร้อยละ 80.18

ด้านการวางมาตรการป้องกันความปลอดภัยผู้ประกอบการส่วนใหญ่เน้นความสำคัญกับของเล่นที่ไม่มีส่วนประกอบของสีและวัสดุที่เป็นพิษต่อเด็ก ร้อยละ 83.96 รองลงมาร้อยละ 80.18 คือไม่มีของเล่นที่เสียหาย หรือของเล่นที่สามารถถอดเป็นชิ้นเล็กๆ ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2.2 ข้อมูลด้านนโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม ดังเสนอในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามนโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. นโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี (N=16)		
ส่งเสริมความไว้วางใจให้กับเด็กทารกโดยให้พี่เลี้ยงเด็กทำการดูแลเด็กทารกเป็นรายบุคคล	9	56.25
ส่งเสริมความผูกพันโดยให้พี่เลี้ยงเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กทารกอย่างใกล้ชิด	11	68.75
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กให้โอกาสเด็กทารกได้เคลื่อนไหวอย่างมีอิสระและมีการตรวจสอบความปลอดภัยของพื้นที่	7	43.75
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพัฒนาประสาทสัมผัสของเด็กทารกด้วยการจัดวัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสและเป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับเด็กทารก	8	50.00
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพาเด็กทารกออกมานอกอาคารอย่างสม่ำเสมอ และให้เด็กทารกได้ใช้กล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหว เช่น คืบ คลาน ปีน	2	12.50
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของเด็กทารกโดยมีการตรวจสอบสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัย และมีการดูแลความสะอาดของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้กับเด็กทารก	16	100
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กจัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ในการพัฒนาด้านร่างกายของเด็กทารก เช่น โม่บาย เครื่องเล่นไขว่คว้า ตุ๊กตา กระจกที่แข็งแรงไม่แตก ลูกบอลชนิดต่างๆ เป็นต้น	7	43.75
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กจัดตารางเวลาสำหรับเด็กทารกที่มีความยืดหยุ่น และตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล	6	37.50

ตารางที่ 13 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
2. นโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้าน		
สังคมและอารมณ์ของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี (N=16)		
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการ ของเด็กทารก	15	93.75
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กตอบสนองเด็กทารกอย่างเหมาะสม เช่น คอยสังเกตและปรับการดูแลให้เหมาะสมกับเด็กทารกแต่ ละคน	7	43.75
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กสัมผัสร่างกายเด็กทารกอย่างอบอุ่น และ คอยดูแลเด็กตลอดเวลา	14	87.50
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กคำนึงถึงข้อจำกัดของเด็กทารก เช่น ยอม รับว่าเด็กทารกไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้	10	62.50
3. นโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้าน		
สติปัญญาและภาษาของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี (N=16)		
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กสร้างความรู้สึกที่ปลอดภัยให้กับเด็กทารก	9	56.25
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กเปิดโอกาสให้เด็กทารกได้มีปฏิสัมพันธ์กับ สิ่งต่างๆรอบตัว	4	25.00
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กเปิดโอกาสให้เด็กทารกได้ใช้ประสาท สัมผัสในการสำรวจสิ่งต่างๆอย่างอิสระ	3	18.75
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กเล่นกับเด็กทารก	15	93.75
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กรับฟังและตอบสนองต่อการสื่อสารของ เด็กทารก	13	81.25
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กจัดวัสดุอุปกรณ์ที่น่าสนใจและมีจำนวน เพียงพอกับเด็กทารก	7	43.75
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพูดคุยกับเด็กทารกเป็นรายบุคคล	10	62.50
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กชมเชย และให้กำลังใจเมื่อเด็กทารก พยายามที่สื่อสารด้วยการเปล่งเสียงออกมา	5	31.25
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กร้องเพลงและท่องคำกลอนให้เด็กทารกฟัง	4	25.00

ตารางที่ 13 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
4. นโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3ปี (N=106)		
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองให้กับเด็กเตาะแตะโดยให้เขาได้ทำสิ่งต่างๆอย่างอิสระ	63	59.43
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กทำการจัดสรรพื้นที่ภายในห้องให้เป็นสัดส่วนเพื่อให้เด็กเตาะแตะได้มีบริเวณส่วนตัวสำหรับการเล่นและการสำรวจด้วยตนเอง	66	62.26
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพัฒนาการเคลื่อนไหวของเด็กเตาะแตะโดยการจัดวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ที่เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับให้เด็กปีนป่ายและเคลื่อนไหว	86	81.13
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองให้กับเด็กเตาะแตะโดยให้โอกาสเด็กได้ดูแลตนเอง เช่น รับประทานอาหาร แต่งตัว ทำความสะอาดร่างกาย เป็นต้น	56	52.83
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพัฒนาการสำรวจของเด็กเตาะแตะโดยการจัดของเล่นที่มีความหลากหลายและไม่ซ้ำซาก เช่น เลโก้ ลูกบอลขนาดต่างๆ บล็อกไม้ เป็นต้น	88	83.01
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กมีการจัดตารางเวลาสำหรับเด็กเตาะแตะเป็นรายบุคคล	23	21.69
5. นโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ของเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3ปี (N=106)		
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองของเด็กเตาะแตะโดยการให้เด็กได้ทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองตามความสามารถ	77	72.64
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กยอมรับในการแสดงออกของเด็กเตาะแตะ	79	74.53
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กเข้าไปช่วยเหลือเด็กเตาะแตะเมื่อเด็กต้องแยกจากผู้ปกครอง	98	92.45
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กจัดกิจกรรมที่เด็กเตาะแตะได้ทำร่วมกัน	100	94.33
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กรับรู้และยอมรับอารมณ์ที่เกิดขึ้นของเด็กเตาะแตะ	96	90.56

ตารางที่ 13 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กปฏิบัติกับเด็กด้วยความรัก ไม่ลงโทษเด็กด้วยความรุนแรง	104	98.11
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กใช้วิธีที่เหมาะสมในการแนะนำการแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับเด็กเตาะแตะ	85	80.18
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กจัดกิจกรรมต่างๆที่เด็กเตาะแตะสามารถประสบความสำเร็จได้	77	72.64
6. นโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษาของเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3ปี (N=106)		
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่น่าสนใจแปลกใหม่ และทำทนายสำหรับเด็กเตาะแตะ	75	71.43
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กอนุญาตให้เด็กเตาะแตะได้มีอิสระในการทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง	85	80.18
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กคอยสังเกตระดับความสามารถและความสนใจของเด็กเตาะแตะและจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเขา	65	61.32
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กเปิดโอกาสให้เด็กเตาะแตะได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น	45	42.45
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กสนใจกับสิ่งที่เด็กเตาะแตะพยายามสื่อสารออกมา	105	99.05
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพูดคุยกับเด็กเตาะแตะบ่อยๆ โดยใช้คำพูดที่ชัดเจนและใช้คำง่ายๆ	103	97.16
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพูดคุยกับเด็กเตาะแตะเป็นรายบุคคล	100	94.33
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กร้องเพลง ท่องบทกลอน และเล่นเกมกับเด็กเตาะแตะ	93	87.73
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กอ่านหนังสือให้เด็กเตาะแตะฟัง	89	83.96

ตารางที่ 13 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
7. นโยบายเกี่ยวกับอัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็ก		
เด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 ½ ปี (N=16)		
พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็กไม่เกิน 5 คน	14	87.50
พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็กมากกว่า 5 คน ขึ้นไป	2	12.50
เด็กอายุ 1 ½ ปี ถึง 3ปี (N=106)		
พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็กไม่เกิน 10 คน	85	80.18
พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็กมากกว่า 10 คน	21	19.81
8. นโยบายเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของพี่เลี้ยงเด็ก(N=106)		
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กทำการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม	106	100
กำหนดให้พี่เลี้ยงเด็กทำการประเมินสุขภาพเด็กโดยใช้สมุดสุขภาพประจำตัวเด็กอย่างน้อย 3-6 เดือนต่อครั้ง	100	94.33
กำหนดให้พี่เลี้ยงเด็กทำการประเมินด้านพัฒนาการเด็กโดยใช้คู่มือและสมุดบันทึกพฤติกรรมของเด็กและแจ้งให้ผู้ปกครองทราบเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	85	89.18
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กสื่อสารกับผู้ปกครองของเด็ก	95	89.62
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของเด็ก เช่น เทรียมนม และอาหารให้กับเด็ก	102	96.22
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กวางแผนกิจกรรมสำหรับเด็กเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล	64	60.37
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมเมื่อถึงเวลาอันสมควร	45	42.45
อื่นๆ ดูแลความสะอาดภายในห้อง	1	0.94
9. นโยบายเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง(N=106)		
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กต้อนรับ พูดคุยแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองในเรื่องเกี่ยวกับเด็ก	80	75.47
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กและทำการตัดสินใจในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเด็ก	30	28.30

ตารางที่ 13 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กให้โอกาสผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการตัดสินใจและการดำเนินการเกี่ยวกับกรรให้การดูแลเด็กที่เหมาะสม	4	3.77
จัดให้มีการประชุมผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	25	23.58
จัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง	10	9.43
อื่นๆ ทำจดหมายข่าวถึงผู้ปกครอง	25	23.58
10. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการจัดสภาพแวดล้อม (N=106)		
ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก	106	100
ผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็ก	106	100
พี่เลี้ยงเด็ก	30	28.30
ผู้ช่วยพี่เลี้ยงเด็ก	10	9.43
ผู้ปกครอง	4	3.77

จากตารางที่ 13 แสดงว่านโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี ผู้ประกอบการส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 100 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของเด็กทารกโดยมีการตรวจสอบสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัย และมีการดูแลความสะอาดของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้กับเด็กทารก รองลงมาร้อยละ 68.75 ส่งเสริมความผูกพันโดยให้พี่เลี้ยงเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กทารกอย่างใกล้ชิด

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี ผู้ประกอบการส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 93.75 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กทารก รองลงมาคือร้อยละ 87.50 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กสัมผัสร่างกายเด็กทารกอย่างอบอุ่น และคอยดูแลเด็กตลอดเวลา

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษาของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี ผู้ประกอบการส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 93.75 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กเล่นกับเด็กทารก รองลงมาคือร้อยละ 81.25 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กรับฟังและตอบสนองต่อการสื่อสารของเด็กทารก

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3ปี ผู้ประกอบการส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 83.01 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพัฒนาการสำรวจของเด็ก เตะเตาะโดยการจับของเล่นที่มีความหลากหลายและไม่ซ้ำซาก เช่น เลโก้ ลูกบอลขนาดต่างๆ บล็อกไม้ เป็นต้น รองลงมาคือ ร้อยละ 81.13 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพัฒนาการเคลื่อนไหวของเด็ก เตะเตาะโดยการจับวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ที่เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับเด็กปีนป่ายและ เคลื่อนไหว

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ของเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี ผู้ประกอบการส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 94.33 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กจัดกิจกรรมที่ เด็กเตะเตาะได้ทำร่วมกัน รองลงมาคือร้อยละ 92.45 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กเข้าไปช่วยเหลือเด็ก เตะเตาะเมื่อเด็กต้องแยกจากผู้ปกครอง

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษาของเด็ก อายุ 1 1/2 ปี ถึง 3ปี ผู้ประกอบการส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 99.05 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กสนใจกับ สิ่งที่เด็กเตะเตาะพยายามสื่อสารออกมา รองลงมาคือร้อยละ 97.16 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพูดคุย กับเด็กเตะเตาะบ่อยๆ โดยใช้คำพูดที่ชัดเจนและใช้คำง่าย ๆ

นโยบายด้านอัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็ก ผู้ประกอบการส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 87.50 จัดให้เด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี มีพี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็กไม่เกิน 5 คน และร้อยละ 12.50 จัดให้มีพี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็กมากกว่า 5 คน ขึ้นไป ผู้ประกอบการส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 80.18 จัดให้เด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3ปี มีพี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็กไม่เกิน 10 คน และร้อยละ 19.81 มีพี่เลี้ยง เด็ก 1 คน ต่อเด็กมากกว่า 10 คน

นโยบายด้านหน้าที่ความรับผิดชอบของพี่เลี้ยงเด็ก ผู้ประกอบการส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 100 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กทำการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม รองลงมาคือร้อยละ 96.22 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของเด็ก เช่น เตรียมนม และอาหารให้กับ เด็ก

นโยบายด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ผู้ประกอบการส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 75.47 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กต้อนรับ พูดคุยแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองใน เรื่องเกี่ยวกับเด็ก รองลงมาคือร้อยละ 28.30 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วน ร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กและทำการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการจัดสภาพแวดล้อม ส่วนใหญ่ร้อยละ 100 คือ ผู้ประกอบการ และผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็ก รองลงมาร้อยละ 28.30 คือพี่เลี้ยงเด็ก

1.2.3 ข้อมูลด้านการส่งเสริมบุคลากร ดังเสนอในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามการส่งเสริมบุคลากร

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. การส่งเสริมความรู้ความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อมให้กับ พี่เลี้ยงเด็ก (N=106)		
จัดพี่เลี้ยงเด็กเข้ารับการอบรม/สัมมนา/ประชุมเชิงปฏิบัติการ	106	100
ให้พี่เลี้ยงเด็กศึกษาจากเอกสาร สื่อ และตำราที่เกี่ยวข้องด้วย ตนเอง	85	80.18
ผู้ประกอบการดำเนินการให้ความรู้ด้วยตนเอง	35	33.01
เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ความเข้าใจแก่พี่เลี้ยงเด็ก	10	9.43
สนับสนุนให้พี่เลี้ยงเด็กได้ไปศึกษาดูงาน	5	4.71
2. การสร้างขวัญและกำลังใจให้กับพี่เลี้ยงเด็ก (N=106)		
ให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไขปัญหาในการทำงาน	100	94.33
ซักถามปัญหาอยู่เสมอ	102	96.22
ยกย่องชมเชยผลงานที่พี่เลี้ยงเด็กทำ	106	100
ส่งเสริมสนับสนุนให้พี่เลี้ยงเด็กหาความรู้เพิ่มเติม	60	56.60
สนับสนุนด้านงบประมาณและสื่ออุปกรณ์ต่างๆ	41	38.67
พิจารณาความดีความชอบ	80	75.47

จากตารางที่ 14 ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 100 ส่งเสริมความรู้ความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อมให้กับพี่เลี้ยงเด็ก โดยการจัดให้พี่เลี้ยงเด็กเข้ารับการอบรม/สัมมนา/ประชุมเชิงปฏิบัติการ รองลงมาร้อยละ 80.18 คือ ให้พี่เลี้ยงเด็กศึกษาจากเอกสาร สื่อ และตำราที่เกี่ยวข้องด้วยตนเอง

การสร้างขวัญและกำลังใจให้กับพี่เลี้ยงเด็ก ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 100 ใช้วิธีการยกย่องชมเชยผลงานที่พี่เลี้ยงเด็กทำ รองลงมาร้อยละ 96.22 คือ ซักถามปัญหาอยู่เสมอ

1.2.4 ข้อมูลด้านการจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ ดังเสนอในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามการจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้ที่ทำหน้าที่ดำเนินการจัดซื้อและจัดหาสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ (N=106)		
ผู้ประกอบการ	106	100
พี่เลี้ยงเด็ก	10	9.43
เจ้าหน้าที่พัสดุ	10	9.43
อื่นๆ หัวหน้าพี่เลี้ยงเด็ก	25	23.58
2. หลักในการเลือกสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ (N=106)		
เลือกให้เหมาะสมกับความสนใจ และวุฒิภาวะของเด็ก	104	98.11
เลือกให้มีความหลากหลาย	95	89.62
เลือกวัสดุอุปกรณ์ที่กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และให้เด็กได้รับประสบการณ์อย่างกว้างขวาง	87	82.07
อื่นๆ เลือกให้มีความปลอดภัยกับเด็ก	24	22.64
3. การช่วยเหลือและสนับสนุนพี่เลี้ยงเด็กเกี่ยวกับการใช้สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ต่างๆ (N=106)		
จัดพี่เลี้ยงเด็กเข้ารับการอบรม/สัมมนา/ประชุมเชิงปฏิบัติการ	106	100
จัดหาคู่มือการใช้สื่อมาให้	89	83.96
เชิญวิทยากรมาให้ความรู้	27	25.47
ผู้บริหารอบรมให้ความรู้แก่พี่เลี้ยงเด็กเอง	52	49.05
สนับสนุนให้พี่เลี้ยงเด็กได้ไปศึกษาดูงาน	5	4.72

จากตารางที่ 15 ผู้ที่ทำหน้าที่ดำเนินการจัดซื้อและจัดหาสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 100 คือผู้ประกอบการ รองลงมา ร้อยละ 23.58 คือหัวหน้าพี่เลี้ยงเด็ก

หลักในการเลือกสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 98.11 เลือกให้เหมาะสมกับความสนใจ และวุฒิภาวะของเด็ก รองลงมา ร้อยละ 89.62 เลือกให้มีความหลากหลาย

การช่วยเหลือและสนับสนุนพี่เลี้ยงเด็กเกี่ยวกับการใช้สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ต่างๆ ส่วนใหญ่ร้อยละ100 คือ จัดพี่เลี้ยงเด็กเข้ารับการอบรม/สัมมนา/ประชุมเชิงปฏิบัติการ รองลงมาร้อยละ 83.96 คือ จัดหาคู่มือการใช้สื่อมาให้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2.5 ข้อมูลด้านการติดตามผลของการจัดสภาพแวดล้อม ดังเสนอในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามการติดตามผลของการจัดสภาพแวดล้อม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. วิธีการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อม (N=106)		
สอบถามจากพี่เลี้ยงเด็ก	102	96.22
เข้าเยี่ยมชมและซักถามปัญหา พร้อมให้ข้อเสนอแนะ	106	100
ให้พี่เลี้ยงเด็กรายงานด้วยวาจา	104	98.11
การประชุมปรึกษาหารือ	90	84.90
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อม (N=106)		
ไม่มีการกำหนดแน่นอน	74	69.81
อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง	6	5.66
อย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง	5	4.72
อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	16	15.09
อื่นๆ ติดตามผลเมื่อสะดวก	5	4.72

จากตารางที่ 16 แสดงว่า ผู้ประกอบการร้อยละ 100 มีวิธีการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อม โดยการเข้าเยี่ยมชมและซักถามปัญหา พร้อมให้ข้อเสนอแนะ รองลงมาคือร้อยละ 98.11 คือให้พี่เลี้ยงเด็กรายงานด้วยวาจา

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อม ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 69.81 ไม่ได้มีการกำหนดแน่นอน รองลงมาร้อยละ 15.09 จัดให้มีการดำเนินการติดตามผลอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2.6 ข้อมูลด้านการสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก ดังเสนอในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามการสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
การสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก (N=106)		
บุคคลในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงอาคารสถานที่	23	21.69
ได้รับบริจาคเสื้อผ้า วัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ จากผู้ประกอบการ	52	49.05
ผู้ประกอบการให้ความร่วมมือในการเข้ามาช่วยจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานรับเลี้ยงเด็ก	31	29.24
ผู้ประกอบการให้ความร่วมมือในการเข้ามาช่วยดูแลเด็ก	22	20.75
ผู้ประกอบการเข้ามาช่วยในการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับเด็ก	35	33.02
มีหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกมาให้ความรู้และให้การสนับสนุน	75	70.75

จากตารางที่ 17 แสดงว่าสถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 70.75 ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกมาให้ความรู้ รองลงมา ร้อยละ 49.05 คือได้รับบริจาคเสื้อผ้า วัสดุ และอุปกรณ์ต่างๆ จากผู้ประกอบการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2.7 ข้อมูลด้านปัญหาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม ดังเสนอในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามปัญหาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายการจัดสภาพแวดล้อม (N=106)		
พบ	8	7.54
ไม่พบ	98	92.45
มีปัญหาในเรื่อง (N=8)		
สถานรับเลี้ยงเด็กยังไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายได้ทั้งหมด	7	87.50
บุคลากรยังไม่เข้าใจนโยบายการจัดสภาพแวดล้อม	3	37.50
นโยบายที่กำหนดยากแก่การปฏิบัติ	1	12.50
มีนโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานรับเลี้ยงเด็กที่ไม่ชัดเจน	-	-
2. ปัญหาในการส่งเสริมความรู้ความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อมให้กับบุคลากร (N=106)		
พบ	6	5.66
ไม่พบ	100	94.34
มีปัญหาในเรื่อง (N=6)		
ขาดงบประมาณในการส่งเสริมความรู้ให้กับพี่เลี้ยงเด็ก	4	66.67
ขาดแหล่งให้ความรู้	1	16.67
พี่เลี้ยงเด็กขาดความสนใจ	2	33.33
3. ปัญหาในการจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ (N=106)		
พบ	14	13.20
ไม่พบ	92	86.79
มีปัญหาในเรื่อง (N=14)		
งบประมาณไม่เพียงพอ	10	71.42
ขาดการดูแลรักษาสื่อ วัสดุและอุปกรณ์	4	28.57
ขาดความร่วมมือจากพี่เลี้ยงเด็กในการผลิตและนำสื่อไปใช้	2	14.28
สื่อที่มีอยู่ไม่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก	-	-

ตารางที่ 18 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
4. ปัญหาเกี่ยวกับการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมของพี่เลี้ยงเด็ก (N=106)		
พบ	20	18.86
ไม่พบ	86	81.13
มีปัญหาในเรื่อง (N=20)		
ไม่มีเวลาเพียงพอ	5	25.00
การติดตามผลทำได้ไม่ต่อเนื่อง	15	75.00
ขาดผู้แนะนำในการกำกับดูแลติดตาม	3	15.00
5. ปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก (N=106)		
พบ	50	47.16
ไม่พบ	56	52.83
มีปัญหาในเรื่อง (N=50)		
ชุมชนยังให้การสนับสนุนน้อย	12	24.00
ผู้ประกอบการไม่มีเวลาในการให้การสนับสนุน	20	40.00
หน่วยงานต่างๆที่ให้การสนับสนุนยังมีน้อย	10	20.00
ยังไม่มีมีการประสานงานการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก	18	36.00

จากตารางที่ 18 ปัญหาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม ด้านนโยบายการจัดสภาพแวดล้อม ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการร้อยละ 92.45 ไม่พบปัญหา ส่วนปัญหาที่ผู้ประกอบการเห็นว่ามีคือสถานรับเลี้ยงเด็กยังไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายได้ทั้งหมด

ปัญหาด้านการส่งเสริมความรู้ความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อมให้กับบุคลากรผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 94.34 ไม่พบปัญหา ส่วนปัญหาที่ผู้ประกอบการเห็นว่ามีคือ ขาดงบประมาณในการส่งเสริมความรู้ให้กับพี่เลี้ยงเด็ก

ปัญหาด้านการจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 86.79 ไม่พบปัญหา ส่วนปัญหาที่ผู้ประกอบการเห็นว่ามีคืองบประมาณไม่เพียงพอ

ปัญหาในการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมของพี่เลี้ยงเด็ก ผู้ประกอบการส่วนใหญ่
ร้อยละ 81.13 ไม่พบปัญหา ส่วนปัญหาที่ผู้ประกอบการเห็นว่ามีคือการติดตามผลทำได้ไม่ต่อเนื่อง

ปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ
52.83 ไม่พบปัญหา ส่วนปัญหาที่ผู้ประกอบการเห็นว่ามีคือผู้ปกครองไม่มีเวลาในการให้การ
สนับสนุน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2.8 ข้อมูลด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ในการจัดสภาพแวดล้อม ดังเสนอใน ตารางที่ 19

ตารางที่ 19 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ประกอบการจำแนกตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ในการจัดสภาพแวดล้อม

รายการ	จำนวน N=106	ร้อยละ
พี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเปิดอบรมให้แก่พี่เลี้ยงเด็กเพื่อจะได้นำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง	5	4.71
ทางสถาบันต่างๆควรจัดส่งนักศึกษาเข้ามาช่วยแนะนำความรู้ให้กับพี่เลี้ยงเด็ก เพื่อให้พี่เลี้ยงเด็กได้เห็นแบบอย่างที่ดีและถูกต้อง	3	2.83

จากตารางที่ 19 พบว่า ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมคือ พี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเปิดอบรมให้แก่พี่เลี้ยงเด็กเพื่อจะได้นำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง ร้อยละ 4.71 และร้อยละ 2.83 เสนอแนะให้ทางสถาบันต่างๆควรจัดส่งนักศึกษาเข้ามาช่วยแนะนำความรู้ให้กับพี่เลี้ยงเด็ก เพื่อให้พี่เลี้ยงเด็กได้เห็นแบบอย่างที่ดีและถูกต้อง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากสถานภาพของพี่เลี้ยงเด็ก ดังเสนอในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 จำนวนและค่าร้อยละของพี่เลี้ยงเด็กจำแนกตามสถานภาพ

รายการ	จำนวน N=122	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	3	2.45
หญิง	119	97.55
2. อายุ		
ต่ำกว่า 26 ปี	27	22.13
26-30ปี	39	31.96
31-35ปี	27	22.13
มากกว่า 35 ปีขึ้นไป	29	23.78
3. วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	86	70.50
ปริญญาตรี	36	29.50
อื่นๆ		
4. ประสบการณ์ทำงาน		
ต่ำกว่า 1 ปี	6	4.91
1-5ปี	68	55.73
6-10ปี	26	21.31
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	22	18.05
5. ประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับเด็กวัย		
แรกเกิด ถึง 3ปี		
ไม่มีประสบการณ์	31	25.40
มีประสบการณ์ในการเข้าอบรม/สัมมนา	91	74.60

จากตารางที่ 20 แสดงว่า ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นพี่เลี้ยงเด็กสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 97.55 มีอายุระหว่าง 26-30 ปี ร้อยละ 31.96 ส่วนใหญ่ร้อยละ 70.50 ไม่จบการศึกษาปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี ร้อยละ 55.73 และมีประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3ปี ร้อยละ 74.60

1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก

1.4.1 ข้อมูลด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ดังเสนอในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 จำนวนและค่าร้อยละของพี่เลี้ยงเด็ก จำแนกตามการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. อาคารสถานที่ (N=122)		
หน้าต่างมีระดับต่ำพอที่เด็กสามารถมองออกไปข้างนอกได้	95	77.86
ประตูทำจากวัสดุที่เบาพอที่เด็กสามารถเปิดเองได้	52	42.62
ประตูมีขนาดกว้างพอที่จะเคลื่อนย้ายเด็กได้สะดวก	79	64.75
จัดให้มีบริเวณสำหรับนอนที่กว้างพอสำหรับเด็ก	82	67.21
แยกที่นอนสำหรับเด็กแต่ละคน	90	73.77
จัดให้มีบริเวณรับประทานอาหารที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ	108	88.52
จัดให้มีอุปกรณ์ เครื่องใช้ ในการรับประทานอาหารที่เพียงพอ กับจำนวนเด็ก	102	83.6
จัดให้มีที่พักเด็กป่วยโดยแยกเป็นสัดส่วน	46	37.70
จัดให้มีอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฐมพยาบาล มีตู้ยา ยาสามัญ ประจำบ้าน และเครื่องใช้เวชภัณฑ์ที่จำเป็น	65	53.27
จัดให้มีบริเวณทำความสะอาดตัวเด็กแยกเป็นสัดส่วน	85	69.67
จัดให้มีอุปกรณ์ที่จำเป็นในการทำความสะอาดตัวเด็กตาม สมควร เช่น อ่างอาบน้ำ ผ้าเช็ดตัว สบู่ ฟองน้ำ เป็นต้น	93	76.23
จัดให้มีห้องส้วมที่ถูกสุขลักษณะและเหมาะสมกับวัยของเด็ก	104	85.24
2. อนามัยสิ่งแวดล้อม (N=122)		
ภายในอาคารมีแสงสว่างที่เพียงพอ	110	90.16
ภายในอาคารมีการถ่ายเทอากาศได้สะดวก	114	93.44
สภาพพื้นภายในอาคารทำด้วยวัสดุที่ปลอดภัย ไม่ลื่น	97	79.51
ภายในอาคารไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก	106	86.88
ผนังห้องทำจากวัสดุที่สามารถทำความสะอาดได้ง่าย	73	59.83
มีที่เก็บสิ่งปฏิกูลทั้งภายในและภายนอกอาคารอย่างเพียงพอ และมีการกำจัดทุกวัน	95	77.86
จัดให้มีรั้วที่ปลอดภัยและมีทางเข้าออกไม่น้อยกว่า 2 ทาง	68	55.73

ตารางที่ 21 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ภายนอกอาคารมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ไม่ตั้งอยู่ในแหล่งฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงรบกวน	94	77.04
จัดให้มีบริเวณเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย มีร่มเงา เป็นสัดส่วน และมีเครื่องเล่นเพียงพอกับจำนวนเด็ก	101	82.78
3. วัสดุอุปกรณ์ (N=122)		
จัดให้มีตู้หรือชั้นวางของอย่างเพียงพอและอยู่ในสภาพที่ใช้การ ได้	66	54.10
จัดให้มีตู้หรือชั้นวางของที่มีความสูงที่เหมาะสมกับเด็ก	84	68.85
จัดให้มีเครื่องนอนที่อยู่ในสภาพดี ปลอดภัย และเพียงพอ สำหรับเด็กแต่ละคน	91	74.59
จัดให้มีภาชนะสำหรับเด็กใช้บริโภคอย่างเพียงพอ ไม่เป็นพิษ ทนทาน และทำความสะอาดได้ง่าย	98	80.32
จัดให้มีภาชนะใส่น้ำที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ	89	72.95
จัดให้มีเครื่องใช้ในการทำมาสะอาดสำหรับเด็กแต่ละคน	92	75.41
จัดให้มีโต๊ะและเก้าอี้ที่มีขนาดหลากหลาย เหมาะสมกับวัยของ เด็ก และปลอดภัย	74	60.65
จัดให้มีของเล่นและสื่อพัฒนาเด็กที่เพียงพอ มีความปลอดภัย มี ความหลากหลายและเหมาะสมกับวัยของเด็ก	108	88.52
4. มาตรการป้องกันความปลอดภัย (N=122)		
จัดให้มีการติดตั้งเครื่องตัดไฟหรือเครื่องดับเพลิง	63	51.63
หลีกเลี่ยงเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่างๆที่เป็นของแตกง่าย แหวม คม ไม่มีเสี้ยน	92	75.40
ติดตั้งปลั๊กไฟสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร หรือมีที่ปิดที่ ปลอดภัย	79	64.75
มีสถานที่เก็บยา น้ำยาทำความสะอาด สารพิษ ไม่ขีดไฟ ของมี คม และสิ่งต่างๆที่อาจจะเกิดอันตรายกับเด็กที่มีดขีด	87	71.31
ไม่มีของเล่นที่เสียหาย หรือของเล่นที่สามารถถอดเป็นชิ้นเล็กๆ ได้	108	88.52
ของเล่นไม่มีส่วนประกอบของสีและวัสดุที่เป็นพิษต่อเด็ก	115	94.26

จากตารางที่ 21 แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ในด้านอาคารสถานที่ พี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 88.52 เห็นว่าสถานรับเลี้ยงเด็กของตนมีการดำเนินการจัดให้มีบริเวณรับประทานอาหารที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ รองลงมาคือจัดให้มีห้องส้วมที่ถูกสุขลักษณะและเหมาะสมกับวัยของเด็ก ร้อยละ 85.24

ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมพี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 93.44 เห็นว่าสถานรับเลี้ยงเด็กของตนมีการดำเนินการจัดให้ภายในอาคารมีการถ่ายเทอากาศได้สะดวก รองลงมาร้อยละ 90.16 คือให้ภายในอาคารมีแสงสว่างที่เพียงพอ

ด้านวัสดุอุปกรณ์พี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่เห็นว่าสถานรับเลี้ยงเด็กของตนมีการดำเนินการจัดให้มีของเล่นและสื่อพัฒนาเด็กที่เพียงพอ มีความปลอดภัย มีความหลากหลายและเหมาะสมกับวัยของเด็ก ร้อยละ 88.52 รองลงมาคือการจัดให้มีภาชนะสำหรับเด็กใช้บริโภคอย่างเพียงพอ ไม่เป็นพิษ หนานทน และทำความสะอาดได้ง่าย ร้อยละ 80.32

ด้านการวางมาตรการป้องกันความปลอดภัย พี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่เห็นว่าสถานรับเลี้ยงเด็กของตนมีการดำเนินการจัดให้มีของเล่นที่ไม่มีส่วนประกอบของสีและวัสดุที่เป็นพิษต่อเด็ก ร้อยละ 94.26 รองลงมาคือไม่มีของเล่นที่เสียหาย หรือของเล่นที่สามารถถอดเป็นชิ้นเล็กๆ ได้ ร้อยละ 88.52

1.4.2 ข้อมูลด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม ดังเสนอในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 จำนวนและค่าร้อยละของพี่เลี้ยงเด็ก จำแนกตามการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 ½ ปี (N=16)		
สร้างความไว้วางใจให้กับเด็กทารกโดยการดูแลเด็กเป็นรายบุคคล	12	75.00
สร้างความผูกพันโดยการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กทารกอย่างใกล้ชิด	13	81.25
ให้เด็กทารกได้เคลื่อนไหวอย่างมีอิสระและมีการตรวจสอบความปลอดภัยของพื้นที่	9	56.25
จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสและเป็นสิ่งที่น่าสนใจให้กับเด็กทารก	10	62.50
ให้เด็กทารกได้ออกมานอกอาคารอย่างสม่ำเสมอ และให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหว เช่น คืบ คลาน ปีน	4	25.00
ดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของเด็กทารกโดยมีการตรวจสอบสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัย และมีการดูแลความสะอาดของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้กับเด็ก	15	93.75
จัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ในการพัฒนาด้านร่างกายของเด็กทารก เช่น โม่บาย เครื่องเล่นไขว่คว่ำ ตุ๊กตา กระจกที่แข็งแรงไม่แตก ลูกบอลชนิดต่างๆ เป็นต้น	11	68.75
จัดตารางเวลาสำหรับเด็กทารกให้มีความยืดหยุ่น โดยตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล	8	50.00
2. การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 ½ ปี (N=16)		
มีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กทารก	16	100
มีการตอบสนองเด็กทารกอย่างเหมาะสม เช่น คอยสังเกตและปรับการดูแลให้เหมาะสมกับเด็กทารกแต่ละคน	10	62.5
สัมผัสร่างกายเด็กทารกอย่างอบอุ่น และคอยดูแลเด็กตลอดเวลา	14	87.50
คำนึงถึงข้อจำกัดของเด็กทารก เช่น ยอมรับว่าเด็กทารกไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้	11	68.75

ตารางที่ 22 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
3. การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสติปัญญา และภาษาของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี (N=16)		
สร้างความรู้สึที่ปลอดภัยให้กับเด็กทารก	8	50.00
เปิดโอกาสให้เด็กทารกได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆรอบตัว	10	62.50
เปิดโอกาสให้เด็กทารกได้ใช้ประสาทสัมผัสในการสำรวจสิ่ง ต่างๆ อย่างอิสระ	9	56.25
เล่นกับเด็กทารก	13	81.25
รับฟังและตอบสนองต่อการสื่อสารของเด็กทารก	12	75.00
จัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ที่น่าสนใจและมีจำนวนเพียงพอกับเด็ก ทารก	8	50.00
พูดคุยกับเด็กทารกเป็นรายบุคคล	7	43.75
มีการชมเชย และให้กำลังใจเมื่อเด็กทารกพยายามจะสื่อสาร ด้วยการเปล่งเสียงออกมา	6	37.50
ร้องเพลงและท่องคำกลอนให้เด็กทารกฟัง	3	18.75
4.การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกายของ เด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3ปี (N=106)		
ให้เด็กเตาะแตะได้ทำสิ่งต่างๆอย่างอิสระ	75	70.75
จัดสรรพื้นที่ภายในห้องให้เป็นสัดส่วนเพื่อให้เด็กเตาะแตะได้มี บริเวณส่วนตัวสำหรับการเล่นและการสำรวจด้วยตนเอง	82	77.35
ส่งเสริมการเคลื่อนไหวของเด็กเตาะแตะโดยการจัดวัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ที่เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับให้เด็กปีนป่าย และเคลื่อนไหว	92	86.79
ให้โอกาสเด็กเตาะแตะได้ดูแลตนเอง เช่น การรับประทานอาหาร อาหาร การแต่งตัว ทำความสะอาดร่างกาย เป็นต้น	95	89.62
จัดของเล่นที่มีความหลากหลายและไม่ซ้ำซากให้เด็กเตาะแตะ ได้เล่น เช่น เลโก้ ลูกบอลขนาดต่างๆ บล็อกไม้ เป็นต้น	97	91.51
จัดตารางเวลาสำหรับเด็กเตาะแตะเป็นรายบุคคล	25	23.58

ตารางที่ 22 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
5. การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ของเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี (N=106)		
มีการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองของเด็กเตาะเตะโดยการให้เด็กได้ทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองตามความสามารถ	89	83.96
ยอมรับในการแสดงออกของเด็กเตาะเตะ	74	69.81
เข้าไปช่วยเหลือเด็กเตาะเตะเมื่อเด็กต้องแยกจากผู้ปกครอง	90	84.91
จัดกิจกรรมที่เด็กเตาะเตะได้ทำร่วมกัน		
รับรู้และยอมรับอารมณ์ที่เกิดขึ้นของเด็กเตาะเตะ	98	92.45
ปฏิบัติกับเด็กด้วยความรัก ไม่ลงโทษเด็กด้วยความรุนแรง	106	100
ใช้วิธีการที่เหมาะสมในการแนะนำการแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับเด็กเตาะเตะ	84	79.24
จัดกิจกรรมต่างๆที่เด็กเตาะเตะสามารถประสบความสำเร็จได้	88	83.01
6. การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษาของเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี (N=106)		
จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่น่าสนใจ แปลกใหม่ และท้าทายสำหรับเด็กเตาะเตะ	65	61.32
ให้เด็กเตาะเตะได้มีอิสระในการทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง	70	66.03
คอยสังเกตระดับความสามารถและความสนใจของเด็กเตาะเตะและจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเขา	62	58.49
เปิดโอกาสให้เด็กเตาะเตะได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น	55	51.88
ให้ความสนใจกับสิ่งที่เด็กเตาะเตะพยายามสื่อสารออกมา	82	77.35
พูดคุยกับเด็กเตาะเตะบ่อยๆ โดยใช้คำพูดที่ชัดเจนและใช้คำง่ายๆ	86	81.13
พูดคุยกับเด็กเตาะเตะเป็นรายบุคคล	90	84.90
ร้องเพลง ท่องบทกลอน และเล่นเกมกับเด็กเตาะเตะ	92	86.79
อ่านหนังสือให้เด็กเตาะเตะฟัง	78	73.58

ตารางที่ 22 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
7. อัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็ก		
เด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 ½ ปี (N=16)		
พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็กไม่เกิน 5 คน	14	87.50
พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็กมากกว่า 5 คน	2	12.50
เด็กอายุ 1 ½ ปี ถึง 3 ปี (N=106)		
พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็กไม่เกิน 10 คน	85	80.18
พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็กมากกว่า 10 คน	21	19.81
8. หน้าที่และความรับผิดชอบของพี่เลี้ยงเด็ก(N=122)		
มีหน้าที่ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม	112	91.80
มีหน้าที่ทำการประเมินสุขภาพเด็กโดยใช้สมุดสุขภาพประจำตัว เด็กอย่างน้อย 3-6 เดือนต่อครั้ง	101	82.78
มีหน้าที่ทำการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้คู่มือและสมุด บันทึกพฤติกรรมของเด็กและแจ้งให้ผู้ปกครองทราบเป็น ประจำอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	101	82.78
มีหน้าที่สื่อสารกับผู้ปกครองของเด็ก	75	61.47
มีหน้าที่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของเด็ก เช่น เตรียม นม และอาหารให้กับเด็ก	111	90.98
มีหน้าที่วางแผนกิจกรรมสำหรับเด็กเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล	85	69.67
มีหน้าที่ปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมเมื่อถึงเวลาอันสมควร	65	53.27
9. ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง(N=122)		
ติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองทางจดหมาย จดหมายข่าว และ บอร์ดประชาสัมพันธ์	45	36.88
ให้การต้อนรับและพูดคุยกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ปรึกษา และแก้ปัญหาพร้อม กัน	98	80.32
เชิญผู้ปกครองร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่สถานรับเลี้ยงเด็กจัดขึ้น	65	53.27
เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาช่วยเหลือและร่วมกิจกรรมประจำ วันของเด็ก	40	32.78
ให้ผู้ปกครองร่วมเสนอความคิดเห็น วางแผนการอบรมเลี้ยงดู เด็กร่วมกับพี่เลี้ยงเด็ก	10	8.19

ตารางที่ 22 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จัดกิจกรรมต่างๆ ในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง	10	8.19
จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับเด็ก	80	65.57

จากตารางที่ 22 แสดงว่าการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี พี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 93.75 จะใช้วิธีการดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของเด็กทารกโดยมีการตรวจสอบสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัย และมีการดูแลความสะอาดของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้กับเด็ก รองลงมา ร้อยละ 81.25 ใช้วิธีสร้างความผูกพันโดยการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กทารกอย่างใกล้ชิด

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี พี่เลี้ยงเด็กทุกคนใช้วิธีการมีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กทารก รองลงมา ร้อยละ 87.5 ใช้วิธีสัมผัสร่างกายเด็กทารกอย่างอบอุ่น และคอยดูแลเด็กตลอดเวลา

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษาของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี พี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 81.25 ใช้วิธีการเล่นกับเด็กทารก รองลงมา ร้อยละ 75.00 ใช้วิธีการรับฟังและตอบสนองต่อการสื่อสารของเด็กทารก

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3ปี พี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 91.51 ใช้วิธีการจัดเตรียมของเล่นที่มีความหลากหลายและไม่ซ้ำซากให้เด็กเตาะแตะได้เล่น เช่น เลโก้ ลูกบอลขนาดต่างๆ บล็อกไม้ เป็นต้น รองลงมา ร้อยละ 89.62 ใช้วิธีให้โอกาสเด็กเตาะแตะได้ดูแลตนเอง เช่น การรับประทานอาหาร การแต่งตัว ทำความสะอาดร่างกาย เป็นต้น

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ของเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3ปี พี่เลี้ยงเด็กทุกคนใช้วิธีปฏิบัติกับเด็กด้วยความรัก ไม่ลงโทษเด็กด้วยความรุนแรง รองลงมา ร้อยละ 92.45 ใช้วิธีรับรู้และยอมรับอารมณ์ที่เกิดขึ้นของเด็กเตาะแตะ

ในด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษาของเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3ปี พี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 86.79 ใช้วิธีการร้องเพลง ท่องบทกลอน และเล่นเกมกับเด็กเตาะแตะ รองลงมา ร้อยละ 84.90 ใช้วิธีพูดคุยกับเด็กเตาะแตะเป็นรายบุคคล

ด้านอัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็ก ส่วนใหญ่ร้อยละ 87.50 พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี จะรับผิดชอบเด็กไม่เกิน 5 คน ส่วนน้อยร้อยละ 12.50 พี่เลี้ยงเด็กจะรับผิดชอบ

เด็กมากกว่า 5 คน สำหรับพี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 80.18 จะรับผิดชอบเด็กไม่เกิน 10 คน ส่วนน้อยร้อยละ 19.81 จะรับผิดชอบเด็กมากกว่า 10 คน

ด้านหน้าที่และความรับผิดชอบของพี่เลี้ยงเด็ก พี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 91.80 มีหน้าที่ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม รองลงมาร้อยละ 90.98 มีหน้าที่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของเด็ก เช่น เตรียมนม และอาหารให้กับเด็ก

ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง พี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 80.32 ใช้วิธีการต้อนรับและพูดคุยกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ปรีกษาและแก้ปัญหาพร้อมกัน รองลงมาร้อยละ 65.57 ใช้วิธีจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับเด็ก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.4.3 ข้อมูลด้านปัญหาในการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม ดังเสนอในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 จำนวนและค่าร้อยละของพี่เลี้ยงเด็ก จำแนกตามปัญหาในการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่ในสถานรับเลี้ยงเด็ก (N=122)	25	20.49
พบ	97	79.50
ไม่พบ		
มีปัญหาในเรื่อง (N=25)	12	48.00
สถานที่คับแคบทำให้พื้นที่ใช้สอยน้อยและรู้สึกอึดอัด	3	12.00
บริเวณที่จัดไว้เป็นที่รับประทานอาหารของเด็กมีแสงสว่างไม่เพียงพอและไม่สะอาดเท่าที่ควร	11	44.00
ไม่แยกที่พักรักษาเด็กป่วยให้เป็นสัดส่วน	8	32.00
บริเวณที่ประกอบอาหารไม่สะอาดเท่าที่ควร	5	20.00
ไม่แยกบริเวณสำหรับทำความสะอาดตัวเด็กออกเป็นสัดส่วนและไม่ถูกสุขลักษณะ	2	8.00
ห้องส้วมไม่ถูกสุขลักษณะ และไม่เหมาะสมกับเด็ก		
2. ปัญหาเกี่ยวกับอนามัยสิ่งแวดล้อม (N=122)	32	26.22
พบ	90	73.77
ไม่พบ		
มีปัญหาในเรื่อง (N=32)	3	9.37
ภายในอาคารมีแสงสว่างไม่เพียงพอ	10	31.25
ภายในอาคารถ่ายเทอากาศได้ไม่ดี	2	6.25
พื้นห้องปูด้วยวัสดุที่ไม่ปลอดภัย และลื่น	3	9.37
มีเสียงรบกวนจากภายนอก	4	12.50
ไม่มีระบบการกำจัดสิ่งปฏิกูลที่ดีพอ	12	37.50
สถานรับเลี้ยงเด็กตั้งอยู่ในแหล่งฝุ่นละออง หรือมีกลิ่นรบกวน	8	25.00
มีพื้นที่ภายนอกอาคารจำกัด		

ตารางที่ 23 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
3. ปัญหาเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ในสถานรับเลี้ยงเด็ก (N=122)		
พบ	42	34.42
ไม่พบ	80	65.57
มีปัญหาในเรื่อง(N=42)		
มีจำนวนตู้และชั้นวางของไม่เพียงพอ	10	23.80
ตู้และชั้นวางของสูงเกินไปไม่เหมาะกับเด็ก	4	9.52
ภาชนะที่ให้เด็กใช้บริโภคไม่สะอาดและไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก	4	9.52
ให้เด็กใช้เครื่องนอนร่วมกัน	6	14.28
ภาชนะใส่ดื่มน้ำไม่สะอาด	2	4.76
ให้เด็กใช้ผ้าเช็ดตัวร่วมกัน	10	23.80
โต๊ะและเก้าอี้มีขนาดไม่เหมาะสมกับเด็ก	6	14.28
ของเล่นและสื่อมีจำนวนไม่เพียงพอกับเด็ก	14	33.33
4. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการป้องกันความปลอดภัย (N=122)		
พบ	30	24.59
ไม่พบ	92	75.40
มีปัญหาในเรื่อง(N=30)		
ไม่มีการติดตั้งเครื่องตัดไฟและเครื่องดับเพลิง	20	66.67
มีเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่างๆที่เป็นของแหลมคม แดกง่าย และมีเสี้ยน	25	83.33
ติดตั้งปลั๊กไฟสูงจากพื้นเพียงเล็กน้อยและไม่มีที่ปิดให้เรียบร้อย	14	46.67
ไม่มีสถานที่เก็บยา น้ำยาทำความสะอาด สารพิษ ไม้ขีดไฟ ของมีคม และสิ่งต่างๆที่อาจเกิดอันตรายกับเด็กที่มีขีด	12	40.00
มีของเล่นที่เสียหาย หรือของเล่นที่สามารถถอดเป็นชิ้นเล็กๆได้	2	6.67
ของเล่นมีส่วนประกอบของสีและวัสดุที่เป็นพิษต่อเด็ก	3	10.00

ตารางที่ 23 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
5. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับ		
พัฒนาการด้านร่างกายของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 ½ ปี (N=16)		
พบ	4	25.00
ไม่พบ	12	75.00
มีปัญหาในเรื่อง (N=4)		
ไม่สามารถดูแลเด็กเป็นรายบุคคลได้	1	25.00
สถานที่ไม่เอื้ออำนวยที่จะให้เด็กทารกได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระ ได้	1	25.00
วัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสของเด็กมีไม่เพียงพอ	3	75.00
ไม่สามารถจัดตารางเวลาให้ยืดหยุ่นตามความต้องการของเด็ก ทารกได้	2	50.00
6. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับ		
พัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 ½		
ปี (N=16)		
พบ	3	18.75
ไม่พบ	13	81.25
มีปัญหาในเรื่อง(N=3)		
ไม่สามารถปรับการอบรมเลี้ยงดูให้เหมาะสมกับเด็กทารกแต่ละ คนได้	2	66.67
ไม่สามารถดูแลเด็กทารกตลอดเวลาได้	1	33.34
ไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันให้กับเด็กทารกอย่างซ้ำๆได้	1	33.34
7. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับ		
พัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษาของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1		
½ ปี (N=16)		
พบ	5	31.25
ไม่พบ	11	68.75
มีปัญหาในเรื่อง (N=5)		
ไม่สามารถปล่อยให้เด็กทารกสำรวจสิ่งต่างๆได้อย่างอิสระ	3	60.00
ฟังและสื่อสารกับเด็กทารกไม่เข้าใจ	4	80.00
วัสดุอุปกรณ์ที่จัดให้กับเด็กทารกไม่น่าสนใจและไม่เพียงพอกับ จำนวนเด็ก	2	40.00

ตารางที่ 23 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
8. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับ		
พัฒนาการด้านร่างกายของเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี (N=106)		
พบ	16	15.09
ไม่พบ	90	84.90
มีปัญหาในเรื่อง (N=16)		
ไม่สามารถจัดภายในห้องให้เป็นสัดส่วนเพื่อให้เด็กเตาะแตะมีบริเวณสำหรับเล่นตามลำพังได้	8	50.00
ไม่สามารถดูแลเด็กเตาะแตะเป็นรายบุคคลได้	12	75.00
ไม่สามารถจัดตารางเวลาสำหรับเด็กเตาะแตะเป็นรายบุคคลได้	14	87.50
สถานที่ไม่เหมาะสมที่จะให้เด็กเตาะแตะได้ปีนป่าย และเคลื่อนไหวอย่างอิสระ	7	43.75
9. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับ		
พัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ของเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี (N=106)		
พบ	20	18.86
ไม่พบ	86	81.13
มีปัญหาในเรื่อง (N=20)		
รู้สึกโกรธและลงโทษเมื่อเด็กดื้อรั้น	10	50.00
ไม่สามารถปล่อยให้เด็กทำอะไรเองตามอิสระได้	17	85.00
ขาดวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องใช้ที่เด็กเตาะแตะสามารถใช้เองได้	15	75.00
10. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับ		
พัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษาของเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี (N=106)		
พบ	24	22.64
ไม่พบ	82	77.35
มีปัญหาในเรื่อง (N=24)		
ไม่รู้วิธีการส่งเสริมให้เด็กเตาะแตะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น	10	41.67
วัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่จัดไม่น่าสนใจและไม่ทำท่ายสำหรับเด็กเตาะแตะ	12	50.00
ไม่สามารถพูดคุยกับเด็กเตาะแตะเป็นรายบุคคลได้บ่อยๆ	10	41.67
ไม่มีหนังสือที่เหมาะสมกับวัยของเด็กเตาะแตะ		

ตารางที่ 23 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
11. ปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบ (N=122)		
พบ	22	18.03
ไม่พบ	100	81.96
มีปัญหาในเรื่อง(N=22)		
มีหน้าที่ความรับผิดชอบมากเกินไป	12	54.54
ยังขาดความชำนาญในการดูแลเด็ก	16	72.72
ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	18	81.81
ไม่สามารถปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมภายในห้องได้บ่อยๆ	14	63.63
12. ปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง (N=122)		
พบ	36	29.51
ไม่พบ	86	70.49
มีปัญหาในเรื่อง (N=36)		
ผู้ปกครองไม่มีเวลาที่จะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเด็ก	12	33.33
ผู้ปกครองไม่เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้น	16	44.44
ไม่มีเวลาติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง	25	69.44

จากตารางที่ 23 ปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม ด้านอาคารสถานที่ที่พี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 91.80 ไม่พบปัญหา ส่วนปัญหาที่พี่เลี้ยงเด็กเห็นว่ามีคือสถานที่คับแคบทำให้มีพื้นที่ใช้สอยน้อยและรู้สึกอึดอัด

ปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม พี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 73.77 ไม่พบปัญหา ส่วนปัญหาที่พี่เลี้ยงเด็กเห็นว่ามีคือสถานรับเลี้ยงเด็กตั้งอยู่ในแหล่งฝุ่นละออง หรือมีกลิ่นรบกวน

ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ในสถานรับเลี้ยงเด็ก พี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 65.57 ไม่พบปัญหา ส่วนปัญหาที่พี่เลี้ยงเด็กเห็นว่ามีคือของเล่นและสื่อมีจำนวนไม่เพียงพอกับเด็ก

ปัญหาด้านมาตรการป้องกันความปลอดภัย พี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 75.40 ไม่พบปัญหา ส่วนปัญหาที่พี่เลี้ยงเด็กเห็นว่ามีคือมีเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่างๆ ที่เป็นของแหลมคม แดกง่าย และมีเสียง

ปัญหาด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี ส่วนใหญ่ที่เลี้ยงเด็กร้อยละ 75.00 ไม่พบปัญหา ส่วนปัญหาที่ที่เลี้ยงเด็กเห็นว่ามีความคือวัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสของเด็กมีไม่เพียงพอ

ปัญหาด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี ส่วนใหญ่ที่เลี้ยงเด็กร้อยละ 81.25 ไม่พบปัญหา ส่วนปัญหาที่ที่เลี้ยงเด็กเห็นว่ามีความคือไม่สามารถปรับการอบรมเลี้ยงดูให้เหมาะสมกับเด็กทารกแต่ละคนได้

ปัญหาด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษาของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี ส่วนใหญ่ที่เลี้ยงเด็กร้อยละ 68.75 ไม่พบปัญหา ส่วนปัญหาที่ที่เลี้ยงเด็กเห็นว่ามีความคือฟังและสื่อสารกับเด็กทารกไม่เข้าใจ

ปัญหาด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี ส่วนใหญ่ที่เลี้ยงเด็กร้อยละ 84.90 ไม่พบปัญหา ส่วนปัญหาที่ที่เลี้ยงเด็กเห็นว่ามีความคือไม่สามารถจัดตารางเวลาสำหรับเด็กแต่ละคนเป็นรายบุคคลได้

ปัญหาด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ของเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี ส่วนใหญ่ที่เลี้ยงเด็กร้อยละ 81.13 ไม่พบปัญหา ส่วนปัญหาที่ที่เลี้ยงเด็กเห็นว่ามีความคือไม่สามารถปล่อยให้เด็กทำอะไรเองตามอิสระได้

ปัญหาด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษาของเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี ส่วนใหญ่ที่เลี้ยงเด็กร้อยละ 77.35 ไม่พบปัญหา ส่วนปัญหาที่ที่เลี้ยงเด็กเห็นว่ามีความคือไม่รู้วิธีการส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ปัญหาด้านหน้าที่ความรับผิดชอบ ส่วนใหญ่ที่เลี้ยงเด็กร้อยละ 81.96 ไม่พบปัญหา ส่วนปัญหาที่ที่เลี้ยงเด็กเห็นว่ามีความคือยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก

ปัญหาด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ที่เลี้ยงเด็กร้อยละ 70.49 ไม่พบปัญหา ส่วนปัญหาที่ที่เลี้ยงเด็กเห็นว่ามีความคือไม่มีเวลาติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง

1.4.4 ข้อมูลด้านข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ดังเสนอในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 จำนวนและค่าร้อยละของพี่เลี้ยงเด็ก จำแนกตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆในการจัดสภาพแวดล้อม

รายการ	จำนวน N=122	ร้อยละ
พี่เลี้ยงเด็กยังขาดความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กที่ถูกต้อง ส่วนใหญ่จะเคยชินกับการดูแลเด็กแบบเดิม จึงต้องการให้หน่วยงานต่างๆ จัดอบรมให้ความรู้ เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง	6	4.92
ของเล่นที่ให้เด็กเล่นมีจำนวนไม่เพียงพอ และบางอย่างก็ชำรุด จึงต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดสรรการผลิตของเล่นและสื่อต่างๆ	4	3.27

จากตารางที่ 24 พบว่า พี่เลี้ยงเด็กได้ให้ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม คือพี่เลี้ยงเด็กยังขาดความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กที่ถูกต้อง ส่วนใหญ่จะเคยชินกับการดูแลเด็กแบบเดิม จึงต้องการให้หน่วยงานต่างๆ จัดอบรมให้ความรู้ เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ร้อยละ 4.92 และร้อยละ 3.27 พบว่าของเล่นที่ให้เด็กเล่นมีจำนวนไม่เพียงพอ และบางอย่างก็ชำรุดจึงต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดสรรการผลิตของเล่นและสื่อต่างๆ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสำรวจ

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสำรวจ จากสถานรับเลี้ยงเด็ก เอกชนทั้งหมด 6 แห่ง ได้ผลดังนี้

2.1 สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนแห่งที่ 1

1) การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม

1.1) นโยบายการจัดสภาพแวดล้อม

1.1.1) นโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

ผู้ประกอบการคำนึงถึงความสะอาดและความปลอดภัยในการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารจะต้องเหมือนบ้านเพื่อให้เด็กรู้สึกคุ้นเคย มีการปฏิบัติตามเกณฑ์ของกรมประชาสัมพันธ์คือมีการจัดสรรพื้นที่ให้เป็นสัดส่วน โดยแบ่งเป็นห้องรับประทานอาหาร ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องอเนกประสงค์เพื่อใช้ทำกิจกรรมต่างๆ ภายในอาคารจะต้องไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอกเพราะจะทำให้เด็กไม่มีสมาธิ และต้องมีระบบการถ่ายเทอากาศที่ดี วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้กับเด็กจะต้องไม่มีอันตราย เหมาะกับวัยของเด็ก

1.1.2) นโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

ผู้ประกอบการมีนโยบายให้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กครบทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยการจัดกิจกรรมและของเล่นต่างๆ ให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย พี่เลี้ยงเด็กคอยดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา เพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นได้ พี่เลี้ยงเด็กต้องปฏิบัติต่อเด็กด้วยความสุภาพ ไม่ลงโทษเด็กด้วยความรุนแรงเพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีกับการมาสถานรับเลี้ยงเด็ก นอกจากการอบรมเลี้ยงดูเด็กแล้วพี่เลี้ยงเด็กจะต้องมีหน้าที่สื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อให้ทราบถึงปัญหาของเด็ก และในบางเทศกาลจะมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม เช่น ในวันปีใหม่ วันแม่ เป็นต้น

ปัญหาด้านนโยบายคือ สถานรับเลี้ยงเด็กยังไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายทั้งหมดได้

1.2) การส่งเสริมบุคลากร

ผู้ประกอบการจัดให้พี่เลี้ยงเด็กได้เข้าอบรมตามหน่วยงานต่างๆ ที่มีหนังสือแจ้งมา โดยจะถามความสมัครใจจากพี่เลี้ยงเด็กแต่ละคนก่อน ผู้ประกอบการจะมีการติดตามผลการ

ปฏิบัติงานเป็นระยะโดยการเข้าไปสังเกต ถ้าพี่เลี้ยงเด็กสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดีก็จะมี การชมเชย และมีการพิจารณาความดีความชอบ

ปัญหาด้านการส่งเสริมบุคลากร คือ พี่เลี้ยงเด็กยังขาดความสนใจในการเข้ารับ การอบรม

1.3) การจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์

ผู้ประกอบการจะเป็นผู้เลือกซื้อสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ ต่างๆด้วยตนเอง โดยคำนึง ความเหมาะสมกับวัยของเด็ก และความปลอดภัย โดยผู้ประกอบการจะสอนวิธีการใช้สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ต่างๆให้กับพี่เลี้ยงเด็กก่อนนำไปใช้ และจัดให้พี่เลี้ยงเด็กได้เข้ารับ การอบรมเมื่อมี จดหมายจากหน่วยงานต่างๆ แจ้งมา

ปัญหาด้านการจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ คือ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อ เนื่องจากของเล่นส่วนใหญ่มีราคาสูงขึ้น

1.4) การติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อม

ผู้ประกอบการจะมีการพูดคุยซักถามปัญหาเกี่ยวกับพี่เลี้ยงเด็ก และคอยสังเกตการปฏิบัติ งานของพี่เลี้ยงเด็กโดยไม่บอกล่วงหน้า

ปัญหาการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมคือ ผู้ประกอบการไม่สามารถติดตามผลอย่างต่อเนื่องได้

1.5) การสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก

หน่วยงานภายนอกที่ให้การสนับสนุนสถานรับเลี้ยงเด็กอย่างสม่ำเสมอคือกรมประชา สงเคราะห์ โดยการจัดอบรมพี่เลี้ยงเด็กเป็นระยะ ส่วนการสนับสนุนจากผู้ปกครองมีค่อนข้างน้อย เนื่องจากผู้ปกครองไม่มีเวลา

ปัญหาการสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็กคือ สถานรับเลี้ยงเด็กขาด การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก

2) การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม

2.1) การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

สถานรับเลี้ยงเด็กมีรั้วล้อมรอบเป็นสัดส่วน ด้านหน้าอาคารเป็นสนามเด็กเล่นมีเครื่อง เล่นสนามประมาณ 5 ชิ้น บางชิ้นทำจากพลาสติก และบางชิ้นทำจากเหล็ก พื้นของสนามเด็ก เล่นปูด้วยทราย และบางส่วนก็เป็นสนามหญ้า

สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นอาคารชั้นเดียว ภายในติดตั้งเครื่องปรับอากาศ มีการแบ่งพื้นที่ให้เป็นห้องต่างๆ ดังนี้คือ ห้องกิจกรรม ห้องรับประทานอาหาร ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องประกอบอาหาร และบริเวณซักล้าง ภายในห้องกิจกรรมจัดให้มี โต๊ะและเก้าอี้ขนาดเด็กทำจากไม้ มีของเล่นวางอยู่บนชั้นบ้างเล็กน้อย หน้าต่างมีการติดมู่ลี่เพื่อป้องกันไม่ให้แสงที่ส่องเข้ามาจ้าเกินไป และมีความสูงพอที่เด็กสามารถมองไปได้ ส่วนพื้นปูด้วยพรม

ภายในห้องรับประทานอาหารค่อนข้างแคบ มีการจัดโต๊ะและเก้าอี้ขนาดเด็กพอเหมาะกับเด็ก ซ่อนและซ่อนที่ให้เด็กใช้มีขนาดเด็ก

สถานรับเลี้ยงเด็กไม่ได้จัดให้มีห้องพยาบาลเนื่องจากเมื่อเด็กป่วยผู้ปกครองมักจะไม่พาเด็กมา แต่ถ้ามีเด็กป่วยก็จะแยกเด็กให้อยู่ห่างจากเด็กคนอื่น ๆ

ปัญหาด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพคือ สถานที่ค่อนข้างคับแคบ

2.2) การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

2.2.1) พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี

พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ทำหน้าที่ดูแลเด็กวัยทารก 3 คน พี่เลี้ยงเด็กมีการปฏิบัติต่อเด็กอย่างนุ่มนวล มีการดูแลเด็กเป็นรายบุคคล เปิดโอกาสให้เด็กได้ขีด คลานบนพื้นได้อย่างอิสระ แต่จะไม่พาเด็กทารกออกจากห้องเนื่องจากกลัวว่าเด็กจะติดเชื้อ แต่พาเด็กมายืนที่หน้าต่างแล้วชี้ให้เด็กมองวิวทัศนียภาพนอก พี่เลี้ยงเด็กดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดและตอบสนองความต้องการของเด็กอย่างทันที เช่น เปลี่ยนผ้าอ้อม ให้นมเมื่อเด็กหิว อุ้มเมื่อเด็กร้องไห้ เป็นต้น เมื่อสังเกตเห็นเด็กกลัวคนแปลกหน้าพี่เลี้ยงเด็กจะอุ้มเด็กแยกออกไป

ปัญหาด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมที่พบคือ พี่เลี้ยงเด็กยังขาดความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

2.2.2) พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3ปี

พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ทำหน้าที่ดูแลเด็ก 7 คน จัดเตรียมของเล่นต่างๆ ให้เด็กได้เล่นเป็นช่วงเวลา โดยขณะที่เด็กเล่นพี่เลี้ยงเด็กจะคอยเฝ้ามองโดยไม่เข้าไปรบกวน หรือในบางครั้งจะเข้าไปชวนเด็กพูดคุยเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กทำ พี่เลี้ยงเด็กให้โอกาสเด็กได้ช่วยเหลือตนเองบ้าง เช่น รับประทานอาหาร ล้างมือ แต่บางครั้งเมื่อเด็กรับประทานข้าวหรืออมข้าวพี่เลี้ยงเด็กก็จะป้อน พี่เลี้ยงเด็กจะไม่ลงโทษเด็กอย่างรุนแรงเมื่อเด็กทำผิด

ปัญหาด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมคือพี่เลี้ยงเด็กยังขาดความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

2.2 สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนแห่งที่ 2

1) การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม

1.1) นโยบายการจัดสภาพแวดล้อม

1.1.1) นโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

การจัดสภาพแวดล้อมต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก เพราะสภาพแวดล้อมที่ดีจะส่งผลต่อตัวเด็กโดยตรง การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีต้องทำให้เด็กรู้สึก สะดวก และสบาย

1.1.2) นโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

นโยบายหลักคือเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้เหมาะสมกับวัย และส่งเสริมสุขภาพอนามัยให้แก่เด็ก

ปัญหาด้านนโยบายคือ นโยบายที่กำหนดไว้ไม่ชัดเจน และไม่ได้มีการจัดทำเป็นรายลักษณะอักษร

1.2) การส่งเสริมบุคลากร

ผู้ประกอบการจัดให้พี่เลี้ยงเด็กได้ดูงานและเข้าอบรมตามหน่วยงานต่างๆ เมื่อกลับมาจะต้องนำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดให้กับพี่เลี้ยงเด็กคนอื่นๆ สาเหตุที่ไม่สามารถส่งพี่เลี้ยงเด็กเข้ารับการอบรมพร้อมกันได้เพราะจะมีผลกระทบถึงผู้ปกครองที่ต้องหาผู้ดูแลเด็กในช่วงเวลานั้น ผู้ประกอบการจะมีการติดตามผลการปฏิบัติงานเป็นระยะโดยการเข้าไปสังเกต และให้คำปรึกษาแก่พี่เลี้ยงเด็กเป็นรายบุคคล

ปัญหาด้านการส่งเสริมบุคลากรคือ พี่เลี้ยงเด็กยังขาดความสนใจในการเข้ารับการอบรม

1.3) การจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์

ผู้ประกอบการจะเป็นผู้เลือกซื้อสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ ต่างๆ ด้วยตนเอง โดยสอบถามความคิดเห็นของพี่เลี้ยงเด็กด้วย เพราะพี่เลี้ยงเด็กอยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดและเป็นผู้ที่ทราบว่า มีสิ่งใดขาดเหลือบ้าง โดยสื่อที่เลือกจะต้องทนทาน และปราศจากสารพิษ เช่น สีที่มีตะกั่วผสม

ปัญหาด้านการจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์คือ สถานรับเลี้ยงเด็กขาดงบประมาณในการจัดซื้อ และขาดการดูแลสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ที่มีอยู่

1.4) การติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อม

ผู้ประกอบการจะใช้การสังเกตการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรอย่างไม่เป็นทางการ และให้คำปรึกษาแก่พี่เลี้ยงเด็กตามกรณีที่พบ

ปัญหาด้านการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมคือ ชาติผู้ทำหน้าที่ติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อม เนื่องจากผู้ประกอบการมีภาระหน้าที่อื่น จึงทำให้ไม่สามารถทำการติดตามผลอย่างต่อเนื่องได้

1.5) การสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก

ผู้ที่ให้การสนับสนุนสถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่จะเป็นผู้ปกครองที่ช่วยบริจาคของเล่น ส่วนความสัมพันธ์กับชุมชนทางสถานรับเลี้ยงเด็กยังไม่มีการประสานงานใดๆ

ปัญหาด้านการสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก คือ หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนมีน้อย และผู้ปกครองไม่มีเวลาที่จะให้การสนับสนุน

2) การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม

2.1) การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนอนุบาล โดยเป็นอาคารชั้นเดียวที่แยกออกมาจากอาคารอนุบาล มีสนามเด็กเล่นขนาดเล็กอยู่ด้านข้าง เครื่องเล่นมีทั้งเครื่องเล่นพลาสติกไม้ และเหล็ก ภายในอาคารติดตั้งเครื่องปรับอากาศเฉพาะในห้องนอนของเด็ก ส่วนห้องอื่นๆ จะเปิดหน้าต่างเพื่อให้ลมและแสงสว่างภายนอกผ่านเข้ามา ภายในห้องกิจกรรมสังเกตเห็นว่ามีการจัดเก้าอี้สำหรับเด็กน้อยมาก ส่วนใหญ่เด็กจะนั่งทำกิจกรรมบนพื้นที่ปูพรม ภายในห้องมีชั้นสำหรับวางของเล่นที่เด็กสามารถหยิบได้เอง แต่จำนวนของเล่นค่อนข้างน้อย บริเวณที่ให้เด็กรับประทานอาหารคือพื้นที่วางหน้าห้องกิจกรรม ภายในห้องน้ำมีโถส้วมชักโครกขนาดเล็กโดยมีขอบกั้นระหว่างห้องความสูงประมาณ 1 เมตร และไม่มีประตู

ปัญหาด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ คือ ขาดการดูแลอาคารสถานที่

2.2) การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

2.2.1) พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี

พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ทำหน้าดูแลเด็กวัยทารก 2 คน พี่เลี้ยงเด็กจะดูแลเด็กเป็นรายบุคคล ถ้าเด็กคนไหนไม่นอนขณะที่เด็กคนอื่นนอนพี่เลี้ยงเด็กก็จะพาเด็กมานั่งบนพื้นและนำของเล่นมาเล่นกับเด็ก และบางครั้งก็ให้เด็กได้เล่นตามลำพัง โดยมีพี่เลี้ยงคอยนั่งดูอยู่ใกล้ๆ ผนังห้องดู

แลเด็กทารกเป็นกระจกทำให้เด็กสามารถมองเห็นบุคคลที่เดินผ่านไปมาภายนอกห้องได้ พี่เลี้ยงเด็กจะชี้ให้เด็กดู

ปัญหาด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมคือ พี่เลี้ยงขาดความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กและสื่อต่างๆ ที่จัดให้กับเด็กมีจำนวนน้อย ไม่หลากหลาย

2.2.2) พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3ปี

พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ทำหน้าที่ดูแลเด็กประมาณ 7 คน ขณะที่เด็กเล่นสนาม พี่เลี้ยงเด็กจะคอยดูอยู่ใกล้ๆ แต่ไม่คอยชวนเด็กพูดคุยมากนัก พี่เลี้ยงเด็กจะคอยบอกให้เด็กเปลี่ยนกิจกรรมเมื่อถึงเวลา ซึ่งบางครั้งเด็กยังให้ความสนใจกับกิจกรรมบางอย่างอยู่ จึงทำให้เด็กงอแง

ปัญหาด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมคือ พี่เลี้ยงขาดความรู้ความชำนาญในการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

2.3 สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนแห่งที่ 3

1) การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม

1.1) นโยบายการจัดสภาพแวดล้อม

1.1.1) นโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

การจัดสภาพแวดล้อมจะคำนึงถึงความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก โดยทำให้เด็กรู้สึกปลอดภัย และอบอุ่นเมื่อเข้ามาในสถานรับเลี้ยงเด็ก

1.1.2) นโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

นโยบายหลักคือเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้เหมาะสมกับวัย และเตรียมให้เด็กมีความพร้อมในการช่วยเหลือตนเอง สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ปัญหาด้านนโยบายคือ นโยบายที่ตั้งไว้ไม่ชัดเจน และบุคลากรภายในสถานรับเลี้ยงเด็กไม่เข้าใจและไม่เห็นความสำคัญในการปฏิบัติตาม

1.2) การส่งเสริมบุคลากร

ผู้ประกอบการซึ่งมีประสบการณ์ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจะเป็นผู้อบรมให้ความรู้แก่พี่เลี้ยงเด็ก และจัดให้พี่เลี้ยงเด็กเข้าอบรมตามหน่วยงานต่างๆ เมื่อกลับมาจะมีการติดตามว่าพี่เลี้ยงเด็กสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้มากน้อยเพียงไร

ปัญหาด้านการส่งเสริมบุคลากรคือ สถานรับเลี้ยงเด็กขาดงบประมาณในการส่งพี่เลี้ยงเด็กเข้ารับการอบรม และพี่เลี้ยงขาดความสนใจในการเข้ารับการอบรม

1.3) การจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์

ผู้ประกอบการและพี่เลี้ยงเด็กจะร่วมกันพิจารณาเลือกซื้อสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ต่างๆ ในบางครั้งผู้ประกอบการที่มีความรู้ก็มีส่วนช่วยให้คำแนะนำ การเลือกจะคำนึงถึงความคุ้มค่าในการใช้ คือต้องมีความทนทานสามารถใช้ได้ยาวนาน และสามารถใช้ได้หลายรูปแบบ ซึ่งจะช่วยพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้แก่เด็ก

ปัญหาด้านการจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์คือ สื่อที่มีอยู่บางชิ้นชำรุด และขาดงบประมาณในการจัดซื้อ

1.4) การติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อม

ผู้ประกอบการจะพูดคุยกับพี่เลี้ยงเด็กเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาพฤติกรรมเด็ก ปัญหาของการจัดกิจกรรม เป็นต้น และร่วมกันแก้ไขปัญหานั้น

ปัญหาการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมคือ บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมยังขาดความรู้ความชำนาญ

1.5) การสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก

มีหน่วยงานภายนอกที่เข้ามาให้ความรู้แก่พี่เลี้ยงเด็กเช่นอาจารย์จากสถาบันราชภัฏ และผู้ประกอบการบางคนที่ช่วยบริจาคของเล่นที่ไม่ใช้แล้วแก่สถานรับเลี้ยงเด็ก

ปัญหาที่พบคือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาว่างในการเข้ามาช่วยเหลือสถานรับเลี้ยงเด็ก

2) การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม

2.1) การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นอาคาร 2 ชั้น โดยเด็กเล็กจะอยู่ชั้นล่าง ชั้นบนจะจัดสำหรับเด็กที่สามารถเคลื่อนไหวได้อย่างคล่องแคล่วแล้ว ด้านหน้าของอาคารเป็นสนามหญ้า มีเสาธง และมีเครื่องเล่นสนามจัดไว้ ซึ่งยังอยู่ในสภาพดี ภายในห้องเด็กทารกติดเครื่องปรับอากาศ ส่วนในห้องเด็กเตาะแตะจะเปิดหน้าต่างเพื่อให้ลมผ่านเข้ามาได้ ภายในห้องจัดให้มีโต๊ะเก้าอี้ขนาดเล็กทำจากไม้ สำหรับให้เด็กนั่งทำกิจกรรมต่างๆ ภายในห้องมีการจัดมุมต่างๆ เช่น มุมตุ๊กตา มุมหนังสือ และมุมของเล่น เป็นต้น แต่อุปกรณ์ต่างๆ ที่จัดไว้ตามมุมยังมีจำนวนน้อย

ห้องน้ำจะอยู่ภายในอาคาร ภายในห้องน้ำจะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือห้องอาบน้ำ และห้องส้วม 3 ห้อง ในห้องอาบน้ำจะมีฝักบัว และเครื่องทำน้ำอุ่น ส่วนในห้องส้วมจัดให้มีโถส้วมที่มีขนาดเล็ก ระหว่างห้องส้วมมีกำแพงกันไว้โดยไม่มีประตู มีห้องรับประทานอาหารโดยเฉพาะภายในประกอบด้วยโต๊ะและเก้าอี้ขนาดเล็กตั้งเรียงเป็นแนวยาว สถานรับเลี้ยงเด็กจัดให้มีห้องสำหรับเด็กป่วย โดยภายในมีเตียงนอนสำหรับเด็ก และมีตู้ยาสามัญประจำบ้าน

ปัญหาด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพคือ สถานรับเลี้ยงเด็กตั้งอยู่บริเวณที่มีเสียงดังรบกวน เช่น เสียงรถ เสียงเครื่องบิน

2.2) การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

2.2.1) พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี

พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ทำหน้าที่ดูแลเด็กวัยทารก 3 คน พี่เลี้ยงเด็กปฏิบัติต่อเด็กด้วยความนุ่มนวล อ่านหนังสือให้เด็กฟังอย่างน้อยวันละ 1 เล่ม บางครั้งเป็นหนังสือภาพพี่เลี้ยงเด็กก็จะชี้ให้เด็กดูแล้วเรียกชื่อภาพนั้น

ปัญหาด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมคือพี่เลี้ยงยังขาดความรู้และความชำนาญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

2.2.2) พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3ปี

พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ทำหน้าที่ดูแลเด็กประมาณ 10 คน พี่เลี้ยงเด็กจัดกิจกรรมให้เด็กทำเช่น วาดภาพระบายสี บัณฑิติน้ำมัน โดยมีพี่เลี้ยงเด็กคอยดูแลอยู่ใกล้ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดกินสี หรือดินน้ำมันเข้าปาก แต่กิจกรรมที่จัดให้เด็กมักทำซ้ำ โดยไม่มีทางเลือกอื่นให้กับเด็ก พี่เลี้ยงเด็กจะเล่นนิทานให้เด็กฟังทุกวัน

ปัญหาด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมคือพี่เลี้ยงยังขาดความรู้และความชำนาญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

2.4 สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนแห่งที่ 4

1) การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม

1.1) นโยบายการจัดสภาพแวดล้อม

1.1.1) นโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

การจัดสภาพแวดล้อมต้องคำนึงถึงความสะอาด ความปลอดภัย เป็นระเบียบ และสบายตา วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่เลือกใช้ต้องเหมาะสมกับเด็ก

1.1.2) นโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และฝึกการช่วยเหลือตนเอง

ปัญหาด้านนโยบายคือ ขาดผู้ที่มีความรู้มาให้การแนะนำการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

1.2) การส่งเสริมบุคลากร

ผู้ประกอบการจัดให้พี่เลี้ยงเด็กได้เข้าอบรมปีละ 2 คน และกลับมาถ่ายทอดความรู้ให้กับพี่เลี้ยงเด็กคนอื่นๆ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้พี่เลี้ยงเด็กได้ดูงานในสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งอื่น เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์

ปัญหาด้านการส่งเสริมบุคลากรคือ ไม่สามารถหยุดให้พี่เลี้ยงเข้ารับการอบรมพร้อมกันได้

1.3) การจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์

ผู้ประกอบการเป็นผู้เลือกซื้อสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ ต่างๆ โดยให้พี่เลี้ยงเด็กเป็นผู้รายงานสิ่งที่จำเป็นต้องซื้อ หลักในการเลือกซื้อคือต้องมีความปลอดภัย ไม่มีสารพิษ และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

ปัญหาด้านการจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์คือ สื่อที่มีอยู่ยังไม่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก และมีจำนวนไม่เพียงพอ

1.4) การติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อม

ผู้ประกอบการและพี่เลี้ยงเด็กจะประชุมหารือกันเป็นประจำทุกเดือน แต่ในทุกสัปดาห์ผู้ประกอบการจะทำการสังเกตการปฏิบัติงานของพี่เลี้ยงเด็กแต่ละคน

ปัญหาด้านการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมคือ ขาดผู้ที่ทำหน้าที่ติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมแทนผู้ประกอบการ

1.5) การสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก

ผู้ปกครองที่เป็นแม่บ้านเข้ามาช่วยดูแลเด็กบ้างเป็นบางครั้ง

ปัญหาด้านการสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็กคือ สถานรับเลี้ยงเด็กยังไม่มี การประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกอย่างเป็นทางการ

2) การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม

2.1) การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นอาคาร 1 ชั้น มีรั้วล้อมรอบเป็นสัดส่วน ด้านหน้าอาคารเป็นสนามหญ้า มีเสาธง ภายในสนามมีเครื่องเล่นสนามที่ทำจากไม้ และเหล็ก ซึ่งบางชิ้นชำรุด มีบ่อทรายสำหรับเด็ก ลักษณะของอาคารเปิดโล่ง แต่ละห้องจะเชื่อมต่อกัน เช่น ห้องน้ำ ห้องรับประทานอาหาร ห้องนอน และห้องทำกิจกรรม ภายในห้องกิจกรรมมีโต๊ะ เก้าอี้สำหรับเด็ก และมีมุมของเล่นจัดวางบนชั้นเตี้ยๆ ที่เด็กสามารถหยิบได้เอง ภายในห้องนอนมีพุกซ้อนเรียงกัน เมื่อถึงเวลาที่เลี้ยงเด็กก็จะนำมาเรียงเป็นแถว เมื่อใช้เสร็จก็จะเก็บไว้เหมือนเดิม ภายในห้องน้ำจัดให้มีโถ้วมขนาดเล็ก โดยวางเรียงกัน ไม่มีผนังกัน มีอ่างล้างมือและกระจกเงาที่อยู่ในระดับสายตาของเด็ก ภายในห้องรับประทานอาหารจัดให้มีโต๊ะ เก้าอี้ขนาดเด็ก วางเรียงกันเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 6 ที่นั่ง ภาชนะที่让孩子ใช้มีขนาดเหมาะสมกับเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กไม่ได้จัดห้องพยาบาลสำหรับเด็กป่วย

ปัญหาด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพคือ สถานรับเลี้ยงตั้งอยู่ใกล้บริเวณที่มีฝุ่นละอองค่อนข้างมาก

2.2) การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

2.2.1) พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี

พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ทำหน้าที่เลี้ยงดูดูแลเด็กวัยทารก 4 คน พี่เลี้ยงเด็กให้โอกาสเด็กได้สำรวจสิ่งต่างๆ โดยจัดของเล่นพัฒนาประสาทสัมผัสไว้ให้เด็ก เช่น กระป๋วน โม่บาย เป็นต้น โดยพี่เลี้ยงเล่นกับเด็กด้วย พี่เลี้ยงเด็กพูดคุยกับเด็กระหว่างที่อาบน้ำ เมื่อเด็กตื่นนอนพี่เลี้ยงเด็กจะเปิดเพลงเบาๆ ให้เด็กฟัง

ปัญหาด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมคือ พี่เลี้ยงยังขาดความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

2.2.2) พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี

พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ทำหน้าที่ดูแลเด็กประมาณ 13 คน พี่เลี้ยงเด็กจัดกิจกรรมให้เด็กได้ออกกำลังกาย เช่น กายบริหารตอนเช้า เล่นเกมง่ายๆ โดยมีพี่เลี้ยงเด็กคอยดูแลอยู่ใกล้ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ

ปัญหาด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม คือ พี่เลี้ยงเด็กขาดความชำนาญจึงทำให้ไม่สามารถดูแลเด็กเป็นรายบุคคลได้

2.5 สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนแห่งที่ 5

1) การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม

1.1) นโยบายการจัดสภาพแวดล้อม

1.1.1) นโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับการจัดบรรยากาศให้เหมือนบ้าน อบอุ่น สะดวกสบาย และปลอดภัย เพื่อให้เด็กอยู่แล้วมีความสุข

1.1.2) นโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาตามวัย และได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกวิธี

ปัญหาด้านนโยบายคือ สถานรับเลี้ยงเด็กไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายที่ตั้งไว้ได้ทั้งหมด

1.2) การส่งเสริมบุคลากร

ผู้ประกอบการส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กเข้ารับการอบรม และไปดูงานตามสถานรับเลี้ยงเด็กต่างๆ และยังสนับสนุนให้พี่เลี้ยงเด็กศึกษาต่อด้านการศึกษาปฐมวัย

ปัญหาด้านการส่งเสริมบุคลากรคือ พี่เลี้ยงเด็กที่เข้ารับการอบรมไม่ให้ความสนใจอย่างจริงจัง ทำให้ไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดให้กับพี่เลี้ยงเด็กคนอื่นๆได้

1.3) การจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์

พี่เลี้ยงเด็กจะเป็นผู้เสนอรายการจัดซื้อสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ โดยผู้ประกอบการจะเป็นผู้พิจารณาอนุมัติงบประมาณตามความเหมาะสม

ปัญหาด้านการจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์คือ สื่อที่มีอยู่ค่อนข้างเก่า และยังขาดงบประมาณในการจัดซื้อชุดใหม่

1.4) การติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อม

ผู้ประกอบการจะเรียกพี่เลี้ยงเด็กมาคุยเป็นรายบุคคล ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับส่วนรวมผู้ประกอบการจะนัดประชุมเพื่อปรึกษาหารือ ส่วนการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับพี่เลี้ยงเด็กโดยการชมเชย และขึ้นเงินเดือนให้

ปัญหาการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมคือ ขาดผู้ที่ทำหน้าที่ติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมแทนผู้ประกอบการ เนื่องจากผู้ประกอบการมีภาระหน้าที่มาก

1.5) การสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก

ผู้ปกครองได้บริจาคของเล่น และสื่อต่างๆ ให้กับสถานรับเลี้ยงเด็กบ้าง แต่ไม่บ่อยนัก

ปัญหาด้านการสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็กคือ สถานรับเลี้ยงเด็กยังไม่มี
การประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานภายนอก

2) การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม

2.1) การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นอาคาร 2 ชั้น มีรั้วล้อมรอบเป็นสัดส่วน ด้านหน้าอาคารเป็น
สนามเด็กเล่นที่เป็นพื้นทราย ภายในสนามมีเครื่องเล่นสนามที่ทำจากเหล็ก มีบ่อทรายสำหรับเด็ก
บริเวณสนามมีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงา ใต้ต้นไม้จัดให้มีม้านั่งขนาดเล็ก ภายในอาคารแบ่งเป็นห้อง
กิจกรรม มีโต๊ะ เก้าอี้สำหรับเด็ก และมุมต่างๆ เช่น มุมหนังสือ มุมของเล่นสร้างสรรค์ มุมบทบาท
สมมุติ เป็นต้น ภายในห้องนอนจะติดตั้งเครื่องปรับอากาศ มีการจัดฟูกนอนสำหรับเด็กแต่ละคน
แต่จะปวดเมื่อถึงเวลาอนพักกลางวัน เด็กจะรับประทานอาหารเช้าในห้องกิจกรรม โดยจัดโต๊ะและ
เก้าอี้เป็นแถวยาว เมื่อใช้เสร็จก็จะยกเก็บ ภายในห้องน้ำจัดให้มีโถ้วมขนาดเล็กไม่มีประตู มีอ่าง
ล้างมือและกระจกเงาที่อยู่ในระดับสายตาของเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กไม่ได้จัดห้องพยาบาลสำหรับ
เด็กป่วย

ปัญหาด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพคือ สถานที่ค่อนข้างคับ
แคบ

2.2) การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

2.2.1) พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี

พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ทำหน้าที่ดูแลเด็กวัยทารก 2 คน พี่เลี้ยงเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับ
เด็กเป็นรายบุคคล โดยการร้องเพลงและเคาะจังหวะให้เด็กฟัง ภายในห้องดูแลเด็กมีกระจกติดฝา
ผนัง พี่เลี้ยงเด็กพาเด็กมาส่องกระจกแล้วชี้ให้เด็กดูภาพที่สะท้อนมา

ปัญหาด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมคือ พี่เลี้ยงยังขาดความรู้
ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

2.2.2) พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3ปี

พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ทำหน้าที่ดูแลเด็กประมาณ 10 คน พี่เลี้ยงเด็กจัด
กิจกรรมให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น วาดภาพระบายสี โดยให้เด็กต่างคนต่างทำ แต่ให้หนึ่งทำที่

โต๊ะเดียวกัน โดยมีพี่เลี้ยงเด็กคอยดูแลอยู่ใกล้ๆ ส่งเสริมให้เด็กช่วยเหลือตนเองโดยการให้เด็ก
รับประทานอาหารเอง เดินมารับนมเอง และล้างมือเอง พี่เลี้ยงจะคอยช่วยเหลืออยู่ใกล้ๆ

ปัญหาด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมคือพี่เลี้ยงยังขาดความรู้
ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

2.6 สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนแห่งที่ 6

1) การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม

1.1) นโยบายการจัดสภาพแวดล้อม

1.1.1) นโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานรับ
เลี้ยงเด็กให้มีความคล้ายคลึงบ้านมากที่สุด เพราะเด็กเล็กจะรู้สึกกลัวเมื่ออยู่ในสถานที่ใหม่ๆ ถ้า
จัดสภาพแวดล้อมให้คล้ายบ้านเด็กจะรู้สึกคุ้นเคยและไม่กลัวที่จะมาสถานรับเลี้ยงเด็ก

1.1.2) นโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างดีและมีพัฒนาการที่สมวัย

ปัญหาด้านนโยบายคือ นโยบายที่ตั้งไว้ไม่มีความแน่นอนและไม่ได้ทำ
เป็นรายลักษณะอักษร

1.2) การส่งเสริมบุคลากร

ผู้ประกอบการส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กเข้ารับการอบรมกับกรมประมงเพราะหรือตาม
โรงพยาบาลต่างๆ ที่จัดขึ้น

ปัญหาด้านการส่งเสริมบุคลากรคือ ขาดงบประมาณในการส่งพี่เลี้ยงเด็กเข้ารับการ
อบรม

1.3) การจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์

พี่เลี้ยงเด็กสามารถจัดซื้อสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ตามต้องการได้แล้วค๋อยนำไปเสิร์ฟมา
เบิกเงิน แต่โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ประกอบการจะเป็นผู้จัดซื้อเอง

ปัญหาด้านการจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์คือ สื่อที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอกับจำนวน
เด็ก ยังไม่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก

1.4) การติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อม

ผู้ประกอบการจะไม่มี การติดตามผลอย่างเป็นทางการ ส่วนใหญ่จะเข้าไปดูการปฏิบัติงานของพี่เลี้ยงเด็กเพื่อให้ความช่วยเหลือหรือให้ข้อเสนอแนะ

ปัญหาในการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมคือ ผู้ประกอบการไม่มีเวลาในการติดตามผล

1.5) การสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก

สถานรับเลี้ยงเด็กได้รับการบริจาคอุปกรณ์ต่างๆ เช่น กระดาษ สี กาว กรรไกร จากผู้ปกครองแต่ไม่บ่อยนัก

ปัญหาด้านการสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็กคือ สถานรับเลี้ยงเด็กยังไม่มี การประสานงานกับชุมชน

2) การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม

2.1) การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นอาคาร 1 ชั้น ภายในสนามเด็กเล่นหน้าอาคารมีเครื่องเล่นสนามที่ทำจากเหล็กและพลาสติก ภายในอาคารแบ่งเป็นห้องกิจกรรมซึ่งภายในห้องนี้ส่วนหนึ่งจัดให้มีเครื่องเล่นสนามขนาดเล็กที่ทำจากพลาสติก เช่น ไม้ล้อ ชิงช้า รถเข็น เพื่อให้เด็กเล่นในช่วงฝนตก หรือเมื่ออากาศร้อนมาก ภายในห้องนอนจะติดตั้งเครื่องปรับอากาศ มีการจัดฟูกนอนสำหรับเด็กแต่ละคน มีห้องรับประทานอาหารซึ่งติดกับห้องครัว โดยจัดโต๊ะและเก้าอี้ให้เป็นกลุ่มๆ เพื่อให้พี่เลี้ยงได้ดูแลเด็กในความรับผิดชอบได้อย่างทั่วถึง มีการจัดเตรียมภาชนะใส่อาหารที่สะอาดและมีขนาดที่เหมาะสมกับเด็ก ภายในห้องน้ำจัดให้มีโถส้วมขนาดเล็กไม่มีประตู มีอ่างล้างมือและกระจกเงาที่อยู่ในระดับสายตาของเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กได้จัดให้มีห้องพยาบาลสำหรับเด็กป่วย โดยภายในห้องมีเตียงสำหรับเด็ก มีหน้าต่างโดยรอบเพื่อให้ถ่ายเทอากาศได้สะดวก มีตู้ยาสามัญประจำบ้าน โดยมีเจ้าหน้าที่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด

ปัญหาด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพคือ ขาดงบประมาณในการตกแต่งใหม่ให้สวยงาม

2.2) การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

2.2.1) พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี

พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ทำหน้าที่ดูแลเด็กวัยทารก 3 คน พี่เลี้ยงเด็กตรวจตราสถานที่ให้มีความปลอดภัย แล้วให้เด็กทารกได้คลานกับพื้น และได้สำรวจสิ่งต่างๆ อย่างอิสระ เมื่อเด็ก

เปล่งเสียงที่เสียงให้ความสนใจและตอบสนองต่อเด็กด้วยการยิ้ม และเลียนแบบเสียงของเด็ก
 พี่เลี้ยงเด็กเล่นเกมง่ายๆ กับเด็ก เช่น จ๊ะเอ๋ เกมซ่อนของ เป็นต้น

ปัญหาด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมคือพี่เลี้ยงยังขาดความรู้
 ความชำนาญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

2.2.2) พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3ปี

พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ทำหน้าที่ดูแลเด็กประมาณ 7 คน พี่เลี้ยงเด็กให้เด็กได้
 เล่นของเล่นอย่างอิสระตามเวลาที่กำหนด พี่เลี้ยงมักจะทำกิจวัตรประจำวันให้เด็กทุกอย่าง เช่น ใ้
 เสื้อผ้า ป้อนอาหาร เนื่องจากพี่เลี้ยงต้องการให้เสร็จเร็วๆ ทำให้เด็กขาดโอกาสในการฝึกการช่วย
 เหลือตนเอง

ปัญหาด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมคือพี่เลี้ยงยังขาดความรู้
 ความชำนาญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สรุปการวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรม
ประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมและการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้าน
กายภาพ และด้านสังคม สำหรับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรม
ประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่างประชากร

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก และพี่เลี้ยงเด็กที่ทำหน้าที่ดูแล
เด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็ก สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร จำนวน
460 แห่ง

1.2 ตัวอย่างประชากร ได้แก่ ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำนวน 115 คน และพี่
เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี จำนวน 17 คน และพี่เลี้ยงที่ดูแลเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี
จำนวน 115 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์
กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ.2543 จำนวน 115 แห่ง รวมทั้งสิ้น 247 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 6 ชุด ซึ่งประกอบด้วย

ชุดที่ 1 แบบสอบถามผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก เรื่องสภาพและปัญหาการ
ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์
กรุงเทพมหานคร

ชุดที่ 2 แบบสอบถามพี่เลี้ยงเด็ก เรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวด
ล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก เรื่องสภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

ชุดที่ 4 แบบสัมภาษณ์พี่เลี้ยงเด็ก เรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

ชุดที่ 5 แบบสำรวจการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

ชุดที่ 6 แบบสังเกตการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้ตัวอย่างประชากรและรับแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์ โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา คิดเป็นร้อยละ 92.17

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบสังเกต ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละเป็นรายข้อแล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

4.2 ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบสังเกต ผู้วิจัยสรุปรวบรวม เรียงเรียง แยกคำตอบต่างๆ เป็นหมวดหมู่ และนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นความเรียงตามตัวแปรที่ศึกษา

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก และพี่เลี้ยงเด็ก จากการตอบแบบสอบถาม

1.1 สถานภาพของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก

ผู้ประกอบการทั้งหมด 106 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 92.45 มีอายุมากกว่า 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.39 ส่วนใหญ่จบปริญญาตรีร้อยละ 55.66 โดยมีประสบการณ์ในการ

ทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 40.54 และมีประสบการณ์ในการเข้าอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ร้อยละ 79.25

1.2 สถานภาพของพี่เลี้ยงเด็ก

พี่เลี้ยงเด็กทั้งหมด 122 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 97.55 มีอายุระหว่าง 26-30 ปี ร้อยละ 31.91 ส่วนใหญ่ร้อยละ 70.50 ไม่จบการศึกษาปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี ร้อยละ 55.73 และมีประสบการณ์ในการเข้าอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับเด็กวัยแรกเกิดถึง 3 ปี ร้อยละ 74.60

2. สภาพและปัญหาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม

2.1 นโยบายการจัดสภาพแวดล้อม

2.1.1 นโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ได้วางนโยบายให้ภายในสถานรับเลี้ยงมีการจัดบริเวณรับประทานอาหารที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 100 มีการถ่ายเทอากาศได้สะดวก ร้อยละ 88.68 จัดให้มีของเล่นและสื่อพัฒนาเด็กที่เพียงพอ มีความปลอดภัย มีความหลากหลาย และเหมาะสมกับวัยของเด็ก ร้อยละ 94.34 และของเล่นจะต้องไม่มีส่วนประกอบของสีและวัสดุที่เป็นพิษต่อเด็ก ร้อยละ 83.96

2.1.2 นโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ได้วางนโยบายส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี ทำหน้าที่ดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของเด็กทารกโดยมีการตรวจสอบสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัย และมีการดูแลความสะอาดของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้กับเด็ก คิดเป็นร้อยละ 100 ให้พี่เลี้ยงเด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก คิดเป็นร้อยละ 93.75 ให้พี่เลี้ยงเด็กเล่นกับเด็กทารก คิดเป็นร้อยละ 93.75

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ได้วางนโยบายส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี ทำหน้าที่พัฒนาการสำรวจของเด็กเตาะเตะโดยการจัดของเล่นที่มีความหลากหลายและไม่ซ้ำซาก เช่น เลโก้ ลูกบอลขนาดต่างๆ บล็อกไม้ ให้กับเด็ก คิดเป็นร้อยละ 83.01 จัดกิจกรรมที่เด็กเตาะเตะได้ทำร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 94.33 และสนใจกับสิ่งที่เด็กเตาะเตะ

พยายามสื่อสารออกมาร้อยละ 99.5 ผู้ประกอบการส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 87.50 จัดให้เด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี มีพี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็กไม่เกิน 5 คน และจัดให้เด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี มีพี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็กไม่เกิน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 80.18 ผู้ประกอบการส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 100 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กทำการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม และสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง โดยการต้อนรับ พูดคุยแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองในเรื่องเกี่ยวกับเด็ก คิดเป็นร้อยละ 75.47 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการจัดสภาพแวดล้อมคือผู้ประกอบการ คิดเป็นร้อยละ 100

ปัญหาที่พบบ้านนโยบายคือสถานรับเลี้ยงเด็กยังไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายได้ทั้งหมด ร้อยละ 87.50

2.2 ด้านการส่งเสริมบุคลากร

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 100 ส่งเสริมความรู้ความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อมให้กับพี่เลี้ยงเด็ก โดยการจัดให้พี่เลี้ยงเด็กเข้ารับการอบรม/สัมมนา/ประชุมเชิงปฏิบัติการ และมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับพี่เลี้ยงเด็กโดยการยกย่องชมเชยผลงานที่ทำ คิดเป็นร้อยละ 100

ปัญหาด้านการส่งเสริมบุคลากรที่พบคือขาดงบประมาณในการส่งเสริมความรู้ให้กับพี่เลี้ยงเด็ก ร้อยละ 66.67

2.3 ด้านการจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์

ผู้ที่ทำหน้าที่ดำเนินการจัดซื้อและจัดหาสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ ส่วนใหญ่คือผู้ประกอบการ คิดเป็นร้อยละ 100 หลักในการเลือกสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ ส่วนใหญ่ร้อยละ 98.11 เลือกให้เหมาะสมกับสนใจ และวุฒิภาวะของเด็ก การช่วยเหลือและสนับสนุนพี่เลี้ยงเด็กเกี่ยวกับการใช้สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ต่างๆ ส่วนใหญ่ร้อยละ 100 คือจัดให้พี่เลี้ยงเด็กเข้ารับการอบรม/สัมมนา/ประชุมเชิงปฏิบัติการ

ปัญหาด้านการจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ คือมีงบประมาณไม่เพียงพอ ร้อยละ 71.42

2.4 การติดตามผลของการจัดสภาพแวดล้อม

ผู้ประกอบการร้อยละ 100 มีวิธีการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อม โดยการเข้าเยี่ยมชมนและซักถามปัญหา พร้อมให้ข้อเสนอแนะ ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อม ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 69.81 ไม่ได้มีการกำหนดเวลาที่แน่นอน

ปัญหาด้านการติดตามผลของการจัดสภาพแวดล้อมที่พบคือการติดตามผลทำไม่ได้ไม่ต่อเนื่อง ร้อยละ 75.00

2.5 การสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก

สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 70.75 ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกมาให้ความรู้

ปัญหาด้านการสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก คือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาในการให้การสนับสนุน ร้อยละ 40.00

3. สภาพและปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม

3.1 การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

พี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 88.52 เห็นว่าสถานรับเลี้ยงเด็กของตนมีการดำเนินการจัดให้มีบริเวณรับประทานอาหารที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ ร้อยละ 93.44 เห็นว่าภายในอาคารมีการถ่ายเทอากาศได้สะดวก ร้อยละ 88.52 เห็นว่ามีการดำเนินการจัดให้มีของเล่นและสื่อพัฒนาเด็กที่เพียงพอ มีความปลอดภัย มีความหลากหลาย และเหมาะสมกับวัยของเด็ก และร้อยละ 94.26 เห็นว่าสถานรับเลี้ยงเด็กมีการดำเนินการจัดให้มีของเล่นที่ไม่มีส่วนประกอบของสีและวัสดุที่เป็นพิษต่อเด็ก

ปัญหาด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพที่พบคือสถานรับเลี้ยงเด็กมีสถานที่คับแคบทำให้มีพื้นที่ใช้สอยน้อยและรู้สึกอึดอัด ร้อยละ 48.00 สถานรับเลี้ยงเด็กตั้งอยู่ในแหล่งฝุ่นละออง หรือมีกลิ่นรบกวน ร้อยละ 37.50 ของเล่นและสื่อมีจำนวนไม่เพียงพอกับเด็ก ร้อยละ 33.33 ในสถานรับเลี้ยงเด็กมีเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่างๆที่เป็นของแหลมคม แตกง่าย และมีเสียง ร้อยละ 83.33

3.2 การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกาย สังคมและอารมณ์ สติปัญญาและภาษา ของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1½ ปี พี่เลี้ยงเด็กมีการดำเนินการตามลำดับดังนี้ ร้อยละ 93.75 มีการดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของเด็กทารกโดยมีการตรวจสอบสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัย ร้อยละ 100 พี่เลี้ยงเด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กทารก และพี่เลี้ยงส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.25 ใช้วิธีการเล่นกับทารก

ปัญหาที่พบคือ วัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสของเด็กมีไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 75.00 พี่เลี้ยงเด็กไม่สามารถปรับการอบรมเลี้ยงดูให้เหมาะสมกับเด็กทารกแต่ละคนได้ คิดเป็นร้อยละ 66.76 พี่เลี้ยงเด็กฟังและสื่อสารกับเด็กทารกไม่เข้าใจ คิดเป็นร้อยละ 80.00

พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กอายุ 1 ½ ถึง 3 ปี มีการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกาย สังคมและอารมณ์ สติปัญญาและภาษา ของเด็ก ตามลำดับดังนี้ ร้อยละ 91.51 ใช้วิธีการจัดเตรียมของเล่นที่มีความหลากหลายและไม่ซ้ำซากให้เด็กเตะและเตะได้เล่น เช่น เลโก้ ลูกบอลขนาดต่างๆ บล็อกไม้ เป็นต้น ร้อยละ 100 พี่เลี้ยงเด็กใช้วิธีปฏิบัติกับเด็กด้วยความรัก ไม่ลงโทษเด็กด้วยความรุนแรง ร้อยละ 86.79 ใช้วิธีการร้องเพลง ท่องบทกลอน และเล่นเกมกับเด็ก

ปัญหาที่พบคือไม่สามารถดูแลเด็กเตะและเตะเป็นรายบุคคลได้ คิดเป็นร้อยละ 75.00 ไม่สามารถปล่อยให้เด็กทำอะไรเองตามอิสระได้ คิดเป็นร้อยละ 85.00 และพี่เลี้ยงเด็กไม่รู้วิธีการส่งเสริมให้เด็กเตะและเตะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น คิดเป็นร้อยละ 64.00

ด้านอัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็ก ส่วนใหญ่ร้อยละ 87.50 พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 ½ ปี จะรับผิดชอบเด็กไม่เกิน 5 คน สำหรับพี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กอายุ 1 ½ ปี ถึง 3 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 80.18 จะรับผิดชอบเด็กไม่เกิน 10 คน

ด้านหน้าที่และความรับผิดชอบของพี่เลี้ยงเด็ก ส่วนใหญ่ ร้อยละ 91.80 มีหน้าที่ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม

ปัญหาที่พบคือยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก คิดเป็นร้อยละ 81.81

ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง พี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 80.32 ใช้วิธีการต้อนรับและพูดคุยกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ปรีกษาและแก้ปัญหาร่วมกัน

ปัญหาที่พบคือไม่มีเวลาติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 69.44

4. สถานภาพของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก และพี่เลี้ยงเด็ก จากการสัมภาษณ์ การสำรวจ และการสังเกต

4.1 สถานภาพของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก

ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำนวน 6 คน

ผู้ประกอบการเป็นผู้หญิง จำนวน 6 คน มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี จำนวน 2 คน และ 6-10 ปี จำนวน 4 คน วุฒิการศึกษาสูงสุด ปริญญาตรี จำนวน 5 คน ปริญญาโท 1 คน

4.2 สถานภาพของพี่เลี้ยงเด็ก

4.2.1 พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี จำนวน 6 คน

พี่เลี้ยงเด็กเป็นผู้หญิง จำนวน 6 คน มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี จำนวน 4 คน และ 6-10 ปี จำนวน 2 คน วุฒิการศึกษาสูงสุด มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 คน และ มัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คน

4.2.1 พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี จำนวน 6 คน

พี่เลี้ยงเด็กเป็นผู้หญิง จำนวน 6 คน มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี จำนวน 5 คน และ 6-10 ปี จำนวน 1 คน วุฒิการศึกษาสูงสุด มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 4 คน มัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 คน

5. สภาพและปัญหาในการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร จากการสัมภาษณ์ การสำรวจ และการสังเกต

5.1 สภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม

5.1.1 นโยบายการจัดสภาพแวดล้อม

5.1.1.1 นโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

สถานรับเลี้ยงเด็กมีนโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ โดยคำนึงถึงความสะอาดและความปลอดภัย (5 แห่ง) เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก (3 แห่ง) ทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่น (2 แห่ง) และจัดให้คล้ายบ้าน (3 แห่ง)

5.1.1.2 นโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

สถานรับเลี้ยงเด็กมีนโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมโดยคำนึงถึงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้สมวัย (4 แห่ง) ส่งเสริมสุขภาพอนามัย (2 แห่ง) และให้เด็กอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (1 แห่ง)

ปัญหาด้านนโยบายการจัดสภาพแวดล้อม คือ สถานรับเลี้ยงเด็กไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดได้ทั้งหมด (3 แห่ง) นโยบายที่กำหนดไว้ยังไม่ชัดเจน (2 แห่ง) และบุคลากรยังไม่เข้าใจและไม่เห็นความสำคัญที่จะปฏิบัติตามนโยบาย (1 แห่ง)

5.1.2 การส่งเสริมบุคลากร

ผู้ประกอบการส่งเสริมความรู้ความสามารถให้กับพี่เลี้ยงเด็กโดยการจัดให้พี่เลี้ยงเด็กเข้าอบรมตามหน่วยงานต่างๆ (6 แห่ง) ให้พี่เลี้ยงได้ไปดูงานในสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งอื่น (3 แห่ง) และส่งเสริมให้ศึกษาต่อ (1 แห่ง)

ปัญหาด้านการส่งเสริมบุคลากร คือ สถานรับเลี้ยงเด็กขาดงบประมาณในการส่งพี่เลี้ยงเด็กเข้ารับการอบรม (3 แห่ง) และพี่เลี้ยงเด็กขาดความสนใจ (3 แห่ง)

5.1.3 การจัดบริการสื่อ วัสดุ อุปกรณ์

ผู้ประกอบการเป็นผู้ที่เลือกซื้อสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ด้วยตนเอง (3 แห่ง) ให้พี่เลี้ยงเด็กมีส่วนร่วมในการเลือกซื้อ (3 แห่ง) การเลือกซื้อโดยคำนึงถึงความปลอดภัย (3 แห่ง) และคำนึงถึงความเหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก (2 แห่ง)

ปัญหาด้านการจัดบริการสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ คือ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อ (2 แห่ง) ขาดการดูแลสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ต่างๆ (3 แห่ง) และสื่อที่มียังไม่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก (1 แห่ง)

5.1.4 การติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อม

ผู้ประกอบการมีวิธีการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมโดยการพูดคุยซักถามปัญหาเกี่ยวกับพี่เลี้ยงเด็ก (2 แห่ง) และสังเกตการปฏิบัติงาน (4 แห่ง)

ปัญหาด้านการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อม คือ ผู้ประกอบการไม่สามารถติดตามผลได้อย่างต่อเนื่อง (3 แห่ง) และขาดผู้ที่แนะนำในการติดตามผล (3 แห่ง)

5.1.5 การสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก

สถานรับเลี้ยงเด็กได้รับความร่วมมือจากองค์กรภายนอกมาให้ความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก (2 แห่ง) ผู้ปกครองช่วยบริจาคของเล่น และสื่อ อุปกรณ์ต่างๆ (3 แห่ง)

ปัญหาด้านการสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก คือ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก (3 แห่ง) และผู้ปกครองไม่มีเวลาในการให้การสนับสนุน (3 แห่ง)

5.2 สภาพและปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม

5.2.1 การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นอาคารชั้นเดียว (4 แห่ง) มีสนามเด็กเล่น (4 แห่ง) ภายในห้องกิจกรรมมีการจัดมุมประสบการณ์ (2 แห่ง) โต๊ะ เก้าอี้มีขนาดเหมาะสมกับเด็ก (3 แห่ง) ห้องน้ำมีถังส้วมขนาดเหมาะสมกับเด็ก (3 แห่ง) มีห้องนอนแยกเป็นการเฉพาะ (2 แห่ง) มีห้องรับประทานอาหารแยกเป็นการเฉพาะ (3 แห่ง) และมีการห้องพยาบาลหรือห้องพักเด็กป่วย (1 แห่ง)

ปัญหาด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ คือ สถานที่คับแคบ (2 แห่ง) ขาดการดูแลสถานที่ (2 แห่ง) ตั้งอยู่ใกล้แหล่งฝุ่นละออง (1 แห่ง) มีเสียงรบกวน (1 แห่ง)

5.2.2 การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

5.2.2.1 พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี

พี่เลี้ยงเด็กปฏิบัติต่อเด็กอย่างนุ่มนวล (2 แห่ง) ให้การดูแลเด็กเป็นรายบุคคล (2 แห่ง) ให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระ (2 แห่ง) ซึ่ให้เด็กดูสิ่งต่างๆ ภายนอกห้อง (2 แห่ง) ให้โอกาสเด็กได้สำรวจสิ่งต่างๆ อย่างอิสระ (2 แห่ง) พูดคุยกับเด็ก (2 แห่ง) และเล่นกับเด็ก (1 แห่ง)

ปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม ของพี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี คือ พี่เลี้ยงเด็กยังขาดความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก (4 แห่ง) และวัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ ที่จัดให้กับเด็กมีจำนวนจำกัด (3 แห่ง)

5.2.2.2 พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี

พี่เลี้ยงเด็กมีความเอาใจใส่ในตัวเด็กโดยการคอยดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด (3 แห่ง) ให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระ (2 แห่ง) ขวนเด็กพูดคุยในเรื่องต่างๆ (3 แห่ง) จัดให้เด็กได้ออกกำลังกาย (3 แห่ง) ส่งเสริมให้เด็กช่วยเหลือตนเอง (2 แห่ง) และให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกัน (1 แห่ง)

ปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม ของพี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี คือ พี่เลี้ยงเด็กยังขาดความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก (4 แห่ง) และพี่เลี้ยงเด็กไม่สามารถดูแลเด็กเป็นรายบุคคลได้ (2 แห่ง)

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

1. การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม

1.1 ผลจากการสำรวจ พบว่าภายในสถานรับเลี้ยงเด็กมีการจัดสรรพื้นที่อย่างเป็นสัดส่วน เช่น มีบริเวณรับประทานอาหาร ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องกิจกรรม ที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ ภายในอาคารมีอากาศถ่ายเทดี ซึ่งสอดคล้องกับแบบสอบถามพบว่าผู้ประกอบการมีนโยบายให้สถานรับเลี้ยงเด็กมีบริเวณรับประทานอาหารที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการจัดพื้นที่ใช้สอยให้เป็นสัดส่วนจะช่วยทำให้เด็กมั่นใจว่าเด็กควรทำอะไรเมื่อเข้ามาอยู่ในบริเวณนั้น เพราะสภาพแวดล้อมในแต่ละห้องจะสื่อให้เด็กรู้ว่าห้องนั้นคือห้องอะไร มีไว้เพื่อทำกิจกรรมใด เด็กก็จะรู้หน้าที่และบทบาทของตนเอง เช่น เมื่อเด็กเข้ามาในห้องนอน ไม่ควรส่งเสียงดัง เพราะจะเป็นการรบกวนเพื่อน และในมาตรฐานคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็กของกรมประชาสงเคราะห์ (2541) ได้กำหนดให้สถานรับเลี้ยงเด็กแต่ละแห่งมีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาดและปลอดภัย โดยแยกเป็นสัดส่วน เหมาะที่จะให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ คือ เล่น เรียนรู้ รับประทานอาหาร นอน และทำความสะอาดร่างกาย

ปัญหาที่พบคือสถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่งมีสถานที่คับแคบทำให้รู้สึกไม่สะดวกสบาย ซึ่งเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะต้องการบริเวณที่จะเคลื่อนไหวเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อให้แข็งแรง Gestwicki (1999) ได้กล่าวว่า การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่เป็นหลักสำคัญในหลักสูตรสำหรับ

เด็กวัยเตาะแตะ เด็กชอบที่จะปีนป่าย ดังนั้นพี่เลี้ยงเด็กควรที่จะจัดบริเวณและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้เด็กอย่างเหมาะสมและมีความปลอดภัย

1.2 ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการจัดให้มีของเล่นและสื่อที่พัฒนาเด็ก อย่างเพียงพอ มีความปลอดภัย มีความหลากหลาย และเหมาะสมกับวัยของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับ หลักในการเลือกสื่อที่ เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) กล่าวว่า สื่อวัสดุที่จัดควรมีหลายแบบ และมี หลายตัวเลือก ทั้งนี้เพื่อเพิ่มพูนและขยายประสบการณ์ให้กับเด็ก โดยเลือกให้เหมาะสมกับวิธีการ ความสนใจ วุฒิภาวะ และอายุของเด็ก ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการจัดของเล่นและสื่อที่เหมาะสม กับเด็กจะช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงโดยผ่านประสาทสัมผัส ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของสิ่งต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น แต่จากการสังเกตพบว่าสถานรับเลี้ยงเด็กหลายมีของเล่นไม่ เพียงพอกับจำนวนของเด็ก และบางชิ้นก็ชำรุด ผู้วิจัยมีความเห็นว่าของเล่นที่จัดเตรียมให้เด็กเล่น ไม่จำเป็นต้องมีราคาแพง พี่เลี้ยงเด็กสามารถประดิษฐ์ขึ้นได้ เช่น ตุ๊กตา โม่บาย บล็อก โดยต้อง คำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กด้วย นอกจากนี้ยังสามารถประยุกต์เอาของที่มีอยู่แล้ว เช่น รูปภาพ ต่างๆ ภาพของเด็ก ภาพครอบครัวของเด็ก มาติดบอร์ดหรือผนังห้อง จะช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่นเมื่อ ต้องแยกจากผู้ปกครอง และเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง (Gestwicki, 1999)

1.3 ผลจากแบบสอบถามพบว่าผู้ประกอบการมีการส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กดูแลเด็กใน เด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี ซึ่งเป็นวัยทารก เน้นไปทางการดูแลสุขภาพ และความปลอดภัยของ ทารก โดยวัสดุอุปกรณ์ทุกอย่างจะต้องสะอาด เนื่องจากวัยทารกเป็นวัยที่ติดเชื้อต่างๆ ได้ง่าย ร่างกายยังไม่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันโรคได้ดีพอ (เกษลดา มานะจติ, 2536) และเด็กวัยนี้ยังไม่รู้วิธี การที่จะป้องกันตนเองจากอันตรายต่างๆ ซึ่งการพิจารณาถึงสุขภาพและความปลอดภัยถือว่าเป็น องค์ประกอบที่สำคัญที่สุด (Gestwicki, 1999) ส่วนในเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี เด็กเริ่มที่จะเคลื่อนไหว ได้มากขึ้น และชอบที่จะสำรวจสิ่งต่างๆ จึงมีการส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพัฒนาการสำรวจของ เด็กโดยการจัดของเล่นที่มีความหลากหลาย และเล่นได้หลายรูปแบบไว้ให้เด็ก การที่ให้เด็กวัยนี้ได้ เล่นโดยไม่ต้องมีผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือจะทำให้เด็กรู้สึกมีความสุขกับการบรรลุผลด้วยตนเอง ซึ่งจะ เป็นการส่งเสริมให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง (Gestwicki, 1999) แต่จากการสังเกตพบว่าพี่เลี้ยงเด็กยังไม่ค่อยให้โอกาสเด็กได้มีอิสระในการสำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัว เนื่องจากเกรงว่าเด็กจะได้รับอันตราย พี่เลี้ยงจึงปกป้องเด็กมากเกินไป ผู้วิจัยมีความคิดเห็นที่ว่า ถ้าพี่เลี้ยงเด็กมีการตรวจสอบให้สภาพ แวดล้อมมีความปลอดภัยก็จะทำให้เกิดความมั่นใจในการส่งเสริมให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระ

1.4 ผลจากการสอบถาม และสัมภาษณ์ พบว่าผู้ประกอบการได้ส่งเสริมความรู้ความสามารถของพี่เลี้ยงเด็กโดยการจัดให้พี่เลี้ยงเด็กเข้าอบรม สัมมนา หรือประชุมเชิงปฏิบัติการในหน่วยงานต่างๆที่จัดขึ้นทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นเรื่องที่สำคัญเนื่องจากพี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาด้านการศึกษาปฐมวัยมาโดยตรงทำให้ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยเฉพาะในวัยทารกและวัยเตาะแตะซึ่งเป็นวัยวิกฤต พี่เลี้ยงเด็กจำเป็นต้องมีความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการที่ถูกต้อง และนวัตกรรมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พี่เลี้ยงเด็กควรมีการติดตามเพื่อนำมาปรับใช้กับเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้ประกอบการยังสามารถใช้วิธีการพูด คุย ปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับพี่เลี้ยงเด็กเมื่อว่างจากการทำงาน ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงาน หรือผู้ประกอบการอาจใช้การประชุมเป็นกลุ่มย่อยเพื่อให้พี่เลี้ยงเด็กได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นความคิดและการวางแผนร่วมกัน (Fowler, 1980)

1.5 ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีวิธีการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมโดยการเยี่ยมชมและซักถามปัญหาพร้อมให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งการติดตามผลอย่างไม่เป็นทางการจะช่วยให้เห็นสภาพที่แท้จริงและสามารถหาวิธีการแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างถูกต้อง ข้อมูลที่ได้สามารถนำมาวางแผนส่งเสริมความรู้ความสามารถให้กับพี่เลี้ยงเด็ก ผลจากการสัมภาษณ์และสังเกตพบว่าพี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก กิจกรรมที่จัดยังไม่มีความหลากหลาย หรือทำลายความสามารถของเด็ก ซึ่ง Gestwicki (1999) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีทางเลือกที่หลากหลาย เด็กสามารถเลือกทำกิจกรรมได้ตามอารมณ์ความรู้สึกและระดับความสามารถ โดยเด็กไม่คาดหวังที่จะทำกิจกรรมที่เหมือนกันในเวลาเดียวกัน เพราะฉะนั้นการติดตามผลจะช่วยให้เห็นสิ่งที่ควรปรับปรุง ซึ่งในบางครั้งพี่เลี้ยงเด็กเองก็ไม่ว่าสิ่งๆที่ปฏิบัตินั้นถูกต้องหรือไม่ การได้รับคำแนะนำจากผู้ที่มีความรู้จะช่วยให้พี่เลี้ยงเด็กมีความเข้าใจที่ถูกต้องมากขึ้น และสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาที่พบคือผู้ประกอบการซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ทำหน้าที่ติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมไม่สามารถทำการติดตามผลได้อย่างต่อเนื่อง เพราะผู้ประกอบการบางคนมีภาระหน้าที่อื่นที่ต้องทำด้วย จึงไม่สามารถกำหนดเวลาในการติดตามผลที่แน่นอนได้ แต่ในสถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่งได้มอบหมายให้บุคลากรที่มีความรู้ทำหน้าที่แทน

1.6 ผลจากการวิจัยพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกน้อย อาจเนื่องมาจากขาดการประสานงานอย่างต่อเนื่อง และไม่มีเวลาในการติดต่อประสานงาน ซึ่งการประสานงานเป็นหน้าที่หนึ่งที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้งานสามารถดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน (เยาเวพา เดชะคุปต์, 2542) ในส่วนของผู้ปกครองส่วนใหญ่จะให้การสนับสนุนสถานรับเลี้ยงเด็กโดยการบริจาคเสื้อผ้า และของเล่น แต่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่สถานรับเลี้ยงเด็กจัดขึ้น เนื่องจากมีภาระกิจต้องประกอบอาชีพนอกบ้าน ซึ่ง Fowler (1980) ได้กล่าวว่า บุคลากรและผู้บริหารต้องคำนึงว่าสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การติดต่อประสานงานกับผู้ปกครอง และบุคคลต่างๆ ในชุมชน เช่น เจ้าของร้านค้า ผู้ดูแลสวนสาธารณะ และเพื่อนบ้าน จะสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของของสถานรับเลี้ยงเด็กร่วมกัน การสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่างๆ ที่อยู่ในชุมชน เช่น พาเด็กไปทัศนศึกษายังร้านค้า ห้องสมุด ไปรษณีย์ สถานีดับเพลิง ก็จะทำให้เด็กได้เรียนรู้โลกได้กว้างขึ้น และเป็นการช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ชีวิตในสังคม ในบางครั้งสถานรับเลี้ยงเด็กสามารถให้บริการชุมชนโดยการให้ใช้สถานที่ทำกิจกรรมต่างๆ หรือเป็นสถานที่พบปะกัน เป็นต้น

2. การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม

2.1 ผลจากการสำรวจพบว่าสถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสะอาด ปลอดภัย และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก เด็กในวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี เป็นวัยที่ต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ในการดูแลความปลอดภัย (Gestwicki, 1999) ซึ่งผลจากแบบสอบถามพบว่าสถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีมาตรการป้องกันความปลอดภัยโดยไม่จัดของเล่นที่เสียหายหรือของเล่นที่สามารถถอดเป็นชิ้นเล็กๆ ได้ ให้กับเด็ก แต่จากการสังเกตพบว่า ของเล่นบางชิ้นที่จัดให้เด็กมีสภาพเก่า และชำรุดเสียหาย ซึ่งอาจจะเป็นอันตรายกับเด็กได้ พี่เลี้ยงเด็กควรตรวจสอบของเล่นก่อนที่จะจัดให้กับเด็ก นอกจากนี้ยังพบว่าพี่เลี้ยงเด็กไม่ค่อยมีการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนของเล่นให้มีความสนใจ หรือแปลกใหม่ ทำให้เด็กไม่ได้เล่นของเล่นที่หลากหลาย ซึ่งอุดมลักษณะกุลพิจิตร (2541) ได้เสนอแนะการเลือกของเล่นสำหรับเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะดังนี้คือ ควรเลือกของเล่นที่เด็กสนใจและจัดวางให้เด็กเลือกเล่นได้เองด้วยจุดประสงค์เพื่อสนับสนุนให้เด็กได้ใช้ทักษะต่างๆ ของเล่นควรนำไปใช้เล่นได้หลายวิธีและหลายรูปแบบ และของเล่นควรช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่ามันนอกจากพี่เลี้ยงเด็กควรที่จะมีความรู้ในการเลือกของเล่นที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัยแล้ว ผู้ประกอบการเองก็ควรให้การสนับสนุนโดย

การจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อและซ่อมแซมของเล่นให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัยสำหรับเด็กด้วย

2.2 ผลจากการสังเกตพบว่าพี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับแบบสอบถามที่พบว่าพี่เลี้ยงเด็กยังขาดความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ผู้ประกอบการเองก็ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ โดยการส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานต่างๆ ที่จัดขึ้น แต่พี่เลี้ยงเด็กที่เข้ารับการอบรมยังขาดทักษะในการนำความรู้มาถ่ายทอดต่อให้กับพี่เลี้ยงเด็กคนอื่นๆ ผลจากการสังเกตพบว่าพี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ยังยึดติดกับการเลี้ยงดูเด็กแบบเดิมมีการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กไม่มากเท่าที่ควร พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี ยังไม่ค่อยให้ออกาสเด็กได้เล่นอย่างอิสระเนื่องจากกลัวว่าเด็กจะได้รับอันตราย อุปกรณ์ที่ช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสของเด็กยังมีน้อย และพี่เลี้ยงเด็กไม่ค่อยได้เล่นกับเด็ก ส่วนใหญ่จะทำหน้าที่ดูแลและปฏิบัติกิจวัตรประจำวันให้กับเด็ก ซึ่ง Gestwicki (1999) กล่าวว่า เด็กทารกจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการค้นหาและสำรวจอย่างอิสระโดยไม่ต้องมีผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือ จึงควรจัดอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสและเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เช่น กระจกติดฝาผนัง รูปภาพต่างๆ โคมบาย และหน้าต่างเดี่ยวๆ เพื่อให้เด็กสามารถมองเห็นภายนอกได้ ส่วนพี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี มีการจัดให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระ โดยบางแห่งมีการจัดมุมประสบการณ์ให้กับเด็ก พี่เลี้ยงเด็กมีการพูดคุยกับเด็กและส่งเสริมให้เด็กช่วยเหลือตนเอง เช่น รับประทานอาหารเอง รับนมเอง เป็นต้น ซึ่ง Gestwicki (1999) กล่าวว่า พี่เลี้ยงเด็กควรส่งเสริมให้เด็กได้ทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองตามความสามารถ การรับประทานอาหารเป็นสิ่งที่เด็กเตาะแตะสามารถทำได้ พี่เลี้ยงเด็กต้องเตรียมภาชนะ อุปกรณ์ในการรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับเด็ก ในการส่งเสริมการช่วยเหลือตนเองพี่เลี้ยงเด็กต้องใช้เวลาเด็กได้ใช้ความพยายามอย่างเพียงพอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก

1.1 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมความเข้าใจของผู้ประกอบการและพี่เลี้ยงเด็กเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก

ควรมีการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการและพี่เลี้ยงเด็กในการจัดศูนย์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กวัยทารกและเด็กวัยเตาะแตะ เนื่องจากสังเกตพบว่าสถาน

รับเลี้ยงเด็กหลายแห่งไม่มีการจัดศูนย์การเรียนรู้ หรือถ้ามีการจัดแต่สื่อ และของเล่นต่างๆ ที่จัดในแต่ละศูนย์ยังไม่มี ความหลากหลายเท่าที่ควร และไม่ค่อยมีการจัดสื่อใหม่เข้ามาสับเปลี่ยน โดยธรรมชาติของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะจะใช้ประสาทสัมผัสในการรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างความรู้ และมีความต้องการที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ อย่างอิสระ ดังนั้นการจัดศูนย์การเรียนรู้ก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถตอบสนองของความต้องการของเด็กในวัยนี้ได้

1.2 ข้อเสนอแนะในการเผยแพร่ความรู้

สภาพแวดล้อมมีความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมพี่เลี้ยงเด็ก โดยให้พี่เลี้ยงเด็กรู้และเข้าใจถึงพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก และวิธีการส่งเสริมพัฒนาการเหล่านั้น และมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

1.3 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก

ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็กควรเป็นผู้ที่มีความรู้ในด้านการศึกษาปฐมวัย เพื่อที่จะสามารถแนะนำและให้คำปรึกษาแก่พี่เลี้ยงเด็กในการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย การติดตามผลการปฏิบัติงานของพี่เลี้ยงเด็กอย่างต่อเนื่องก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยให้เห็นถึงพัฒนาการของพี่เลี้ยงเด็ก และผู้ประกอบการสามารถช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

เนื่องจากพี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ดังนั้นควรมีการทำวิจัยพัฒนาโปรแกรมให้ความรู้ในการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และด้านสังคม ให้แก่พี่เลี้ยงเด็กที่ปฏิบัติงานในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาการอนุบาลศึกษา
คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
2. คุณเบญจา จรัสสมุทร หัวหน้างานสถานพัฒนาและรับเลี้ยงเด็ก
ฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาเด็ก
กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น
กรมประชาสงเคราะห์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี เล่ห์มงคล อาจารย์ประจำภาควิชาคหกรรมศาสตร์
คณะเกษตร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วัฒนา ปุญญฤทธิ์ อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาการศึกษาศาสตร์
คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏพระนคร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- ชุดที่1 แบบสอบถามผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก เรื่องสภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร
- ชุดที่2 แบบสอบถามพี่เลี้ยงเด็ก เรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 4 ตอน คือ
- ชุดที่3 แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก เรื่องสภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร
- ชุดที่4 แบบสัมภาษณ์พี่เลี้ยงเด็ก เรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร
- ชุดที่5 แบบสำรวจการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพในสถานรับเลี้ยงเด็ก
- ชุดที่6 แบบสังเกตการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมในสถานรับเลี้ยงเด็ก

แบบสอบถามสำหรับผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก

เรื่อง สภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรม
ประชาสัมพันธ์ กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์

แบบสอบถามสำหรับผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็กนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล
เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสัมพันธ์
กรุงเทพมหานคร ด้านการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม

คำชี้แจง

1. ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้คือผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรม
ประชาสัมพันธ์ กรุงเทพมหานคร

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่2 ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) นโยบายการจัดสภาพแวดล้อม
- 2) การส่งเสริมบุคลากร
- 3) การจัดบริการสื่อ วัสดุและอุปกรณ์
- 4) การติดตามผลของการจัดสภาพแวดล้อม
- 5) การสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก

ตอนที่3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม

ตอนที่4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

3. การตอบแบบสอบถามนี้ไม่ต้องลงนามผู้ตอบ คำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อตัว
ท่านหรือฐานะการงานของท่านแต่อย่างใด ข้อมูลที่ได้นี้จะนำไปใช้เพื่อการวิจัยทางวิชาการเท่านั้น

4. โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อ ทุกตอนเพราะคำตอบของท่านทุกคำตอบมีประโยชน์
และมีคุณค่าเป็นอย่างมากต่อการนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดสภาพแวดล้อมใน
สถานรับเลี้ยงเด็กต่อไป

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง สภาพจริงของการส่งเสริมและการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และสภาพแวดล้อมด้านสังคม ที่ปรากฏในสถานรับเลี้ยงเด็ก

สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ หมายถึง ลักษณะของการจัดอาคารสถานที่ การดูแลอนามัยสิ่งแวดล้อม วัสดุอุปกรณ์ และมาตรการป้องกันความปลอดภัย

สภาพแวดล้อมด้านสังคม หมายถึง ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพี่เลี้ยงเด็ก อัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็ก หน้าที่และความรับผิดชอบของพี่เลี้ยงเด็ก และความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง การปฏิบัติที่เป็นจริงในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก 5 ด้าน ได้แก่ นโยบายการจัดสภาพแวดล้อม การส่งเสริมบุคลากร การจัดบริการสื่อวัสดุและอุปกรณ์ การติดตามผลของการจัดสภาพแวดล้อม และการสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก

นโยบายการจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง หลักและวิธีปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพและด้านสังคม

การส่งเสริมบุคลากร หมายถึง การดำเนินการเพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อม และการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับพี่เลี้ยงเด็ก

การจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ หมายถึง หลักและวิธีการเลือกสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ที่จัดเตรียมให้มีในสถานรับเลี้ยงเด็ก และการช่วยเหลือสนับสนุนให้พี่เลี้ยงเด็กรู้วิธีการใช้ให้มีประสิทธิภาพ

การติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง วิธีการชี้แนวทางให้พี่เลี้ยงเด็กปรับปรุงหรือพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพและด้านสังคมให้มีความเหมาะสมกับเด็กมากยิ่งขึ้น

การสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก หมายถึง การได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงาน องค์กร ผู้ปกครอง หรือชุมชน ในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และด้านสังคม

การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง การปฏิบัติตามที่เกิดขึ้นจริงของสถานรับเลี้ยงเด็ก ในด้านการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และด้านสังคม

ปัญหาการจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องที่ทำให้การส่งเสริมและการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพและด้านสังคม ในสถานรับเลี้ยงเด็กไม่เป็นไปตามความมุ่งหมาย

ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก หมายถึง เจ้าของกิจการที่ทำหน้าที่บริหารงาน และจัดการสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือผู้ดูแลแทนเจ้าของกิจการ

พี่เลี้ยงเด็ก หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิดถึง 3 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน

เด็ก หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิด ถึง 3ปี เข้ารับบริการให้การเลี้ยงดูในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร

เด็กวัยทารก หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิด ถึง 1½ ปี เข้ารับบริการให้การเลี้ยงดูในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน กรุงเทพมหานคร

เด็กวัยเตาะแตะ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 1½ ถึง 3 ปี เข้ารับบริการให้การเลี้ยงดูในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน กรุงเทพมหานคร

สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน หมายถึง สถานที่ที่เปิดบริการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ในกรุงเทพมหานคร ดำเนินการโดยบุคลากรที่ไม่ได้มาจากหน่วยงานของรัฐบาล และได้รับการอนุมัติจากกรมประชาสงเคราะห์ให้เปิดบริการเลี้ยงดูเด็กได้

แบบสอบถามสำหรับผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก

เรื่อง สภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรม
ประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวท่าน โดยเขียนเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความ หรือ
เติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 30 ปี

31-40 ปี

41-50 ปี

มากกว่า 50 ปีขึ้นไป

3. วุฒิมัธยมศึกษา

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก

ต่ำกว่า 1 ปี

1-5 ปี

6-10 ปี

มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

5. ท่านมีประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับเด็กวัยแรกเกิดถึง 3 ปี หรือไม่
ไม่มีประสบการณ์

มีประสบการณ์ในการเข้าอบรม/สัมมนา

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง และแบบสอบถามในแต่ละข้อสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

1. ท่านมีนโยบายในการจัดอาคารสถานที่อย่างไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 1.1 จัดให้มีหน้าต่างและประตูที่มีขนาดและจำนวนเหมาะสมกับขนาดของห้อง
 - 1.2 หน้าต่างมีระดับต่ำพอที่เด็กสามารถมองออกไปข้างนอกได้
 - 1.3 ประตูทำจากวัสดุที่เบาพอที่เด็กสามารถเปิดเองได้
 - 1.4 ประตูมีขนาดกว้างพอที่จะเคลื่อนย้ายเด็กได้สะดวก
 - 1.5 จัดให้มีบริเวณสำหรับนอนที่กว้างพอสำหรับเด็ก
 - 1.6 แยกที่นอนสำหรับเด็กแต่ละคน
 - 1.7 จัดให้มีบริเวณรับประทานอาหารที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ
 - 1.8 จัดให้มีอุปกรณ์ เครื่องใช้ในการรับประทานอาหารที่เพียงพอกับจำนวนเด็ก
 - 1.9 จัดให้มีที่พับเด็กป่วยโดยแยกเป็นสัดส่วน
 - 1.10 จัดให้มีอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฐมพยาบาล มีตู้ยา ยาสามัญประจำบ้าน และเครื่องใช้เวชภัณฑ์ที่จำเป็น
 - 1.11 จัดให้มีบริเวณทำความสะอาดตัวเด็กแยกเป็นสัดส่วน
 - 1.12 จัดให้มีอุปกรณ์ที่จำเป็นในการทำความสะอาดตัวเด็กตามสมควร เช่น อ่างอาบน้ำ ผ้าเช็ดตัว สบู่ ฟองน้ำ เป็นต้น
 - 1.13 จัดให้มีห้องส้วมที่ถูกสุขลักษณะและเหมาะสมกับวัยของเด็ก
 - 1.14 อื่นๆ โปรดระบุ.....

2. ท่านมีนโยบายในการจัดอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 2.1 ภายในอาคารมีแสงสว่างที่เพียงพอ
 - 2.2 ภายในอาคารมีการถ่ายเทอากาศได้สะดวก
 - 2.3 สภาพพื้นภายในอาคารทำด้วยวัสดุที่ปลอดภัย ไม่ลื่น
 - 2.4 ภายในอาคารไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก
 - 2.5 พนักห้องทำจากวัสดุที่สามารถทำความสะอาดได้ง่าย
 - 2.6 มีที่เก็บสิ่งปฏิกูลทั้งภายในและภายนอกอาคารอย่างเพียงพอและมีการกำจัด ทุกวัน
 - 2.7 จัดให้มีรั้วที่ปลอดภัยและมีทางเข้าออกไม่น้อยกว่า 2 ทาง

- 2.8 ภายนอกอาคารมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ไม่ตั้งอยู่ในแหล่งฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงรบกวน
- 2.9 จัดให้มีบริเวณเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย มีร่มเงา เป็นสัดส่วน และมีเครื่องเล่นเพียงพอกับจำนวนเด็ก
- 2.10 อื่นๆ โปรดระบุ.....

3. ท่านมีนโยบายในการจัดวัสดุอุปกรณ์อย่างไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 3.1 จัดให้มีตู้หรือชั้นวางของอย่างเพียงพอและอยู่ในสภาพที่ใช้การได้
- 3.2 จัดให้มีตู้หรือชั้นวางของที่มีความสูงที่เหมาะสมกับเด็ก
- 3.3 จัดให้มีเครื่องนอนที่อยู่ในสภาพดี ปลอดภัย และเพียงพอสำหรับเด็กแต่ละคน
- 3.4 จัดให้มีภาชนะสำหรับเด็กใช้บริโภคอย่างเพียงพอ ไม่เป็นพิษ ทนทาน และทำความสะอาดได้ง่าย
- 3.5 จัดให้มีภาชนะใส่น้ำที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ
- 3.6 จัดให้มีเครื่องใช้ในการทำความสะอาดสำหรับเด็กแต่ละคน
- 3.7 จัดให้มีโต๊ะและเก้าอี้ที่มีขนาดหลากหลาย เหมาะสมกับวัยของเด็ก และปลอดภัย
- 3.8 จัดให้มีของเล่นและสื่อพัฒนาเด็กที่เพียงพอ มีความปลอดภัย มีความหลากหลาย และเหมาะสมกับวัยของเด็ก
- 3.9 อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. ท่านมีนโยบายในการวางมาตรการป้องกันความปลอดภัยอย่างไร(เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 4.1 จัดให้มีการติดตั้งเครื่องตัดไฟหรือเครื่องดับเพลิง
- 4.2 หลีกเลี่ยงเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่างๆที่เป็นของแตกง่าย แหวมคม ไม่มีเสี้ยน
- 4.3 ติดตั้งปลั๊กไฟสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร หรือมีที่ปิดที่ปลอดภัย
- 4.4 มีสถานที่เก็บยา น้ำยาทำความสะอาด สารพิษ ไม่ขีดไฟ ของมีคม และสิ่งต่างๆที่อาจเกิดอันตรายกับเด็กที่มีขีด
- 4.5 ไม่มีของเล่นที่เสียหาย หรือของเล่นที่สามารถถอดเป็นชิ้นเล็กๆ ได้
- 4.6 ของเล่นไม่มีส่วนประกอบของสีและวัสดุที่เป็นพิษต่อเด็ก
- 4.7 อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. **สำหรับสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีเด็กทารก** (วัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี) ท่านมีนโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการ**ด้านร่างกาย**ของเด็กทารก อย่างไร (ถ้าสถานรับเลี้ยงเด็กของท่านไม่เปิดให้บริการดูแลเด็กทารกให้ข้ามไปตอบในข้อถัดไป) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 5.1 ส่งเสริมความไว้วางใจให้กับเด็กทารกโดยให้พี่เลี้ยงเด็กทำการดูแลเด็กทารกเป็นรายบุคคล
 - 5.2 ส่งเสริมความผูกพันโดยให้พี่เลี้ยงเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กทารกอย่างใกล้ชิด
 - 5.3 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กให้โอกาสเด็กทารกได้เคลื่อนไหวอย่างมีอิสระและมีการตรวจสอบความปลอดภัยของพื้นที่
 - 5.4 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพัฒนาประสาทสัมผัสของเด็กทารกด้วยการจัดวัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสและเป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับเด็กทารก
 - 5.5 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพาเด็กทารกออกมานอกอาคารอย่างสม่ำเสมอ และให้เด็กทารกได้ใช้กล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหว เช่น คืบ คลาน ปีน
 - 5.6 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของเด็กทารกโดยมีการตรวจสอบสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัย และมีการดูแลความสะอาดของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้กับเด็กทารก
 - 5.7 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กจัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ในการพัฒนา**ด้านร่างกาย**ของเด็กทารก เช่น โยนาย เครื่องเล่นไขว่คว้า ตุ๊กตา กระดาษที่แข็งแรงไม่แตก ลูกบอลชนิดต่างๆ เป็นต้น
 - 5.8 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กจัดตารางเวลาสำหรับเด็กทารกที่มีความยืดหยุ่น และตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล
 - 5.9 อื่นๆ โปรดระบุ.....
6. **สำหรับสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีเด็กเตาะเตาะ** (อายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี) ท่านมีนโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการ**ด้านร่างกาย**ของเด็กเตาะเตาะอย่างไร (ถ้าสถานรับเลี้ยงเด็กของท่านไม่เปิดให้บริการดูแลเด็กเตาะเตาะให้ข้ามไปตอบในข้อถัดไป) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 6.1 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองให้กับเด็กเตาะเตาะโดยให้เขาได้ทำสิ่งต่างๆอย่างอิสระ
 - 6.2 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กทำการจัดสรรพื้นที่ภายในห้องให้เป็นสัดส่วนเพื่อให้เด็กเตาะเตาะได้มีบริเวณส่วนตัวสำหรับการเล่นและการสำรวจด้วยตนเอง

- 6.3 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพัฒนาการเคลื่อนไหวของเด็กเตาะแตะโดยการจัดวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ที่เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับให้เด็กปีนป่ายและเคลื่อนไหว
- 6.4 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองให้กับเด็กเตาะแตะโดยให้โอกาสเด็กได้ดูแลตนเอง เช่น รับประทานอาหาร แต่งตัว ทำความสะอาดร่างกาย เป็นต้น
- 6.5 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพัฒนาการสำรวจของเด็กเตาะแตะโดยการจัดของเล่นที่มีความหลากหลายและไม่ซ้ำซาก เช่น เลโก้ ลูกบอลขนาดต่างๆ บล็อกไม้ เป็นต้น
- 6.6 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กมีการจัดตารางเวลาสำหรับเด็กเตาะแตะเป็นรายบุคคล
- 6.7 อื่นๆ โปรดระบุ.....

7. **สำหรับสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีเด็กทารก (วัยแรกเกิดถึง 1 1/2 ปี) ท่านมีนโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ของเด็กทารก อย่างไร (ถ้าสถานรับเลี้ยงเด็กของท่านไม่เปิดให้บริการดูแลเด็กทารกให้ข้ามไปตอบในข้อถัดไป) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)**

- 7.1 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กทารก
- 7.2 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กตอบสนองของเด็กทารกอย่างเหมาะสม เช่น คอยสังเกตและปรับการดูแลให้เหมาะสมกับเด็กทารกแต่ละคน
- 7.3 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กสัมผัสร่างกายเด็กทารกอย่างอบอุ่น และคอยดูแลเด็กตลอดเวลา
- 7.4 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กคำนึงถึงข้อจำกัดของเด็กทารก เช่น ยอมรับว่าเด็กทารกไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้
- 7.5 อื่นๆ โปรดระบุ.....

8. **สำหรับสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีเด็กเตาะแตะ (อายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี) ท่านมีนโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ของเด็กเตาะแตะอย่างไร (ถ้าสถานรับเลี้ยงเด็กของท่านไม่เปิดให้บริการดูแลเด็กเตาะแตะให้ข้ามไปตอบในข้อถัดไป) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)**

- 8.1 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองของเด็กเตาะแตะโดยการให้เด็กได้ทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองตามความสามารถ
- 8.2 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กยอมรับในการแสดงออกของเด็กเตาะแตะ
- 8.3 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กเข้าไปช่วยเหลือเด็กเตาะแตะเมื่อเด็กต้องแยกจากผู้ปกครอง

- 8.4 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กจัดกิจกรรมที่เด็กเกาะเตาะแตะได้ทำร่วมกัน
- 8.5 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กรับรู้และยอมรับอารมณ์ที่เกิดขึ้นของเด็กเกาะเตาะแตะ
- 8.6 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กปฏิบัติกับเด็กด้วยความรัก ไม่ลงโทษเด็กด้วยความรุนแรง
- 8.7 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กใช้วิธีที่เหมาะสมในการแนะนำการแสดงพฤติกรรมที่ พี่
ประสงค์ให้กับเด็กเกาะเตาะแตะ
- 8.8 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กจัดกิจกรรมต่างๆที่เด็กเกาะเตาะแตะสามารถประสบความสำเร็จได้
- 8.9 อื่นๆ โปรดระบุ.....

9. สำหรับสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีเด็กทารก (วัยแรกเกิดถึง 1 1/2 ปี) ท่านมีนโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษาของเด็กทารกอย่างไร (ถ้าสถานรับเลี้ยงเด็กของท่านไม่เปิดให้บริการดูแลเด็กทารกให้ข้ามไปตอบในข้อถัดไป) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 9.1 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กสร้างความรู้สึที่ปลอดภัยให้กับเด็กทารก
- 9.2 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กเปิดโอกาสให้เด็กทารกได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆรอบตัว
- 9.3 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กเปิดโอกาสให้เด็กทารกได้ใช้ประสาทสัมผัสในการสำรวจ สิ่งต่างๆอย่างอิสระ
- 9.4 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กเล่นกับเด็กทารก
- 9.5 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กรับฟังและตอบสนองต่อการสื่อสารของเด็กทารก
- 9.6 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กจัดวัสดุอุปกรณ์ที่น่าสนใจและมีจำนวนเพียงพอกับเด็กทารก
- 9.7 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพูดคุยกับเด็กทารกเป็นรายบุคคล
- 9.8 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กชมเชย และให้กำลังใจเมื่อเด็กทารกพยายามที่สื่อสารด้วยการเปล่งเสียงออกมา
- 9.9 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กร้องเพลงและท่องคำกลอนให้เด็กทารกฟัง
- 9.10 อื่นๆ โปรดระบุ.....

10. สำหรับสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีเด็กเกาะเตาะแตะ (อายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี) ท่านมีนโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษาของเด็กเกาะเตาะแตะ

อย่างไร (ถ้าสถานรับเลี้ยงเด็กของท่านไม่เปิดให้บริการดูแลเด็กเตาะเตะให้ข้ามไปตอบในข้อถัดไป)
(เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 10.1 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่น่าสนใจ แปลกใหม่ และ
ทำท่ายสำหรับเด็กเตาะเตะ
- 10.2 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กอนุญาตให้เด็กเตาะเตะได้มีอิสระในการทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง
- 10.3 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กคอยสังเกตระดับความสามารถและความสนใจของเด็ก
เตาะเตะและจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเขา
- 10.4 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กเปิดโอกาสให้เด็กเตาะเตะได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา
ต่างๆ ที่เกิดขึ้น
- 10.5 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กสนใจกับสิ่งที่เด็กเตาะเตะพยายามสื่อสารออกมา
- 10.6 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพูดคุยกับเด็กเตาะเตะบ่อยๆ โดยใช้คำพูดที่ชัดเจนและใช้คำ
ง่ายๆ
- 10.7 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กพูดคุยกับเด็กเตาะเตะเป็นรายบุคคล
- 10.8 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กร้องเพลง ท่องบทกลอน และเล่นเกมกับเด็กเตาะเตะ
- 10.9 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กอ่านหนังสือให้เด็กเตาะเตะฟัง
- 10.10 อื่นๆ โปรดระบุ.....

11. สถานรับเลี้ยงเด็กของท่านมีนโยบายเกี่ยวกับอัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็กเป็น
เท่าใด

- 11.1 เด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี
 - พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็กไม่เกิน 5 คน
 - พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็กมากกว่า 5 คน
- 11.2 เด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี
 - พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็กไม่เกิน 10 คน
 - พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็กมากกว่า 10 คน

12. สถานรับเลี้ยงเด็กของท่านมีนโยบายให้พี่เลี้ยงเด็กมีหน้าที่ความรับผิดชอบในเรื่องใดบ้าง
(เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 12.1 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กทำการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม
- 12.2 กำหนดให้พี่เลี้ยงเด็กทำการประเมินสุขภาพเด็กโดยใช้สมุดสุขภาพประจำตัวเด็ก
อย่างน้อย 3-6 เดือนต่อครั้ง
- 12.3 กำหนดให้พี่เลี้ยงเด็กทำการประเมินด้านพัฒนาการเด็กโดยใช้คู่มือและสมุดบันทึก
พฤติกรรมของเด็กและแจ้งให้ผู้ปกครองทราบเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละ 1
ครั้ง
- 12.4 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กสื่อสารกับผู้ปกครองของเด็ก
- 12.5 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของเด็ก เช่น เติเรียนนม
และอาหารให้กับเด็ก
- 12.6 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กวางแผนกิจกรรมสำหรับเด็กเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล
- 12.7 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมเมื่อถึงเวลาอันสมควร
- 12.8 อื่นๆ โปรดระบุ.....
13. สถานรับเลี้ยงเด็กของท่านมีนโยบายเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองอย่างไร
(เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 13.1 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กต้อนรับ พูดคุยแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็นของผู้
ปกครองในเรื่องเกี่ยวกับเด็ก
- 13.2 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของ
เด็กและทำการตัดสินใจในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเด็ก
- 13.3 ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเด็กให้โอกาสผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการตัดสินใจ
และการดำเนินการเกี่ยวกับการให้การดูแลเด็กที่เหมาะสม
- 13.4 จัดให้มีการประชุมผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- 13.5 จัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
- 13.6 อื่นๆ โปรดระบุ.....
14. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กของ
ท่านได้แก่ใครบ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 14.1 ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก 14.4 ผู้ช่วยพี่เลี้ยงเด็ก

- 14.2 ผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็ก
- 14.3 พี่เลี้ยงเด็ก
- 14.5 ผู้ปกครอง
- 14.6 อื่นๆ (โปรดระบุ).....
15. ท่านดำเนินการส่งเสริมความรู้ความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อมให้กับบุคลากรอย่างไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 15.1 จัดพี่เลี้ยงเด็กเข้ารับการอบรม/สัมมนา/ประชุมเชิงปฏิบัติการ
- 15.2 ให้พี่เลี้ยงเด็กศึกษาจากเอกสาร สื่อ และตำราที่เกี่ยวข้องด้วยตนเอง
- 15.3 ผู้ประกอบการดำเนินการให้ความรู้ด้วยตนเอง
- 15.4 เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ความเข้าใจแก่พี่เลี้ยงเด็ก
- 15.5 สนับสนุนให้พี่เลี้ยงเด็กได้ไปศึกษาดูงาน
- 15.6 อื่นๆ.....
16. ท่านได้ดำเนินการอย่างไรในการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับพี่เลี้ยงเด็ก (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 16.1 ให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไขปัญหาในการทำงาน
- 16.2 ชักถามปัญหาอยู่เสมอ
- 16.3 ยกย่องชมเชยผลงานที่พี่เลี้ยงเด็กทำ
- 16.4 ส่งเสริมสนับสนุนให้พี่เลี้ยงเด็กหาความรู้เพิ่มเติม
- 16.5 สนับสนุนด้านงบประมาณและสื่ออุปกรณ์ต่างๆ
- 16.6 พิจารณาความดีความชอบ
- 16.7 อื่นๆ
17. ผู้ที่ดำเนินการจัดซื้อและจัดหาสื่อ วัสดุและอุปกรณ์สำหรับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กของท่านได้แก่ใครบ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 17.1 ผู้ประกอบการ
- 17.2 พี่เลี้ยงเด็ก
- 17.3 เจ้าหน้าที่พัสดุ
- 17.4 อื่นๆ โปรดระบุ.....
18. ท่านมีหลักในการเลือกสื่อ วัสดุและอุปกรณ์ในการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กอย่างไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 18.1 เลือกให้เหมาะสมกับความสนใจ และวุฒิภาวะของเด็ก

- 18.2 เลือกให้มีความหลากหลาย
- 18.3 เลือกวัสดุอุปกรณ์ที่กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และให้เด็กได้รับประสบการณ์
อย่างกว้างขวาง
- 18.4 อื่นๆ โปรดระบุ.....
19. ท่านดำเนินการอย่างไรในการช่วยเหลือและสนับสนุนพี่เลี้ยงเด็กเกี่ยวกับการใช้สื่อ วัสดุ
และอุปกรณ์ต่างๆ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 19.1 จัดพี่เลี้ยงเด็กเข้ารับการอบรม/สัมมนา/ประชุมเชิงปฏิบัติการ
- 19.2 จัดหาคู่มือการใช้สื่อมาให้
- 19.3 เชิญวิทยากรมาให้ความรู้
- 19.4 ผู้บริหารอบรมให้ความรู้แก่พี่เลี้ยงเด็กเอง
- 19.5 สนับสนุนให้พี่เลี้ยงเด็กได้ไปศึกษาดูงาน
- 19.6 อื่นๆ โปรดระบุ
20. ท่านมีการติดตามผลของการจัดสภาพแวดล้อมด้วยวิธีใด (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 20.1 สอบถามจากพี่เลี้ยงเด็ก
- 20.2 เข้าเยี่ยมชมและซักถามปัญหา พร้อมให้ข้อเสนอแนะ
- 20.3 ให้พี่เลี้ยงเด็กรายงานด้วยวาจา
- 20.4 การประชุมปรึกษาหารือ
- 20.5 อื่นๆ โปรดระบุ.....
21. ท่านกำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมของพี่เลี้ยง
เด็กอย่างไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 21.1 ไม่มีการกำหนดแน่นอน
- 21.2 อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
- 21.3 อย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง
- 21.4 อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
- 21.5 อื่นๆ โปรดระบุ.....
22. สถานรับเลี้ยงเด็กของท่านได้รับการสนับสนุนในด้านการจัดสภาพแวดล้อมจากภายนอก
อย่างไรบ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 22.1 บุคคลในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงอาคารสถานที่

- 22.2 ได้รับบริจาคสื่อ วัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ จากผู้ปกครอง
- 22.3 ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการเข้ามาช่วยจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานรับเลี้ยงเด็ก
- 22.4 ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการเข้ามาช่วยดูแลเด็ก
- 22.5 ผู้ปกครองเข้ามาช่วยในการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับเด็ก
- 22.6 มีหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกมาให้ความรู้และให้การสนับสนุน
- 22.7 อื่นๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง และแบบสอบถามในแต่ละข้อสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

- ท่านพบปัญหาเกี่ยวกับนโยบายการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กของท่านหรือไม่

พบ	ไม่พบ
----	-------

ถ้าท่านพบปัญหา ท่านพบปัญหาในเรื่องใดบ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

 - 1.1 สถานรับเลี้ยงเด็กยังไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายทั้งหมดได้
 - 1.2 บุคลากรยังไม่เข้าใจนโยบายการจัดสภาพแวดล้อม
 - 1.3 นโยบายที่กำหนดยากแก่การปฏิบัติ
 - 1.4 มีนโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานรับเลี้ยงเด็กที่ไม่ชัดเจน
 - 1.5 อื่นๆ โปรดระบุ
- ท่านพบปัญหาในการส่งเสริมความรู้ความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อมให้กับบุคลากรหรือไม่

พบ	ไม่พบ
----	-------

ถ้ามีปัญหา ท่านพบปัญหาในเรื่องใดบ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

 - 2.1 ขาดงบประมาณในการส่งเสริมความรู้ให้กับพี่เลี้ยงเด็ก
 - 2.2 ขาดแหล่งให้ความรู้
 - 2.3 พี่เลี้ยงเด็กขาดความสนใจ
 - 2.4 อื่นๆ โปรดระบุ.....
- สถานรับเลี้ยงเด็กของท่านพบปัญหาในการจัดบริการสื่อ วัสดุและอุปกรณ์หรือไม่

พบ	ไม่พบ
----	-------

ถ้ามีปัญหา ท่านพบปัญหาในเรื่องใดบ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 3.1 งบประมาณไม่เพียงพอ
- 3.2 ขาดการดูแลรักษาสื่อ วัสดุและอุปกรณ์
- 3.3 ขาดความร่วมมือจากพี่เลี้ยงเด็กในการผลิตและนำสื่อไปใช้
- 3.4 สื่อที่มีอยู่ไม่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก
- 3.5 อื่นๆ โปรดระบุ

4. ท่านพบปัญหาในการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมของพี่เลี้ยงเด็กหรือไม่

พบ	ไม่พบ
- ถ้ามีปัญหา ท่านพบปัญหาในเรื่องใดบ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 4.1 ไม่มีเวลาเพียงพอ
 - 4.2 การติดตามผลทำได้ไม่ต่อเนื่อง
 - 4.3 ขาดผู้แนะนำในการกำกับดูแลติดตามผล
 - 4.4 อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. ท่านพบปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนด้านการจัดสภาพแวดล้อมจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็กหรือไม่

พบ	ไม่พบ
- ถ้ามีปัญหา ท่านพบปัญหาในเรื่องใดบ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 5.1 ชุมชนยังให้การสนับสนุนน้อย
 - 5.2 ผู้ปกครองไม่มีเวลาในการให้การสนับสนุน
 - 5.3 หน่วยงานต่างๆ ที่ให้การสนับสนุนยังมีน้อย
 - 5.4 ยังไม่มีการประสานงานการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก
 - 5.5 อื่นๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ในการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานรับเลี้ยงเด็ก

.....

.....

แบบสอบถามสำหรับพี่เลี้ยงเด็ก

เรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรม
ประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์

แบบสอบถามสำหรับพี่เลี้ยงเด็กฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและ
ปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์
กรุงเทพมหานคร ด้านการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม

คำชี้แจง

1. ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้คือพี่เลี้ยงเด็กที่ทำงานในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน
สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร
2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ
 - ตอนที่1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ ดังนี้
 - 1) สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ
 - 2) สภาพแวดล้อมด้านสังคม
 - ตอนที่3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม
 - ตอนที่4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ
3. การตอบแบบสอบถามนี้ไม่ต้องลงนามผู้ตอบ คำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อตัว
ท่านหรือฐานะการงานของท่านแต่อย่างใด ข้อมูลที่ได้นี้จะนำไปใช้เพื่อการวิจัยทางวิชาการเท่านั้น
4. โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อ ทุกตอนเพราะคำตอบของท่านทุกคำตอบมีประโยชน์
และมีคุณค่าเป็นอย่างมากต่อการนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดสภาพแวดล้อมใน
สถานรับเลี้ยงเด็กต่อไป

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง สภาพจริงของการส่งเสริมและการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และสภาพแวดล้อมด้านสังคม ที่ปรากฏในสถานรับเลี้ยงเด็ก

สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ หมายถึง ลักษณะของการจัดอาคารสถานที่ การดูแลอนามัยสิ่งแวดล้อม วัสดุอุปกรณ์ และมาตรการป้องกันความปลอดภัย

สภาพแวดล้อมด้านสังคม หมายถึง ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพี่เลี้ยงเด็ก อัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็ก หน้าที่และความรับผิดชอบของพี่เลี้ยงเด็ก และความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง การปฏิบัติที่เป็นจริงในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก 5 ด้าน ได้แก่ นโยบายการจัดสภาพแวดล้อม การส่งเสริมบุคลากร การจัดบริการสื่อวัสดุและอุปกรณ์ การติดตามผลของการจัดสภาพแวดล้อม และการสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก

นโยบายการจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง หลักและวิธีปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพและด้านสังคม

การส่งเสริมบุคลากร หมายถึง การดำเนินการเพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อม และการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับพี่เลี้ยงเด็ก

การจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ หมายถึง หลักและวิธีการเลือกสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ที่จัดเตรียมให้มีในสถานรับเลี้ยงเด็ก และการช่วยเหลือสนับสนุนให้พี่เลี้ยงเด็กรู้วิธีการใช้ให้มีประสิทธิภาพ

การติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง วิธีการชี้แนวทางให้พี่เลี้ยงเด็กปรับปรุงหรือพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพและด้านสังคมให้มีความเหมาะสมกับเด็กมากยิ่งขึ้น

การสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก หมายถึง การได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงาน องค์กร ผู้ปกครอง หรือชุมชน ในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และด้านสังคม

การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง การปฏิบัติตามที่เกิดขึ้นจริงของสถานรับเลี้ยงเด็ก ในด้านการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และด้านสังคม

ปัญหาการจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องที่ทำให้การส่งเสริมและการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพและด้านสังคม ในสถานรับเลี้ยงเด็กไม่เป็นไปตามความมุ่งหมาย

ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก หมายถึง เจ้าของกิจการที่ทำหน้าที่บริหารงาน และจัดการสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือผู้ดูแลแทนเจ้าของกิจการ

พี่เลี้ยงเด็ก หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิดถึง 3 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน

เด็ก หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิด ถึง 3ปี เข้ารับบริการให้การเลี้ยงดูในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร

เด็กวัยทารก หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิด ถึง 1½ ปี เข้ารับบริการให้การเลี้ยงดูในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน กรุงเทพมหานคร

เด็กวัยเตาะแตะ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 1½ ถึง 3 ปี เข้ารับบริการให้การเลี้ยงดูในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน กรุงเทพมหานคร

สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน หมายถึง สถานที่ที่เปิดบริการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี ในกรุงเทพมหานคร ดำเนินการโดยบุคลากรที่ไม่ได้มาจากหน่วยงานของรัฐบาล และได้รับการอนุมัติจากกรมประชาสงเคราะห์ให้เปิดบริการเลี้ยงดูเด็กได้

แบบสอบถามสำหรับพี่เลี้ยงเด็ก

เรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรม
ประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

ตอนที่1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวท่าน โดยเขียนเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความ หรือ
เติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 26 ปี

26-30 ปี

31-35 ปี

มากกว่า 35 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. ประสบการณ์ทำงาน

ต่ำกว่า 1 ปี

1-5 ปี

6-10 ปี

มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

5. ท่านมีประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับเด็กวัยแรกเกิดถึง 3 ปี หรือไม่

ไม่มีประสบการณ์

มีประสบการณ์ในการเข้าอบรม/สัมมนา

ตอนที่2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง และแบบสอบถามในแต่ละข้อสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

1. สถานรับเลี้ยงเด็กของท่านมีการจัดอาคารสถานที่อย่างไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 1.1 จัดให้มีหน้าต่างและประตูที่มีขนาดและจำนวนเหมาะสมกับขนาดของห้อง
 - 1.2 หน้าต่างมีระดับต่ำพอที่เด็กสามารถมองออกไปข้างนอกได้
 - 1.3 ประตูทำจากวัสดุที่เบาพอที่เด็กสามารถเปิดเองได้
 - 1.4 ประตูมีขนาดกว้างพอที่จะเคลื่อนย้ายเด็กได้สะดวก
 - 1.5 จัดให้มีบริเวณสำหรับนอนที่กว้างพอสำหรับเด็ก
 - 1.6 แยกที่นอนสำหรับเด็กแต่ละคน
 - 1.7 จัดให้มีบริเวณรับประทานอาหารที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ
 - 1.8 จัดให้มีอุปกรณ์ เครื่องใช้ในการรับประทานอาหารที่เพียงพอกับจำนวนเด็ก
 - 1.9 จัดให้มีที่ซักเด็กปวยโดยแยกเป็นสัดส่วน
 - 1.10 จัดให้มีอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฐมพยาบาล มีตู้ยา ยาสามัญประจำบ้าน และเครื่องใช้เวชภัณฑ์ที่จำเป็น
 - 1.11 จัดให้มีบริเวณทำความสะอาดตัวเด็กแยกเป็นสัดส่วน
 - 1.12 จัดให้มีอุปกรณ์ที่จำเป็นในการทำความสะอาดตัวเด็กตามสมควร เช่น อ่างอาบน้ำ ผ้าเช็ดตัว สบู่ ฟองน้ำ เป็นต้น
 - 1.13 จัดให้มีห้องส้วมที่ถูกสุขลักษณะและเหมาะสมกับวัยของเด็ก
 - 1.14 อื่นๆ โปรดระบุ.....

2. สถานรับเลี้ยงเด็กของท่านมีการจัดอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างไร(เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 2.1 ภายในอาคารมีแสงสว่างที่เพียงพอ
 - 2.2 ภายในอาคารมีการถ่ายเทอากาศได้สะดวก
 - 2.3 สภาพพื้นภายในอาคารทำด้วยวัสดุที่ปลอดภัย ไม่ลื่น
 - 2.4 ภายในอาคารไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก
 - 2.5 พนักห้องทำจากวัสดุที่สามารถทำความสะอาดได้ง่าย
 - 2.6 มีที่เก็บสิ่งปฏิกูลทั้งภายในและภายนอกอาคารอย่างเพียงพอและมีการกำจัด ทุกวัน
 - 2.7 จัดให้มีรั้วที่ปลอดภัยและมีทางเข้าออกไม่น้อยกว่า 2 ทาง

- 2.8 ภายนอกอาคารมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ไม่ตั้งอยู่ในแหล่งฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงรบกวน
- 2.9 จัดให้มีบริเวณเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย มีร่มเงา เป็นสัดส่วน และมีเครื่องเล่นเพียงพอกับจำนวนเด็ก
- 2.10 อื่นๆ โปรดระบุ.....

3. สถานรับเลี้ยงเด็กของท่านมีการจัดวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ อย่างไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 3.1 จัดให้มีตู้หรือชั้นวางของอย่างเพียงพอและอยู่ในสภาพที่ใช้การได้
- 3.2 จัดให้มีตู้หรือชั้นวางของที่มีความสูงที่เหมาะสมกับเด็ก
- 3.3 จัดให้มีเครื่องนอนที่อยู่ในสภาพดี ปลอดภัย และเพียงพอสำหรับเด็กแต่ละคน
- 3.4 จัดให้มีภาชนะสำหรับเด็กใช้บริโภคอย่างเพียงพอ ไม่เป็นพิษ ทนทาน และทำความสะอาดได้ง่าย
- 3.5 จัดให้มีภาชนะใส่น้ำที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ
- 3.6 จัดให้มีเครื่องใช้ในการทำความสะอาดสำหรับเด็กแต่ละคน
- 3.7 จัดให้มีโต๊ะและเก้าอี้ที่มีขนาดหลากหลาย เหมาะสมกับวัยของเด็ก และปลอดภัย
- 3.8 จัดให้มีของเล่นและสื่อพัฒนาเด็กที่เพียงพอ มีความปลอดภัย มีความหลากหลาย และเหมาะสมกับวัยของเด็ก
- 3.9 อื่นๆ โปรดระบุ.....
4. สถานรับเลี้ยงเด็กของท่านมีมาตรการป้องกันความปลอดภัยอย่างไร(เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 4.1 จัดให้มีการติดตั้งเครื่องตัดไฟหรือเครื่องดับเพลิง
- 4.2 หลีกเลี่ยงเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่างๆที่เป็นของแตกง่าย แหวมคม ไม่มีเสี้ยน
- 4.3 ติดตั้งปลั๊กไฟสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร หรือมีที่ปิดที่ปลอดภัย
- 4.4 มีสถานที่เก็บยา น้ำยาทำความสะอาด สารพิษ ไม่ขีดไฟ ของมีคม และสิ่งต่างๆที่อาจเกิดอันตรายกับเด็กที่มีดขีด
- 4.5 ไม่มีของเล่นที่เสียหาย หรือของเล่นที่สามารถถอดเป็นชิ้นเล็กๆ ได้
- 4.6 ของเล่นไม่มีส่วนประกอบของสีและวัสดุที่เป็นพิษต่อเด็ก
- 4.7 อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. **สำหรับพี่เลี้ยงเด็กที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กทารก** (วัยแรกเกิด ถึง 1 ½ ปี) ท่านมีวิธีในการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการ**ด้านร่างกาย**ของเด็กทารกอย่างไร (ถ้าท่านไม่ได้ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กทารกให้ข้ามไปตอบในข้อถัดไป) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 5.1 สร้างความไว้วางใจให้กับเด็กทารกโดยการดูแลเด็กเป็นรายบุคคล
 - 5.2 สร้างความผูกพันโดยการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กทารกอย่างใกล้ชิด
 - 5.3 ให้เด็กทารกได้เคลื่อนไหวอย่างมีอิสระและมีการตรวจสอบความปลอดภัยของพื้นที่
 - 5.4 จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสและเป็นสิ่งที่น่าสนใจให้กับเด็กทารก
 - 5.5 ให้เด็กทารกได้ออกมานอกอาคารอย่างสม่ำเสมอ และให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหว เช่น คืบ คลาน ปีน
 - 5.6 ดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของเด็กทารกโดยมีการตรวจสอบสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัย และมีการดูแลความสะอาดของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้กับเด็ก
 - 5.7 จัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ในการพัฒนา**ด้านร่างกาย**ของเด็กทารก เช่น โม่บาย เครื่องเล่นไขว่คว่ำ ตุ๊กตา กระดาษที่แข็งแรงไม่แตก ลูกบอลชนิดต่างๆ เป็นต้น
 - 5.8 จัดตารางเวลาสำหรับเด็กทารกให้มีความยืดหยุ่น โดยตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล
 - 5.9 อื่นๆ โปรดระบุ.....
6. **สำหรับพี่เลี้ยงเด็กที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กเตาะเตาะ** (อายุ 1 ½ ปี ถึง 3ปี) ท่านมีวิธีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการ**ด้านร่างกาย**ของเด็กเตาะเตาะอย่างไร (ถ้าท่านไม่ได้ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กเตาะเตาะให้ข้ามไปตอบในข้อถัดไป) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 6.1 ให้เด็กเตาะเตาะได้ทำสิ่งต่างๆอย่างอิสระ
 - 6.2 จัดสรรพื้นที่ภายในห้องให้เป็นสัดส่วนเพื่อให้เด็กเตาะเตาะได้มีบริเวณส่วนตัวสำหรับการเล่นและการสำรวจด้วยตนเอง
 - 6.3 ส่งเสริมการเคลื่อนไหวของเด็กเตาะเตาะโดยการจัดวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ที่เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับให้เด็กปีนป่าย และเคลื่อนไหว
 - 6.4 ให้โอกาสเด็กเตาะเตาะได้ดูแลตนเอง เช่น การรับประทานอาหาร การแต่งตัว ทำความสะอาดร่างกาย เป็นต้น

- 6.5 จัดของเล่นที่มีความหลากหลายและไม่ซ้ำซากให้เด็กเตาะแตะได้เล่น เช่น เลโก้ ลูกบอลขนาดต่างๆ บล็อกไม้ เป็นต้น
- 6.6 จัดตารางเวลาสำหรับเด็กเตาะแตะเป็นรายบุคคล
- 6.7 อื่นๆ โปรดระบุ.....

7. **สำหรับพี่เลี้ยงเด็กที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กทารก** (วัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี) ท่านมีวิธีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการ**ด้านสังคมและอารมณ์**ของเด็กทารกอย่างไร(ถ้าท่านไม่ได้ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กทารกให้ข้ามไปตอบในข้อถัดไป) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 7.1 มีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กทารก
- 7.2 มีการตอบสนองของเด็กทารกอย่างเหมาะสม เช่น คอยสังเกตและปรับการดูแลให้เหมาะสมกับเด็กทารกแต่ละคน
- 7.3 สัมผัสร่างกายเด็กทารกอย่างอบอุ่น และคอยดูแลเด็กตลอดเวลา
- 7.4 คำนึงถึงข้อจำกัดของเด็กทารก เช่น ยอมรับว่าเด็กทารกไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้
- 7.5 อื่นๆ โปรดระบุ.....

8. **สำหรับพี่เลี้ยงเด็กที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กเตาะแตะ** (อายุ 1 1/2 ปี ถึง 3ปี) ท่านมีวิธีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการ**ด้านสังคมและอารมณ์**ของเด็กเตาะแตะอย่างไร (ถ้าท่านไม่ได้ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กเตาะแตะให้ข้ามไปตอบในข้อถัดไป) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 8.1 มีการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองของเด็กเตาะแตะโดยการให้เด็กได้ทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองตามความสามารถ
- 8.2 ยอมรับในการแสดงออกของเด็กเตาะแตะ
- 8.3 เข้าไปช่วยเหลือเด็กเตาะแตะเมื่อเด็กต้องแยกจากผู้ปกครอง
- 8.4 จัดกิจกรรมที่เด็กเตาะแตะได้ทำร่วมกัน
- 8.5 รับรู้และยอมรับอารมณ์ที่เกิดขึ้นของเด็กเตาะแตะ
- 8.6 ปฏิบัติกับเด็กด้วยความรัก ไม่ลงโทษเด็กด้วยความรุนแรง
- 8.7 ใช้วิธีการที่เหมาะสมในการแนะนำการแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับเด็กเตาะแตะ
- 8.8 จัดกิจกรรมต่างๆที่เด็กเตาะแตะสามารถประสบความสำเร็จได้
- 8.9 อื่นๆ โปรดระบุ.....

9. **สำหรับพี่เลี้ยงเด็กที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กทารก** (วัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี) ท่านมีวิธีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษาของเด็กทารกอย่างไร (ถ้าท่านไม่ได้ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กทารกให้ข้ามไปตอบในข้อถัดไป) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 9.1 สร้างความรู้สึกที่ปลอดภัยให้กับเด็กทารก
 - 9.2 เปิดโอกาสให้เด็กทารกได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆรอบตัว
 - 9.3 เปิดโอกาสให้เด็กทารกได้ใช้ประสาทสัมผัสในการสำรวจสิ่งต่างๆ อย่างอิสระ
 - 9.4 เล่นกับเด็กทารก
 - 9.5 รับฟังและตอบสนองต่อการสื่อสารของเด็กทารก
 - 9.6 จัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ที่น่าสนใจและมีจำนวนเพียงพอกับเด็กทารก
 - 9.7 พูดคุยกับเด็กทารกเป็นรายบุคคล
 - 9.8 มีการชมเชย และให้กำลังใจเมื่อเด็กทารกพยายามจะสื่อสารด้วยการเปล่งเสียงออกมา
 - 9.9 ร้องเพลงและท่องคำกลอนให้เด็กทารกฟัง
 - 9.10 อื่นๆ โปรดระบุ.....
10. **สำหรับพี่เลี้ยงเด็กที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กเตาะเตะ** (อายุ 1 1/2 ปี ถึง 3ปี) ท่านมีวิธีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษาของเด็กเตาะเตะอย่างไร (ถ้าท่านไม่ได้ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กเตาะเตะให้ข้ามไปตอบในข้อถัดไป) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 10.1 จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่น่าสนใจ แปลกใหม่ และท้าทายสำหรับเด็กเตาะเตะ
 - 10.2 ให้เด็กเตาะเตะได้มีอิสระในการทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง
 - 10.3 คอยสังเกตระดับความสามารถและความสนใจของเด็กเตาะเตะและจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเขา
 - 10.4 เปิดโอกาสให้เด็กเตาะเตะได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น
 - 10.5 ให้ความสนใจกับสิ่งที่เด็กเตาะเตะพยายามสื่อสารออกมา
 - 10.6 พูดคุยกับเด็กเตาะเตะบ่อยๆ โดยใช้คำพูดที่ชัดเจนและใช้คำง่ายๆ
 - 10.7 พูดคุยกับเด็กเตาะเตะเป็นรายบุคคล
 - 10.8 ร้องเพลง ท่องบทกลอน และเล่นเกมกับเด็กเตาะเตะ
 - 10.9 อ่านหนังสือให้เด็กเตาะเตะฟัง
 - 10.10 อื่นๆ โปรดระบุ.....
11. อัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กต่อเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กของท่านเป็นอย่างไร

- 11.1 เด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี
 พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็กไม่เกิน 5 คน
 พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็กมากกว่า 5 คน
- 11.2 เด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี
 พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็กไม่เกิน 10 คน
 พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อเด็กมากกว่า 10 คน

12. ท่านมีหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างไรบ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 12.1 มีหน้าที่ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม
- 12.2 มีหน้าที่ทำการประเมินสุขภาพเด็กโดยใช้สมุดสุขภาพประจำตัวเด็กอย่างน้อย 3-6 เดือนต่อครั้ง
- 12.3 มีหน้าที่ทำการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้คู่มือและสมุดบันทึกพฤติกรรมของเด็กและแจ้งให้ผู้ปกครองทราบเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
- 12.4 มีหน้าที่สื่อสารกับผู้ปกครองของเด็ก
- 12.5 มีหน้าที่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของเด็ก เช่น เติร์ยมนม และอาหารให้กับเด็ก
- 12.6 มีหน้าที่วางแผนกิจกรรมสำหรับเด็กเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล
- 12.7 มีหน้าที่ปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมเมื่อถึงเวลาอันสมควร
- 12.8 อื่นๆ โปรดระบุ.....

13. ท่านมีวิธีสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองอย่างไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 13.1 ติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองทางจดหมาย จดหมายข่าว และบอร์ดประชาสัมพันธ์
- 13.2 ให้การต้อนรับและพูดคุยกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ปรีกษาและแก้ปัญหาพร้อมกัน
- 13.3 เชิญผู้ปกครองร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่สถานรับเลี้ยงเด็กจัดขึ้น
- 13.4 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาช่วยเหลือและร่วมกิจกรรมประจำวันของเด็ก
- 13.5 ให้ผู้ปกครองร่วมเสนอความคิดเห็น วางแผนการอบรมเลี้ยงดูเด็กร่วมกับพี่เลี้ยงเด็ก
- 13.6 จัดกิจกรรมต่างๆ ในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
- 13.7 จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับเด็ก
- 13.8 อื่นๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม

ถ้าท่านพบปัญหา ท่านพบปัญหาในเรื่องใดบ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 3.1 มีจำนวนตู้และชั้นวางของไม่เพียงพอ
 - 3.2 ตู้และชั้นวางของสูงเกินไปไม่เหมาะกับเด็ก
 - 3.3 ภาชนะที่ให้เด็กใช้บริโภคไม่สะอาดและไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก
 - 3.4 ให้เด็กใช้เครื่องนอนร่วมกัน
 - 3.5 ภาชนะใส่ดื่มน้ำไม่สะอาด
 - 3.6 ให้เด็กใช้ผ้าเช็ดตัวร่วมกัน
 - 3.7 โต๊ะและเก้าอี้มีขนาดไม่เหมาะสมกับเด็ก
 - 3.8 ของเล่นและสื่อมีจำนวนไม่เพียงพอกับเด็ก
 - 3.9 อื่นๆ โปรดระบุ.....
-
-
-

4. ท่านพบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องมาตรการป้องกันความปลอดภัยในสถานรับเลี้ยงเด็กของท่านหรือไม่

พบ ไม่พบ

ถ้าท่านพบปัญหา ท่านพบปัญหาในเรื่องใดบ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 4.1 ไม่มีการติดตั้งเครื่องตัดไฟและเครื่องดับเพลิง
 - 4.2 มีเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่างๆที่เป็นของแหลมคม แดงง่าย และมีเสี้ยน
 - 4.3 ติดตั้งปลั๊กไฟสูงจากพื้นเพียงเล็กน้อยและไม่มีที่ปิดให้เรียบร้อย
 - 4.4 ไม่มีสถานที่เก็บยา น้ำยาทำความสะอาด สารพิษ ไม้ขีดไฟ ของมีคม และ
สิ่งต่างๆที่อาจเกิดอันตรายกับเด็กที่มิดชิด
 - 4.5 มีของเล่นที่เสียหาย หรือของเล่นที่สามารถถอดเป็นชิ้นเล็กๆได้
 - 4.6 ของเล่นมีส่วนประกอบของสีและวัสดุที่เป็นพิษต่อเด็ก
 - 4.7 อื่นๆ โปรดระบุ.....
-
-
-

แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก

เรื่อง สภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน
สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์

แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็กชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

1. ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือผู้ที่ทำหน้าที่แทน

2. ลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล แบบกึ่งมีโครงสร้าง ผู้สัมภาษณ์ถามตามแนวการสัมภาษณ์และคำถามโดยอาจดัดแปลงคำถามที่เหมาะสมตามสถานการณ์และผู้ให้สัมภาษณ์สามารถตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

3. แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหา พร้อมทั้งแนวทางการแก้ไขการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) นโยบายการจัดสภาพแวดล้อม
- 2) การส่งเสริมบุคลากร
- 3) การจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์
- 4) การติดตามผลของการจัดสภาพแวดล้อม
- 5) การสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก

การปฏิบัติในการสัมภาษณ์

1. การเตรียมตัวก่อนไปสัมภาษณ์
 - 1.1 ศึกษาและทำความเข้าใจคำถามในการสัมภาษณ์ให้ชัดเจน
 - 1.2 นัดแนะเวลา และสถานที่สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์
2. การดำเนินการสัมภาษณ์
 - 2.1 ผู้สัมภาษณ์แนะนำตนเอง และบอกจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์
 - 2.2 สนทนาเรื่องทั่วไปเพื่อสร้างความคุ้นเคยในการสัมภาษณ์
 - 2.3 ขออนุญาตจดบันทึกและบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์

2.4 เริ่มต้นการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์

การบันทึกข้อมูล

1. ผู้สัมภาษณ์บันทึกข้อมูลตอนที่ 1 ก่อนการสัมภาษณ์
2. ผู้สัมภาษณ์บันทึกข้อมูลตอนที่ 2 ระหว่างการสัมภาษณ์
3. จัดบันทึกคำพูด และบันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์..... ปี

เพศ ชาย หญิง

ชื่อสถานรับเลี้ยงเด็ก.....

ประสบการณ์ในการทำงาน ต่ำกว่า 1 ปี 1-5 ปี 6-10 ปี มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

วุฒิการศึกษาสูงสุด

วันที่ให้สัมภาษณ์.....เวลา.....ถึง.....น.

สถานที่จัดสัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม

1. นโยบายการจัดสภาพแวดล้อม

คำถาม :

- ท่านมีนโยบายในการจัดอาคารสถานที่อย่างไร
- ท่านมีนโยบายในการจัดอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างไร
- ท่านมีนโยบายในการจัดวัสดุอุปกรณ์อย่างไร
- ท่านมีนโยบายในการวางมาตรการป้องกันความปลอดภัยอย่างไร
- ท่านมีนโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กทารก และเด็กเตาะตะอย่างไร
- ท่านมีนโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านอารมณ์สังคมของเด็กทารก และเด็กเตาะตะอย่างไร
- ท่านมีนโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษาของเด็กทารก และเด็กเตาะตะอย่างไร
- ท่านมีนโยบายเกี่ยวกับอัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็กอย่างไร
- ท่านมีนโยบายในการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้พี่เลี้ยงเด็กมีอย่างไร
- ท่านมีนโยบายในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองอย่างไร

- ท่านมีปัญหเกี่ยวกับนโยบายการจัดสภาพแวดล้อมอะไรบ้าง และได้แก้ไขปัญหอย่างไร

2. การส่งเสริมบุคลากร

คำถาม :

- ท่านดำเนินการส่งเสริมความรู้ความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อมให้กับบุคลากรอย่างไร
- ท่านดำเนินการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับพี่เลี้ยงเด็กอย่างไร
- ท่านมีปัญหเกี่ยวกับการส่งเสริมบุคลากรอะไรบ้าง และได้แก้ไขปัญหอย่างไร

3. การจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์

คำถาม :

- ในสถานรับเลี้ยงเด็กของท่านผู้ใดที่ทำหน้าที่จัดซื้อและจัดหาสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์
- ท่านมีหลักในการเลือกสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์อย่างไร
- ท่านมีวิธีการช่วยเหลือและสนับสนุนพี่เลี้ยงเด็กเกี่ยวกับการใช้สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์อย่างไร
- ท่านมีปัญหเกี่ยวกับการจัดบริการสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์อะไรบ้าง และได้แก้ไขปัญหอย่างไร

4. การติดตามผลของการจัดสภาพแวดล้อม

คำถาม :

- ท่านมีวิธีการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมของพี่เลี้ยงเด็กอย่างไร
- ท่านได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมของพี่เลี้ยงเด็กอย่างไร
- ท่านมีปัญหเกี่ยวกับการติดตามผลของการจัดสภาพแวดล้อมอะไรบ้าง และได้แก้ไขปัญหอย่างไร

5. การสนับสนุนจากภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็ก

คำถาม :

- สถานรับเลี้ยงเด็กของท่านได้รับการสนับสนุนจากภายนอกหรือไม่ อย่างไร
- ท่านมีปัญหากับการได้รับการสนับสนุนจากภายนอกอะไรบ้าง และได้แก้ไขปัญหานั้นอย่างไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์พี่เลี้ยงเด็ก

เรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน
สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์

แบบสัมภาษณ์พี่เลี้ยงเด็กชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

1. ผู้ให้ข้อมูล คือ พี่เลี้ยงเด็กที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี และพี่เลี้ยงเด็กที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3 ปี

2. ลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล แบบกึ่งมีโครงสร้าง ผู้สัมภาษณ์ถามตามแนวการสัมภาษณ์และคำถามโดยอาจดัดแปลงคำถามที่เหมาะสมตามสถานการณ์และผู้ให้สัมภาษณ์สามารถตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

3. แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหา พร้อมทั้งแนวทางการแก้ไขการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

1) สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

1.1) อาคารสถานที่

1.2) อนามัยสิ่งแวดล้อม

1.3) วัสดุอุปกรณ์

1.4) มาตรการป้องกันความปลอดภัย

2) สภาพแวดล้อมด้านสังคม

2.1) การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

2.2) อัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็ก

2.3) หน้าที่และความรับผิดชอบของพี่เลี้ยงเด็ก

2.4) ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

การปฏิบัติในการสัมภาษณ์

1. การเตรียมตัวก่อนไปสัมภาษณ์
 - 1.1 ศึกษาและทำความเข้าใจคำถามในการสัมภาษณ์ให้ชัดเจน
 - 1.2 นัดแนะเวลา และสถานที่สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์
2. การดำเนินการสัมภาษณ์
 - 2.1 ผู้สัมภาษณ์แนะนำตนเอง และบอกจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์
 - 2.2 สนทนาเรื่องทั่วไปเพื่อสร้างความคุ้นเคยในการสัมภาษณ์
 - 2.3 ขออนุญาตจดบันทึกและบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์
 - 2.4 เริ่มต้นการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์

การบันทึกข้อมูล

1. ผู้สัมภาษณ์บันทึกข้อมูลตอนที่ 1 ก่อนการสัมภาษณ์
2. ผู้สัมภาษณ์บันทึกข้อมูลตอนที่ 2 ระหว่างการสัมภาษณ์
3. จดบันทึกคำพูด และบันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์พี่เลี้ยงเด็ก

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์..... ปี
 เพศ ชาย หญิง
 ชื่อสถานรับเลี้ยงเด็ก.....
 ประสบการณ์ในการทำงาน ต่ำกว่า 1 ปี 1-5 ปี 6-10 ปี มากกว่า10 ปีขึ้นไป
 วุฒิการศึกษาสูงสุด
 วันที่ให้สัมภาษณ์.....เวลา.....ถึง.....น.
 สถานที่จัดสัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม

1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

คำถาม :

- ท่านมีวิธีการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องดูแลเด็กอย่างไร
- ท่านมีวิธีการดูแลอนามัยสิ่งแวดล้อมในห้องดูแลเด็กอย่างไร
- ท่านมีวิธีการจัดวัสดุอุปกรณ์ต่างๆในห้องดูแลเด็กอย่างไร
- ท่านมีวิธีการป้องกันความปลอดภัยให้กับเด็กที่อยูในการดูแลอย่างไร
- ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมอะไรบ้าง และมีวิธีการแก้ไขอย่างไร

2. สภาพแวดล้อมด้านสังคม

คำถาม :

- ท่านมีวิธีการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กที่อยูในการดูแลอย่างไร
- ท่านมีวิธีการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคมของเด็กที่อยูในการดูแลอย่างไร
- ท่านมีวิธีการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษาของเด็กที่อยูในการดูแลอย่างไร
- อัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็กภายในห้องดูแลเด็กของท่านเป็นเท่าใด
- ท่านมีหน้าที่และความรับผิดชอบในเรื่องใดบ้าง

- ท่านมีวิธีสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองอย่างไร
- ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมด้านสังคมอะไรบ้าง และมีวิธีการแก้ไขอย่างไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสำรวจการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ
เรื่อง การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชา
สงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์

แบบสำรวจฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

แหล่งข้อมูล

สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

การปฏิบัติในการใช้แบบสำรวจ

1. ศึกษารายละเอียดการสำรวจให้ชัดเจนและทำความเข้าใจการบันทึกข้อมูลตามรายการในแบบสำรวจการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพโดยสำรวจจากสิ่งที่พบเห็นประกอบการถามรายละเอียดที่น่าสนใจจากพี่เลี้ยงเด็ก
2. ทำการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับชื่อสถานรับเลี้ยงเด็กและวันที่สำรวจให้เรียบร้อยก่อนเริ่มการสำรวจ
3. บันทึกการสังเกตโดยมีวิธีบันทึก ดังนี้
 - 3.1 บันทึกตามรายการในแบบสำรวจ หากพบรายการใดให้ใส่เครื่องหมาย ในช่องผลการสำรวจ “พบ” หรือถ้าไม่พบรายการใดให้ใส่เครื่องหมาย ในช่องผลการสำรวจ “ไม่พบ”
 - 3.2 ถ้าพบรายการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องแต่ไม่มีในรายการของแบบสำรวจให้บันทึกในช่องบันทึกการสำรวจเพิ่มเติม
 - 3.3 รวบรวมหลักฐานที่เกี่ยวข้องตามรายการในแบบสำรวจโดยใช้วิธีถ่ายภาพ

แบบสำรวจการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

เรื่อง การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์
กรุงเทพมหานคร

ชื่อสถานรับเลี้ยงเด็ก..... เขต.....

วันเดือนปีที่สำรวจ..... เวลา.....

รายการ	ผลการสำรวจ		บันทึกการสำรวจเพิ่มเติม
	พบ	ไม่พบ	
1. อาคารสถานที่			
1.1 หน้าต่างและประตู		
1.1.1 หน้าต่างมีขนาดและจำนวนเหมาะสมกับ ขนาดของห้อง
1.1.2 หน้าต่างมีระดับต่ำพอที่เด็กสามารถมอง ออกไปข้างนอกห้องได้
1.1.3 หน้าต่างมีม่านบังตาหรือบานเกร็ดเพื่อ ป้องกันแสง
1.1.4 ประตูทำจากวัสดุที่เบาพอที่เด็กจะเปิดเอง ได้
1.1.5 ประตูมีขนาดกว้างพอที่จะสามารถเคลื่อน ย้ายเด็กออกจากอาคารได้สะดวก
1.2 พื้นที่ใช้สอย			
1.2.1 บริเวณสำหรับนอน			
1.2.1.1 เด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี มีพื้นที่ไม่น้อย กว่า 1.50 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน
1.2.1.2 เด็กอายุ 2 ปีขึ้นไป มีพื้นที่ไม่น้อย กว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน

รายการ	ผลการสำรวจ		บันทึกการสำรวจเพิ่มเติม
	พบ	ไม่พบ	
1.2.1.3 มีการแยกที่นอนสำหรับเด็กแต่ละคน
1.2.2 บริเวณที่รับประทานอาหาร		
1.2.2.1 มีความสะอาด
1.2.2.2 มีการป้องกันแมลงและฝุ่นละออง
1.2.2.3 มีแสงสว่างเพียงพอ
1.2.2.4 มีอุปกรณ์ เครื่องใช้เพียงพอกับจำนวนเด็ก
1.2.3 บริเวณที่พักเด็กป่วย		
1.2.3.1 แยกเป็นสัดส่วน
1.2.3.2 มีอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฐมพยาบาล มีตู้ยา ยาสามัญประจำบ้าน เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น
1.2.4 บริเวณที่ประกอบอาหาร		
1.2.4.1 แยกออกจากบริเวณสำหรับพัฒนาเด็กพอสมควร
1.2.4.2 มีที่ล้างและเก็บภาชนะ เครื่องใช้ต่างๆ ที่สะอาด และถูกสุขลักษณะ
1.2.5 บริเวณทำความสะอาดตัวเด็ก		
1.2.5.1 มีการจัดบริเวณสำหรับทำความสะอาดตัวเด็กแยกออกเป็นสัดส่วน
1.2.5.2 มีอุปกรณ์ที่จำเป็นตามสมควร เช่น อ่างอาบน้ำ ผ้าเช็ดตัว สบู่ ฟองน้ำ เป็นต้น

รายการ	ผลการสำรวจ		บันทึกการสำรวจเพิ่มเติม
	พบ	ไม่พบ	
1.2.6ห้องส้วมสำหรับเด็ก		
1.2.6.1 มีที่ถ่ายอุจจาระโดยเฉลี่ย 1 ที่ ต่อเด็กที่มีอายุ 1 ปี ขึ้นไป จำนวน 10-12 คน
1.2.6.2 มีฐานส้วมที่เด็กสามารถก้าวขึ้นได้ง่าย
1.2.6.3 ประตูไม่ใส่กลอนหรือกุญแจ
1.2.6.4 มีส่วนสูงที่สามารถมองเห็นเด็กได้จากภายนอก
1.2.6.5 ห้องส้วมตั้งอยู่ไม่ไกลจากห้องพัฒนาเด็ก
2. อนามัยสิ่งแวดล้อม		
2.1 ภายในอาคาร		
2.1.1แสงสว่าง:มีแสงสว่างเพียงพอโดยสม่ำเสมอทั่วทั้งห้อง และไม่จ้าเกินไป
2.1.2การถ่ายเทอากาศ:มีพื้นที่ของหน้าต่าง ประตู และช่องลมรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า 20 % ของพื้นที่ห้อง
2.1.3สภาพพื้นภายในห้อง		
2.1.3.1 พื้นไม่ลื่นและไม่ชื้น
2.1.3.2 พื้นปูด้วยวัสดุที่มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ
2.1.3.3 พื้นห้องสะอาด ทำความสะอาดได้ง่าย
2.1.4เสียง:ไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก

รายการ	ผลการสำรวจ		บันทึกการสำรวจเพิ่มเติม
	พบ	ไม่พบ	
2.1.5ผนังห้อง		
2.1.5.1 ทำจากวัสดุที่สามารถทำความสะอาดได้ง่าย
2.1.5.2 ใช้ในการติดผลงานของเด็กหรือติดประกาศถึงผู้ปกครอง
2.1.6การเก็บสิ่งปฏิกูล		
2.1.6.1 มีที่เก็บสิ่งปฏิกูลทั้งภายในและภายนอกอย่างเพียงพอ
2.1.6.2 มีการจัดเก็บสิ่งปฏิกูลอย่างถูกสุขลักษณะ และมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน
2.2 ภายนอกอาคาร		
2.2.1 รั้ว		
2.2.1.1 มีความปลอดภัย
2.2.1.2 มีทางเข้า-ออก ไม่น้อยกว่าสองทาง (ถ้ามีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2 เมตร)
2.2.2 มลภาวะ		
2.2.2.1 มีการกำจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยเป็นแหล่งเพาะหรือแพร่เชื้อโรค
2.2.2.2 มีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ ไม่ตั้งอยู่ในแหล่งฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงรบกวน

รายการ	ผลการสำรวจ		บันทึกการสำรวจเพิ่มเติม
	พบ	ไม่พบ	
2.2.3. ที่เล่นกลางแจ้ง		
2.2.3.1 มีพื้นที่เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตรต่อเด็ก 1 คน
2.2.3.2 พื้นของสนามปูด้วยวัสดุที่ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ
2.2.3.3 สนามมีที่ร่มเงา
2.2.3.4 มีการแบ่งสนามออกเป็นสัดส่วน
2.2.3.5 จัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัยและมีจำนวนพอสมควรกับจำนวนเด็ก
2.2.3.6 ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้มีที่เล่นกลางแจ้งเป็นการเฉพาะได้ อาจปรับใช้ที่ในร่มแทน
3. วัสดุอุปกรณ์		
3.1 ตู้หรือชั้นวางของ		
3.1.1 มีจำนวนเพียงพอและอยู่ในสภาพที่ใช้การได้
3.1.2 มีความสูงที่พอเหมาะสำหรับเด็ก
3.2 เครื่องใช้ในการนอน		
3.2.1 มีที่นอนเพียงพอสำหรับเด็กแต่ละคน
3.2.2 ไม่ให้เด็กใช้เครื่องใช้ในการนอนร่วมกัน
3.2.3 สะอาด อยู่ในสภาพที่ดี และปลอดภัย
3.3 ภาชนะสำหรับเด็กใช้ในการบริโภค		
3.3.1 มีจำนวนเพียงพอกับจำนวนเด็ก
3.3.2 ทำจากวัสดุที่ถูกต้องลักษณะไม่เป็นพิษ หนานาน ไม่แตกหักง่าย และทำความสะอาดได้ง่าย

รายการ	ผลการสำรวจ		บันทึกการสำรวจเพิ่มเติม
	พบ	ไม่พบ	
3.4 ที่ดื่ม น้ำ		
3.4.1 มีภาชนะใส่น้ำที่สะอาด มีฝาปิด
3.4.2 มีน้ำดื่มที่สะอาดถูกสุขลักษณะ
3.5 เครื่องใช้ในการทำความสะอาด		
3.5.1 จัดให้มีแปรงสีฟันและผ้าเช็ดตัวสำหรับเด็ก
แต่ละคน		
3.5.2 จัดให้มีผ้าเช็ดมือสำหรับเด็ก
3.6 โต๊ะและเก้าอี้		
3.6.1 จัดให้มีโต๊ะและเก้าอี้ที่มีขนาดหลากหลาย
เหมาะสมกับวัยของเด็ก		
3.6.2 มีความปลอดภัย
3.7 ของเล่นและสื่อพัฒนาเด็ก		
3.7.1 มีจำนวนเพียงพอทั้งในร่มและกลางแจ้ง
3.7.2 มีความปลอดภัย
3.7.3 อยู่ในสภาพที่ดี
3.7.4 มีความหลากหลายและเหมาะสมกับวัย
ของเด็ก		
3.7.5 สามารถทำความสะอาดได้ง่าย

รายการ	ผลการสำรวจ		บันทึกการสำรวจเพิ่มเติม
	พบ	ไม่พบ	
4. มาตรการป้องกันความปลอดภัย		
4.1 มีการติดตั้งเครื่องตัดไฟหรือเครื่องดับเพลิงแบบมือถือ อย่างน้อย 1 เครื่องในแต่ละชั้นของอาคาร
4.2 หลีกเลี้ยงเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่างๆ ที่เป็นของแตกง่าย แหล้มคม ไม่มีเสียง
4.3 ติดตั้งปลั๊กไฟสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร หรือถ้าติดตั้งต่ำกว่าที่กำหนด จะต้องมียูนิทที่ปลอดภัย
4.4 มีสถานที่เก็บยา น้ำยาทำความสะอาด สารพิษ ไม้ขีดไฟ ของมีคม และสิ่งต่างๆ ที่อาจจะเกิดอันตรายกับเด็กที่มีดขีด
4.5 ไม่มีของเล่นที่เสียหาย หรือของเล่นที่สามารถถอดเป็นชิ้นเล็กๆ ได้
4.6 ของเล่นไม่มีส่วนประกอบของสีและวัสดุที่เป็นพิษต่อเด็ก

**แบบสังเกตการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมในสถานรับเลี้ยงเด็ก
เรื่อง สภาพการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน
สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร**

วัตถุประสงค์

แบบสังเกตฉบับนี้จัดทำขึ้น เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร

แหล่งข้อมูล

1. พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี
2. พี่เลี้ยงเด็กที่ดูแลเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3ปี

คำชี้แจง

แบบสังเกตแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม สำหรับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี

ตอนที่ 2 การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม สำหรับเด็กอายุ 1 1/2 ปี ถึง 3ปี

การปฏิบัติในการใช้แบบสังเกต

1. ศึกษาขอบเขตและแนวทางการสังเกตให้เข้าใจอย่างชัดเจน
2. ทำการสังเกตโดยมีความตั้งใจตลอดเวลาที่สังเกต และไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในเหตุการณ์หรือกิจกรรม
3. ช่วงเวลาที่สังเกตคือช่วงเวลาตั้งแต่เด็กมาสถานรับเลี้ยงเด็กจนกระทั่งเด็กกลับบ้านทุกกิจกรรม
4. จดบันทึกโดยใช้เทปบันทึกเสียงและถ่ายภาพกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง
5. นำผลการสังเกตมาแปลความตามแนวการสังเกต

การบันทึกข้อมูล

1. บันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต ได้แก่ ชื่อพี่เลี้ยงเด็ก อายุเด็กที่อยู่ใน การดูแล จำนวนเด็ก ชื่อสถานรับเลี้ยงเด็ก วันที่สังเกต เวลาที่เริ่มสังเกต ให้เรียบร้อย ก่อนทำการสังเกต
2. บันทึกการปฏิบัติของพี่เลี้ยงเด็กลงในช่องสภาพการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

แนวทางในการสังเกตการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

ในสถานรับเลี้ยงเด็ก

สำหรับเด็กวัยแรกเกิด ถึง 1 1/2 ปี

ประเด็น	ลักษณะของการดำเนินการ
<p>1. การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก</p> <p>1.1 การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกาย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความไว้วางใจให้กับเด็กโดยการดูแลเป็นรายบุคคล - สร้างความผูกพันโดยการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอย่างใกล้ชิด - ให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างมีอิสระและมีการตรวจสอบความปลอดภัยของพื้นที่ - จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสและเป็นสิ่งที่น่าสนใจให้กับเด็กและวางสิ่งของไว้ในที่เด็กมองเห็น ปล่อยให้เด็กได้จ้องมองวัตถุนั้นเคลื่อนไหววัตถุอย่างช้าๆไปมา - จัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ในการพัฒนาด้านร่างกายของเด็ก เช่น โมบาย เครื่องเล่นไขว่คว้า ตุ๊กตา กระดาษที่แข็งแรงไม่แตก ลูกบอลชนิดต่างๆ เป็นต้น - จัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ที่มีขนาดเล็กพอที่เด็กสามารถหยิบและจับยกขึ้นได้ - เล่นเกมกับเด็ก เช่น ปรบมือ จ๊ะเอ๋ เป็นต้น - ให้เด็กได้ออกมานอกอาคารอย่างสม่ำเสมอ และให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหว เช่น คืบ คลาน ปีน เป็นต้น - ดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของเด็กโดยมีการตรวจสอบสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัย และมีการดูแลความสะอาดของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้กับเด็ก - จัดตารางเวลาสำหรับเด็กให้มีความยืดหยุ่น โดยตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล

ประเด็น	ลักษณะของการดำเนินการ
<p>1.2 การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก - มีการตอบสนองต่อเด็กอย่างเหมาะสม เช่น คอยสังเกตและปรับการดูแลให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน - สัมผัสร่างกายเด็กอย่างอบอุ่น และคอยดูแลเด็กตลอดเวลา - เตรียมประสบการณ์ ช่วยให้เด็กมีความสุข เช่น อาบน้ำ พุดคุย ยิ้มแย้ม และกอดเด็กไว้แนบตัว เป็นต้น - หาสาเหตุที่ทำให้เด็กโกรธ แก้อาย หรือลดต้นเหตุอื่นๆ เบี่ยงเบนความสนใจ โดยพาเด็กไปดูสิ่งอื่นๆ - คำนึงถึงข้อจำกัดของเด็ก เช่น ยอมรับว่าเด็กวัยทารกไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ - ยอมรับและ แสดงความพึงพอใจร่วมกับเด็ก - จัดให้เด็กได้มองตนเองในกระจก - ช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จด้วยตนเอง เช่น การเอื้อมไปหยิบของเล่น การเกาะยึดตนเองขึ้นมา เป็นต้น - ให้เด็กเล่นเกมที่ริเริ่มเองโดยไม่รบกวนหรือทำให้เด็กเปลี่ยนวิธีการเล่น - ให้เด็กได้อยู่ในที่ซึ่งมีโอกาสสังเกตกิจกรรมของผู้อื่น - ให้เด็กได้สัมผัส พุดคุยกับเด็กอื่นๆ โดยมีพี่เลี้ยงเด็กคอยดูแลอยู่ใกล้ๆ

ประเด็น	ลักษณะของการดำเนินการ
<p>1.3 การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสติปัญญา และภาษา</p> <p>2. อัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็ก</p> <p>3. หน้าที่ความรับผิดชอบ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความรู้สึกที่ปลอดภัยให้กับเด็ก - เปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ รอบตัว - เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสในการสำรวจสิ่งต่างๆ อย่างอิสระ - วางสิ่งของไว้ในที่ที่เด็กมองเห็นให้เวลาเด็กจ้องมองวัตถุนั้นเคลื่อนไหววัตถุอย่างช้าๆ ไปมาในระยะของสายตาเด็ก และเคลื่อนสิ่งของไปยังที่เด็กมองไม่เห็น เช่น ซ่อนลูกบอลไว้ด้านหลังของเด็ก - วางของเล่นพวกตุ๊กตา บล็อก ของเล่นอื่นๆ ไว้ใกล้พอที่เด็กจะเอื้อมถึงได้เอง - จัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ที่น่าสนใจและมีจำนวนเพียงพอสำหรับเด็ก - เล่นกับเด็ก - เรียกชื่อเด็ก - บอกชื่อของวัตถุต่างๆ โดยใช้คำๆเดียว - รับฟังและตอบสนองต่อการสื่อสารของเด็ก - พูดคุยกับเด็กเป็นรายบุคคล - มีการชมเชย และให้กำลังใจเมื่อเด็กพยายามจะสื่อสารด้วยการเปล่งเสียงออกมา - ร้องเพลงและท่องคำกลอนให้เด็กฟัง <ul style="list-style-type: none"> - พี่เลี้ยงเด็ก 1 คนต่อเด็กแรกเกิด ถึง 1 ปี ไม่เกิน 5 คน - ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม - ทำหน้าที่บันทึกและประเมินสุขภาพเด็ก - ทำหน้าที่บันทึกรายงานกิจวัตรประจำวันของเด็กและแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ - มีหน้าที่สื่อสารกับผู้ปกครอง - มีหน้าที่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของเด็ก เช่น เตรียมนม อาหารให้กับเด็ก - มีหน้าที่ปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมภายในห้อง
ประเด็น	ลักษณะของการดำเนินการ
4. ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	- ให้การต้อนรับผู้ปกครองและพูดคุย ปรึกษา

	<p>และแก้ปัญหาพร้อมกัน</p> <ul style="list-style-type: none">- เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาช่วยเหลือและร่วมกิจกรรมประจำวันของเด็ก
--	--

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**แนวทางในการสังเกตการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม
ในสถานรับเลี้ยงเด็ก**

สำหรับเด็กอายุ 1 ½ ปี ถึง 3 ปี

ประเด็น	ลักษณะของการดำเนินการ
<p>1. การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก</p> <p>1.1 การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกาย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ให้เด็กได้ทำสิ่งต่างๆอย่างอิสระ - จัดสรรพื้นที่ภายในห้องให้เป็นสัดส่วนเพื่อให้เด็กได้มีบริเวณส่วนตัวสำหรับการเล่นและการสำรวจด้วยตนเอง - จัดเตรียมพื้นที่ให้มีความปลอดภัย - ส่งเสริมการเคลื่อนไหวของเด็กโดยการจัดวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ที่เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับเด็กปีนป่าย และเคลื่อนไหว - ให้โอกาสเด็กได้ดูแลตนเอง เช่น การรับประทานอาหาร การแต่งตัว ทำความสะอาดร่างกาย เป็นต้น - จัดของเล่นที่มีความหลากหลายและเล่นได้หลายรูปแบบให้เด็กได้เล่น เช่น เลโก้ ลูกบอลขนาดต่างๆ บล็อกไม้ เป็นต้น - จัดตารางเวลาสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเด็น	ลักษณะของการดำเนินการ
<p>1.2 การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มีการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองของเด็กโดยการให้เด็กได้ทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองตามความสามารถ - ยอมรับในการแสดงออกของเด็ก - เข้าไปช่วยเหลือเด็กเมื่อเด็กต้องแยกจากผู้ปกครอง - รับรู้และยอมรับอารมณ์ที่เกิดขึ้นของเด็ก - ปฏิบัติกับเด็กด้วยความรัก ไม่ลงโทษเด็กด้วยความรุนแรง - ใช้วิธีการที่เหมาะสมในการแนะนำการแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับเด็ก - มีความมั่นคงและแสดงออกทางอารมณ์อย่างสม่ำเสมอ เช่น แสดงความสุขด้วยการยิ้ม หัวเราะ แสดงอาการโกรธ โดยการวางหน้าเฉยและพูดเสียงหนักแน่น - ให้การสัมผัสจับต้องตัวเด็ก มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยการสัมผัสอย่างใกล้ชิด มีการตอบสนองความต้องการของเด็กอย่างรวดเร็ว - ใช้คำพูด การแสดงออกทางใบหน้า และอากัปกริยา เพื่อแสดงให้เห็นพฤติกรรมที่ยอมรับและไม่ยอมรับ - ช่วยเด็กจัดการกับความต้องการของตนโดยเสนอแนะการเลือกแสดงพฤติกรรมในทางที่ดี - จัดกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กสามารถประสบความสำเร็จได้ - จัดกิจกรรมที่เด็กได้ทำร่วมกัน - จัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้มากพอเพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีการแบ่งปันกันขึ้นระหว่างเด็ก แต่ไม่ควรบังคับเด็ก - ไม่บังคับให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับทุกคน และยอมให้เด็กสังเกตการณ์อยู่ห่างๆ - ส่งเสริมให้เด็กรู้จักการเก็บของเล่น การทำความสะอาด โดยพี่เลี้ยงเด็กร่วมทำงานไปกับเด็กด้วย

ประเด็น	ลักษณะของการดำเนินการ
<p>1.3 การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษา</p>	<ul style="list-style-type: none"> - จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่น่าสนใจ แปลกใหม่ และท้าทายสำหรับเด็ก - ให้เด็กได้มีอิสระในการทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง - คอยสังเกตระดับความสามารถและความสนใจของเด็กและจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการ - เปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น - จัดเวลาและสิ่งของกระตุ้นให้เด็กคิดและพยายามตั้งคำถามโดยให้เด็กหาคำตอบเอง - จัดหาของเล่นที่สามารถเล่นได้หลายรูปแบบ - ให้ความสนใจกับสิ่งที่เด็กพยายามสื่อสารออกมา - พูดคุยกับเด็กบ่อยๆ โดยใช้คำพูดที่ชัดเจนและใช้คำง่ายๆ - พูดคุยกับเด็กเป็นรายบุคคล - ชี้ไปที่สิ่งของต่างๆ แล้วเรียกชื่อสิ่งนั้นให้เด็กฟัง - ใช้คำพูดที่เป็นประโยคสมบูรณ์และขยายคำพูดของเด็กให้เป็นประโยค - จัดสื่ออุปกรณ์และบริเวณให้เด็กทำกิจกรรมเขียนข้อความต่างๆให้เด็ก และนำผลงานของเด็กไปจัดแสดง - ร้องเพลง ท่องบทกลอน และเล่นเกมกับเด็ก - อ่านหนังสือให้เด็ก ฟัง - วางโต๊ะว่างๆ และอุปกรณ์ต่างๆ ให้เด็กได้ขีดเขียนได้อย่างอิสระ

ประเด็น	ลักษณะของการดำเนินการ
2. อัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็ก	- พี่เลี้ยงเด็ก 1 คนต่อเด็กอายุ 2-ต่ำกว่า 4 ปี ไม่เกิน 10 คน
3. หน้าที่ความรับผิดชอบ	<ul style="list-style-type: none"> - ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม - ทำหน้าที่บันทึกและประเมินสุขภาพเด็ก - ทำหน้าที่บันทึกรายงานกิจวัตรประจำวันของ และแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ - มีหน้าที่สื่อสารกับผู้ปกครอง - มีหน้าที่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของเด็กเช่น เตรียมนม อาหารให้กับเด็ก - มีหน้าที่ปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมภายในห้อง
4. ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	<ul style="list-style-type: none"> - ให้การต้อนรับผู้ปกครองและพูดคุย ปรึกษา และ แก้ไขหาร่วมกัน - เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาช่วยเหลือและร่วมกิจกรรมประจำวันของเด็ก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสังเกตการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม
ในสถานรับเลี้ยงเด็ก

รายการ	เวลา	สภาพการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม
1.2 การจัดสภาพแวดล้อม ที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้าน สังคมและอารมณ์

.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

รายการ	เวลา	สภาพการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม
1.3 การจัดสภาพแวดล้อม ที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้าน สติปัญญาและภาษา

.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

รายการ	เวลา	สภาพการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม
1.3 การจัดสภาพแวดล้อม ที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้าน สติปัญญาและภาษา

.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวดวงพร หัวเมืองแก้ว เกิดวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ.2518 ที่จังหวัด กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีครุศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ 1 สาขา วิชาการศึกษา วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย จากสถาบันราชภัฏพระนคร ใน พ.ศ.2540 และเข้าศึกษา ต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ.2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

